

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА „НИКОЛА ТЕСЛА”

UNIVERSITY OF NIŠ
UNIVERSITY LIBRARY “NIKOLA TESLA”

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА
ОДБОР ЗА ПРОУЧАВАЊЕ ЖИВОТА И ОБИЧАЈА РОМА

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
DEPARTMENT OF SOCIAL SCIENCES
COMMITTEE FOR THE STUDY OF THE LIFE AND CUSTOMS
OF THE ROMA

Библиотека *Библиографије*
Треће, измењено и проширено издање

Edition *Bibliographies*
Third, revised and extended edition

Припређивач / Edited by
др Драган Тодоровић

Превод / Translation
др Милош Тасић

Лектура и коректура / Proofreading
Александра Спасић

Поговор / Afterword
др Драгољуб Б. Ђорђевић

Рецензенти / Reviewers
академик Тибор Варади
проф. емеритус Свенка Савић
др Злата Вуксановић Мацура
Бојана Вукотић

**НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА
ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ**

**БИБЛИОГРАФИЈА
BIBLIOGRAPHY
1996 – 2025.**

ПРИРЕДИО
EDITED BY
ДРАГАН ТОДОРОВИЋ

Ниш, 2025.

САДРЖАЈ CONTENTS

ПРЕДГОВОР	7
PREFACE	8
I	
КЊИГЕ	9
BOOKS	9
II	
ЗБОРНИЦИ РАДОВА	39
EDITED VOLUMES	39
III	
РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА И КЊИГАМА ДРУГИХ АУТОРА	55
ARTICLES IN EDITED VOLUMES AND IN BOOKS BY OTHER	
AUTHORS	55
IV	
РАДОВИ У ЧАСОПИСИМА	177
JOURNAL ARTICLES	177
V	
ПРИКАЗИ КЊИГА И ТЕКСТОВА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ	
ШКОЛЕ	223
REVIEWS OF BOOKS AND ARTICLES OF THE	
ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ	223
ПОГОВОР	237
AFTERWORD	265
АУТОРСКИ РЕГИСТАР	293
INDEX OF AUTHORS	293
ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР	301
INDEX OF TERMS	301
БЕЛЕШКА О ЧЛАНОВИМА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ	307
NOTE ON MEMBERS OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ	315

ПРЕДГОВОР

Библиографија је замишљена као скроман допринос заокруживању досадашњих активности **Нишке ромолошке школе**. Она обухвата период рада Школе од 1996. до 2025. године и описује 437 јединица хронолошки сврстаних у четири целине: (1) књиге, (2) зборници радова, (3) радови у зборницима и књигама других аутора и (4) радови у часописима. Придодат је и пети део, који пописује 65 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе.¹ На крају библиографије су: (1) поговор проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, (2) ауторски и предметни регистар, који су структурирани по азбучном принципу и показују редни број библиографске јединице, као и (3) белешке о члановима Школе. Стандардна библиотечка обрада допуњена је напоменом са упоредним преводима наслова прилога, са српског на енглески језик и обрнуто, а сваки прилог прати резиме, односно анотација. Већина библиографских јединица новијег датума доступна је и у електронском облику, али су из библиографских описа ти подаци изостављени, ради сажетости библиографије.

Ова је библиографија настала по тзв. „де визу” опису, дакле непосредним увидом у садржај публикација и појединачних текстова, чиме је увелико побољшан њен квалитет. Захваљујем колегама из Универзитетске библиотеке у Нишу на бескрајном стрпљењу и разумевању напора једног социолога да проникне у „тајне” мукотрпног библиотекарског посла. За све евентуалне пропусте, пак, одговорам сâм.

Приређивач

¹ Због њиховог доприноса изучавању живота и обичаја Рома у југоисточној Србији, Библиографијом је обухваћен и мањи број референци аутора који нису блиско сарађивали са предводницима Школе.

PREFACE

The bibliography is conceived as a small contribution to the sum-up of the previous activities of *the Romological School of Niš*. It comprises the period from 1996 to 2025 and describes 437 units chronologically divided into four groups: (1) *books*, (2) *edited volumes*, (3) *papers in edited volumes of other authors*, and (4) *papers in journals*. The fifth, a collection of 65 book reviews and papers of the Romological School of Niš, is added.² Finally, the book also contains (1) dr. Dragoljub Đorđević's conclusion, (2) index and glossary, structured alphabetically and showing the ordinal numbers of bibliographic units, as well as (3) notes on the School's authors. Standard librarian processing has been supplemented with comparative translations of contributive articles from Serbian into English and vice versa, and each contributive article is accompanied by a summary, i.e., annotation. Most of the more recent bibliographic units are also available in the electronic form, however, such data are absent from bibliographic descriptions, for the sake of conciseness.

This bibliography emerged as a result of the so-called *de visu* description; in other words, through the immediate insight into the contents of publications and individual papers, which contributes to its quality. I extend my gratitude to the colleagues from the University Library in Niš for their infinite patience and understanding for a sociologist who strives to get to the bottom of the secret of laborious librarian's work. However, I bear full responsibility for all possible omissions.

Editor

² Due to their contribution to the study of life and customs of the Roma in Southeastern Serbia, the Bibliography also contains a smaller number of references by the authors who have closely cooperated with the School's leaders.

**I
КЊИГЕ
BOOKS**

1. Игра и време / Лука Прошић. - Ниш : Градина, 1972. - 110 стр. ; 17,5 cm
Насл. на енгл. јез.: Game and Time.
* У форми лирске прозе, аутор нам приповеда о свакодневном животу, обичајима и навикама Рома из Скопља, у време тамошњег великог земљотреса 1963. године, када је овај град служио за град са највећом концентрацијом Рома у Европи.
UDK 821.163.41-31
2. Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Друштво за заштиту и унапређење менталног здравља деце и омладине : ОГИ, 1998. - 32 стр. ; 20 cm
Насл. на енгл. јез.: Skinheads – Boys from the Hood.
* У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхедс и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.
UDK 316.723-058.53
323.12-058.53
3. Tradicijske romske pesme niškog regiona / Refika Mustafić. - Novi Sad : Društvo Vojvodine za jezik i književnost Roma, 1998. - 64 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: Traditional Romani Songs of the Niš Region.
* Збирка традицијске усмене поезије Рома из нишког краја. Песме се објављују двојезично: на ромском и српском језику. Двадесет и пет песама прикупљено је по нишким ромским махалама од стране једанаест казивача старих између 50 и 70 година.
UDK 821.214.58(497.11 Ниш)-1:398
4. Играта и времето : егзистенцијалистички записи за скопските Роми / Лука Прошић. - Скопје : Епоха, 1999. - 191 стр. ; 18 cm
Насл. на енгл. јез.: Game and Time.

* Кирил Темков превео је на македонски језик истоимену књигу Луке Прошића, објављену 1972. године у Нишу од стране издавачке куће „Градина”.

UDK 821.214.58-36

159.922.4(=214.58)

ISBN 9989-38-030-9

5. Ak avilam = Evo stigli smo / Baja Saitović Lukin. - Prokuplje : autor, 1999. - 48 str. ; 21 cm

Nasl. na engl. jez.: Ak avilam = Here We Are.

* Од програмске песме *Ак авилам*, у којој све кипти од покрета, боја и облика, до сведене и суморне контемплације у песмама *Духал ма* и *Ћинидипе*, песник плете занимљиву причу о својим прецима и савременицима, ослањајући се на богату и романтичну историју овог егзотичног народа, на предања, веровања и богато лично искуство, потпомогнуто познавањем филозофије.

UDK 821.499-1

6. Јавор изнад главе : класична вера и ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 1999. - 128 стр. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: A Maple Tree Above the Head :

Classical Faith and Romani Orthodox Country Cemeteries.

* У студији се отвара ново поље у ромолошкој литератури и постављају темељи за социоемпиријско истраживање феномена смрти, начина сахрањивања (погребних обичаја), култа гроба и типова гробаља у Рома. Прецизније, посвећује се пажња типовима ромско-православних сеоских гробаља на територији нишке општине.

UDK 316.347(=214.58)(497.11)

316.74:2(=214.58)(497.11)

7. Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Београд : Агена, 1999. - 60 стр. ; 20 cm

Насл. на енгл. јез.: Skinheads – Boys from the Hood.

* У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скин-

хеде и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.

UDK 316.723-058.53:323.14

8. Ромске душе : кривудаи друмови до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр. ; 23 cm
Насл. на енгл. јез.: *Romani Souls : The Winding Roads to Romani Souls : Interviews.*

* Књига доноси интервјуе са црквеним великодостојницима (православним, исламским, католичким и протестантским) и виђенијом ромском елитом о Ромима као верницима: да ли они могу бити „добри” црквени верници и да ли се њихово понашање у религијском пољу може третирати као добар пример интеркултуралистичке праксе у мултиетничким и вишеверским друштвима? Као посебан додаток, уврштен је и обимом невелики, али од значаја за унапређивање ромске религијске културе, ромско-српско-енглески речник религијских речи и израза.

UDK 316.347(=214.58)(497.11)(047.53)

316.723(=214.58)

2(038)=214.58=163.41=111

9. Ромско-српско-енглески речник религијских речи и израза = *Romano-gadžikano-anglikano alivari katar e religijski svatura* = *Roma-Serbian-English Dictionary of Religious Terms and Expressions* / Владимир Јовановић. - Ниш : КСС, 2001. - 14 стр. ; 23 cm
Насл. на енгл. јез.: *Roma-Serbian-English Dictionary of Religious Terms and Expressions.*

* Рад представља малу социолингвистичко-лексиколошку студију, намењену, првенствено, не-Ромима, ради њиховог бољег упознавања са основним карактеристикама ромског језика. Настала је на основу аналитичког проучавања литературе о ромском језику, као и доступног лексикографског рада на централно-балканском простору, али и непосредног истраживања терминологије и вокабулара везаног

за религијски искуствени живот Рома у Србији на основу језичке интуиције и компетенције матичних говорника ромског језика.

UDK 21(038)=214.58=861=20

2(038)=214.58=163.41=111

10. Stari niški Romi / Nenad Jašić. - Niš : Komrenski sociološki susreti, 2001. - 118 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: The Old Romanies of Niš.

* Инспирисан идејом да се први корак у разбијању предрасуда према Ромима састоји у темељном упознавању њихове прошлости и садашњости, културе и религије, обичаја и свакодневнице, аутор нам документом и фотографијом, описом и сведочењем, стилским, али и информативним па-сажима, пружа поглед на нишке Роме.

UDK 39(=214.58)(497.11)

929(=214.58)(497.11 Niš)

11. Грејачки Роми / Светозар Стајић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2001. - 29 стр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: Roma from Grejač.

* У маниру искусних завичајних истраживача, тзв. научника-аматера, аутор скрупулозно обрађује грејачке Роме, прецизније: записе о њиховом досељавању у Грејачку микро-регију, податке о занимањима и становању, демографским трендовима и школским приликама, као и обичајима и веровањима грејачких Рома. Омалена књижица садржи и исцрпан родослов Рома Грејачке микрорегије, ужи попис књижевности и албум са ромским фотографијама.

UDK 39(=214.58)(497.11)

929(=214.58)(497.11 Грејач)

12. Sociologija romskog identiteta : dva izborna kursa = Sociology of Romani Identity : Two Optional Courses = Sociologija taro Romano identiteti : duj elekcijake kursija / [priredili] Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović, studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Cmyk, 2002. - 387 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Sociology of Romani Identity : Two Optional Courses.

* У књизи су објављени завршни радови студената Машинског факултета у Нишу и Алтернативне академске образовне мреже у Београду са изборних додипломских и специјалистичких курсева: *Социологија ромског идентитета и Роми у интеркултуралном окружењу*. Оба курса јесу уопште први курсеви посвећени Ромима на универзитетском нивоу у бившој Југославији и у садашњој Србији и Црној Гори.

UDK 323.334 52/.54(=214.58)

316.347(=214.58)

316.723(=214.58)

342.728(=214.58)

ISBN 86-84065-00-x

13. Sa margina : Romi i zanimanja / Vladimir Cvetković. - Niš : Puncta, 2003. - 296 str. ; 20 cm

Nasl. na engl. jez.: From the Margins : Roma and Vocations.

* Монографија је резултат рада на пројекту „Предрасуде и економска култура Рома“, који се бавио истраживањем економске културе код Рома у три града југоисточне Србије, Нишу, Пироту и Прокупљу, са циљем да се утврди шта је то што карактерише однос Рома према раду и у каквој је вези са њиховим социоекономским положајем. Студија је штампана на српском, енглеском и ромском језику.

UDK 316.662(=214.58)(497.11-12)

ISBN 86-83119-73-4

14. Есеј о скинхедима : момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2003. - 32 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Essay About Skinheads : Boys from the Hood.

* У првој српско-црногорској књизи о скинхедима, аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхедс и говори о односу српских скинхедс према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.

UDK 316.723-058.53

15. Stanovnici severnog Kosmeta o učinku međunarodne pomoći i odnosu prema građanskim vrednostima / Jovan Živković. - Kosovska Mitrovica : Filozofski fakultet, 2003. - 100 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Citizens from North Kosmet About International Aid and Attitudes Towards Civil Society Values.
* Među ostalim stanovništvom u избегличком статусу, након ратних дејстава НАТО алијансе на Косову из 1999. године, испитивани су ставови ромске популације о ангажовању међународних организација на побољшању положаја избеглица, о доприносу законских прописа унапређивању статуса националних мањина и о питањима интеграције ромске заједнице у српском друштву.
UDK 32.019.52(497.115-17)„2003”
ISBN 86-80273-23-6

16. Romas and Others, Others and Romas : Social Distance / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Lela Milošević. - Sofia : Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”, 2004. - 129 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Romi i drugi, drugi i Romi : socijalna distanca.
* Аутори резимирају део емпиријских налаза из богатог истраживачког опуса са балканских простора, посвећених променама у социјално-економском положају Рома, њиховом етничком и верском идентитету, као и етничкој дистанци већинског окружења према њима.
UDK 316.66(=214.58)+316.647.8
ISBN 954-91428-2-5

17. Ромски есеји / Лука Прошић. - Ниш : Друштво Ром Саит Балић, 2005. - 208 стр. ; 20 cm
Насл. на енгл. јез.: Roma Essays.
* У форми кратких есеја, аутор излаже сопствено филозофско становиште о прошлости, савремености и будућности. Иако се у њима не говори непосредно о Ромима, есејистичка форма искоришћена је да се на један специфичан начин проникне у суштину ромског погледа на свет.
UDK 821.163.41-1
821.163.41-1:398
ISBN 86-7746-060-8

18. Romani Narratives About Pre-Death, Death and After-Death Customs = Romano vakeriba kotar anglunomeribasere, meribasere thay palomeribasere adetya / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - 335 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Romska kazivanja o predsmrtnim, smrtnim i posmrtnim običajima.

* У реферату се помоћу емпиријског материјала обрађују обичаји у вези са смрћу православних и Рома поштоваоца ислама. Предузете активности део су свеобухватног трогодишњег искуственог истраживања (2002–2005) “Romani Places of Cult and Culture of Death”, који је финансирао Open Society Institute (*Program Roma Culture in Central & Eastern Europe* – Budapest). Од 28 казивања старијих Рома и Ромкиња (по једно у свакој од 28 општина у 6 округа југоисточне Србије) избор је редукован на 11 најрепрезентативнијих, а публикована су на енглеском и ромском језику.

UDK 393 (=214.58)(497.11)

ISBN 86-7746-062-4

19. Romani Cult Places and Culture of Death = Romane kultna thana thay i kultura meribasiri / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - 426 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Romska kultna mesta i kultura smrti.

* У књизи се износе извештаји теренског рада тима истраживача (Драгољуб Б. Ђорђевић, Баја Саитовић Лукин, Драган Тодоровић, Ибрахим Османи и Раде Вучковић – стручни консултант био је Петер Берта из Печуја, Мађарска) на географско-културном простору југоисточне Србије. Прикупљен је богат и обиман емпиријски материјал о *ромским култним местима и гробљима*, који ће тек бити предмет пажљиве анализе надлазећих социолога религије и ромолога. Истраживање је обављено у оквиру трогодишњег пројекта (2002–2005) “Romani Places of Cult and Culture of Death”, који је финансирао Open Society Institute (*Program Roma Culture in Central & Eastern Europe* – Budapest). Издање је двојезично – на енглеском и ромском језику.

UDK 316.74:2(=214.58)(497.11)

316.347(=214.58)(497.11)

398.32(=214.58)(497.11)

393(=214.58)(497.11)

ISBN 86-7746-063-2

20. Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2005. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла“, 2006. - 174 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Romology School of Niš : Bibliography 1996–2005.
* Библиографија резимира активности *Нишке ромолошке школе* у периоду од 1996. до 2005. године и описује 165 јединица хронолошки сврстаних у четири целина: (1) *књиге*, (2) *зборници радова*, (3) *радови у зборницима и књигама других аутора* и (4) *радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 20 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. На крају књижнице су поговор проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, ауторски и предметни регистар, као и белешке о члановима Школе.
UDK 316.347(=214.58)(497.11)
ISBN 86-85227-66-6
21. Suze u pustinji / Rašid Kurtić. - Niš : Punta, 2006. - 80 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: Tears in the Desert.
* Ауторска збирка песама угледног нишког новинара и медијског радника Рашида Куртића.
UDK 821.214.58(497.11)-1
ISBN 86-85227-65-8
22. Нишлије, а нису калфе / Аца М. Станојевић. - Ниш : Свен, 2007. - 352 str. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Niš Locals, yet Not Apprentices.
* Обрађујући бројне угледне Нишлије, аутор се осврће и на познате Роме из Константиновог града: Шабана Бајрамовића, Мирослава Мићу Демировића, Ферата Саћиповића, Османа Амзића, Адема Асановића Чавку, Јанета Бахтијаревића и Бекташа Саћиповића Саћипа.
UDK 929(497.11 Ниш)
ISBN 978-86-7746-105-8
23. Друштвена удаљеност од Рома : (етничко-религијски оквир) / Драган Тодоровић. - Ниш : Филозофски факултет ; Нови Сад : Stylos, 2007. - 244 стр. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: Societal Detachment from the Roma People : Ethnical-Religious Relations.

* Књига јесте делимично прерађена и допуњена верзија ауторовог магистарског рада „Утицај етничко-религијских чинилаца на социјалну дистанцу према Ромима”, одбрањеног на смеру *Социологија религије* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу јануара 2006. године и награђеног наградом „Др Зоран Ђинђић” за најбољи дипломски или магистарски рад из филозофских и социолошких наука у 2006. години у Републици Србији.

UDK 316.347(=214.58)

316.74:2(=214.58)

ISBN 978-86-7379-123-4

24. Kralj romske pesme : drugi o Šabanu Bajramoviću / Rade Vučković-Niški. - Niš : Punta, 2008. - 107 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: The King of the Romani Song : Others on Šaban Bajramović.

* Дуогодишњи дописник „Народних новина” и уредник ромског програма на нишкој „Belle Amie” телевизији, али и потврђени композитор народњачког мелоса са нескривеним књижевним и поетским претензијама, потписује прву књигу о певачкој легенди „јужне пруге”, „краљу ромске песме”, и у њој сабира: пажљиво забележена запажања поштовалаца, махом из нишког краја, најинтересантије интервјуе и новинарске осврте из дневних и недељних српских гласила, срочене нотне записе најпознатијих Шабанових песама, уз изабране фотографије из дугогодишње певачке каријере.

UDK 784.4.071.2:929Bajramović Š.

784.4(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-7990-003-6

25. Tikoro thagararo : ceripe edrama em prasasanipe e pozornica : Antoan de Sent-Egziperi / Dobrivoje Trajković ; [prevod Tane Kurtić]. - Leskovac : Fileks, 2008. - 50 str. ; 21 cm
Nasl. na srp. jez.: Malo bogatstvo : izvođenje drame i priče na pozornici : Antoan de Sent-Egziperi

* Превод романа *Мали принц* на ромски језик.

UDK 821.163.41-2

ISBN 978-86-85341-73-1

26. Циганчица – путница ка извору православља / Раде Вучковић. - Ниш : Студентски културни центар, 2009. - 30 стр. ; 18 cm
Насл. на енгл. јез.: A Little Romani Girl – A Traveler to the Source of Orthodoxy.
* Кратак прозни напис познатог нишког новинара у форми дијалога вођеног између ромске девојчице и православног свештеника о томе шта значи и у чему се састоји обраћање у православље.
UDK 27-29
ISBN 978-86-7757-163-4
27. Dukat na putu : Romi u srpskoj poeziji : antologija / Svetomir Đurbabić. - Niš : Punta, 2009. - 211 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: A Gold Ducat on the Road : Roma in Serbian Poetry : Antology.
* Према ауторовим речима, антологија иде трагом „циганске теме” у српској поезији од Лазе Костића (1841–1910) до данашњих дана. Педесет и осам песника варира судбину Рома у стотину шездесет и осам песама (од Лазе Костића, Добрице Ерића, Стевана Раичковића, Мирослава Антића, Десанке Максимовић, Моме Димића до Рајка Ђурића, Јована Николића, Слободана Берберског, Трифуна Димића, Алије Краснићија, Кадрије Шаиновића и Неџмије Неџирија Неџе).
UDK 821.163.41-1(082.2)
821.09
ISBN 978-86-7990-103-3
28. Устала Јемка : (текије, тарикати и шејхови нишких Рома) = Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Филозофски факултет, 2009. - 68, 55 стр. : фотогр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas.
* Двојезична, српско-енглеска емпиријска студија о текијама, тарикатима и шејховима нишких Рома на особен начин упознаје нас са хетеродоксним, шиитским исламом практикованим од стране припадника ромске националне мањине. Уз ауторски предговор Маргарите Карамихове, угледног балканског етнолога из Бугарске, студија обухвата интервјуе са тројицом ромских шејхова рифаијског и кади-

ријског реда, прегршт колор фотографија и CD са оригиналним видео записом процеса иницијације новог шејха и спровођењем зикра, главне недељне молитве, која у извођењу припадника рифаијског реда подразумева ритуално пробадање делова тела.

UDK 28-726(=214.58)(497.11)(047.53)

ISBN 978-86-7379-177-7

29. На коњу с лаптопом у бисагама : увод у ромолошке студије / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Нови Сад : Прометеј, 2010. - 464 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: On a Horse with a Laptop in Saddlebags : An Introduction to Romological Studies.

* Несумњиво доприносећи конституисању нове академске дисциплине – *ромологије*, књига сумира дводеценијске ромолошке преокупације утемељивача *Нишке ромолошке школе*. Двадесет и три теоријско-емпиријске студије, махом раније публиковане у више варијанти и на неколико језика, груписане су у седам поглавља, прате их белешке и исцрпна литература. Претходи им предговор Рајка Ђурића, у свету најистакнутијег српског Рома, зналца ромске лингвистике и историје, а на крају је дат предметни и именски регистар, уз кратак резиме на енглеском језику.

UDK 94(=214.58)

ISBN 978-86-515-0461-0 (Прометеј)

ISBN 978-86-6055-002-8 (МФУН)

30. O Sumnalo evangelicum e Markostar / preveli Alija Krasnići, Šerif Bakić, Tane Kurtić. - Beograd : Biblijsko društvo Srbije, 2011. - 52 str. ; 20 cm
Nasl. na srp. jez.: Sveto jevanđelje po Marku.

* Штампано издање Јеванђеља по Марку на ромском језику представља значајан напор да се Свето писмо приближи ромској заједници у Србији. Библијско друштво у Србији приступило се објављивању овог дела са двоструким циљем: да процени пријемљивост превода од стране српских Рома и провери успешност превођења библијских садржаја на ромски језик који још увек није стандардизован.

UDK 27-247.6

ISBN 978-86-86827-20-3

31. Poznati Romi / Rade Vučković. - Niš : Studentski kulturni centar, 2011. - 22 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Famous Roma.
* Публикација је настала са циљем да младе ромске и не-ромске генерације упозна са основним подацима о угледним Ромима у Србији, али и у свету.
UDK 929(=214.58)(100)
ISBN 978-86-7757-190-0
32. Održivo stanovanje za Rome u Srbiji / [autori studije Mina Petrović, Branislava Žarković, Gordan Vele, Osman Balić, Katarina Arambašić Pivić, Dušan Damjanović]. - Beograd : Palgo centar, 2012. - 69 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Sustainable Housing for the Roma in Serbia.
* Студија коју је током 2012. године приредио тим стручњака, уз консултацију са бројним актерима који су на темељу својих претходних искустава и знања допринели изради предлога за одрживо становање у ромским насељима.
Основни циљ са којим се приступило изради ове публикације јесте побољшање услова живота ромске популације у Србији, и то увођењем концепта, односно израдом одрживих модела становања и заговарањем усвајања мера неопходних за њихово успостављање. Публикација је интонирана као предлог практичне политике који нуди низ препорука централним и локалним властима у циљу олакшаног успостављања одрживих стамбених решења за Роме.
UDK 728.1(=214.58)(497.11)
502.131.1:728.1(=214.58)(497.11)
316.334.54(=214.58)(497.11)
ISBN 978-86-84865-11-5
33. Пиротски Роми : историјско-етнолошки прилози / Борисав Јовановић. - Пирот : Народна библиотека, 2012. - 360 стр. ; 20 cm
Насл. на енгл. јез.: Roma from Pirot : Historical and Ethnological Contributions.
* У монографији се детаљно обрађује историја Рома пиротског подручја од првих писаних трагова средином 14. века до данашњих дана. Грађа је подељена у више поглавља: Роми трновитих путева, Пиротске ромске породице, Оби-

чаји пиротских Рома, Вера пиротских Цигана, Занимања, Животне приче, Сеоски Роми из околине Пирота, Пиротски Роми у ослободилачким ратовима, Школовање пиротских Рома, Живот пиротских Рома данас, Легенде о Ромима, Цигани у анегдотама, Пословице и изреке, Поређења, Циганске сватовске и друге песме, Спортски живот пиротских Рома. Вредност монографији даје и велики број фотографија оригиналног и аутентичног садржаја.

UDK 39(=214.58)(497.11)

316.728(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-83843-29-9

34. Luludije luludije = (Cvete cvete) / Maksut Maksutović. -

Niš : Sven, 2012. - 71 str. ; 30 cm

Nasl. na engl. jez.: Hey Flower, Flower.

* Књига носи наслов по једној од многих песама насталих у распону од друге половине деветнаестог века до прве деценије двадесет и првог века. Поред текстуалног дела, преведеног са ромског на српски језик, аутор ради и нотни запис свих песама. Поред песама непознатих аутора које већ спадају у ред традиционалне ромске музике, збирка садржи и неколико најпознатијих песама Шабана Бајрамовића, као и „Чочек сто српских труба”, ауторову оригиналну композицију изведену на концерту „Сто српских труба” на Тргу Републике у Београду поводом Дана ослобођења главног града 2009. године.

UDK 821.214.58(497.11)-1

821.163.41-1

78.089.6(=214.58)

ISBN 978-86-7746-320-5

35. Ostvarivanje ljudskih prava Romkinja u Republici Srbiji :

analiza primene postojećih institucionalnih mera / Tatjana

Perić. - Niš : Ženski prostor, 2012. - 44 str. ; 21 cm

Nasl. na engl. jez.: Achieving Human Rights of Roma Women in Serbia : Analysis of the Application of Existing Institutional Measures

* У извештају писаном за невладину организацију „Женски простор” из Ниша, ауторка анализира напредак у поштовању људских права Ромкиња у Србији са становишта

спровођења националних и локалних акционих планова од значаја за Ромкиње; представља изабране случајеве пракси институција, међународних организација и домаћих фондација и организација које подржавају системске промене за унапређење положаја Ромкиња; даје препоруке за даље спровођење мера у овој области.

UDK 342.726-055.2(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-88475-02-0

36. Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - 4. допуњено изд. - Нови Сад : Прометеј, 2013. - 62 стр. ; 21 cm

Насл. на енгл. јез.: Skinheads – Boys from the Hood.

* Четврто издање књиге о скинхедима у којој аутор из социолошког угла разматра и оригинално дефинише феномен поткултуре, представља британске и домаће скинхедс и говори о односу српских скинхеда према Ромима. Социолошки есеј је и настао поводом трагичног убиства Душана Јовановића 1997. године, а на позив Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ.

UDK 316.723-058.53

323.12-058.53

ISBN 978-86-515-0861-8

37. O dživdipe thaj buti e Isus Hristoki : štar evangeliumura / preveli Alija Krasnići, Šerif Bakić, Tane Kurtić. - Beograd : Biblijsko društvo Srbije, 2013. - 253 str. ; 19 cm

Nasl. na srp. jez.: Život i rad Isusa Hrista : četiri jevanđelja.

* Превод четири јеванђеља на ромски језик у издању Библијског друштва Србије.

UDK 27-247

ISBN 978-86-86827-24-1

38. Džuvljarke : lezbejska egzistencija Romkinja / Vera Kurtić. - Niš : European Roma Rights Centre : Ženski prostor, 2014. - 83 str. ; 24 cm

Nasl. na engl. jez.: Džuvljarke : Roma Lesbian Existence.

* Насловљујући је ромским пежоративним називом за лезбејство, ауторка у својој књизи проблематизује невидљивост и вишеструку маргинализацију Ромкиња лезбејки у Србији. Окосницу текста чине разговори које је ауторка во-

дила са 15 Ромкиња лезбејки у различитим ромским заједницама, као и са активисткињама организација које су женске, ромске женске, ромске групе унутар ЛГБТ организације и лезбејске. Ради се о првом истраживању ове врсте у нашој земљи.

UDK 305-055.3(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-88475-04-4

39. Džuvljарke : Roma Lesbian Existence / Vera Kurtić. - Niš : European Roma Rights Centre : Ženski prostor, 2014. - 95 str. ; 24 cm

Nasl. na srp. jez.: Džuvljарke : lezbejska egzistencija Romkinja.

* Верзија књиге о Ромкињама лезбејкама у Србији на енглеском језику.

UDK 305-055.3(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-88475-05-1

40. Културни идентитет Рома топличког краја / Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2014. - 180 стр. : илустр. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: The Cultural Identity of the Roma in the Toplica Region.

* Реч је о публикованој верзији ауторове истоимене магистарске радње, одбрањене на Филозофском факултету у Нишу 2013. године. Књига представља квалитетну социолошку монографију посвећену културној традицији и идентитету Рома Топличког округа, која сем социолошких и културолошких вредности садржи и доприноси етнолошкој, филозофској и антрополошкој науци.

UDK 316.347(=214.58)(497.11)

398(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-83647-18-7

41. Жртве лагера Ниш : (1941-1944) / Небојша Озимић ... [и др.]. - Ниш : Нишки културни центар : Народни музеј Ниш : Медивест, 2014. - 582 стр. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: Victims of Niš Concentration Camp (1941-1944).

* Поводом 70 година од ослобођења Ниша у Другом светском рату, група нишких историчара сачинила је списак

заточеника логора на Црвеном крсту у Нишу између 1941. и 1944. године који су стрељани на Бубњу или у неком од европских логора.

Списак садржи и имена 109 Рома који су трагично страдали, придржавајући се методолошког начела да је свако усмрћење потврђено од стране два независна извора.

UDK 341.322.5-058.65(497.11)"1941/1944"(083.89)

355.426(497.11)"1941/1944"

94(497.11 Ниш)"1941/1944"(093.2)

ISBN 978-86-6101-103-0

42. Mli Biblija ane tasvira : aso dikhipe thaj mothodipe : Gilbert Birs / preveli Alija Krasnići, Šerif Bakić, Tane Kurtić. - Beograd : Biblijako čedipe ki Srbija, 2015. - 253 str. ; 19 cm
Nasl. na srp. jez.: Moja ilustrovana Biblija za čitanje i deljenje.
* Превод илустроване Библије за читање и дељење на ромски језик у издању Библијског друштва Србије.
UDK 27-23(02.053.2)
ISBN 978-86-86827-30-2

43. Роми на трећи начин : утицај протестантизма на свакидашњу културу Рома / Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР ; Нови Сад : Прометеј, 2015. - 89 стр. : илустр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Third-Way Roma : The Influence of Protestantism on the Everyday Culture of Roma.
* У монографској студији извештава се о позитивним ефектима оствареним у повећању квалитета живота и побољшању друштвеног статуса Рома протестаната (породични односи, обичаји из животног циклуса, побољшане хигијенске и образовне навике). Посебна пажња посвећена је анализи процеса преосмишљавања и прилагођавања двеју доминантних саставница ромске културе под утицајем новоусвојеног религијског погледа на свет: (1) еволуцији првобитне поделе на „ми, Роми” и „они, Гаџе” у „ми, верујући” и „они, неверујући” и (2) напуштања вишевековне позиције важности постојања („*немати, а бити*”) у корист поседовања материјалних добара („*имати, а не бити*”).

Истраживање је обављено на узорку 60 крштених верника ромске националности, као и 14 ромских и неромских верских старешина.

UDK 274/278-67(=214.58)(497.11-12)
316.644:274/278(=214.58)(497.11-12)
398.3/.4(=214.58)(497.11-12)
ISBN 978-86-86957-18-4 (Јунир)
ISBN 978-86-515-1073-4 (Прометеј)

44. Durđevdanska romska svadba : Romi narod Indije i planete / Muharem Alijević Muja. - Niš : Udruženje muzičara Srbije, 2015. - 279 стр. : ilustr. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: St. Georges Roma Wedding Day : The Roma People of India and the Globe.

* Уз познате социополитичке, уметничко-језичке и правно-историјске чињенице из живота Рома, књига доноси бројне информације о Ђурђевдану, празнику нематеријалне баштине и вишевековној традицији свих Рома широм планете. Описују се празнични ритуали и наводе текстови празничних песама, као и сјже оперете „Ђурђевданска ромска свадба”, који је написао и припремио за извођење аутор књиге. У завршном делу књиге представљени су биобиблиографски подаци из живота и уметничког опуса Мухарема Алијевића.

UDK 39(=214.58)
316.728(=214.58)
784.4(=214.58)
ISBN 978-86-80236-00-1

45. Сабор трубача у Гучи јуче, данас, сутра : прилог тумачењу једног социокултурног феномена / Драгослав Петровић. - Ниш : Нишки културни центар, 2016. - 374 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: The Trumpet Festival in Guča Yesterday, Today, Tomorrow : Contribution to Interpretation of a Socio-Cultural Phenomenon.

* Основ за књигу представља докторска дисертација „Место и домаћај Драгачевског сабора у културном миљеу Србије”, коју је аутор одбранио 2012. године на Филозофском факултету у Нишу.

Драгачевски сабор трубача једна је од највећих културно-туристичких манифестација у Србији и јединствена у свету по такмичењу најбољих трубачких оркестара Србије. Дух

југа Србије на саборима већ деценијама уназад доносе ромски оркестри, а трубачке бравуре Бакије Бакића, Фејата Сејдића, Милана Младеновића, Бобана Марковића, Слободана Салијевића, Екрема Мамутовића и других мајстора трубе, оставиле су трајни печат у историји овог музичког догађаја. Карактеристика тих оркестара је свирање „по слуху”, а аранжмани и увежбавање зависе од талента и тзв. музичке меморије свирача.

UDK 788.1.077.092(497.11)

781.7(4)

78.01

ISBN 978-86-6101-121-4

46. Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” :

Југословенско удружење за научно истраживање религије : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2017. - 249 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015.

* Библиографија резимира активности *Нишке ромолошке школе* у периоду од 1996. до 2015. године и описује 274 јединице хронолошки сврстане у четири целине: *књиге, зборници радова, радови у зборницима и књигама других аутора и радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 47 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. На крају књиге су поговор проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, ауторски и предметни регистар, као и белешке о члановима Школе.

UDK 013:[378.6:316.7(=214.58)(497.11)"1996/2015"

016:316.7(=214.58)(497.11)"1996/2015"

ISBN 978-86-7500-006-8 (УБНТ)

47. Зајде Баџа : ромско култно место / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Машински факултет : ЈУНИР ; Нови Сад : Прометеј, 2017. - 67, 47 стр. : илустр. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: Zajde Badža : The Romani Cult Place.

* Монографија се темељи на етнографско-социолошкој обради отоманске легенде (предања) о Зајде баџи, веро-

ватно историјске личности, о којој пише Евлија Челебија још у 17. веку – касније сакрализоване од стране нишких Турака, о чему извештавају Феликс Каниц и Милан Ђ. Милићевић. Одласком Турака нишки Роми прихватају, прерађују и прилагођавају и предање и место поред тзв. Београдске капије на нишкој тврђави, где се налазило тулбе, стварајући себи култно место које посећују и муслимански и православни Роми. Аутори, преносећи део досадашњих записа о Зајде Баџи, и користећи свеж емпиријски материјал, пружају целовитију слику феномена, указују на митотворачке моменте и оцртавају сву конфесионалну комплексност ромског бића. Монографија обухвата интегралну верзију текста о Зајде Баџи на српском језику, као и преводе на ромском, енглеском и немачком језику.

UDK 94(=914.99)(497.11 Ниш)

ISBN 978-86-515-1262-2

48. Romske izvorne i stare pesme iz Niša i Srbije / Iva Barčić. - Niš : Udruženje građana „Roma-Music”, 2018. - 51 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: Roma Original and Old Songs from Niš and Serbia.

* Збирку чине двадесет и две ромске изворне и старе песме, прикупљене на територији града Ниша и југа Србије, као и из породичне архиве музичке породице Барчић. Песме су писане на ромском језику и преведене на српски и енглески језик. Сваки текст прати нотни запис са основном мелодијом.

UDK 784.4(=214.58)(497.11)

821.214.58(497.11)-1:398

ISBN 978-86-900773-0-4

49. Питао сам малог пужа : моја социолошка прича о Шабану Бајрамовићу / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Београд : Службени гласник, 2018. - 334 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: I Asked the Little Snail : My Sociological Story About Šaban Bajramović.

* Омаж цењеном ромском уметнику, харизматичном „цару” балканске ромске музике, о чијем су невероватном таленту и гласу изређани небројени новински ступци и хвалоспеви, из пера Драгољуба Б. Ђорђевића, нишког социо-

лога религије и ромолога. Поред *Увода*, *Датумара* (са важнијим годинама из Шабановог приватног и професионалног живота), *Селективне библиографије*, *Поговора*, *Захвала*, *Литературе*, *Речника* мање познатих речи, израза и имена, *Именског регистра*, *Сажетка* и *садржаја* на енглеском језику и *Белешке о аутору* – књига има дванаест целина: Шабан у кабинету; Кафански цар – од Цериме до Берлина; Шабанови подсмевачи; Цар и „академик” : Шабан и Брега; Шабан и „онај” што ради „онај” фестивал; Шабан међу величанствених сто – али и међу десет!; Утихнуо „црни глас у белом оделу”; Шабанов булевар и споменик; Сарма збори о Шабану; Шабанове залихе славе; Шабан скрозиран кроз социолошко окно и Десет есеја о Шабану. На крају, но нимало неважно – писано штиво прати диск са филмом о Шабану Бајрамовићу у издању и уз сагласност *Медиа и реформ центра* из Ниша. Причу прати и прегршт колор фотографија.

Шабан скрозиран кроз социолошко око непристрасан је ауторов покушај да, ослањајући се на разноврсну прикупљену грађу, финално социолошки растумачи феномен Шабан Бајрамовић. И то на врло особен начин: творећи речник појмова, подупрт архаизмима и локализмима, који каткад до парадокса разголићују уметникову личност у свим њеним сегментима.

Социолошку причу о цару ромске песме аутор завршава навођењем институционалних и ванинституционалних мера, које би ваљало предузети како би се сачувала, с једне стране, Шабанова заоставштина, а са друге, оригинално ромско културно наслеђе. Једино тако би Шабан Бајрамовић и постхумно остао оно за шта се изборио да буде за живота – *институција* и *аутентична културна вредност* националне групе Рома, који настављају борбу за достојанствено место под небеским сводом и у двадесет и првом веку.

UDK 784.4.071.2:929 Бајрамовић Ш.

784.4(=214.58)(497.11)“19/20”

821.163.41-94

316.723/.728(497.11)“20”

ISBN 978-86-519-2109-7

50. Питао сам малог пужа : моја социолошка прича о Шабану Бајрамовићу / Драгољуб Б. Ђорђевић. - 2. изд. - Београд : Службени гласник, 2019. - 334 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: I Asked the Little Snail : My Sociological Story About Šaban Bajramović.
* Друго издање социолошке приче о цару ромске песме из пера Драгољуба Б. Ђорђевића.
UDK 784.4.071.2:929 Бајрамовић Ш.
784.4(=214.58)(497.11)"19/20"
821.163.41-94
316.723/.728(497.11)"20"
ISBN 978-86-519-2109-7
51. Музичка пракса Рома у Нишу на почетку 21. века / Данијела Здравих Михаиловић. - Ниш : Универзитет у Нишу, Факултет уметности, 2019. - 90 стр. : илустр. ; 25 cm
Насл. на енгл. јез.: Roma Musical Practice in Niš at the Beginning of the 21st Century.
* Монографија представља резултат теренског истраживања музичке праксе Рома на територији Ниша. Музички живот сагледан је кроз градске институције и удружења (Ромски културни центар, Удружење „Весели Роми“, GRUBB фондација), као и кроз градске манифестације посвећене неговању ромске музике и стваралаштву Шабана Бајрамовића (Романи фест, Ромски бал, Фестивал деце ромске песме, Ромска музика и музичари на Нишвилу, Ме сем Шабан, Фестивал Заувек Шабан Бајрамовић). Поред тога, ауторка представља и разне неформалне музичке саставе, те истакнуте појединце, указујући на жанровске и стилске разлике. Један део посвећен је и ромској музици на репертоару културних догађаја у Нишу, кроз активност музичара или неговање ромске музике на концертима и у Народном позоришту. Слика музичке праксе употпуњена је прегледом писаног дискурса о ромској музици, од монографија и збирки песама до локалних медија.
UDK 39(=214.58)
316.728(=214.58)
784.4(=214.58)
ISBN 978-86-85239-64-9

52. Muzikani praktika e Rromengi ano Niš po šird e 21. šeliberšipnasko / Danijela Zdravić Mihailović. - Niš : O Univerziteti ano Niš, O Fakulteti e artistipnasko, 2020. - 84 стр. : илустр. ; 25 cm
Nasl. na srp. jez.: Muzička praksa Roma u Nišu na početku 21. veka.
* Превод на ромски језик ауторкине монографије „Музичка пракса Рома у Нишу на почетку 21. века”.
UDK 784.4 (=214.58)(497.11)“20”
316.728(=214.58)
ISBN 978-86-85239-79-3
53. Nevi xape sovli / [preveli Alija Krasnići, Šerif Bakić, Tane Kurtić]. - Beograd : Biblijsko društvo Srbije, 2020. - 525 str. ; 19 cm
Nasl. na srp. jez.: Novi zavet.
* Превод *Новог завета* на ромски језик у издању Библијског друштва Србије.
UDK 27-246
ISBN 978-86-86827-35-7
54. Тома семафорција : социолошки портрет перача шофершајбни / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Нови Сад : Прометеј ; Ниш : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2020. - 264 стр. : илустр. ; 23 cm
Насл. на енгл. јез.: Toma the Traffic Light Man : A Sociological Portrait of a Squeegee Man.
* Биографска прича о перачу прозора на колима која се заустављају на једној важној нишкој раскрсници, Томи Асановићу Семафорцији, има шест поглавља и резимеа на енглеском, ромском и руском језику. Прича стоји на пресеку социологије града, социологије маргинализованих друштвених група и ромологије, а по некима је и пример андерграунд социологије. Карактеришу је специфичан метајезик, есејистички приступ и неспутано посезање за секундарним и терцијарним изворима података попут књижевности (поезије и прозе), уметности, новинских чланака и сл. Поговор је написала социолошкиња Милана Љубичић. Књига је илустрована Томиним фотографијама с раскрснице и илустрацијама академског сликара Мирослава Анђелковића. Терен-

ски део истраживања – посматрање и бележење Томиних активности на раскрсници („посматрање без учествовања”), обавили су Драган Тодоровић, Јелена Динић и Младен Митровић током 2018. године, у сва четири годишња доба, од-
носно – по пет дана недељно у јуну, августу, новембру и де-
цембру, од јутра (око 8 часова) до после подне (око 16 и 30
часова). Прича о глувонемом Рому, Томи Асановићу, ни-
шком перачу прозора, послужила је коауторима Драгољубу Б.
Ђорђевићу и Драгану Тодоровићу да сачине инспиративну
студију и да комбиновањем озбиљног социолошког истра-
живања на урбаном терену, уз информације из различитих
извора и њихово уклапање у кохерентну целину, учине прави
издавачки подвиг.

UDK 323.15(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-515-1648-4

55. Сневам вас : дедином / Баја Лукин Саитовић. -
Прокупље : Дом културе „Радивој Увалић-Бата” :
Књижевно друштво „Раде Драинац”, 2020. - 57 стр. :
илустр. ; 21 cm

Насл. на енгл. јез.: I Dream of You.

* Ауторова постхумно објављена збирка хаику-поезије на
српском, енглеском и ромском језику.

UDK 821.163.41-193

ISBN 978-86-85147-93-7

56. Тихомир Ђорђевић : Цигани у Србији : етнолошка
истраживања / приредила Данијела Поповић Николић. -
Алексинач : Центар за културу у Алексинцу ; Ниш :
Огранак САНУ у Нишу, 2021. - 396 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: Tihomir Đorđević : The Roma in Serbia :
Ethnological Research.

* Докторска дисертација Тихомира Р. Ђорђевића *Цигани
у Србији* публикована на немачком језику 1903. и 1906. го-
дине. Ромолошкој јавности у Србији сада је на једном месту
представљено фототипско издање поменуте дисертације, као
и њен превод у целини на српски језик.

UDK 323.1(=214.58)(4-12)

39(=214.58)(497.11)

94(=214.58)(4-12)

ISBN 978-86-89801-76-7 (ЦКУА)

57. Живот и дело Саита Балића : прича о ромском покрету / Осман Балић. - Ниш : ЈУРОМ Центар, 2023. - 201 стр. : илустр. ; 21 cm
 Насл. на енгл. јез.: The Life and Work of Sait Balić : The Story of the Roma Movement.
 * Написана пером захвалног сина, а данас прекаљеног ромског вође европскога значаја, књига „Живот и дело Саита Балића : прича о ромском покрету” интимно је сведочанство о покретачу буђења националне свести Рома и предводнику ромског активизма у негдашњој социјалистичкој Југославији. Оно што је био Шабан Бајрамовић за ромску музику, то је значио Саит Балић за културну и политичку еманципацију Рома у Нишу и у Србији у другој половини минулог века.
 Монографија је омаж једном од последњих великих лидера међународне ромске политике, али се може читати и као критика расцепканости интернационалног ромског покрета данас. Намењена је и млађим нараштајима ромских активиста, „генерацији конформиста, а не бунтовника”, како их, оправдано или не, описује аутор публикације.
 UDK 621:929 Балић С.
 316.662(=214.58)
 ISBN 978-86-905704-0-9
58. Džuvljарke : La existencia lesbiana de las mujeres Romanías / Vera Kurtić. - Málaga : Altramuz Editorial, 2023. - 165 str. ; 24 cm
 Насл. на срп. јез.: Džuvljарke : lezbejska egzistencija Romkinja.
 * Верзија књиге из 2014. године о Ромкињама лезбејкама у Србији на шпанском језику.
 UDK 305-055.3(=214.58)(497.11)
 ISBN 978-8412278088
59. The Silent Suffering of Roma People : The Continuity of Suffering, from Samudaripen to the Present / Vera Kurtić. - Berlin : Romani Phen, 2024.
 Насл. на срп. јез.: Tiha stradanja Roma : kontinuitet stradanja, od Samudaripena do danas.
 * Ослањајући се на лична сведочанства, усмене историје и научне анализе, књига баца светло на сложене борбе и тра-

уме укорене у историјском прогону – као што је често за-
немарени геноцид над Ромима (Самударипен) током холо-
кауста и у данашњој социјалној искључености. Документује
се и болан процес депортације из Западне Европе назад у
Источну Европу и детаљно описују емоционалне и матери-
јалне тешкоће које трпе ромске породице док се крећу у не-
пријатељском друштвено-политичком окружењу. Ове приче
истичу теме присилне асимилације, губитка и изазова одр-
жавања достојанства и културног идентитета у опресивним
условима.

UDK 341.322.5(=214.58)

60. Stari niški Kiptijani : Рџми / Nenad Jašić. - Нови Сад :
Прометеј, 2024. - 126 стр. : илустр. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: The Old Cyptianes from Niš : Romanies.

* Након више од две деценије, аутор нуди унеколико
проширену верзију издања *Стари нишки Роми* из 2001. го-
дине, овог пута под насловом *Стари нишки Киптијани :
Роми*. Зашто у наслов ставља „нишки Киптијани”? Зато што
је открио податак о томе да су се у време Османлија нишке
ромске мале звале Киптијан махале и да су се Роми самона-
зивали Киптијани, што се данас сасвим затрло.

У књизи се обрађују културне појаве и чињенице под
следећим насловима: Религија старих нишких Рома, Имена,
Мешовити бракови, Ромска свадба, Вечера за кућу, Ђурђев-
дан, Василица, Еснафска слава, Бабина, Кумство, Усвајање
деце, Свирачи, Војни музичари... Није изостављено ни соци-
јално-економско поље ни стари занати: посластичар, семен-
каре, вешерке, дојиље, кројачи, касапи, чистачи ципела, ра-
бације, амале, фијакеристи, телали, ковачи, клинчари, ка-
феводеничари. Посебну вредност књизи дају, по архивима
и музејима сабране, ексклузивне фотографије које пружају
оригинално сведочанство о животу нишких Рома између
Великог и Другог светског рата.

UDK 39(=214.58)(497.11)

94(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-515-2282-9

61. Виле и вилењаци = Vošarŋja thaj vošarŋe / Славимир Демировић. - Прокупље : Народна библиотека „Раде Драинац”, 2024. - 136 стр. : илустр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Fairies and Elves.
* Књига садржи четрнаест ромских бајки, паралелно на српском и ромском језику. Као посебан додатак, на крају књиге налази се ромско-српски речник мање познатих речи.
UDK 821.214.58(497.11)-343
ISBN 978-86-86781-44-4
62. Зајде Баца : ромско култно место / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУРОМ Центар, 2025. - 84 стр. : илустр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: Zajde Badža : The Romani Cult Place.
* Друго проширено издање монографије засноване на етнографско-социолошкој обради отоманске легенде (предања) о Зајде Баџи, вероватно историјске личности – о којој пише Евлија Челебија још у 17. веку, касније сакрализоване од стране нишких Турака, о чему извештавају Феликс Каниц и Милан Ђ. Милићевић. Одласком Турака нишки Роми прихватају, прерађују и прилагођавају и предање и место поред тзв. Београдске капије на нишкој Тврђави, где се налазило тулбе, стварајући себи култно место које посећују и муслимански и православни Роми. Аутори, преносећи део досадашњих записа о Зајде Баџи и користећи свеж емпиријски материјал, пружају целовитију слику феномена, указују на митотворачке моменте и оцртавају сву професионалну комплексност ромског бића. Монографија окупља интегралну верзију текста о Зајде Баџи на српском, као и преводе на ромском, енглеском и немачком језику.
UDK 398.32(=214.58)(497.11)(091)
2-522(=214.58)(497.11 Ниш)
ISBN 978-86-905704-2-3
63. Urbani rudari : analiza uticaja dosadašnjih politika i praksi na radno-pravni status individualnih sakupljača sekundarnih sirovina u Srbiji sa preporukama za legalizaciju i unapređenje efikasnosti / Osman Balić, Dragan Todorović. - Niš : Društvo ekonomista „Ekonomika” : YUROM Centar, 2025. - 137 стр. : илустр. ; 24 cm

Nasl. na engl. jez.: Urban miners : Analysis of the Influence of Recent Policies and Practices on the Employment and Legal Status of Individual Collectors of Secondary Raw Materials in Serbia with Legalization and Efficiency Improvement Recommendations.

* Аутори монографије предузимају анализу ефеката јавних политика према индивидуалним сакупљачима секундарних сировина, са циљем да стручној јавности и доносиоцима одлука: (1) представе резултате досадашњих јавних политика и научене лекције о њиховим ефектима, (2) резимирају позитивне примере иностране праксе, (3) укажу на актуелне изазове у области рециклаже комуналног отпада и (4) формулишу конкретне препоруке у вези формализовања њиховог радног статуса.

Свеобухватним аналитичким процесом, који укључује анкете, разговоре и радионице са сакупљачима и другим актерима процеса прикупљања, одлагања, као и рециклирања секундарних сировина, формулишу се нове политике статуса индивидуалних сакупљача секундарних сировина и њиховог утицаја на циркуларну економију и животну средину.

Резултат анализе су предлози потенцијалних решења унутар круга који чине заједница индивидуалних сакупљача, повезани привредни актери, надлежна министарства и локалне самоуправе у процесу решавања проблема легализације рада 25.000 професионалних индивидуалних сакупљача секундарних сировина.

UDK 331.102.12:628.4(497.11)

342.726-057.13(497.11)

ISBN 978-86-82908-04-3

64. Romi na talasima novoprotestantizma : protestantizacija Roma jugoistočne Srbije / Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, 2025. - 249 стр. : илустр. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: Roma on the Waves of Neoprotestantism : Protestantization of the Roma from Southeastern Serbia.

* У монографској студији, прерађеној верзији ауторове докторске дисертације, одбрањене на Филозофском факултету у Београду 2011. године, извештава се о новијем процесу масовног укључивања српских Рома у мале верске заједнице протестантског исходишта, односно о тзв. *протестантизацији Рома*. Аутор детаљно осветљава декор у којем се одви-

јала протестантизација ромског народа у југоисточној Србији почетком новог миленијума, отвара расправу о саставницама новог верског идентитета Рома преобраћених у „трећи” крак хришћанства и сабира позитивне утицаје које је протестантизам произвео у њиховим животима.

UDK 274/278-67(=214.58)(497.11-12)

316.644:274/278(=214.58)(497.11-12)

398.3/.4(=214.58)(497.11-12)

ISBN 978-86-7379-675-8

65. Нишка ромолошка школа : библиографија = Romological School of Niš : Bibliography : 1996–2025. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” ; Београд : САНУ, Одељење друштвених наука, Одбор за поучавање живота и обичаја Рома, 2025. - 323 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Romological School of Niš : Bibliography : 1996–2025.

* Библиографија резимира активности *Нишке ромолошке школе* у периоду од 1996. до 2025. године и описује 437 јединица хронолошки сврстаних у четири целине: *књиге, зборници радова, радови у зборницима и књигама других аутора и радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 65 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. На крају књижице је поговор проф. др Драгољуба Б. Ђорђевића, ауторски и предметни регистар, као и белешке о члановима Школе.

UDK 013:[378.6:316.7(=214.58)(497.11)]"1996/2025"

016:316.7(=214.58)(497.11)"1996/2025"

ISBN 978-86-7500-051-8

II
ЗБОРНИЦИ РАДОВА
EDITED VOLUMES

66. Роми, наше комшије : доњокомренски Роми / редактор Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2000. - 88 стр. ; 23 cm
Насл. на енгл. јез.: Romanies, Our Neighbors : Roma from Donji Komren.
* Социолошко-етнолошка студији Рома Доњег Комрена, негдашњег села а сада нишког приградског насеља, у којој се интерпретирају подаци сакупљени разноврсним поступцима и техникама. Истраживачи су користили класичну сондажу јавног мњења, анкетни упитник, статистичку анализу, извештај информатора, историјску и фотографску методу.
UDK 316.728(=214.58)(082)
397(=214.58)(082)
67. Роми : социолошки увид = The Romanies : Sociological Insight / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - 170 стр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: The Romanies : Sociological Insight.
* Зборник радова са Округлог стола одржаног у оквиру Прве годишње конференције Комренских социолошких сусрета „Социолошки увид у судбину Рома”, одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 5. до 7. маја 2000. године. Врсни познаваоци ромског живота износе сопствена гледишта о општим карактеристикама ромске популације, правно-политичком положају Рома, специфичностима начина живота Рома, судбини Рома Косова, етничким стереотипима о Ромима, написима о Ромима у дневној штампи, ромској култури смрти итд.
UDK 316.728(=214.58)(082)
68. „Romska” anketa : iskustva, izveštaji, preporuke = Gypsy Questionnaire : Experiences, Reports, Recommendations / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Komrenski sociološki susreti, 2001. - 54 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Gypsy Questionnaire : Experience, Reports, Recommendations.
* На основу до тада највећег социолошког истраживања Рома у Србији, аутор приказује све његове фазе: формулацију теме, формирање узорка, анкетни упитник, извештаје анкетара итд. Књига је намењена млађим истраживачима,
UDK 316.728(=214.58)(497.11)
303.62

69. Vere manjina i manjinske vere = Religions of Minorities and Minority Religions / priredili, editors Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - 278 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Religions of Minorities and Minority Religions.
* Зборник радова са Осме годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржане у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. Заснован на тези да нема друштвене стабилности и напретка без хармонизовања верских односа у мултиетничким и вишеверским заједницама, односно анулирања дискриминације и стигматизације вера мањина и мањинских вера, зборник доноси тридесет прилога еминентних стручњака посвећених проблемима: међуетничких односа, положаја мањина и идентитарних сукоба у савременој Европи, нових религиозних покрета, медија мањина, улоге државе у остваривању верских слобода и међурелигијске толеранције, обнове религиозности и различитих аспеката религиозности Рома, интеркултурализму као моделу саживота у вишеверским друштвима итд.
UDK 316.74:2(082)
316.347(=214.58)(082)
323.15-029:3(082)
70. Romi na raskršću : prava manjina i manjinskih zajednica / priredili Dragoljub B. Đorđević, J. Živković. - Niš : Puntа : DDA : KSS : Bahtalo drom, 2002. - 242 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: The Roma at the Crossroads : Minority Rights and Rights of Minority Communities.
* У књизи су штампани транскрипти емисија са Радио Нишаве, посвећених правима мањина. Посебно се разматра проблем Рома и њихово настојање да добију статус националне мањине. Објављени су текстови наших најпознатијих теоретичара мањина и Рома.
UDK 323.15(497.11)(082)
342.724(=214.58)(497.11)(082)
ISBN 86-83119-33-5
71. Kultura Roma / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Beograd : Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 2002. - 224 str. ; 26 cm
Nasl. na engl. jez.: Roma Culture.

* Темат у часопису „Култура”, број 103/104 за 2002. годину. На позив главног и одговорног уредника часописа *Култура*, приређен је темат од петнаест текстова – оригиналних научних радова и превода стране литературе – посвећен култури и обичајима Рома. Придружујући свој труд укупним напорима за боље разумевање њихове „другост”, приређивач наглашава да понуђени темат представља важну позадинску каприку за хуману интеграцију Рома у српско друштво.

UDK 323.15(082)

316.347(082)

316.662(=214.58) (082)

342.7(=214.58) (082)

397(082)

ISSN 0023-5164

72. Jabuka u srcu = Phabaj ano ilo = Apple in the Heart / priredili Kadrija Šainović, Osman Balić. - Niš : Smotra kulturnih dostignuća Roma Srbije, 2002. - 115 str. ; 19 cm
Nasl. na srp. jez.: Apple in the Heart.

* Књига ромске поезије са 26. Смотре културних достигнућа Рома Србије, одржане на Универзитету у Нишу 26. марта 2002. године. Избор ромске поезије на ромском, српском и енглеском језику аутора који живе и стварају у Србији са двадесет и шесте Смотре културних достигнућа Рома Србије.

UDK 821.214.58(497.1)-1(082.2)

ISBN 86-83835-01-4

73. Roma Religious Culture / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta, 2003. - 190 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Religijska kultura Roma.

* Зборник радова са Десете годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржане у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. У првом зборнику код нас посвећеном религијској култури Рома, припремљеном на основу реферата са Десете конференције ЈУНИР-а, разматрају се четири тематске целине: религија и религиозност Рома, њихови верски обичаји, култна места и процес протестантизације.

UDK 398.3(=214.58)(082)
2-5(=214.58)(082)
316.347(=214.58)(082)
ISBN 86-83119-60-2

74. Религија и верски обичаји Рома / предговор написали и приредили за штампу Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2003. - 216 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Religion and Religious Customs of Roma People.
* Зборник дискусија са Десете годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржане у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Уводећи ромску религијску културу у ред истраживачких тема савремене социологије религије и ромологије, приређивачи отварају за расправу мноштво скрајнутих питања о религији, религиозности и верском животу Рома кроз пет тематских целина: Роми, религије, религиозност и цркве; традиционална култура и ромски идентитет; ромски обичаји; ромска култна места и култура смрти и ромске протестантске заједнице.
UDK 316.347(=214.58)(082)
398.3(=214.58)(082)
2-5(=214.58)(082)
ISBN 86-7178-065-1
75. Мачке перу веш : бајке Рома југоисточне Србије / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Italian Consortium of Solidarity : Свен, 2003. - 95 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: Cats are Doing the Laundry : Fairytales of the Romanies from Southeastern Serbia.
* Са приређивачевим предговором, у књизи су штампане бајке Рома из Прокупља, Ниша, Сврљига, Пирота, Лесковца и Прешева. Сет бајки показује да Роми имају шта придодати култури овог тла.
UDK 821.214.58(497.11)-344:398
ISBN 86-7746-003-9
76. Baraštiba / [priredio] Ibrahim Osmani. - Preševo : Multikulturalno centri „Narajan” ; Beograd : Fondi phravde amalipasor, 2004. - 134, 133 str. : fotogr. ; 20 cm
Nasl. na srp. jez.: Pomirenje.

* У зборнику су објављени прилози учесника стручног скупа посвећеног питањима стандардизације ромског језика и писма, двојезично на српском и ромском језику.

UDK 811.214.58'26

ISBN 86-84577-00-0

77. Evangelization, Conversion, Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : KSE : Punta, 2004. - 106 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Evangelizacija, preobraćenje, prozelitizam.

* Зборник радова са Једанаесте годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Евангелизација, преобраћење, прозелитизам”, одржане у Нишу од 24. до 26. јуна 2004. године. Уз констатацију да су у досадашњим истраживањима прошлости и културе, свесно или несвесно, обично избегавани, у зборнику се са различитих аспеката анализирају феномени евангелизације, преобраћења и прозелитизма, као неизоставни елементи процеса етнокултурног удаљавања и приближавања различитих верских и етничких заједница на балканским просторима. Посебна пажња је усмерена на РOME.

UDK 316.74:2(082)

2-67(082)

ISBN 86-83119-99-8

78. О мисионарењу, преобраћењу и прозелитизму / предговор написали и приредили за штампу Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2004. - 84 стр. ; 21 cm
Насл. на енгл. јез.: On Missionary Work, Conversion and Proselytism.

* Зборник дискусија са Једанаесте годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Евангелизација, преобраћење, прозелитизам”, одржане у Нишу од 24. до 26. јуна 2004. године. Недоумице у социологији религије о томе шта се данас подразумева под мисионарењем (евангелизацијом), преобраћењем (конверзијом), односно прозелитизмом (преузимањем верника), као и различита тумачења ових појмова од стране представника већинских и мањинских религија, покушали су да дијалошком ра-

справом разреше домаћи и инострани социолози религије и религиолози. Фокус је усмерен и на положај и понашање Рома у процесу мисионарења, преобраћења и прозелитизма.

UDK 316.74:2(082)

2-767(082)

ISBN 86-7746-028-4

79. Romi : od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : OGI, 2004. - 203 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: The Roma : From a Forgotten to a Rising Minority.

* Приређивач и аутори прилога тврде да су Роми на путу од заборављене према мањини у успону. Осим текстова А. Мирге, Г. Николаеа, Б. Ђуровића и Д. Б. Ђорђевића, штампани су изводи из готово свих домаћих стратегија за интеграцију Рома, адресар ромских невладиних организација, попис најновијих ромолошких књига и, по први пут у нас, ромски датумар. Кључни део књиге је, ипак, интелектуална размена мишљења социолога/ромолога Д. Б. Ђорђевића и ромског вође О. Балића.

UDK 323.15(=214.58)(497.11)(082)

316.662(=214.58)(497.11)(082)

342.724.726(=214.58)(497.11)(082)

ISBN 86-83561-08-9

80. Izazovi dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - 97 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Challenges of Roma Decade.

* Публикација настала као резултат припреме оквирних текстова намењених појединим областима обрађених у ТВ серијалу „Шта, где, како?“, посвећеног почетку општеевропске стратешке акције о интеграцији Рома у друштвене процесе – „Декада укључења Рома 2005–2015“. Издање на српском језику.

UDK 316(095.8)

ISBN 86-7746-065-9

81. Challenges of Roma Decade = Dikhipe pi Dekada e Romengi / edited by Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - 190 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Izazovi dekade Roma.

* Публикација настала као резултат припреме оквирних текстова намењених појединим областима обрађених у ТВ серијалу „Шта, где, како?“, посвећеног почетку општеевропске стратешке акције о интеграцији Рома у друштвене процесе – „Декада укључења Рома 2005–2015“. Издање на енглеском и ромском језику.

UDK 316(095.8)

ISBN 86-7746-065-9

82. Ciganeska : uvod u romsku istoriju, jezik i kulturu / Refika Mustafić. - Niš : Romski edukativni centar, 2006. - 213 стр. ; 24 cm

Nasl. na srp. jez.: Ciganeska : An Introduction to Roma History, Language and Culture.

* Приручник за обуку наставника о ромској традицији, обичајима, историји и језику, настао на основу предавања и радионица одржаних у периоду од 2003. до 2006. године у нишким основним и средњим школама.

UDK 930.85(=214.58)

ISBN 978-86-85227-53-0

83. Ислам на балканској ветрометини / приредили Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић, Љубиша Митровић. - Ниш : ЈУНИР, 2007. - 130 стр. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: Islam in the Balkan Maelstrom.

* Зборник дискусија са Четрнаесте годишње конференције Југословенског удружења за научно истраживање религије „Ислам на Балкану: прошлост, садашњост, будућност“, одржане на Бабином зубу од 29. и 30. јуна 2007. године. За време плодотворне дводневне дебате о „европском исламу“ и „балканском исламу“, положају и деловању Исламске заједнице у Србији, те разноврсним испољавањима „ислама сада и овде“, учесници дискусије су се у више наврата дотицали повезаности Рома са изворним мистичким исламом (дerviши, текије и тарикати) на Балкану, затим са разним струјама верског радикализма унутар матичног тока балканског ислама, пажњи коју Исламска заједница у Србији обраћа према Ромима муслиманима као верницима, те друштвеној бесперспективности као резервоару незадовољства Рома који исповедају ислам.

UDK 323.1:28(497)(082)
316.75:28(497)(082)
ISBN 978-86-86957-01-6

84. Romska ženska mreža Zajedno možemo : Južna Srbija / Vera Kurtić, Ana Zorbić, Marija Manić. - Niš : Ženski prostor, 2007. - 52 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Roma Women's Network "Together We Can" : Southern Serbia.
* У публикацији су представљени текстови које су ромске активисткиње сакупиле током 2006. године истражујући случајеве кршења људских права Ромкиња различите узрасне доби са територије јужне Србије, као и женске ромске организације са тог простора које се боре против дискриминације и за остваривање бољег положаја Ромкиња.
UDK 305-055.2(=214.58)(497.11)
ISBN 978-86-85227-81-3
85. Romkinje u aktuelnim društvenim tokovima : aktivizam kroz izazove Dekade i programa Vlade / [publikaciju priredile Vera Kurtić, Marija Manić]. - Niš : Ženski prostor, 2007. - 91 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Romani Women in Current Social Affairs.
* Публикација посвећена подизању свести актера Декаде инклузије Рома (2005–2015) о искључености Ромкиња из њихових планова, програма и активности и јачању родне димензије Декаде инклузије Рома. Садржи и Национални план активности за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности: 2007–2010.
UDK 929-055.2(=214.58)(497.11)
316.662-055.2(=214.58)(497.11)
305-055.2(=214.58)(497.11)
86. Rezultati statističkog istraživanja o Romima na području gradske opštine Crveni Krst. - Niš : Asocijacija NVO–RTV Nišava : GO Crveni Krst, 2007. - 24 str. ; 15 x 21 cm
Nasl. na engl. jez.: Results of Statistical Research on Roma in (the Area of) the Crveni Krst Municipality.
* У студији су представљени резултати емпиријског истраживања о Ромима на подручју нишке градске општине Цр-

вени крст, спроведеног између марта и јуна 2007. године, на узорку од 3543 ромских испитаника из 3081 градског и 462 сеоска насеља (око 80% укупног броја Рома на подручју ове општине). Снимајући стање на терену, аутори истраживања закључили су да се положај Рома, који живе на подручју ове општине, понегде приближава просечним вредностима у Србији, али и да је у много чему још далеко испод друштвено прихватљивог нивоа.

UDK 316.662(=214.58)(497.11 Niš)"2007"(083.41)

323.15(=214.58)(497.11 Niš)"2007"(083.41)

364.3:364-7(=214.58)(497.11 Niš)"2007"

ISBN 86-85227-65-8

87. Kvalitet međuetničkih odnosa i kultura mira na Balkanu / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja, 2008. - 230 str. ; 21 cm
Nasl. na engl. jez.: The Quality of Interethnic Relations and the Culture of Peace in the Balkans.

* Зборник радова са истоименог научног скупа са међународним учешћем, одржаног на Филозофском факултету у Нишу, 31. октобра и 1. новембра 2008. године. За време плодотворне дводневне дебате о динамици етнокултурних идентитета и култури мира на Балкану, учесници дискусије су се у више наврата дотицали повезаности Рома са текућим процесима регионалне сарадње и евроинтеграције на Балкану, најпре путем тема као што су: етничка и конфесионална дистанца, стереотипи и предрасуде, национални идентитет, социодемографске карактеристике и сл.

UDK 316.347(497)

323.1:316.7(497)

327.36(497)

ISBN 978-86-7379-165-4

88. Istorija, kultura, tradicija i običaji Roma / Ana Saćipović. - Niš : Punta, 2009. - 54 str. ; 28 cm
Nasl. na engl. jez.: History, Culture, Tradition, and Customs of the Roma.

* Ослањајући се на расположиву домаћу ромолошку литературу, ауторка сабира у неколико поглавља бројне информације о историји (ко су Роми, порекло речи Ром, Роми

у Југославији и Србији и др.) и култури Рома (језик, фонологија, ромско друштво, ромска музика, обичаји и традиција, религија, легенде и митови и др.).

UDK 39(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-7990-048-7

89. Приручник за унапређење положаја Ромкиња у Србији / [текст написала Anne-Maria Ćuković ; приредила Вера Куртић]. - Ниш : Женски простор, 2010. - 26 str. ; 30 cm
Насл. на енгл. јез.: Handbook for Improving the Status of Romani Women in Serbia.

* Промовишући метод јавног заступања, ауторке детаљно извештавају о релевантним актерима на јавној сцени који могу допринети унапређивању положаја Ромкиња у Србији, правном, политичком и законском оквиру, као и примерима добре праксе и наученим лекцијама у досадашњим корацима за побољшање положаја Ромкиња у националном и локалним оквирима. У прилогу је разрађен и Национални акциони план за специфичан положај жена за период 2009–2011. године.

UDK 305-055.2(=214.85)(497.11)(035)

342.7-055.2(=214.85)(497.11)(035)

316.662-055.2(=214.85)(497.11)(035)

ISBN 978-86-88475-00-6

90. Sprovođenja mera za unapređenje zdravlja i zdravstvene zaštite Romkinja po konkursima Ministarstva zdravlja [u okviru Dekade inkluzije Roma] : iskustva / [autorke Vera Kurtić, Snežana Stojanović]. - Niš : Ženski prostor, 2011. - 84 str. ; 30 cm
Насл. на енгл. јез.: Implementation of Measures for Improving the Health and Health Care of Roma Women According to Competitions of the Ministry of Health [Within the Framework of the Decade of Roma Inclusion] : Experiences.

* У намери да допринесе јачању транспарентности програма за системска решења проблема са којима се суочавају Ромкиње у Србији, удружење грађанки *Женски простор*, уз подршку *Open Society Institute* из Будимпеште, извршило је анализу ефеката конкурса Министарства здравља везаних за квалитативно и квантитативно унапређење мера предвиђених у Здравственом систему Србије и њихово спровођење

у пракси, а које су усмерене првенствено на унапређење здравља Ромкиња. Понуђени су и закључци о предузетим пројектним мерама, као и препоруке за унапређење здравља и здравствене заштите Ромкиња.

UDK 364.69(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-88475-00-6

91. Bezbednost Roma : smernice i prakse za praćenje i izveštavanje o pojavama diskriminatorne prakse i bezbednosnih rizika / priredio Osman Balić. - Niš : YUROM Centar, 2014. - 147 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Roma Safety : Guidelines and Practice for Monitoring and Reporting on the Discriminatory Practice and Safety Risk Occurrences.

* Публикација обрађује стање људске безбедности Рома и Ромкиња у Републици Србији, на основу извештаја тематског одбора „Дискриминација, безбедност и екстремизам” Лиге Рома – Сталне конференције ромских удружења грађана.

UDK 351.858:342.724(=214.58)(497.11)

316.647.82(=214.58)(497.11)

ISBN 978-86-7746-495-0

92. Monitoring koji vrši civilno društvo realizacije nacionalne Strategije za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji u 2012. i 2013. godini / autori Osman Balić...[et al.]. - Budimpešta : Sekretarijat Fondacije Dekade inkluzije Roma, 2014. - 76 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Civil Society Monitoring on the Implementation of the National Roma Integration Strategy and Decade Action Plan in Serbia in 2012 and 2013.

* Као допунске извештаје званичних евалуација националних влада учесница програма Декада инклузије Рома, Европска комисија ангажује локалне невладине организације и експерте да процене стварни друштвени утицај предузетих владиних мера. У публикацији се даје осврт неколико српских невладиних организација и експерата у њима на спровођење националне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и Акционог плана у 2012. и 2013. години.

ISBN 2064-8642

93. Civil Society Monitoring on the Implementation of the National Roma Integration Strategy and Decade Action Plan in Serbia in 2012 and 2013 / edited by Osman Balić...[et al.]. - Budapest : Decade of Roma Inclusion Secretariat Foundation, 2014. - 80 str. ; 24 cm
Nasl. na srp. jez.: Monitoring koji vrši civilno društvo realizacije nacionalne Strategije za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređivanje položaja Roma u Republici Srbiji u 2012. i 2013. godini.
* Енглеска верзија мониторинга цивилног сектора о спровођењу националне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији и Акционог плана у 2012. и 2013. години.
ISBN 2064-8464
94. Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Бајрам Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - 292 стр. ; 25 cm
Nasl. na engl. jez.: Religion and Religious Customs of the Roma.
* Ауторов избор претходно публикованих текстова, сврстаних у неколико засебних целина у којима се осветљава комплексност феномена ромске религиозности. У првом поглављу најпре су представљене социолошке основе ромологије, нове научне дисциплине у систему српске академске заједнице. Друго, треће и четврто поглавље доносе кључне етнолошке увиде у ромске религијске обичаје, ослоњене на усмену традицију, народна веровања, митове и легенде. Последња три поглавља резимирају социолошки најистраживаније теме из делокруга активности Нишке ромолошке школе.
UDK 398.3/.4(=214.58)(497.11)(082)
ISBN 978-86-83647-21-7
95. Priručnik za izgradnju lokalnih resursa, zajedničko delovanje i osnaživanje romskih zajednica / uredile Marina Vasić, Vera Kurtić. - Strasbourg : Council of Europe, Program ROMACTED, 2019. - 55 str. ; 24 cm
Nasl. na eng. jez. : Manual for Development of Local Resources, Joint Action and Empowerment of Roma Communities.

* Приручник је припремљен као помоћ локалним властима у побољшању живота обесправљене ромске заједнице, кроз изградњу капацитета и ефикасно учешће релевантних актера у локалним плановима и пројектима. Садржај приручника чине кључна методолошка начела заједничког програма Европске уније и Савета Европе под називом ROMACTED, као и искуства у примени таквих начела у земљама Западног Балкана и Турској.

UDK 316.662(=214.58)(497.11)

96. Укљученост, trendovi i politike zapošljavanja Romkinja u Republici Srbiji / priredila Vera Kurtić. - Beograd : Romska ženska mreža Srbije, 2021. - 47 str. ; 24 cm
Nasl. na engl. jez.: Inclusion, Trends and Employment Policies of Roma Women in the Republic of Serbia.

* Ауторка пружа увид у укљученост, трендове и политике запошљавања Ромкиња у Републици Србији увидом у државне и донаторске програме и приказом учинка тих програма на реалне животе жена и њихових породица.

UDK 331.5-055.2(=214.58)(497.11)

97. Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног у САНУ 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - 282 str. ; 24 cm

Насл. на енгл. јез.: The Contribution of Roma to the Cultures of People in Serbia.

*У зборнику се прецизно одређује и показује у којим су све областима културе и уметности Роми обогатили српску културу и културе националних мањина у Србији. Реферати су изложени на четири сесије – „Књижевност и језик”, „Музика”, „Обичаји, спорт и свакидашњи живот” и „Видљивост, филм и визуелне уметности” – на којима су аутори исцрпно извештавали о ромској музици као делу мејнстрим културе, посебно о ромском хип-хопу и ромским музичарима на Сабору трубача у Гучи, о музичком стваралаштву композитора Зорана Мулића, о књижевном раду Слободана Берберског, ромском романескном првенцу, ромским позајмљеницама у српском језику, ставовима успешних Рома о знаним ром-

ским уметницима, почецима задругарског самоорганизовања Рома на нашим просторима, о смотри културних достигнућа Рома Србије, као и о другим важним темама.

UDK 316.728(=214.58)(082)

39(=214.58)(497.11)

930.85(=214.58)(497.11)

323.16(=214.58)(082)

811.214.58(082)

ISBN 978-86-7025-938-6

98. Роми Србије према попису 2022. године : стање и перспектива : зборник радова са научног скупа одржаног у САНУ 13. и 14. јуна 2024. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2025. - 359 str. ; 24 cm
Насл. на енгл. јез.: Roma in Serbia According to the 2022 Census : Situation and Perspective.

*У зборнику су представљене анализе домаћих стручњака о ромском изјашњавању на последњем попису становништва у Србији. Реферати су изложени на четири сесије – „Пописни подаци и одрживост Рома у Србији”, „Могући разлози неслагања стварног и пописаног броја Рома у Србији”, „Пописни подаци о Ромима у Војводини и на југу Србије” и „Пописни подаци о Ромима у бившим југословенским републикама” – на којима су аутори исцрпно извештавали о употреби јавни средстава у финансирању политика инклузије Рома у Србији, одрживом развоју популације Рома у Србији, старосном моделу фертилитета Ромкиња у Србији, промени услова становања Рома, разлозима и узроцима за неслагање стварног броја Рома и резултата исказаних на попису, популационој динамици Рома у светлу непостојањаног националног идентитета, Ромима на етнODEMOграфској карти Нишавског округа, као и о другим важним темама.

UDK 323.16(=214.58)(497.11)(082)

323.15(=214.58)(497.11)(082)

316.728(=214.58)(082)

ISBN 978-86-6184-074-6

III
РАДОВИ У ЗБОРНИЦИМА И
КЊИГАМА ДРУГИХ АУТОРА
ARTICLES IN EDITED
VOLUMES AND IN BOOKS
BY OTHER AUTHORS

99. Sociološko istraživanje društvenih odnosa i regionalni razvoj / Dragoljub B. Đorđević
U: Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju regiona Niš. - Niš : Regionalna privredna komora, 1985. - Str. 219-226
Nasl. na engl. jez.: Sociological Research of Social Relations and Regional Development.

* У програматском тексту, који је теоријски наговештај, будуће платформе *Нишке ромолошке школе*, каже се: „Да се не би еманципација искључиво задржала на фолклорном елементу, и да би се подстрекивала средствима саображеним духу Рома, неизбежна је диференциранија друштвена акција и на бази научне опсервације. Социолошка и социјалантрополошка истраживања на терену, уважавајући одлике ромског хабитуса, понудила би изворнију панораму са репрезентацијом аутохтоних жеља и тежњи популације – откривала би богатство енергија и разноврсност продуктивних могућности учаурених у традицију етноса, а често непримерено подстицаних и коришћених. Због тога је потребно предузети интердисциплинарно сликање стила живота Рома и њихове културне самосвести, као и разрадити конкретне алтернативне програме националне еманципације (пример у економској еманципацији: професионализација музичког фолклора и легализација естрадне сцене, самозапошљавање у традиционалним занатима и услугама, кооперативно запошљавање и запошљавање у домаћој радиности – уз текуће, ‘нормалне’ видове).”

UDK 303.425(=214.58)+316.422.42

100. Обичаји сврљишких Рома / Сретен Петровић
У: Митологија, магија и обичаји / Сретен Петровић. - Ниш : Просвета ; Сврљиг : Народни универзитет, 1992. - Стр. 339-352

Насл. на енгл. јез.: Customs of Roma in Svrlijig.

* Аутор резимира ромске обичаје и веровања из антропошког циклуса (рођење детета, суђенице, крштење и стрижење, женидба и свадба, трудница, смрт и погреб), као и из циклуса периодичних празника (Бадње вече и Божић, Василица, Јужице и Верижице, Ускрс, Тодорова субота, славе и култови).

UDK 39(497.11 Сврљиг)(=214.58)

101. Роми / Јован Ћирић
У: Енциклопедија Ниша. [Том 1], Природа, простор, становништво / главни и одговорни уредник Драгољуб Симоновић. - Ниш : Градина, 1995. - Стр. 183-186
Насл. на енгл. јез.: The Roma.
* У виду енциклопедијске белешке, аутор даје кратак историјат насељавања нишког краја ромским становништвом, као и приказ седам ромских насеља (Београд мала, Стамбол капија мала, Рабаџи мала, Чаир мала, Черга мала, мала Нишавско корито и Циглана мала).
UDK 323.15(=214.58):271.2(497.11 Ниш)
102. Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу / Богдан Ђуровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Етно-културолошки зборник : за проучавање културе Источне Србије и суседних области. Књ. 2. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 1996. - Стр. 66-72
Насл. на енгл. јез.: Rituals at Large Religious Festivals of the Romanies in Niš.
* Реферат саопштен на другом међународном научном симпозијуму „Традиционална култура у годишњем циклусу обичаја”, одржаном у Сврљигу од 22. до 25. августа 1996. године. Роми у нишком региону – градски, који исповедају ислам и сеоски и приградски, којима је ближе хришћанство – обредно празнују најчешће два верско-етничка празника: Васуљицу (14. јануар, Св. Василије) и Ђурђевдан (6. мај, Св. Ђорђе). У раду се констатује да прослава ових празника има бледу религијску позадину, те да се пре ради о традиционално усвојеним светковинама које истичу патријархални ауторитет и значај очувања чврстих и стабилних веза у породици.
UDK 394.21(=914.99):(497.11)
103. Просјачење i Romi / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević
У: Cigane moj : (Romi u Vojvodini). - Novi Sad, Kikinda : Pčesa, 1997. - Str. 145-148
Nasl. na engl. jez.: Begging and Roma.
* Анализиран је феномен просјачења код Рома, најчешће узрокован маргинализованим положајем који Роми зау-

зимају у већини данашњих друштава. Реч је о необразованим, неписменим, сиромашним и, неретко, хендикепираним појединцима. Сачињена је типологија ромских просјака: деца просјаци, улични просјаци и просјаци по становима.

UDK 364.662-058.51(=214.58)

104. Биљке, животиње и натприродна бића у обичајима и веровањима нишких Рома / Ива Трајковић

У: Етно-културолошки зборник : за проучавање културе Источне Србије и суседних области. Књ. 3. - Сврљиг :

Етно-културолошка радионица, 1997. - Стр. 227-232

Насл. на енгл. јез.: Plants, Animals and Supernatural Creatures in the Customs and Beliefs of the Gypsies from Niš.

* Текст је реферат саопштен на трећем међународном научном симпозијуму „Природа у обичајима и веровањима”, одржаном у Сврљигу од 21. до 24. августа 1997. године. У раду је истраживан сегмент из обичајне и верске праксе нишких Рома, везан за биљке, животиње и натприродна бића. Многе биљке они користе у етномедицини, етноветерини, магијским верским и обредним радњама. Познато је да Роми и неке животиње користе у својим занимањима (коњ, крава, магарац, медвед), а поједине обредно жртвују о верским празницима (гуска, петао, јагње, ован). Њихов живот прате и многа натприродна бића (суђенице, вампири, сотоније, бапке, виле, сајбија, Бибијако гиве бабаларе, дервиш).

UDK 398.4(=914.99)

105. Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Време скинхедса / Радомир Ђорђевић. - Ниш : Градина, 1998. - Стр. 145-162

Насл. на енгл. јез.: Skinheads – Boys from the Hood.

* Ауторов социолошки есеј о скинхедима, који је као са-мостална публикација доживео три издања, Р. Ђорђевић је у целовитом облику укључио у своју књигу.

UDK 316.723-058.53

106. Interkulturalnost versus getoizacija i diskriminacija : slučaj Roma / Dragoljub B. Đorđević

U: Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija / priredio Božidar Jakšić. - Beograd : Forum za etničke odnose, 1998. - Str. 335-342

Nasl. na engl. jez.: Interculturality Versus Ghettoization and Discrimination : The Case of Roma.

* Текст је реферат саопштен на Међународној научној конференцији „Интеркултуралност версус расизам и ксенофобија”, одржаној у Београду од 17. до 19. маја 1997. године. Текст је колекција различитих погледа југословенских социолога на „проблем Рома”. Неки од њих мисле да је кључ решења у промени економског статуса, други држе до пресудне улоге политичког поља, а трећи фаворизују социокултурни менталитет. Писац преферира интеркултурални приступ и узима га за основу свог дугорочног бављења Ромима.

UDK 323.15(=214.58):316.72

107. Српско pravoslavlje i Romi : klasična religioznost seoskih

Roma / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović

U: Hrišćanstvo, društvo, politika / [urednici Zorica Kuburić, Milan Vukomanović]. - Niš : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije, 1999. - Str. 89-109

Nasl. na engl. jez.: Serbian Orthodoxy and the Roma : Classical Religiosity of Rural Roma.

* Текст је реферат саопштен на Шестој годишњој научној конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Хришћанство – друштво – политика”, одржаној у Београду 15. децембра 1999. године. У раду се презентују подаци о класичној религиозности сеоских Рома и ромско-православним сеоским гробљима из 66 села нишке општине, прикупљени током 1999. године *Процедуром за прикупљање података о Ромима и ромско-православним сеоским гробљима у православним крајевима.*

UDK 271.2+323.15(=214.58)

316.74:2

108. Хигијенско здравствене прилике и народна медицина нишких Рома / Ива Трајковић

У: За здравље : из историје народне медицине и здравствене културе / VII научни скуп Рајачке пивнице, [Зајечар] 2000. ;

[уредник Томислав Мијовић]. - Зајечар : Народни музеј : Завод за заштиту здравља „Тимок”, 1999. - Стр. 229-240
Насл. на енгл. јез.: Hygiene and Health Conditions and Folk Medicine of Roma in Niš.

* Анализом богате теренске грађе и разговора вођених са старијим Ромима и Ромкињама аутор извештава о хигијенским приликама у насељима нишких Рома и традиционалним методама народне медицине за превенцију и лечење различитих болести из животног циклуса (заушке, богиње, дечји фрас, главобоља, жутица, болести срца).
UDK 613/614+615.89](=214.58)(497.11 Ниш)

109. Роми, наше комшије / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Роми : социолошки увид / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 61-84
Насл. на енгл. јез.: Romanies, Our Neighbors.

* Текст је реферат са Прве годишње конференције Комренских социолошких сусрета, одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 5. до 7. маја 2000. године. Изложени су резултати сондаже „Локално јавно мњење о локалним проблемима”, обављене 31. јануара и 1. фебруара 2000. године. Показало се да постоји социјална дистанца према Ромима, као синтеза димензије „односа према другима”, односно етничка и религијска дистанца, национализам, националне стереотипије и предрасуде, дискриминација и сегрегација, ксенофобија и расизам. Препорука је да се она, као и свеукупна одбојност према Ромима може смањивати, пре свега, осмишљеном интеркултуралистичком акцијом државних институција, али и активизмом на локалном нивоу.

UDK 323.15(=214.58)+316.647.8(497.11)

110. Судбина Рома Косова / Јован Живковић
У: Роми : социолошки увид / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - Стр. 51-60
Насл. на енгл. јез.: The Destiny of Romanies from Kosovo.

* Текст је реферат са Прве годишње конференције Комренских социолошких сусрета, одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 5. до 7. маја 2000. године. У раду се сагледава не-

сумњиво незавидан статус избеглих Рома са Косова, под утицајем ратних дешавања на територији СР Југославије. Највећу одговорност за поигравање њиховим судбинама аутор приписује државним службама и органима, а даље неприступање категоризацији страдалништва на Косову и збрињавању страдалника означава као наставак лицемерног понашања официјелних структура власти.

UDK 316.66-054.73(=214.58)(497.15)

111. Сахрањивање урбаних Рома : пример Ниша / Ива Трајковић

У: Роми : социолошки увид / уредник Драгољуб Б.

Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :

Пеликан принт, 2000. - Стр. 123-126

Насл. на енгл. јез.: The Burial of Urban Romanies : The Example of Niš.

* Текст је реферат са Прве годишње конференције Комренских социолошких сусрета, одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 5. до 7. маја 2000. године. На основу дугогодишњих личних истраживања, аутор износи детаље везане за традицију сахрањивања урбаних Рома у Нишу, који су махом исламске вере. Показало се да се они придржавају већине захтева које испоставља прихватање ислама, али да врло често има и одступања у погледу практиковања неких обреда из хришћанског посмртног циклуса (сахрањивање у оделу и у ковчегу, надгробни споменици итд.).

UDK 393(=214.58)(497.11 Ниш)

112. Доњокомренско циганско гробље / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Роми : социолошки увид / уредник Драгољуб Б.

Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :

Пеликан принт, 2000. - Стр. 127-139

Насл. на енгл. јез.: The Gypsy Cemetery in Donji Komren.

* Текст је реферат са Прве годишње конференције Комренских социолошких сусрета, одржане у Доњем Комрену (Ниш) од 5. до 7. маја 2000. године. У раду се детаљно описује ромско гробље у Доњем Комрену, нишком приградском насељу. У складу са претходно конструисаном типологијом гробаља, утврђено је да оно припада тзв. *самосталном*

ромском гробљу, физички одвојеном од српског. Гробље је чисто православно, са надгробним споменицима који се нимало не разликују од оних из српског гробља. Због тога не чуде и три случаја помешаног сахрањивања Рома са Србима из блиске прошлости, што само сведочи о толерантном одношењу већинског окружења спрема ромске мањине.

UDK 271.2:718(=214.58)(497.11 Ниш)

113. Доњокомренчани (и Нишлије) о Ромима, својим комшијама / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Роми, наше комшије / Драгољуб Б. Ђорђевић ... [и др.]. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2000. - Стр. 5-29
Насл. на енгл. јез.: Inhabitants from Donji Komren and Niš About Their Neighbors Romanies.

* У чланку се интерпретирају резултати до којих се дошло истраживањем под насловом „Локално јавно мњење о локалним проблемима”, тачније издвојени ставови Доњокомренчана према Ромима. Показало се да становници овог приградског насеља не показују добронамерно мишљење о Ромима, својим комшијама. Још увек у њиховим главама преовлађују конзервативни ставови, неприхватљиви судови и наслаге ксенофобичних и дискриминаторних идеја. Ипак, у појединим аспектима – одбацују територијалну сегрегацију, осуђују расизам скинхеда, схватају значај школовања на мајинском језику, поседују културу смрти и бришу етничку удаљеност од Рома – показују да има основа за цивилизовани суживот са комшијама ромске националности.

UDK 316.647.3(=214.58)(497.11 Ниш)

114. Комренски социолози о Ромима / Андон Костадиновић
У: Роми, наше комшије / Драгољуб Б. Ђорђевић ... [и др.]. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2000. - Стр. 30-41
Насл. на енгл. јез.: Sociologists from Komren About the Romanies.

* Разматрају се ставови групе социолога који су задржали блиску везу са местом рођења и често међусобно сарађују, заједнички наступају, пишу групне радове, издају коауторске књиге. Они скупно дају и залажу се за уравнотежену слику о положају Рома у нашем друштву, на интер-

културалистичким су позицијама, против су мржње и на-
сиља, ксенофобичних идеја и сегрегационих поступака.
UDK 316.344(=214.58)(497.11 Ниш)

115. Доњокомренско циганско гробље / Драган Тодоровић,
Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Роми, наше комшије / Драгољуб Б. Ђорђевић ... [и др.]. -
Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2000. - Стр. 57-69
Насл. на енгл. јез.: The Gypsy Cemetery in Donji Komren.

* У раду се детаљно описује ромско гробље у Доњем Ко-
мрену, нишком приградском насељу. У складу са претходно
конструисаном типологијом гробаља, утврђено је да оно при-
пада тзв. *самосталном ромском гробљу*, физички одвојеном
од српског. Гробље је чисто православно, са надгробним спо-
меницима који се нимало не разликују од оних из српског
гробља. Због тога не чуде и три случаја помешаног сахра-
њивања Рома са Србима из блиске прошлости, што само све-
дочи о толерантном одношењу већинског окружења спрема
ромске мањине.

UDK 271.2:718(=214.58)(497.11 Ниш)

116. „Ми” о „њима” и за „њих” / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Роми, наше комшије / Драгољуб Б. Ђорђевић ... [и др.]. -
Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2000. - Стр. 80-81
Насл. на енгл. јез.: “We” About “Them” and for “Them”.

* Поговор за књижицу „Роми наше комшије” у коме аутор
образлаже идеју за писање овог научног дела, међу којима
превагу односи она да живот у мултиетничком и вишевер-
ском друштву подразумева развијање схватања да смо упу-
ћени једни на друге, те да је живот са и поред расно, етнички
и религијски „другачијег” јесте предност и богатство – ни-
како несрећа против које се треба борити.

UDK 316.47(=214.58) (497.11)

117. Romsko-pravoslavna seoska groblja : problem, hipoteze,
procedura i literatura / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
У: Seoske crkve i groblja u Vojvodini. Knj. 15. - Novi Sad :
Pčesa, 2000. - Str. 656-660
Nasl. na engl. jez.: Romani Orthodox Country Cemeteries :
Problem, Hypothesis, Procedure, and Bibliography.

* Истакнут је значај изучавања феномена ромско-православних сеоских гробаља, као индикатора религиозног живота Рома. Изнесена је хипотеза да је место сахрањивања (положај гробља) православних Рома у руралним срединама јак индикатор њиховог верског, и не једино верског, статуса у целовитом религијско-црквеном комплексу који покрива српско православље и Српска православна црква.

UDK 271.2:718(=214.58)

118. Romi i „izlazak na crtu” / Dragoljub B. Đorđević
U: Izlaz na crtu / priredio Jovan Živković. - Niš : Društvo
dobre akcije : JUNIR : Komrenski sociološki susreti, 2000. -
Str. 12-28

Nasl. na engl. jez.: The Roma and the “Way Out”.

* Представљени су резултати испитивања ставова Рома према изласку на изборе одржане 24. 09. 2000. године за савезне и локалне органе власти, као и за председника СРЈ, а у оквиру кампање „Излаз 2000!”.

UDK 324”2000”(497.11)(=214.58)

119. Kakvi su Romi, naše komšije? / Dragoljub B. Đorđević
U: Iskorak moći publike / priredili Jovan Živković, Dragoljub B.
Đorđević. - Niš : Društvo dobre akcije : JUNIR : Komrenski
sociološki susreti, 2000. - Str. 69-83

Nasl. na engl. jez.: What are the Roma, Our Neighbours, Like?

* Изложени су резултати сондаже „Локално јавно мњење о локалним проблемима”, обављене 31. јануара и 1. фебруара 2000. године. Показало се да постоји социјална дистанца према Ромима, као синтеза димензије „односа према другима”: етничка и религијска дистанца, национализам, националне стереотипије и предрасуде, дискриминација и сегрегација, ксенофобија и расизам. Препорука је да се она, као и свеукупна одбојност према Ромима, може смањивати, пре свега, осмишљеном интеркултуралистичком акцијом државних институција, али и активизмом на локалном нивоу.

UDK 323.118+316.647.8]:323.15(=214.58)

120. Друштвена сегрегација и гетоизирана свест Рома /
Богдан Ђуровић

У: Цигани/Роми у прошлости и данас / уредио Милош Мацура. - Београд : САНУ, 2000. - Стр. 89-95
Насл. на енгл. јез.: Social Segregation and Ghettoized Consciousness of the Roma.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ „Цигани/ Роми у прошлости и данас”, одржаном у Београду 16. и 17. маја 1996. године. Роми на Балкану сусрећу се са два велика проблема. Један је асимилација у друге етносе и културе и, самим тим, губитак особеног етничког и културног идентитета а други, сегрегација и дискриминација у односу на већинско становништво других народа у свом окружењу. Услед тога, код Рома се развио посебан социокултурни менталитет – свест гета. Аутор нас упознаје са перцепцијом ових феномена на територији града Ниша и његове шире приградске и сеоске околине.

UDK 323.118+316.647.82]:323.15(=214.58)

121. Religijska većina o religijskoj manjini : stavovi Srba o Romima kao vernicima / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
У: Interreligijski dijalog kao vid pomirenja u Jugoistočnoj Evropi / priredili Milan Vukomanović, Milan Vučinić. - Београд : Београдска отворена школа, 2001. - Стр. 153-178
Насл. на енгл. јез.: Religious Majority About Religious Minority : Opinions of Serbs About Roma as Believers.

* Текст је реферат саопштен на Међународном округлом столу „Интеррелигијски дијалог као вид помирења у југоисточној Европи”, одржаном у Београду од 22. до 24. септембра 2000. године. Следећи социолошки налог – да предузимање конкретних корака за стицање њихове равноправности у религијско-црквеној сфери није могуће без одговора на питања о односу већинског верског становништва према ромској верској мањини и верској дискриминацији према Ромима – аутори коментаришу резултате социоемпиријског истраживања, спроведеног 1999. године, ставова становништва Србије (без Косова) – искључиво Срба – о Ромима као верницима.

UDK 316.64(=163.41):27-726.6(=214.58)

122. Pogledi na stare niške Rome / Dragoljub B. Đorđević
 U: Stari niški Romi / Nenad Jašić. - Niš : Komrenski sociološki susreti, 2001. - Str. 192-193
 Nasl. na engl. jez.: Views on the Old Roma of Niš.
 * У поговору за вредну књигу о старим нишким Ромима, осим неколико пасажа о односу Нишлија и Рома, аутор излаже историју занимања за Роме нишког краја и поименце спомиње истраживаче који су себе уткали у темеље *Нишке ромолошке школе*.
 UDK 323.1(=214.58) (497.11 Niš)(091)
123. Уводна белешка / Драгољуб Б. Ђорђевић
 У: Ромске душе : кривудава друмови до ромских душа : интервјуи / разговарали Ј.[Јован] Живковић ... [и др.]. - Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - Стр. 1-3
 Насл. на енгл. јез.: Introductory Note.
 * У уводној белешци за књигу са далекосежним поднасловом *Кривудава путеви до ромских душа*, писац објашњава како је дошло до истраживања ромског верничког статуса и потребе да се спроведу дубински интервјуи, на једној страни, са челницима свих значајних верских заједница у Србији и, на другој, са водећим ромским интелектуалцима и политичким лидерима.
 UDK 2-726.6(=214.58)
124. Дар грејачким Ромима / Драгољуб Б. Ђорђевић
 У: Грејачки Роми / Светозар Стајић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети, 2001. - Стр. 1-2
 Насл. на енгл. јез.: The Gift to the Roma of Grejač.
 * У предговору за књигу, писану у духу наше етнолошке традиције, аутор истиче добро обрађена поља и допринос истраживача проучавању историје и културе Рома нишког краја, посебно ранији живот, опис Ђурђевдана и попис ромских лоза.
 UDK 316.728(=214.58)(497.11 Грејач)
125. Vere manjina i manjinske vere / Dragoljub B. Đorđević
 У: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 7-9
 Nasl. na engl. jez.: Religions of Minorities and Minority Religions.

* У уводној белешци за зборник реферата са међународног научног скупа, аутор дефинише кључне појмове – „вера мањина” и „мањинска вера” – и у том контексту отвара питање положаја Рома као двоструке мањине: етничке и верске.

UDK 2-485+323.15(=214.58)

126. Klasična religioznost Roma / Dragoljub B. Đorđević
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 179-198
Nasl. na engl. jez.: Classic Religiosity of the Roma.

* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. Интерпретацијом емпиријске грађе потврђена је хипотеза по којој су Роми на путу да буду добри верници класичне хришћанске, православне религиозности, односно да се приближавају класичном моделу ромскоправославног верника, као и њихова српска сабраћа по вери: крштевају се, венчавају у цркви, славе славу и сахрањују уз опело.

UDK 271.2-726.6(=214.58)

316.74:2

127. Unapređivanje religijske kulture Roma : romsko-srpsko-engleski rečnik religijskih pojmova i izraza / Vladimir Jovanović
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 199-220
Nasl. na engl. jez.: Enhancing Romani Religious Culture : Roma-Serbian-English Dictionary of Religious Terms and Expressions.

* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. Мала социolingвистичко-лексиколошка студија, намењена првенствено неромима, ради њиховог бољег упознавања са основним карактеристикама ромског језика. Настала је на основу аналитичког проучавања литературе о ромском језику, као и доступног досадашњег лексикографског рада на централно-балканском простору.

UDK 2(038)=214.58=163.41=111

128. Svet Roma u izabranim pojmovima / Jovan Živković
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 221-229
Nasl. na engl. jez.: The World of Romanies in Selected Concepts.
* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. Увидом у студију Рада Ухлика „О деноминацијама код Цигана”, аутор анализира четири кључна појма, на основу којих се може закључивати о ромском разумевању света, али и о одношењу већинских народа према њима самима.
UDK 323.11+316.64(=214.58)
129. Običaji i verovanja grejačkih Roma / Svetozar Stajić
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 246-250
Nasl. na engl. jez.: The Customs and Beliefs of Roma from Grejač.
* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. Аутор обрађује грејачке РOME, прецизније: записе о њиховом досељавању у Грејачку микрорегију и податке о њиховим обичајима и веровањима. Посебна се пажња поклања празновању Ђурђевдана и Василице.
UDK 398.3(=214.58)(497.11 Grejač)
130. Religija Roma na internetu / Marijana Filipović
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 230-234
Nasl. na engl. jez.: Religion of Romanies on the Internet.
* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. У раду се разматрају предности коришћења Интернета као канала промоције кул-

туре уопште, а посебно религијске културе Рома. Закључује се да би представљање њихових религијских ставова и убеђења на Интернету могло да буде најмање двоструко корисно: због ширења ромских религијских традиција према споља, односно према неромима, али и због упознавања самих Рома са аутохтоним религијским идејама и обичајима.

UDK 2(=214.58)+004.738.5

131. Zajde Badža : prikaz starijih i novijih zapisa o romskom kultnom mestu / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
U: Vere manjina i manjinske vere / priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan Živković. - Niš : JUNIR : Zograf, 2001. - Str. 251-260

Nasl. na engl. jez.: Zajde Badža : Survey of Old and Recent Writings on the Romanies' Cult Place.

* Текст је реферат саопштен на Осмој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Вере мањина и мањинске вере”, одржаној у Нишу од 29. јуна до 1. јула 2001. године. На једном месту сакупљени су и хронолошки поређани историјски, етнолошки и савремени публицистички написи о Зајде Баџи, личности из отоманске легенде чија је несрећна судбина искоришћена од стране нишких Рома за утемељење исламско-хришћанског ромског светилишта. Њима је придодат аудио запис са чуварем култног места и ходочасницима, као и фотодокументација читавог комплекса. Тиме се желела оцртати сва конфесионална комплексност ромског бића.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Niš)

132. Romi : etnička i verska manjina / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević
U: U-put u građansko društvo / priredio Jovan Živković. - Niš : Društvo dobre akcije : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije : Komrenski sociološki susreti, 2001. - Str. 35-39

Nasl. na engl. jez.: Romanies : An Ethnic and Religious Minority.

* Сажето су представљене основне информације о Ромима као етничкој и верској мањини у Европи и на Балкану.

UDK 323.15(=214.58)(497+4)

133. Национални идентитет и грађанско друштво :
идентитет Рома и грађанско друштво / Јован Живковић
У: Зборник радова Филозофског факултета / Универзитет
у Приштини. - Књ. 31 (2001), стр. 109-126
Насл. на енгл. јез.: National Identity and Municipal Society :
Identity of the Gypsies and Municipal Society.
* Аутор полази од става да је наглашавање националног
идентитета код мањинских заједница израз сазреlih нацио-
налних осећања, а не испољавање националистичких аспира-
ција. Ово посебно важи у случају Рома, који се никада у својој
прошлости нису појављивали као реметилачки фактор у по-
тврђивању других колективитета, због чега се омогућавање
заокруживања сопственог националног идентитета од стране
шире окружујуће заједнице сматра цивилизацијском текови-
ном.
UDK 323.15(=214.58):316.722
134. Establishing TV Programs in the Romany Language /
Marijana Filipović
У: Budapest : OSI & LGI, [s. a.]
Насл. на срп. јез.: Заснивање телевизијског програма на
ромском језику.
* Ауторка дискутује о потреби Рома из нишког региона
да имају телевизијске или радио емисије на ромском језику,
које би задовољиле њихово право да буду информисани на
сопственом језику. Разматра се покретање такве телевизиј-
ске емисије на једној од локалних ТВ станица у Нишу, али
и проблеми са којима су се Роми новинари суочавали ра-
дећи са својим српским колегама.
UDK 342.725:316.774(=214.58)(497.11 Niš)
135. Зајде Баџа : култно место нишких Рома / Драгољуб Б.
Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Етно-културолошки зборник : за проучавање културе
Источне Србије и суседних области. Књ. 7. - Сврљиг :
Етно-културолошка радионица, 2001/2002. - Стр. 127-139
Насл. на енгл. јез.: Zajde Badža : Cult Place of the Romanies
of Niš.
* Текст је реферат саопштен на Седмом међународном
научном симпозијуму „Митски и демонски свет, култна

места и објекти у духовној и материјалној култури становништва Источне Србије и суседних области”, одржаном у Сврљигу од 22. до 25. августа 2002. године. Текст се темељи на етнолошко-социолошкој обради отоманског предања о Зајде Баџи, вероватно историјске личности о којој пише Евлија Челебија још у XVII веку. Одласком Турака нишки Роми прихватају, прерађују и прилагођавају и предање и место поред тзв. Београдске капије на нишкој Тврђави, где се налазило тулбе, стварајући себи култно место које посећују једнако православни и Роми који исповедају ислам.
UDK 398.22(=214.58)(497.11-12)

136. Роми на раскршћу : поглед са стране / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Роми са Нишаве / Тимоти Тревор-Бриско. - Ниш : Пунта : Компренски социолошки сусрети, 2002. - Стр. 3-6
Насл. на енгл. јез.: Roma at the Crossroad : A View from the Outside.

* У кратком есеју за омалену студију „Роми са Нишаве” Тимотија Тревора-Брискоа, италијанског ромолога, у којој се излаже економска позиција и образовно стање нишких Рома, писац предговора указује на добре стране, али и мане, предузетог истраживања. То му је била и прилика да укаже на потребу систематског бављења ромолошким изучавањима и истакне доприносе *Нишке ромолошке школе*.

UDK 316.66(=214.58) (497.11 Ниш)(049.32)

137. Prema modelu integracije Roma : promenimo život / Dragoljub B. Đorđević
У: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Puntа : Друштво добре акције : Компренски социолошки сусрети : Бахтало дром, 2002. - Стр. 9-19
Насл. на енгл. јез.: Towards the Model of Integration of the Roma : Let's Change Life.

* Аутор излаже основе модела интеграције Рома у српско друштво. Темељи га на два теоријска парадигмама: идеји интеркултурализма и шеми социјалне стратификације Макса Вебера. Такође, полази се од претпоставке да Ромима одговара теорија и пракса интеркултурализма и безконфликтног напуштања положаја етнокласе.

UDK 316.4.063.3(=214.58)(497.11)

138. Vere manjina i manjinske vere / Dragoljub B. Đorđević
 U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 72-82
 Nasl. na engl. jez.: Religions of Minorities and Minority Religions.
 * Након дефинисања појмова „вере мањина” и „мањинске вере” и анализе њихове распрострањености у српском друштву, аутор заговара религијску толеранцију као узор за трпеливост и интеркултуралистичку праксу у осталим подсистемима друштва. Усађивање идеје религијског саживота с мањинским истоверницима или иновверницима испоставља се као императив у делатности црквених великодостојника традиционалних цркава.
 UDK 2-485(497.11):316.647.5
139. Romi kao vernici / Dragoljub B. Đorđević
 U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 117-129
 Nasl. na engl. jez.: Roma as Believers.
 * Разматра се садржај конфесионалног и религијског бића Рома, религијска свест и религијска пракса Рома као верника, перцепција Рома као „добрих верника” од стране окружујућег верништва и свештенства, најчешће традиционалних цркава и новоуспостављени тренд протестантизације Рома југа Србије.
 UDK 2-726.6(=214.58)
 316.74:2
140. Romska kultura smrti / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević
 U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 143-156
 Nasl. na engl. jez.: Roma Culture of Death.
 * После увода посвећеног феномену смрти у људској цивилизацији и његовог развоја у средњем веку, приступа се истраживању феномена смрти, начин сахрањивања, култа гроба и типова гробаља код Рома. Употребом у ту сврху конструисане *процедуре*, износе се подаци из искуственог истраживања ромско-православних сеоских гробаља у 66 села нишке општине.
 UDK 393(=214.58)(497.11 Niš)

141. Autoritarna i konzervativna svest Roma / Bogdan Đurović
U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta: Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 157-163
Nasl. na engl. jez.: Authoritarian and Conservative Conscious of Roma.
* Ауторитарна и конзервативна свест Рома сагледавају се као специфични социокултурни модели, изграђени као одговор на вековни дискриминаторски однос према њима од стране већинског окружења. Неконфликтност и толеранција према окружујућим народима, заједно са породично подржаваном конзервативношћу, формирају особен одбрамбени механизам. Величају се, са једне стране, традиционални унутаргрупни социјални и културни односи а са друге, „линија мањег отпора” и мукотрпна адаптација у постојеће друштвене системе.
UDK 316.64(=214.58)
142. Skinhedi i Romi / Dragoljub B. Đorđević
U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 169-181
Nasl. na engl. jez.: Skinheads and the Roma.
* Након кратког прегледа историјата настанка скинхед покрета у свету, представљају се саставнице скинхед идеологије и поткултуре на српским просторима. Промишљају се разлози расистичког односа према другим етнорелигијским групама, код нас првенствено према Ромима, уз навођење и осуду случајева физичког насиља.
UDK 316.723:323.14]:323.15(=214.58)
143. Identitet Roma : budućnost i Romi / Dragoljub B. Đorđević, Osman Balić, Jovan Živković
U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002, 2002. - Str. 215-226
Nasl. na engl. jez.: Identity of Roma : The Future and Roma.
* Двојица универзитетских професора, заједно са истакнутим ромским лидером, износе сопствена гледишта о будућности Рома, тачније, неопходним процесима који морају да започну да се интензивно одвијају како би ромски народ могао да рачуна на лепшу и извеснију будућност.
UDK 316.66(=214.58)

144. Romska Radio škola „Prava manjina i manjinskih zajednica” : jedan eksperiment / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković U: Romi na raskršću / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Puntа : Društvo dobre akcije : Komrenski sociološki susreti : Bahtalo drom, 2002. - Str. 227-231
Nasl. na engl. jez.: Romany Radio School “Minority and Minority Communities Rights” : One Experiment.

* Аутори образлажу мотиве за реализацију „Ромске радио школе” која је обухватила 21 предавање на локалном ромском радију „Радио Нишава” на тему „Права мањина и мањинских заједница” у трајању од новембра 2001. до марта 2002. године.

UDK 341.234(=214.58):316.774

145. Položaj Roma u jugozapadnoj i jugoistočnoj Srbiji : društveno-kulturna pozadina / Jovan Živković U: Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Centar za balkanske studije : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije : Puntа, 2002. - Str. 158-174
Nasl. na engl. jez.: Position of Roma in Southwest and Southeast Serbia : Sociocultural Background.

* Текст је реферат саопштен на Деветој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије и Првој годишњој конференцији Центра за балканске студије „Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана”, одржаној у Нишу од 28. до 30. јуна 2002. године. О досегнутом степену самосвести Рома закључује се анализом ромских одговора на сет питања из емпиријске евиденције: ставови Рома према односу хомогеност – напредак државе; питање права мањина – основ мењања постојеће праксе; питање верске партиципације; Роми о њиховој заступљености у медијима и аспекти културне позадине живота Рома (степен писмености, модалитет религијске основе и модалитети предрелигиозног веровања).

UDK 316.662(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)

146. On the Phenomenon of Roma Conversion : An Empirical Experience / Dragan Todorović

U: Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Centar za balkanske studije : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije : Punta, 2002. - Str. 175-186
Nasl. na srp. jez.: O fenomenu protestantizacije Roma : jedno empirijsko iskustvo.

* Текст је реферат саопштен на Деветој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије и Првој годишњој конференцији Центра за балканске студије „Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана“, одржаној у Нишу од 28. до 30. јуна 2002. године. У раду су презентовани подаци из емпиријског истраживања *„Верски живот Рома православца и муслимана у југоисточној и југозападној Србији“*, спроведеног јула и августа 2001. године, са посебним освртом на процес преверавања, тј. *конверзије* српских Рома у разне протестантске верске заједнице.

UDK 2-767(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)

316.74:2

147. Burying of Roma : A Test of Ethnic and Religious Tolerance / Dragoljub B. Đorđević

U: Kulturni i etnički identiteti u procesu globalizacije i regionalizacije Balkana / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Centar za balkanske studije : Jugoslovensko udruženje za naučno istraživanje religije : Punta, 2002. - Str. 209-217
Nasl. na srp. jez.: Sahranjivanje Roma : test etničke i religijske tolerancije.

* Текст је реферат саопштен на Деветој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије и Првој годишњој конференцији Центра за балканске студије „Културни и етнички идентитети у процесу глобализације и регионализације Балкана“, одржаној у Нишу од 28. до 30. јуна 2002. године. Аутор тврди да је *место сахрањивања Рома својеврстан тест етничке и религијске толеранције*. Тврдњу поткрепљује подацима из

неколико социоемпиријских истраживања Рома у Србији, којима је руководио и која су спроведена у временском распону од 1999. до 2002. године. У истраживањима су коришћене ауторове *Процедуре за прикупљање података о Ромима, ромско-православним и ромско-муслиманским гробљима*, као и оригинална *типологија ромских гробаља*.
UDK 393(=214.58)

148. Roma as a Trans-Border Ethnic and Cultural Group / Dragoljub B. Đorđević
U: Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Punta, 2002. - Str. 67-78
Nasl. na srp. jez.: Romi kao transgranična etnička i kulturna grupa.
* Аутор Роме представља као трансграничну балканску и европску етничку и културну групу без чије су интеграције у домицилним земљама слабе шансе регионалне и европске интеграције балканских народа, друштава и држава. Кључна препрека изградњи модела интеграције Рома у балканским друштвима јесте негативно расположење већинских народа и других националних мањина, изражено у високој етничко-религијској дистанци.
UDK 316.4.063.3(=214.58)(497)
149. Ethnic Autostereotypes and Heterostereotypes and Ethnic Distance at the Balkans / Lela Milošević, Dragan Todorović
U: Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Punta, 2002. - Str. 79-90
Nasl. na srp. jez.: Etnički autostereotipi i heterostereotipi i etnička distanca na Balkanu.
* Представљена је скица потпројекта посвећеног истраживању етничких стереотипа и етничке дистанце. Сврха потпројекта је да праћењем промена етничких стереотипа и довођењем у везу тих промена са ширим друштвено-историјским контекстом омогући конципирање свеобухватне кампање за смањивање јаза између већинског и суседних народа, националних мањина и етничких група.
UDK 323.1+316.647.8(497)

150. Social, Ethnic and Religious Distance Towards Roma of Serbia : Empirical Report for 1999–2002 / Dragoljub B. Đorđević
U: Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Punta, 2002. - Str. 257-266
Nasl. na srp. jez.: Socijalna, etnička i religijska distanca prema Romima Srbije : empirijski izveštaj : 1999–2002.
* Као трансгранична етничка и културна група, Роми су лакмус папир стања социјалних, етничких и религијских односа на широком европском простору. Приметне варијације – изражен раст или опадање – етничке дистанце према њима прецизно демонстрирају пораст или опадање ксенофобичног расположења, излива национализма и шовинизма и расистичких поступака. Да ставови становништва у Србији не одступају од назначене законитости сведоче емпијски подаци о етничкој дистанци према Ромима из неколико емпијских истраживања.
UDK 316.647.8+316.64](497.11):323.15(=214.58)
151. Social Distance of Romas of Southeastern and Southwestern Serbia Towards Members of Other Nations and National Minorities / Dragan Todorović, Lela Milošević, Dragoljub B. Đorđević
U: Globalizacija, akulturacija i identiteti na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Punta, 2002. - Str. 267-273
Nasl. na srp. jez.: Etnička distanca Roma jugoistočne i jugozapadne Srbije prema pripadnicima drugih nacija i nacionalnih manjina.
* Радом се настоји доћи до одговора на питање да ли су Роми, неспорно маргинализована етничка група, интеретнички толерантнији од припадника других нација и националних мањина? Иако код других народа влада стереотип да јесу, показује се да ни Роми нису имуни на испољавање релативно високог степена социјалне дистанце према другим нацијама. У тексту се излаже део резултата трогодишњег социоемпијског истраживања класичне рели-

гије Рома, које је, под насловом *Religious Life of Orthodox and Muslim Romanies in Southwest and Southeast Serbia* (2000–2002), урађено за *Research Support Scheme* (Праг, Чешка Република).

UDK 316.647(=214.58)(497.11-12)(497.11-14)

152. Put kojim se dalje stiže... / Marijana Filipović

U: Sociologija romskog identiteta / [priredili] Dragoljub Đorđević, Marijana Filipović, studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Cmyk, 2002. - Str. 8-12

Nasl. na engl. jez.: A Path that Takes You Further...

* Предговор за књигу *Социологија ромског идентитета*, у којем се објашњавају мотиви за реализацију једногодишњег курса „Социологија ромског идентитета” на Машинском факултету у Нишу, у току школске 2001/2002. године, из којег је књига и произашла. Наглашено је да важност објављене књиге лежи и у томе што се њоме постављају основе за утемељење ромологије као дисциплине и њено увођење на српске универзитете.

UDK 323.15(=214.58)

153. Bibliografija romoloških radova : 1991–2002 / Dragan Todorović

U: Sociologija romskog identiteta / [priredili] Dragoljub Đorđević, Marijana Filipović, studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Cmyk, 2002. - Str. 383-387

Nasl. na engl. jez.: Bibliography of Romological Papers : 1991–2002.

* Библиографија радова из области ромологије, објављених у Југославији у периоду од 1991. до 2002. године.

UDK 016:323.15(=214.58)

154. Romi na tračnicama : sociološke crtice o železnici i Romima na njoj / Dragoljub B. Đorđević

U: Pruge i vozovi u Vojvodini. - Novi Sad : PČESA, 2002. - IV, 527 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Edicija Kulturno-istorijska baština Vojvodine ; knj. 17). - Str. 92-94

Nasl. na engl. jez.: The Roma on Rails : Sociological Contemplations on Railway and the Roma in it.

* Аутор полази од социолошког увида у занимање „кондуктер” као оличење железнице и проглашава Роме оличе-

њем путника на железници. Даје својеврсну типологију Рома запослених на железници и железничких путника.
UDK 656.2+323.15(=214.58)

155. Serbia : Roma Racial and Sexual Discrimination / Vera Kurtić, Slavica Vasić
U: Women at the Intersection : Indivisible Rights, Identities, and Oppressions / edited by Rita Raj. - New Jersey : Rutgers University, Center for Womens Global Leadership, 2002. - Str. 21-26
Nasl. na srp. jez.: Србија : расна и сексуална дискриминација Рома.
* Излагање ауторки на Конференцији „Жене на раскрсници расизма и других облика утњетавања : саслушање о људским правима”, одржаној у организацији Центра за женско глобално лидерство у оквиру Светске конференције УН против расизма, расне дискриминације, ксенофобије и сродних нетолеранција одржане у Јужној Африци, 2001. године.
UDK 316.647.82-055.2(=214.58)(497.11)
156. Mimikrija Roma : poslednje utočište / Đokica Jovanović
U: Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana / priredio Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2003. - Str. 345-349
Nasl. na engl. jez.: Roma Mimicry : The Last Resort.
* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 15. и 16. октобра 2003. године. У трагању за одговором на недоумицу да ли се ромско неизјашњавање у статистичким пописима становништва може објаснити само бегом од лошег групног и социјалног положаја, аутор износи и сопствено гледиште: ради се о рационалном одговору проистеклом из вишевековних тешких и трагичних искустава. Роми се одлучују на кетманско понашање како би себе и породицу заштитили од неповерења других према њима; најбољи начин да се то постигне јесте понашање саобразно већинским очекивањима.
UDK 316.344.8(=214.58)(497.11)

157. Serbian Roma Sufferings in the Second World War :
Religiological Indications and Smaller Romological Precious
Contribution / Dragoljub B. Đorđević
U: Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije
Balkana / priredio Dragan Todorović. - Niš : Filozofski
fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2003. - Str. 351-362
Nasl. na srp. jez.: Stradanje srpskih Roma u Drugom svetskom
ratu : religiološki nagoveštaj i omanji romološki dragulj.

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 15. и 16. октобра 2003. године. У тексту се износе опис и основни подаци о страдању Рома у Нишу, Крагујевцу и Лесковцу током Другог светског рата. Ауторов допринос је и веродостојно разрешавање детаља о кратком боравку непознате групе иностраних Рома у нишком концентрационом логору „Црвени крст”.

UDK 341.485+2-767](=214.58)(497.11)”1939/1945”

158. Internally Displaced Roma : Cultural Shock and
Adaptation / Vladimir Cvetković
U: Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije
Balkana / priredio Dragan Todorović. - Niš : Filozofski
fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2003. - Str. 363-366
Nasl. na srp. jez.: Interno raseljeni Romi : kulturni šok i
prilagođavanje.

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 15. и 16. октобра 2003. године. О избеглим Ромима са Косова говори се као о најдепривиранијој социјалној групи у Србији. Већи шок од губитка економских добара представљао је контакт са новим културним окружењем. У раду се разматрају културне разлике између нишких Рома и придошлица са Косова, посебно у аспекту везаном за рад и економију.

UDK 325.254(497.115)(=214.58):316.752.4(497.11)

159. Romani Places of Cult : Some Preliminary Questions and
Inquiries / Dragan Todorović

U: Kultura u procesima razvoja, regionalizacije i evrointegracije Balkana / priredio Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2003. - Str. 373-378
Nasl. na srp. jez.: Romska kulna mesta : nekolika preliminarne razmatranja i mogućnosti.

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 15. и 16. октобра 2003. године. Анализом неколицине културних места из књажевачког краја желело се показати како Роми нису само пасивна културна заједница, већ да су, нарочито у религијском пољу, пример другима како треба бити спреман и на давање и на примање, а не само на наметање сопственог културног модела.

UDK 2-522(=214.58)

160. The Roma of Serbia : (Past – Present – Future) / Dragoljub B. Đorđević

U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 7-19

Nasl. na srp. jez.: Romi Srbije : (prošlost – sadašnjost – budućnost)

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Култура у процесима развоја, регионализације и евроинтеграције Балкана”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 15. и 16. октобра 2003. године. Резимирајући положај Рома на Балкану у прошлости, аутор закључује да не може доћи до укупног побољшања положаја Рома без стицања равноправности и у религијско-црквеном пољу. Како се испоставља да је још много тога непознаница у верском животу Рома, будућа истраживања упућују се на настављање промишљања положаја Рома унутар традиционалних, признатих религија, али и њихово све масовније потпадање под утицај разних малих протестантских верских заједница, које обогаћују религијску панораму балканских друштава.

UDK 2:323.15(=214.58)(497.11)

316.74:2

161. Ethnic Minorities About Religious Minority : Hungarians and Muslims About Romas as Believers / Marijana Filipović U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 31-36

Nasl. na srp. jez.: Etničke manjine o religijskoj manjini : Mađari i Muslimani o Romima kao vernicima.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. У раду се приказују и коментаришу ставови Мађара и Муслимана – етничких мањина и, истовремено, религијских већина – о Ромима као конвенционалним верницима. До података се дошло анализом добијених одговора на пет питања: да ли Роми могу бити „добри” верници – римокатолици, муслимани, протестанти, православци; да ли бисте с Ромом истоверником заједничарили у религијским обредима и прославама; јесте ли за службу и превод богослужбених списа на ромски; како видите Роме у смирљивости религијске трпељивости и нетолеранције, и за коју сте варијанту сахрањивања Рома?

UDK 323.15:2-485(=214.58)(497.11)

162. Religion or Religiousness of the Roma / Bogdan Đurović U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 23-26

Nasl. na srp. jez.: Religija ili religioznost Roma.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Полазећи од стручних и научних расправа о постојању или непостојању посебне религије Рома, аутор образлаже специфичности ромског поимања религиозног живота, уз констатацију да је он у значајној мери условљен традиционалним нормама и обрасцима, као и чи-

њеницом да Роми немају аутохтону религију већ да је то мешавина више њих, са елементима паганских култова и религијских архетипова из прапостојбине.

UDK 316.644:2(=214.58)

316.74:2

163. Beliefs and Views of the Klinčari (Kovači), That Is, Nail-Makers (Blacksmiths) Romas as They Are Reflected in Folk Tales / Nedeljko Bogdanović
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 107-113

Nasl. na srp. jez.: Odras verovanja i shvatanja Roma klinčara (kovača) u narodnim pripovetkama.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. У раду аутор тражи елементе веровања и схватања Рома клинчара (ковача) из Алексинца у народним приповеткама записаним на почетку двадесетог века. Истраживање је допуњено увидом у предања Египћана, сличне етничке групације која се бави истим занатом у западној Македонији.

UDK 398.3(=214.58):398.21

164. Roma Cult Places : Sociological Analysis, Typology, Examples / Dragoljub B. Đorđević
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 117-124

Nasl. na srp. jez.: Romska kulna mesta : sociološka analiza, tipologija, primeri.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Осликавајући тео-

ријски значај изучавања култних места као важног чиниоца верског испољавања једног народа, аутор јавности на увид излаже сопствене налазе прикупљене теренским радом, као и две оригиналне типологије ромских култних места. Према првој типологији постоје: *жива ромска култна места, она која су у функцији и угашена ромска култна места, она коју су ван функције*. Према другој разликују се: *култна места која посећују искључиво Роми, култна места која Роми посећују заједно са осталим народима и сакрални храмови, као култна места окупљања Рома*.
UDK 398.32(=214.58)

165. Roma Cult Places in the Toplica County / Baja Saitović-Lukin
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 125-130
Nasl. na srp. jez.: Romska kulturna mesta u Topličkom okrugu.
* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. На основу разговора са старијим Ромима и сопствених прелиминарних истраживања на терену, према унапред припремљеним методолошким упутствима, аутор детаљно обрађује два функционална култна места из топличког краја – *Савићевац* и *Орљански камен*.
UDK 398.32(=214.58)(497.11 Toplica)
166. Roma Cult Places : The Roman Catholic Church in Niš / Dragan Todorović
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 131-140
Nasl. na srp. jez.: Romsko kultno mesto : Rimokatolička crkva u Nišu.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Наводећи је као пример сакралног храма као култног места окупљања Рома, аутор описује посећивање Римокатоличке цркве у Нишу на велики католички празник, Малу Госпу, када велики број Рома православне и муслиманске вере, заједно са осталим верницима, кип Девике Марије дарују пригодним поклонима.
UDK 398.32(=214.58)(497.11 Niš)

167. Death-Related Customs of Muslim Romas / Ibrahim Osmani
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ;
edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. -
Str. 141-149
Nasl. na srp. jez.: Običaji u vezi sa smrću kod muslimanskih Roma.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. У реферату се потанко расправљају и описују обичаји Рома муслимана из Прешева пред смрт, непосредно иза смрти, око припреме укопа и сам чин сахране, као и понашање после опроштаја од покојника на гробљу. Обичаји се излажу компаративно: онако како су се практиковали раније и онако како их Роми данас врше, делом одступајући од строгих муслиманских правила.
UDK 393.28(=214.58)

168. Death-Related Customs of Orthodox Romas / Rade Vučković
U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ;
edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. -
Str. 150-160
Nasl. na srp. jez.: Običaji u vezi sa smrću kod pravoslavnih Roma.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Обрадом емпиријског материјала, прикупљеног унапред припремљеном *процедуром*, описују се обичаји у вези са смрћу православних Рома југоисточне Србије. Посебно се анализирају подаци до којих се дошло интервјуисањем троје старијих Рома и Ромкиња у општинама Бела Паланка, Бабушница и Гацин Хан.

UDK 393:271.2(=214.58)

169. Protestant Evangelical Church “Community of Roma” in Leskovac / Tane Kurtić
 U: Roma Religious Culture / [X Annual International YSSSR Conference Religion and Religious Customs of Roma People] ; edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : YURoma center : Punta, 2003. - Str. 177-184
 Nasl. na srp. jez.: Protestantska evandeoska crkva „Zajednica Roma” u Leskovcu.

* Текст је реферат саопштен на Десетој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и верски обичаји Рома”, одржаној у Нишу од 27. до 29. јуна 2003. године. Износе се подаци о „Заједници Рома”, ромској еванђеоској заједници која се, бројчаним нарастањем, одвојила од матичне Цркве Духовни Центар „Светло” из Лесковца. Радом се потврђује све израженији утицај протестантских верских заједница – највише пентекосталаца – међу Ромима југа Србије.

UDK 274(=214.58)(497.11 Leskovac)

316.74:2

170. Manjinske vere i vere manjina na Balkanu / Dragoljub B. Đorđević
 U: Demokracija i multikulturalnost u jugoistočnoj Evropi = Democracy and Multiculturalism in Southeast Europe / [uredio Goran Bašić]. - Beograd : Centar za istraživanje etniciteta = Ethnicity Research Center, 2003. - Str. 209-219
 Nasl. na engl. jez.: Minority Religions and Religions of Minorities in the Balkans.

* У раду се расправља о односу међу религијама, између њихових вероисповести и стања мањинских вера и вера мањина у Србији и Црној Гори и на Балкану. У Србији се пример Рома наводи као најбољи показатељ положаја вера мањина.

UDK 2-485(497.11)

316.74:2

171. Serbs About Others : Social Distance of the Serbs from the Members of Other Nations, National Minorities and Ethnic Groups in Southeastern Serbia / Lela Milošević
U: Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu : preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 95-112
Nasl. na srp. jez.: Srbi o drugima : etnička distanca Srba prema pripadnicima drugih naroda, nacionalnih manjina i etničkih grupa u jugoistočnoj Srbiji.

*Текст је реферат саопштен на Округлом столу „Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану: прелиминарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији”, одржаном на Филозофском факултету у Нишу, 17. децембра 2003. године. Анализа искуствених података показала је да су у Србији стереотипи према Ромима и Албанцима најнегативнији. Албанци су за Србе нецивилизовани, нису мирољубиви, не воле друге народе, нису културни и нису чисти; Роми нису чисти, нису културни, нецивилизовани су, нису храбри, непоштени су, нису вредни и нису искрени. Насупрот овако великом броју негативних особина Албанцима се приписују особине да су вредни, поносни и гостољубиви, а Ромима да су осећајни, мирољубиви и гостољубиви. Дакле, приписују им се и позитивне и негативне особине, мада негативне преовлађују.

UDK 323.11(497.11)-054.4(=163.41)+316.47(497.11)

172. Romas About Other : Social Distance of the Romas from Southeast Serbia from Serbs, Bulgarians and Albanians / Dragan Todorović

U: Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu : preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 113-126

Nasl. na srp. jez.: Romi o drugima : etnička distanca Roma jugoistočne Srbije prema Srbima, Bugarima i Albancima.

* Текст је реферат саопштен на Округлом столу „Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану: прелиминарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији”, одржаном на Филозофском факултету у Нишу, 17. децембра 2003. године. Обрада одговора ромских испитаника на питања из Богардусове и Ликертове скале показала је да о Србима, већинском народу који их најчешће окружује у југоисточној Србији, Роми имају изразито позитивно мишљење. Читавих 68,6% испитаних пристаје на брачну заједницу са комшијом српске националности, а више од 4/5 Рома за Србе сматра да су вредни, храбри, паметни, културни, чисти, гостољубиви и поносни. Највиши степен социјалне дистанце и стереотипа о другом народу Роми су изразили према Албанцима.

UDK 323.15(497.11)-054.4(=214.58)+316.47(497.11)

173. The Roma from the Southeastern Serbia and “the Others” / Dragoljub B. Đorđević

U: Kvalitet međuetničkih odnosa, svest o regionalnom identitetu i mogućnosti saradnje i integracije na Balkanu : preliminarni rezultati empirijskog istraživanja u jugoistočnoj Srbiji / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 127-138

Nasl. na srp. jez.: Romi jugoistočne Srbije i „drugi”.

* Текст је реферат саопштен на Округлом столу „Квалитет међуетничких односа, свест о регионалном идентитету и могућности сарадње и интеграције на Балкану: прелими-

нарни резултати емпиријског истраживања у југоисточној Србији”, одржаном на Филозофском факултету у Нишу, 17. децембра 2003. године. У раду се, на основу искуственог истраживања спроведеног 2003. године у југоисточној Србији, интерпретирају резултати који се односе на ромску религијско-конфесионалну панораму, социјално-религијску дистанцу према не-Ромима и на општи однос Рома и не-Рома. Показало се да су јужносрбијански Роми веома религијски толерантни и спремни на скупно спровођење обреда и слававање са не-Ромом истоверником. Такође, убедљива већина јужносрбијанских Рома држи до тога да су односи са не-Ромима врло добри или задовољавајући.
UDK 323.15(497.11-12) (=214.58)

174. The Balkan Non-Roma About the Balkan Roma : Serbia, Macedonia, Bulgaria / Dragoljub B. Đorđević
U: Regionalni razvoj i integracija Balkana u strukture EU - balkanska raskršća i alternative / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Sandra Kostić, Snežana Spasić. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 587-602
Nasl. na srp. jez.: Ne-Romi Balkana o balkanskim Romima : Srbija, Makedonija, Bugarska.

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Регионални развој и интеграција Балкана у структуре ЕУ – балканска раскршћа и алтернативе”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 18. и 19. јуна 2004. године. Не-Роми Балкана – Срби, Македонци, Бугари, Албанци, Турци и Власи у Србији, Бугарској и Македонији – исказују ставове према Ромима одговарањем на питања о: принудном исељавању и сахрањивању Рома, прихватљивости понашања скинхеда, спремности да се Ромима заједничари у вери, од њих прима крв и према њима примени афирмативна акција, те праведно сагледа њихов статус етнокласе, чиме се изнова тестира већина важних позадинских претпоставки модела интеграције Рома.

UDK 316.647.8:323.15(=214.58)(497)

175. From Missionaring to Proselytism : Conceptual Differentiation, Historical Survey and Indications of Future Perspectives / Dragan Todorović
 U: Evangelization, Conversion, Proselytism / [XI Annual International YSSSR Conference Evangelization, Conversion, Proselytism] ; edited by Dragan Todorović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : Komren Sociological Encounters : Punta, 2004. - Str. 5-27
 Nasl. na srp. jez.: Od misionarenja do prozelitizma : pojmovno razgraničenje, istorijski pregled i nagoveštaj perspektive.
 * Текст је реферат саопштен на Једанаестој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Евангелизација, преобраћење, прозелитизам”, одржаној у Нишу од 24. до 26. јуна 2004. године. У раду се најпре извештава о разумевању појмова „мисионарење”, „преобраћање” и „прозелитизам” у домаћој и преведеној, лаичкој и богословској литератури. Затим се прати историјски развој и међусобни односи традиционалних вера, као и хронологија разноликости верског погледа на свет у балканским друштвима од средњовековља до пред крај двадесетог века, са посебним освртом на просторе „друте” Југославије. Следи омеђивање множине разлога, који су погодвали ширењу мањинских и нових вера у поље религија на Балкану. Текст се завршава анализом карактера верског ангажмана малих верских заједница и нових религиозних покрета на Балкану у првој деценији новог хиљадугодишта.
 UDK 316:2
 161.14:2-76/-767
 2-67(497)(091)
176. Evangelization, Conversion, Proselytism : Example of Roma's Protestantization / Dragoljub B. Đorđević
 U: Evangelization, Conversion, Proselytism / [XI Annual International YSSSR Conference Evangelization, Conversion, Proselytism] ; edited by Dragan Todorović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion : Komren Sociological Encounters : Punta, 2004. - Str. 75-82
 Nasl. na srp. jez.: Evangelizacija, преобраћење, прозелитизам : primer protestantizacije Roma.

* Текст је реферат саопштен на Једанаестој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Евангелизација, преобраћење, прозелитизам”, одржаној у Нишу од 24. до 26. јуна 2004. године. У сажетом облику разматра се појам и феномен евангелизације, преобраћавања и прозелитизма, и то на примеру протестантизације Рома у југоисточној Србији. Аутор заступа тезу да ће протестантизација Рома довести до њихове еманципације, јер искуствена истраживања већ показују да је дошло до промена у понашању Рома који су прешли на протестантизам: смањују се елементи ситног криминала, алкохолизам, наркоманија, подиже се ниво хигијенских навика. Такође, упозорава се да ће протестантизација Рома имати утицаја и на измену ромског идентитета, пре свега, културног.

UDK 274-766/-767::2-485.5(=214.58)

177. Romanipen : osnova kulturne politike i saradnje balkanskih Roma / Dragoljub B. Đorđević

U: Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 125-133

Nasl. na engl. jez.: Romanipen : The Foundation of the Cultural Policy and Cooperation of the Balkan Roma.

*Реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Модели културне политике у условима мултикултурних друштава на Балкану и евроинтеграционих процеса”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 22. и 23. октобра 2004. године. Позивајући се на поједина одређења угледних европских ромолога, аутор прихвата одређење ромског културног идентитета помоћу седам вредности: (1) *потпуна ромска породица*, а не мешани бракови – „чистота крви”; (2) *групна солидарност*, дихотомија „ми, Роми – Гаџе, не-Роми”; „наш свет – њихов свет”; (3) *језик*, који се користи у унутаргрупном саобраћају; (4) *групни ауторитет*, заснован на принципу старости – однос према старим људима; (5) *„експлоатација не-Рома”* – облици рада који не контролишу Гаџе; (6) *просторна покретљивост* –

Роми могу бити само насељени, никако седлачки народ; (7) *категорија прљања* – одвајање чистог од нечистог што им омогућава осећање надмоћи над другима. Констатује се да су за *Romaipen* најбитнији прљање, покретљивост и искоришћавање не-Рома, док су остале вредности универзалне, делимично ромски зачињене.

UDK 316.722(=214.58)(497)

178. Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović
U: Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 201-223
Nasl. na engl. jez.: Roma and Ethnocultural Justice : Towards the Model of Integration.
* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Друштвене промене, културни и етнички односи и евроинтеграцијски процеси на Балкану”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 16. и 17. децембра 2004. године. Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална и вишеконфесионална, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.
UDK 316.752.4(=214.58)(497)

179. Društvena udaljenost većinskog stanovništva od romske manjine : Srbija, Makedonija, Bugarska / Dragan Todorović, Lela Milošević
U: Društvene promene, kulturni i etnički odnosi i evrointegracijski procesi na Balkanu / priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju : Sven, 2004. - Str. 225-245
Nasl. na engl. jez.: Social Distance of the Majority Population from the Roma Minority : Serbia, Macedonia and Bulgaria.

* Текст је реферат саопштен на Научној конференцији са међународним учешћем „Друштвене промене, културни и етнички односи и евроинтеграцијски процеси на Балкану”, одржаној на Филозофском факултету у Нишу 16. и 17. децембра 2004. године. Полазећи од налаза већине досадашњих емпиријских истраживања о постојању веће етничке дистанца према Ромима него према другим националним мањинама, што додатно усложњава и отежава њихов положај, аутори за предмет свог рада одређују анализу друштвене удаљености већинског становништва Србије, Македоније и Бугарске од припадника ромске мањине. Коришћени су подаци из истраживања реализованог 2003. године од стране Института за социологију Филозофског факултета у Нишу, али и компарација са до сада спроведеним истраживањима у Македонији и Бугарској, суседним балканским земљама.
UDK 323.118(=214.58)(497.11) (497.7) (497.2)

180. Методолошке недоумице проучавања ромске културе / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Етно-културолошки зборник : за проучавање културе Источне Србије и суседних области. Књ. 9. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 2004. - Стр. 103-107
Насл. на енгл. јез.: The Metodological Problems of the Study of Romany Culture.

* Из корпуса методолошких недоумица проучавања ромске културе, издвајају се и дискутују следеће: имају ли Роми културу, која се наука бави ромском културом, да ли не-Роми могу проучавати ромску културу, због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе, је ли реконструкција ромске културе кључни задатак? Темељан ауторов текст којим заокружује теоријско-методолошку позицију у схватању ромологије.
UDK 398.25(=214.58)

181. Serbian and Albanian Youth from “Preševo Valley” on the Roma People / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović
У: Towards Non-violence & Dialogue Culture in South-East Europe / edited by Petar-Emil Mitev, James Riordan. - Sofia : Ivan Hadjiysky Institute for Social Values and Structures, 2004. - Стр. 183-210
Насл. на срп. јез.: Млади Срби и Albanci из „Preševske doline” о Romima.

* Текст је реферат саопштен на Међународној научној конференцији “Non-Violence and Dialogue Culture among the Younger Generations : Pathway to Ethnic Peace in South-East Europe”, одржаној у Софији, 21. и 22. септембра 2002. године. Интерпретација резултата емпиријског истраживања у тзв. Прешевској долини. Анализирају се ставови младих (18–27 година) Срба и Албанаца према Ромима, посебно њихови ставови о могућностима заједничког живота са Ромима, страдању Рома, гетоизацији у махалама, исељавањима, употреби матерњег језика, сахрањивању, религији, као и ставови према уласку у брак са Ромима, увек у поређењу са ставовима целокупне испитиване популације. Показало се да су млади Срби и Албанци неочекивано удаљени од Рома, да у неким видовима те удаљености воде Албанци, а у другим Срби.

UDK 316.64-053.81(497.11 Preševo):323.15(=214.58)

182. A Story of Cooperation : Improving Living Conditions for Roma in Niš / Marijana Filipović
U: Managing Hatred and Distrust : The Prognosis for Post-Conflict Settlement in Multieethnic Communities in the Former Yugoslavia / edited by Nenad Dimitrijevic, Petra Kovács. - Budapest : OSI & LGI Books, 2004. - Str. 271-283
Nasl. na srp. jez.: Priča o kooperaciji : poboljšanje životnih uslova niških Roma.

* Ауторка се фокусира на анализу живота у ромској махали „Јеврејска гробља” и на пројекат „Побољшање услова живота у ромској махали *Јеврејска гробља*”. Пројекат је резултат залагања представника тадашње локалне власти и имао је следеће аспекте: формирање тима унутар локалне владе за рад на проблемима Рома и управљање пројектом; електрификација махале; изградња канализационе мреже; увођење једног броја телефонских линија и бројева за махалу.
UDK 316.662(=214.58)(497.11 Niš)

183. Diskriminacija i socijalno-etnička distanca : slučaj Roma u Srbiji / Bogdan Đurović
U: Romi : od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - Str. 79-101

Nasl. na engl. jez.: Discrimination and Socioethnic Distance : The Case of Roma in Serbia.

* У тексту се скрупулозно тумаче емпиријски подаци о етничкој дистанци и испољавању дискриминације према Ромима у Србији и Црној Гори.

UDK 316.647.82(=214.58)(497.11+497.16)

184. Romi od zaboravljene do manjine u usponu / Dragoljub B. Đorđević, Osman Balić

U: Romi : od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - Str. 41-69

Nasl. na engl. jez.: The Roma from a Forgotten to a Rising Minority.

* Текст представља занимљив покушај да се у дијалошкој форми и сучељавањем ставова ромолога и ромског вође размотре чворишне тачке некада југословенског а сада српско-црногорског покрета за еманципацију и интеграцију Рома, да се ослика њихов актуелни положај и укаже на перспективу. Распон обухваћених тема креће се од дискусије о почецима стварања ромске интелигенције у бившој заједничкој држави и њеног предводништва у међународним оквирима до расправе о одредницама ромског културног идентитета и отварања ромолошке катедре ради његове заштите.

UDK 316.66:323.15(=214.58)

185. Pozadinske pretpostavke integracije Roma / Dragoljub B. Đorđević.

U: Romi : od zaboravljene do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - Str. 103-121

Nasl. na engl. jez.: Background Assumptions for Roma Integration.

* Представљени су подаци тестирања расположења грађана јужне и источне Србије спрам интеграције Рома. Прецизније, проверено је њихово мишљење о следећим темама: поимање Рома као етнокласе, дефинисање кључних актера за измену ромског неповољног положаја, одређење подручја у којима најпре треба подузети радикалне промене и пристајање уз мере позитивне дискриминације.

UDK 001.891.5:316.4.063.3(=214.58)

186. Social Distance of the Bulgarians in Bulgaria Towards Romas, Turks and Pomatsi / Dragan Todorović
U: The Balkans as Reality / compilers Bogdana Todorova... [et al.]. - Sofia : IPhR-BAS, 2004. - Str. 97-102
Nasl. na srp. jez.: Etnička distanca Bugara u Bugarskoj prema Romima, Turcima i Pomacima.

* Текст је реферат саопштен на Међународној научној конференцији “Religious Culture, National Security and Ethnic Peace on the Balkans”, одржаној у Софији 30. јуна 2004. године. У раду се анализира део података из емпиријског истраживања, спроведеног лета 2003. године на територији Бугарске (Шумен и Велико Трново), на узорку од 600 испитаника (Бугари су у узорку учествовали са 353 испитаника), стратификованом према полу, узрасту и школској спреми, а у оквиру реализације трогодишњег (2002–2004) пројекта „Културни и етнички односи на Балкану – могућности регионалне и европске интеграције” Института за социологију Филозофског факултета у Нишу. Анализирани су одговори већинског бугарског становништва на Богардусовој и Ликертовој скали.

UDK 316.647.8(=163.2):323.15(497.2)

187. Цыгане о других : общественная дистанция болгарских Цыган по отношению к Болгарам, Туркам и Армянам / Драган Тодорович
U: Challenges Facing Philosophy in United Europe. - Sofia : Institute for Philosophical Research at the Bulgarian Academy of Sciences, 2004. - Str. 327-341
Nasl. na srp. jez.: Romi o drugima : društvena udaljenost bugarskih Roma od Bugara, Turaka i Jermena.

* Текст је реферат саопштен на 23. Међународној филозофској школи “Challenges Facing Philosophy in United Europe”, одржаној у Варни од 03. до 06. јуна 2004. године. У прилозима о социјалној и етничкој дистанци према Ромима углавном су се резултати емпиријских пропитивања кретали око оцене да што је већа претпостављена социјална близина, то је већа социјална дистанца према овом народу. Но, неминовним се наметао и обрнут процес, тј. формирање извесних ставова припадника ромске националне мањине према припадницима других народа. Назначених проблема дотиче

се аутор у свом раду, анализирајући одговоре ромских испитаника на питања из Богардусове и Ликертове скале, који пројектују ромску „слику о другима”, конкретно, Бугарима, Турцима и Јерменима у Бу-гарској.

UDK 316.644(=214.58):316.347(497.2)

188. Versko manjinstvo : vrste i razjašnjenja / Dragoljub B.

Dorđević

U: Prava manjina / priredio Dragan Žunić. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2005. - Str. 161-178

Nasl. na engl. jez.: Religious Minorities : Types and Clasifications.

* У раду нас аутор најпре упознаје са чињеницама верско-конфесионалне различитости и неспоразумима који проистичу из њих, а потом дефинише најважније појмове из назначеног корпуса. У питању су следећи појмови: религија, конфесија, конфесионална припадност, моноконфесионални менталитет, религија избора, мањинска вера, мањинска верска заједница, вера мањина и појам протестантизације Рома, који означава пример мисионарске активности протестантских верских заједница.

UDK 2-485

316.74:2

189. Globalization of Religion : Evangelistic Pentecostalism /

Dragoljub B. Dorđević

U: Religion and Globalization / edited by Danijela Gavrilović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 85-97

Nasl. na srp. jez.: Globalizacija religije : jevanđeoski pentekostalizam.

* Текст је реферат саопштен на Дванаестој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Религија и глобализација”, одржаној у Сирогојну од 24. до 26. јуна 2005. године. У вези са распрострањем протестантизма на Балкану, износи се тврдња о три друма протестантизације: саморепродукција верништва, преобраћавање и преузимање верника из већинских религија и мисионарење, преобраћавање и преузимање из резервоара етничких и верских мањина. У складу са оваквим прогнозама, на Роме се гледа као на *религијско-конфесионални*

резервоар протестантизације, јер су ови подложни: мисионарењу тј. евангелизацији, преобраћавању тј. конверзији и презимању тј. прозелитизму.
UDK 279.15(497.11)

190. The Difficult Process of Building a Strong Political Roma Party in Serbia and Montenegro / Osman Balić
U: Roma in Europe : From Social Exclusion to Active Participation / edited by Peter Thelen. - Skopje : Friedrich Ebert Stiftung, 2005. - Str. 216-224
Nasl. na srp. jez.: Izazovan proces izgradnje jake političke romske stranke u Srbiji i Crnoj Gori.

* Аутор разматра стање неразвијене, чак непостојеће политичке културе Рома у Србији и Црној Гори и перспективе за настанак снажније ромске партиципације у политичком подсистему у друштву. Док се не оствари дугорочна перспектива учешћа Рома у власти, један од праваца за структурисање ромских политичких интереса аутор види и у коалицији између постојећих ромских политичких странака у држави.

UDK 329(=214.58)(497.1)

191. Ромите за ислямския фундаментализъм на Балканите : „Не, благодаря!“ / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм / [съставители Васил Проданов, Богдана Тодорова]. - София : ИК ИФИ-БАН, 2005. - Стр. 160-172
Насл. на срп. јез.: Роми и исламски фундаментализам на Балкану: „Не, хвала!“.

* Текст је реферат саопштен на Округлом столу „Има ли рискове за България от ислямски фундаментализъм и тероризъм (възможни сценарии и превенции)?“, одржаном у Софији 28. фебруара 2005. године. Аутори заступају мишљење да, упркос високој етничкој дистанци према њима од стране домицилног становништва и постојећем религијском и конфесионалном раслојавању ромског бића, неће доћи до разбуктавања верског фундаментализма међу Ромима на Балкану.

UDK 329.3:28[:323.15(=214.58)(497)

192. Interetnička distanca u južnoj i istočnoj Srbiji / Bogdan Đurović
U: Društvena svest, ljudska prava i aktivizam građana u južnoj i istočnoj Srbiji / priredio Nenad Popović. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2005. - Str. 45-56
Nasl. na engl. jez.: Interethnic Distance in South and East Serbia.
* Интеретнички односи између становника јужне и источне Србије мерени су степеном присутности етнонационализма и (потенцијалне) нетолеранције према другим етничким заједницама, као и исказаном етничком дистанцом. Компарирани су подаци из 2002. и 2004. године, у оквиру реализације обимног емпиријског истраживања „Друштвена свест, људска права и активizam грађана у јужној и источној Србији”, спроведеног од стране нишког Одбора за грађанску иницијативу.
UDK 323.1(497.11-11)(497.11-13)
193. Pozadinske pretpostavke integracije Roma : tri godine posle / Dragoljub B. Đorđević
U: Društvena svest, ljudska prava i aktivizam građana u južnoj i istočnoj Srbiji / priredio Nenad Popović. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2005. - Str. 57-69
Nasl. na engl. jez.: Background Prerequisites of Roma Integration : Three Years After.
* При крају 2002. године, а водећи деоницу о Ромима у оквиру обимног емпиријског истраживања „Друштвена свест, људска права и активizam грађана у јужној и источној Србији”, које се спроводило у нишком Одбору за грађанску иницијативу (ОГИ) зарад пројекта „Јачање невладиног сектора у јужној и источној Србији”, аутору се пружила прилика да провери мишљење грађана јужне и источне Србије о томе да ли поимају Роме као етнокласу, који су актери по њима кључни у измени неповољног положаја Рома, у којем подручју најпре треба предузети радикалне промене и да ли пристају уз позитивну дискриминацију. Упоредивани су подаци из два истраживачка циклуса, 2002. и 2004. године.
UDK 001.891.5:316.4.063.3(=214.58)

194. Preface / Dragan Todorović
 U: Romani Narratives About Pre-Death, Death and After-Death Customs = Romano vakeriba kotar anglunomeribasere, meribasere thay palomeribasere adetya / edited by = kerdabuti Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 7-28
 Nasl. na srp. jez.: Predgovor.
 * У предговору аутор сажима резултате до којих је дошла група истраживача *Нишке ромолошке школе* спроводећи интервјуе са старијим Ромима и Ромкињама православне и муслиманске вере о обичајима у вези са смрћу. На меће се закључак да ће Роми постати истински верници тек када их свештенство и остали верници православља и ислама буду третирали једнако равним самима себи.
 UDK 393(=214.58)
 2-726.6(=214.58)
195. Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life / Dragoljub B. Đorđević
 U: Romani Cult Place and Culture of Death = Romane kultna thana thay i kultura meribasiri / edited by = kerdabuti Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : Sven, 2005. - Str. 5-29
 Nasl. na srp. jez.: K sociologiji religije verskog života Roma.
 * У предговору се резимирају сазнања о верској култури Рома на основу обављених теоријских и искуствених истраживања групе истраживача *Нишке ромолошке школе*. Закључује се да је она, у критичкој расправи са досадашњим етнолошким увидима, промовисала модернији приступ ромским религијским обичајима. Прелазећи са традиционалног на савремено стање ствари и поштујући узусе изградње социологије религије верског живота Рома, аутор се залаже за редовно емпиријско снимање ромске класичне религиозности, посебно за продубљеније изучавање тзв. протестанизације.
 UDK 316.74:2(=214.58)
196. Romi i obrazovanje / Tane Kurtić
 U: Izazovi Dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 9-20
 Nasl. na engl. jez.: Roma and Education

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: што већи обухват ромске деце предшколским образовним програмима и редовним образовним школовањем, укључивање што већег броја младих у средње и високо образовање и одраслих у формалне и неформалне облике образовања, подршка образовању ромског просветног кадра, интегрисање ромске културе у образовне програме и садржаје итд.

UDK 37(=214.58)

197. Romi : siromaštvo, nezaposlenost i zapošljavanje / Dragoljub B. Đorđević
U: Izazovi Dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 28-35
Nasl. na engl. jez.: The Roma : Poverty, Unemployment and Employment Strategies.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: повећање капацитета понуде радне снаге ромске популације кроз легално тржиште рада; запосленост и samozapošljavanje Рома кроз стицање нових производних знања, стручности и радног искуства; увећање запослености Рома у радном контингенту; структурисање нових занимања Рома; интензивирање економске активности Ромкиња; смањење броја ангажованих у „сивој економији”; заустављање изражене економске емиграције Рома; сузбијање деликвенције и криминалних преступа и враћање етничког угледа Рома као радне популације итд.

UDK 316.66(=214.58)+331.56(=214.58)

198. Kako do kvalitativne promene uslova stanovanja Roma? / Đokica Jovanović
U: Izazovi Dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 44-49
Nasl. na engl. jez.: How to Achieve Qualitative Changes of Housing Conditions Roma Have?

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: решавање питања која се тичу власништва над земљиштем и стамбеним објектима; поједностављивање процедуре за добијање грађевинских дозвола; идентификовање механизма за покривање ромских

насеља комуналним и јавним услугама; предузимање акција у оквиру јавних радова за поправљање базичне инфраструктуре у ромским заједницама; активирање Фонда солидарности за изградњу станова итд.

UDK 351.778.52(=214.58)

199. Romi : prema odstranjivanju diskriminacije / Marijana Filipović, Dragoljub B. Đorđević

U: Izazovi Dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 64-70

Nasl. na engl. jez.: Roma : Towards Eliminating Discrimination.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декате Рома 2005–2015.*: развијање осетљивости шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома; спречавање сегрегације и десегрегације; конституисање анти-дискриминационе политике према Ромима на општем и локалном нивоу, као и у функционисању јавних служби и сервиса; развијање својеврсних стратегија смањивања социјалне дистанце и одстрањивања дискриминације; омогућавање приступа службама јавног реда и правне помоћи итд.

UDK 342.724:316.647.82(=214.58)

200. Politička participacija kao uslov integracije svake manjinske, te i romske zajednice / Jovan Živković

U: Izazovi Dekade Roma / priredio Jovan Živković. - Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 89-93

Nasl. na engl. jez.: Political Participation as a Condition for Integration of Any Community, Including Roma.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декате Рома 2005–2015.*: подстицање већег политичког ангажовања Рома у ромским партијама, чиме би се обезбедило промовисање колективних права ромске заједнице у оквиру локалне самоуправе и шире друштвене заједнице; сутерисање образаца за укључивање ромске заједнице у решавање проблема од конкретне и непосредне важности у друштву; истицање улоге медија у стварању амбијента за равноправну партиципацију Рома у свим друштвеним сегментима; итд.

UDK 342.571(=214.58):321.022

201. Roma and Education / Tane Kurtić
U: Challenges of Roma Dekade / edited by Jovan Živković. -
Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 9-20
Nasl. na srp. jez.: Romi i obrazovanje
* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декате Рома 2005–2015.*: што већи обухват ромске деце предшколским образовним програмима и редовним образовним школовањем, укључивање што већег броја младих у средње и високо образовање и одраслих у формалне и неформалне облике образовања, подршка образовању ромског просветног кадра, интегрисање ромске културе у образовне програме и садржаје итд.
UDK 37(=214.58)
202. The Roma : Poverty, Unemployment and Employment Strategies / Dragoljub B. Đorđević
U: Challenges of Roma Dekade / edited by Jovan Živković. -
Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 28-35
Nasl. na srp. jez.: Romi : siromaštvo, nezaposlenost i zapošljavanje.
* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декате Рома 2005–2015.*: повећање капацитета понуде радне снаге ромске популације кроз легално тржиште рада; запосленост и samozapošljavanje Рома кроз стицање нових производних знања, стручности и радног искуства; увећање запослености Рома у радном контингенту; структурисање нових занимања Рома; интензивирање економске активности Ромкиња; смањење броја ангажованих у „сивој економији”; заустављање изражене економске емиграције Рома; сузбијање деликвенције и криминалних преступа и враћање етничког угледа Рома као радне популације итд.
UDK 316.66(=214.58)+331.56(=214.58)
203. How to Achieve Qualitative Changes of Housing Conditions Roma Have? / Đokica Jovanović
U: Challenges of Roma Dekade / edited by Jovan Živković. -
Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 44-49
Nasl. na srp. jez.: Kako do kvalitativne promene uslova stanovanja Roma?

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: решавање питања која се тичу власништва над земљиштем и стамбеним објектима; поједностављивање процедуре за добијање грађевинских дозвола; идентификовање механизма за покривање ромских насеља комуналним и јавним услугама; предузимање акција у оквиру јавних радова за поправљање базичне инфраструктуре у ромским заједницама; активирање Фонда солидарности за изградњу станова итд.

UDK 351.778.52(=214.58)

204. Roma : Towards Eliminating Discrimination / Marijana Filipović, Dragoljub B. Đorđević

U: Challenges of Roma Dekade / edited by Jovan Živković. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 65-71

Nasl. na srp. jez.: Romi : prema odstranjivanju diskriminacije.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: развијање осетљивости шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома; спречавање сегрегације и десегрегације; конституисање антидискриминационе политике према Ромима на општем и локалном нивоу, као и у функционисању јавних служби и сервиса; развијање својеврсних стратегија смањивања социјалне дистанце и одстрањивања дискриминације; омогућавање приступа службама јавног реда и правне помоћи итд.

UDK 342.724:316.647.82(=214.58)

205. Political Participation as a Condition for Integration of Any Community, Including Roma / Jovan Živković

U: Challenges of Roma Dekade / edited by Jovan Živković. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 89-93

Nasl. na srp. jez.: Politička participacija kao uslov integracije svake manjinske, te i romske zajednice.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: подстицање већег политичког ангажовања Рома у ромским партијама, чиме би се обезбедило промовисање колективних права ромске заједнице у оквиру локалне самоуправе и шире друштвене заједнице; сугерисање образаца за укључивање ромске заједнице у решавање проблема од конкретне и непосредне ва-

жности у друштву; истицање улоге медија у стварању амбијента за равноправну партиципацију Рома у свим друштвеним сегментима итд.

UDK 342.571(=214.58):321.022

206. E Roma taj o sikljovipe / Tane Kurtich

U: Dikhipe pi Dekada e Romengi / kerda Jovan Živkovich. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 9-18

Nasl. na srp. jez.: Romi i obrazovanje

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: што већи обухват ромске деце предшколским образовним програмима и редовним образовним школовањем, укључивање што већег броја младих у средње и високо образовање и одраслих у формалне и неформалне облике образовања, подршка образовању ромског просветног кадра, интегрисање ромске културе у образовне програме и садржаје итд.

UDK 37(=214.58)

207. Roma : chororipe, bibucharipe taj arakhipe e buchako / Dragoljub B. Đorđevich

U: Dikhipe pi Dekada e Romengi / kerda Jovan Živkovich. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 26-34

Nasl. na srp. jez.: Romi : siromaštvo, nezaposlenost i zapošljavanje.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: повећање капацитета понуде радне снаге ромске популације кроз легално тржиште рада; запосленост и самозапошљавање Рома кроз стицање нових производних знања, стручности и радног искуства; увећање запослености Рома у радном контингенту; структурисање нових занимања Рома; интензивирање економске активности Ромкиња; смањење броја ангажованих у „сивој економији”; заустављање изражене економске емиграције Рома; сузбијање деликвенције и криминалних престапа и враћање етничког угледа Рома као радне популације итд.

UDK 316.66(=214.58)+331.56(=214.58)

208. Sar dji ko kvaliteti e shaipnjasko vash thanbeshima sko? /

Đokica Jovanovich

U: Dikhipe pi Dekada e Romengi / kerda Jovan Živkovich. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 43-48

Nasl. na srp. jez.: Kako do kvalitativne promene uslova stanovanja Roma?

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: решавање питања која се тичу власништва над земљиштем и стамбеним објектима; поједностављивање процедуре за добијање грађевинских дозвола; идентификовање механизма за покривање ромских насеља комуналним и јавним услугама; предузимање акција у оквиру јавних радова за поправљање базичне инфраструктуре у ромским заједницама; активирање Фонда солидарности за изградњу станова итд.

UDK 351.778.52(=214.58)

209. Roma : upral o crdipa e diskriminacijako / Marijana

Filipovich, Dragoljub B. Đorđevich

U: Dikhipe pi Dekada e Romengi / kerda Jovan Živkovich. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 63-69

Nasl. na srp. jez.: Romi : prema odstranjivanju diskriminacije.

* Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: развијање осетљивости шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома; sprečavaње сегрегације и десегрегације; конституисање антидискриминационе политике према Ромима на општем и локалном нивоу, као и у функционисању јавних служби и сервиса; развијање својеврсних стратегија смањивања социјалне дистанце и одстрањивања дискриминације; омогућавање приступа службама јавног реда и правне помоћи итд.

UDK 342.724:316.647.82(=214.58)

210. Politikani participacija sar uslov vash integracija svakone

minoritetoski, taj e romane sajekhutnake / Jovan Živkovich

U: Dikhipe pi Dekada e Romengi / kerda Jovan Živkovich. -

Niš : Bahtalo drom, 2005. - Str. 85-89

Nasl. na srp. jez.: Politička participacija kao uslov integracije svake manjinske, te i romske zajednice.

*Препоручује се остваривање следећих циљева у току трајања *Декаде Рома 2005–2015.*: подстицање већег политичког ангажовања Рома у ромским партијама, чиме би се обезбедило промовисање колективних права ромске заједнице у оквиру локалне самоуправе и шире друштвене заједнице; сугерисање образаца за укључивање ромске заједнице у решавање проблема од конкретне и непосредне важности у друштву; истицање улоге медија у стварању амбијента за равноправну партиципацију Рома у свим друштвеним сегментима итд.

UDK 342.571(=214.58):321.022

211. Uvod : metodološke nedoumice proučavanja romske kulture / Dragoljub B. Đorđević
U: Rromanipe(n) : o kulturnom identitetu Roma / uredila Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj Gori, 2005. - Str. 13-20
Nasl. na engl. jez.: Introduction : Methodological Vagueness of Studying Roma Culture.

* Из корпуса методолошких недоумица проучавања ромске културе, издвајају се и дискутују следеће: Имају ли Роми културу? Која се наука бави ромском културом? Да ли не-Роми могу проучавати ромску културу? Због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе? Је ли реконструкција ромске културе кључни задатак? Темељан ауторов текст којим заокружује теоријско-методолошку позицију у схватању ромологије.

UDK 316.7(=214.58)

212. Romi i religija. Deo 1 / Dragoljub B. Đorđević
U: Rromanipe(n) : o kulturnom identitetu Roma / uredila Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj Gori, 2005. - Str. 125-128
Nasl. na engl. jez.: Roma and Religion. Part 1.

* Из оквира отворених питања социологије верског живота Рома, издвајају се и дискутују следећа: Може ли се реконструисати првобитна религија Рома? Какав је однос у религијском пољу већинског становништва и Рома? Је ли постоји верска нетрпељивост међу самим Ромима? Докле је од макао процес тзв. протестантизације Рома?

UDK 316.74:2(=214.58)

213. Romi i religija. Deo 2 / Dragoljub B. Đorđević
 U: Rromanipe(n) : o kulturnom identitetu Roma / uredila
 Barbara Davis. - Beograd : CARE International u Srbiji i Crnoj
 Gori, 2005. - Str. 129-131
 Nasl. na engl. jez.: Roma and Religion. Part 2.
 * Из оквира отворених питања социологије верског жи-
 вота Рома, издвајају се и дискутују следећа: Да ли је религија
 важан канал интеграције Рома? Које је место Ђурђевдана
 и Василице у верском животу Рома православца и мусли-
 мана? Шта се збива са традиционалним празником Бибија?
 Да ли је могућа аутентична ромска црква?
 UDK 316.74:2(=214.58)
214. Ромска имена у Пироту и околини у 19. веку / Недељко
 Богдановић
 У: Србистички прилози : [зборник у част професора Славка
 Вукомановића]. - Београд : Филолошки факултет
 Универзитета у Београду, 2005. - Стр. 45-49
 Насл. на енгл. јез.: Roma Names in Pirot and the Region in the
 19th Century.
 * На основу оскудних извора региструју се ромска имена
 из Пирота и околине у 19. веку и указује на тешкоће рекон-
 струкције ромског антропонимског фонда, уз истицање по-
 требе минуциозног пописивања и проучавања језичких по-
 датака о постојању и животу Рома на просторима Балкана.
 UDK 811.214.58'373.231(497.11 Пирот)"18"
215. The Roma and Ethnocultural Justice : Towards a Model of
 Integration / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović
 U: Forced Ethnic Migrations on the Balkans : Consequences
 and Rebuilding of Societies. - Sofia : International Centre for
 Minority Studies and Intercultural Relations (IMIR) ; Tokio :
 Meiju University, 2006. - Str. 52-76
 Nasl. na srp. jez.: Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije.
 * Полазећи од чињенице да је већина данашњих др-
 жава вишенационална, мултиетничка и вишеконфесио-
 нална, у раду се разматрају основе могућег уређења једне
 мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна ма-
 њина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Ср-
 бији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је
 Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на кри-

тици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

216. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама : у оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу / Драгољуб Б. Ђорђевић
U: Za studije balkanskih kultura : [izlaganja na Okruglom stolu Potrebe i mogućnosti formiranja Centra za studije balkanskih kultura na Univerzitetu u Nišu : zbornik]. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, 2006. - Str. 65-86
Насл. на енгл. јез.: About a Post-Graduate Diploma and MA Programme in Romani Studies : As a Part of the Centre for Studies of Balkan Cultures at the University of Niš.

* Текст је реферат саопштен на Округлом столу „Потребе и могућности формирања Центра за студије балканских култура на Универзитету у Нишу”, одржаном у Нишу 03. августа 2005. године. У програматском социолошком есеју, што је својеврсни пледоаје за заснивање Ромолошке катедре на Филозофском факултету у Нишу и специјалистичких и магистарских Ромолошких студија на Универзитету у Нишу, аутор разматра разлоге оправданости ромолошких студија – посебно њихов значај за изградњу квалификоване ромске елите – друштвене институције и актере који подржавају њихово установљење (Декада укључења Рома 2005—2015, разне државне стратегије за Роме, ромске вође) и околности због чега би оне требало да буду сметене у Нишу. Аутор аргументовано показује како би Универзитет у Нишу, утемељујући специјалистичке и магистарске ромолошке студије, веома брзо израстао у балкански центар ромологије, а Филозофски факултет у Нишу, отварајући Студијску групу за ромологију, постао препознатљив у балканском и ширем региону. Аутор закључује да је све то лако изводљиво, јер је Ниш и град Рома, и мултикултурна и толерантна варош, и ромски центар југоисточне Србије, и трансгранично средиште, и првовесник ромске еманципације на светском нивоу, и домаћин Нишке ромолошке школе, и пионир универзитетске наставе о Ромима, и добрано опремљен ромолошким кадровима.

UDK 378.046.4(=214.58)(497.11 Ниш)

217. Romi kao transgranična etnička i kulturna grupa : Srbija, Makedonija, Bugarska / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović U: Kulturni i etnički odnosi na Balkanu - mogućnosti regionalne i evropske integracije / Ljubiša Mitrović ... [et al.] ; priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, 2006. - Str. 217-259

Nasl. na engl. jez.: Romas as a Transborder Ethnic and Cultural Group : Serbia, Macedonia, Bulgaria.

* Резимирајући емпиријске налазе компаративног истраживања у Србији, Македонији и Бугарској, аутори расправљају питање заједничког живота различитих националних заједница, прихватајући Кимликину идеју *етнокултурне правде*. Поводом Рома гледано, предлажу се следеће смернице деловања: изграђивање и јачање идентитета ромске мањинске заједнице, позитивна презентација Рома у медијима и мењање ставова осталих народа о њима, интеграција спроведена на начин да се она међу Ромима не доживљава као новотарија наметнута „одозго” (од већинског народа) или као драстична промена у односу на претходни начин живота, заговарање регионализације, односно територијалне аутономије као модела решавања ромског питања, преузимање одговорности за интеграцију од стране ромских вођа итд.

UDK 316.722(=214.58):316.4.063.3

218. Položaj nacionalnih manjina i predlozi izmena zakonske regulative za njihovu integraciju i delotvorno učešće / Jovan Živković

U: Kulturni i etnički odnosi na Balkanu - mogućnosti regionalne i evropske integracije / Ljubiša Mitrović ... [et al.] ; priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, 2006. - Str. 279-314

Nasl. na engl. jez.: The Position of National Minorities and Suggestions for a Change of Legislative Regulations for Their Integration and Efficient Participation.

* Аутор сумира сопствене анализе и сазнања о положају националних мањина, па и ромске, на српској друштвеној сцени. Тражење излаза из постојеће претполитичке пра-

вно-законске регулативе аутор види у подстицању друштвеног ангажмана на промени правно-политичког положаја мањинских националних заједница, и то кроз: резиме непосредних правно-политичких циљева у измени тог положаја, анализу положаја националних мањина према постојећем *Закону о локалним изборима*, упоређивање законске регулативе у Србији и *Европске повеље о регионалним мањинским језицима* према праву коришћења мањинских језика, анализи медијских садржаја о мањинским заједницама, анализи аспеката промена друштвеног концепта ка европској интеграцији и анализи модела персоналне аутономије, као модуса остваривања колективних права националних мањина.

UDK 323.1(497.11)

219. Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2005. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла”, 2006. - Стр. 105-126
Насл. на енгл. јез.: Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective.

* У поговору на српском језику за Д. Тодоровићеву *Библиографију Нишке ромолошке школе*, писац, њен зачетник, детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.

UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

220. Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective / Dragoljub B. Đorđević
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2005. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла”, 2006. - Стр. 129-150
Насл. на срп. јез.: Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива.

* У поговору на енглеском језику за Д. Тодоровићеву *Библиографију Нишке ромолошке школе*, писац, њен зачет-

ник, детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.
UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

221. Međuetnički odnosi i kultura mira na Balkanu / Dragoljub B. Đorđević... [et al.]

U: Kultura mira i geokultura razvoja Balkana / Ljubiša Mitrović ... [et al.] ; priredili Ljubiša Mitrović, Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, 2006. - Str. 71-102
Nasl. na engl. jez.: Interethnic Relationships and the Culture of Peace in the Balkans.

* Уважавајући вредносне системе, заједничке матрице, разлике, стереотипе, предрасуде, балканско и европско културно наслеђе и вредности, аутори истражују могућности заживљавања културе мира у Србији и на Балкану у неколико области, тј. преко социјалне дистанце, односа према Ромима, питања регионализма и конкретног стања у једном крају југоисточне Србије (Врању и околини).

UDK 172.4(497)

323.1(497)

323.15(=214.58)

323.174(497)

222. Roma (and Serbs), Culture of Death and Tolerance : Three Examples from South Serbia / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović

У: Геокултура развоја и култура мира на Балкану : (етничка и геополитичка позадина) / приредили, Љубиша Митровић, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Филозофски факултет, Институт за социологију, 2006. - Стр. 213-33

Насл. на срп. јез.: Роми (и Срби), култура смрти и толеранција : три примера из јужне Србије.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Култура у структурним променама у Србији и на Балкану у процесу евроинтеграције”, одржаном у Нишу 27. и 28. октобра 2006. године. У раду се представља део резултата обимног, трогодишњег истраживања

за време којег је обрађено 29 примера ромског сахрањивања у шест округа југоисточне Србије. За потребе рада, приказан је по један такав пример из Нишког (Дољевац – Белотинац), Топличког (Прокупље – Мала Плана) и Јабланичког округа (Лебане – Кривача).

UDK 393(=914.99)(497.11)

223. Roma, War and Peace : A Plea for Research / Dragoljub B. Đorđević

U: Kultura mira – pojam i funkcije / priredili Ljubiša Mitrović, Vesna Miltojević, Branislav Stevanović. - Niš : Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, 2006. - Str. 175-181

Nasl. na srp. jez.: Romi, rat i mir : pledoaje za istraživanje.

*Текст је реферат саопштен на истоименом округлом столу, одржаном у Нишу 03. јуна 2006. године. У тексту, који је заправо pledoaje за истраживање, реско се одбацују ставови, ту и тамо изнети од стране појединих социолога, по којима су Роми ратоборни, окупирани насиљем и, чак, склони тероризму, а наговештава аргументација у прилог тврдњи да су они баштеници, носиоци и весници мира, а никако рата. За упоришне тачке такве тврдње, аутор кандидује четири премисе, прецизније четири чињенице које су одсудно утицале на њихову прошлост, које им регулишу садашњост и које ће им одредити будућност: изгон, дијаспору, холокауст и интеркултуралистичку праксу.

UDK 316.347(=214.58)(497)

224. Romologija / Dragoljub B. Đorđevića

U: Sociološki rečnik / priredili Aljoša Mimica, Marija Bogdanović. - Beograd : Zavod za udžbenike, 2007. - Str. 500-502

Nasl. na eng. jez. : Romology.

* Опис одреднице *Ромологија* у *Социолошком речнику*, који укључује опште информације о распрострањености Рома у свету и у Србији, одликама њиховог етнокласног положаја, саставницама ромског културног идентитета обухваћених појмом *romanipe(n)*, као и о настанку и развоју *ромологије* као академске дисциплине.

UDK 316.723(=214.58)

225. Serbia / Petar Antić, Osman Balić
 U: Decade Watch : Roma Activists Assess the Progress of the Decade of Roma Inclusion / edited by Andy Hauptert. - Budapest : Open Society Institute : World Bank, 2007. - Str. 119-126
 Nasl. na srp. jez.: Srbija.
 * *Decade Watch* је иницијатива групе ромских активиста и истраживача за процену напретка *Декаде инклузије Рома* од њеног покретања фебруара 2005. године. Према унапред припремљеном упитнику, у овом извештају прикупљени су подаци о донетима Декаде између 2005. и 2006. године у земљама у којима се спроводи, а на основу прегледаних докумената и интервјуа са званичницима и представницима цивилног друштва. Независан извештај о стању у областима образовања, запошљавања, здравља и становања сачињен је и за Србију.
 UDK 316.4.052(=214.58) (497.11)
226. Протестантизација Рома Србије / Драгољуб Б. Ђорђевић
 У: Муке са светим / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Нишки културни центар, 2007. - Стр. 145-154
 Насл. на енгл. јез.: Protestantization of Roma in Serbia.
 * Нема ургентнијег посла за социологе религије од проучавања протестантизације Рома, јер, феномен је у току, „жив”, у одвијању и превирању, треба га обухватити док се не заустави, „умртви” и „окамени”, институционализује и рутинира. Нема захвалнијег посла за социологе религије од изучавања протестантизације Рома, јер појава јесте тако сложена, далекосежна и опредељујућа, да у себи сабира све оно чиме би требало да се бави модерна социологија религије. Нека почну са одгонетањем загонетке: „Шта је протестантизација Рома – евангелизација, преобраћавање или чист прозелитизам?” и „Које групе чинилаца пресудно утичу на поправљење протестантизма?”.
 UDK 316.74:274(=214.58)(497.11)
227. Регионализација и Роми : пример српских, македонских и бугарских Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић
 У: Ка регионалној држави / Јован Живковић. - Ниш : Филозофски факултет, Институт за социологију, 2007. - Стр. 123-132

Насл. на енгл. јез.: Regionalisation and Romas : Example of Serbian, Macedonian and Bulgarian Romas.

* Резултати емпиријског истраживања показују да Роми могу бити пример разноврсних видова трансграничне и, овде, регионалне, сарадње. Истине ради, српски, македонски и бугарски Роми су знатно пре политичара њу и успоставили. Гоњени бедом и развијајући бројне стратегије преживљавања, они су лако „сломили” крутост државних граница, уздржаност већинских народа и калкуланство политичких одличника. И више од тога, од стране Рома прокрченим друмовима сиве трансрегионалне економије касније су се окористили и већинци – Срби, Македонци и Бугари, како би некако амортизовали стравичне ударце транзиције. Од Рома се учило преживљавању, и то треба признати.
UDK 316.4.063.3:323.174(=214.58)(497.11+497.2+497.7)

228. Албанци југа Србије о друштвеном моделу и другим етничким заједницама / Јован Живковић
У: Критика политичке праксе / Јован Живковић. - Ниш : Пунта : Центар за регионалну политику, 2007. - Стр. 51-66
Насл. на енгл. јез.: The South Serbian Albanians on the Social Model and Other Ethnic Communities.

* Аутор чини увид у вредносне ставове припадника албанске популације, пре свега из јужне Србије (Бујановац и Прешево), према друштвеном устројству и другим етничким заједницама у непосредном окружењу, пропитујући тако њихову непосредну (не)спремност на суживот у мултиетничком и мултиконфесионалном окружењу. Ставови према Ромима тестирали су анализом одговора на постављене тврдње: *Заједнички живот Албанаца, Рома и Срба у тзв. Прешевској долини није могућ; Роми треба да имају иста права као и остали; Роми би требало да буду пропорционално заступљени у органима управљања; Ром може да буде председник или први човек општине, извршног одбора, партије, полиције, фирме и школе; Ромима је боље да живе у својим махалама него да се мешају са другима; Верска подељеност је препрека развоју националног идентитета Рома* итд.

UDK 316.72(=18)(497.11-13)
323.1(497.11-13)

229. Друштвена удаљеност од Рома : покушај интердисциплинарног проучавања / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Друштвена удаљеност од Рома / Драган Тодоровић. -
Ниш : Филозофски факултет ; Нови Сад : Stylos, 2007. -
Стр. 11-27
Насл. на енгл. јез.: Societal Detachment from the Roma
People : An Attempt at Interdisciplinary Study.

* Предговор истоименој књизи Драгана Тодоровића у коме се писац критички осврће на ауторов интердисциплинарни приступ, на срж истраживања, кључне налазе, предложене мере, отворена питања, стил излагања и коришћену литературу.

UDK 316.35(=214.58)(049.32)
316.74:2(=214.58)

230. The Admirable Roma : A Contribution to the Solidification of Cultural Identity / Dragoljub B. Đorđević
У: Identiteti i kultura mira u procesima globalizacije i regionalizacije Balkana / priredili Ljubiša Mitrović, Dragana Zaharijevski, Danijela Gavrilović. - Niš : Filozofski fakultet, Centar za sociološka istraživanja, 2007. - Str. 289-315
Насл. на срп. јез.: Romi za ugled : doprinos učvršćivanju kulturnog identiteta.

* Текст је реферат саопштен на истоименом научном скупу са међународним учешћем, одржаном у Нишу 19. и 20. октобра 2007. године. Коликогод да има различитих схватања идентитета, па и у кључним међународним документима који се баве његовим одређивањем, ипак се најчешће подразумева да се састоји од језика, религије, традиције и културне баштине. Невоља је у томе што, поред идентитарно „јаких” и „слабих” народа, постоје и они који су тек пред изградњом, учвршћивањем или дефинисањем културног идентитета. Роми под теретом те невоље настоје, најпре, да омеђе и, потом, да установе чврст културни идентитет. Наравно да то није изводљиво ако крхка ромска елита или талентовани Роми не доприносе стваралаштвом гајењу сопственог културног идентитета. Оригиналноост тога процеса лежи у чињеници да су они из унутрашње потребе *Roma-nipea* (ромства, ромскости) упућени на практични интеркултурализам, тј. креативну културну размену са окружују-

ћим народима који су свагда поседници већ утемељеног идентитета. У реферату се из овог теоријског оквира анализирају, и документарно представљају, пет ромских стваралаца (композитор, музичар, сликар, ћилимар, телевизијски водитељ) који итекако придоносе учвршћивању ромског културног идентитета и за које аутор тврди да могу служити за углед.

UDK 316.7(=214.58)

231. Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
U: *Islam at the Balkans in the Past, Today and in the Future* / edited by Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Ljubiša Mitrović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, 2007. - Str. 87-102

Nasl. na srp. jez.: Tekije, tarikati i šejhovi niških Roma.

*Текст је реферат са Научног скупа са међународним учешћем *Islam at the Balkans in the Past, Today and in the Future*, одржаног у Нишу, 19. и 20. октобра 2007. године. Религијско-конфесионално биће Рома је разноврсно. У Србији је највише Рома православца, па онда следе муслимани, док ће врло брзо протестанти надвладати Роме римокатолике. У југоисточној Србији – као и у Нишу, њеном центру – спрам остатка државе, бројни су Роми припадници ислама. Тачније, много је Рома муслимана по конфесионалном пореклу, оних који се једва сећају да су им стари били активни чланови исламске заједнице. Али има и таквих Рома – заиста у големој мањини – који су верни „традицији очева и дедова”. Међу њима су дервиши, свакако, социолошки најзанимљивији. Зато аутори у реферату документарно обрађују две ромске текије у Нишу. Једна је смештена у насељу Сточни трг, припада тарикату кадирија на челу с шејхом Љатифи Мухаремом, друга је у Београдмали, окупља дервише реда рифаија на челу са шејхом Слободаном Данетом Еминијем.

UDK 316.74:28(=214.58)(497.11 Niš)

232. Национална, религијска и конфесионална идентификација као фактори друштвене удаљености од Рома у Србији / Драган Тодоровић

У: Друштвене науке о Ромима у Србији / уредници Љубомир Тадић, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2007. - Стр. 95-114
Насл. на енг. јез. : National, Religious, and Confessional Identification as Factors of Social Distance from Romas in Serbia.

* Изградња нових етничких односа на Балкану није могућа без трезвог суочавања са постојећим проблемима, посебно у сфери регулисања међуетничких односа. Као национална мањина у Србији, Роми су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. Истраживањем заступљености појединих фактора у интензитету друштвене удаљености добијају се релевантне информације које имају посебно значење у мултикултуралним друштвима, а говоре колико су његови чланови, као припадници појединих националних, религијских или културних група везани за своју групу, тј. толерантни једни према другима. У раду аутор разматра утицај *етничко-религијске групе* чинилаца – националне, религијске и конфесионалне идентификације – на социјалну дистанцу према Ромима у Србији. На крају рада, држави, друштвеним институцијама и верским заједницама нуди сопствено скромно виђење конкретних мера чије би спровођење могло утицати на смањење друштвене удаљености спрам Рома.

UDK 316.347(=214.58)

233. К социологији религије верског живота Рома /

Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Друштвене науке о Ромима у Србији / уредили Љубомир Тадић, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2007. - Стр. 115-142
Насл. на енг. јез. : Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life.

* Заснивајући социологију религије верског живота Рома, аутор у тексту одговара и на питања о: религијско-конфесионалном плурализму Рома; верској дискриминацији према Ромима, тј. положају у верским заједницама; односу већинског верског становништва према ромској верској мањини; Ромима као класичним верницима; међусобној нетолерантности Рома због припадности различитим религијама и конфесијама; сахрањивању и гробљима Рома; ромским култним местима и протестантизацији Рома.

У својим се одговорима аутор ослања на прелиминарна истраживања Нишке ромолошке школе. Та су истраживања, у критичкој расправи са досадашњим увидима српске етнологије, промовисала модернији приступ ромским религијским обичајима, нарочито инсистирајући на класичној, конвенционалној, тј. црквеној религиозности. Исто тако, прелазећи са традиционалног на савремено стање ствари и поштујући узусе изградње социологије религије верског живота Рома, аутор се здушно залаже за редовно емпиријско снимање њихове класичне религиозности, посебно за продубљеније изучавање тзв. протестантизације. Као социолог религије и ромолог чак сматра да није могуће утемељити социологију религије верског живота Рома док се не нагомилају, класификују и систематизују подаци и о једном и о другом виду ромске религијске културе.

UDK 316.74:2(=214.58)

234. Религије и вероисповести националних мањина у Србији / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Положај националних мањина у Србији / уредник Војислав Становчић. - Београд : САНУ, 2007. - Стр. 311-326
Насл. на енгл. јез. : Religions and Confessions of National Minorities in Serbia.

* У тексту се, изостављајући већинску српску, анализира религијско-конфесионална панорама свих 28 националних заједница у Србији према попису становништва из 2002. године. У етничком мозаику Србије више је хришћански но исламски обојених националних мањина. Међу хришћанским националним мањинама скоро да су равноправно заступљене православна и римокатоличка вероисповест, док код муслиманских мањина апсолутно преовладава сунитски ислам. У представљању религија и вероисповести националних мањина разматрају се из угла социологије религије и следећи појмови и феномени: „конфесионална идентификација”, „нарушавање конфесионалног идентитета”, „религија судбине”, „религија избора”, „синкретичка религиозност”, „комбинативна религиозност”, „религијски трагачи”, „вере мањина”, „мањинске вере”, „мањинске верске заједнице” и „процес протестантизације”. Посебна се пажња придаје Ромима, Египћанима и Ашкалијама.

UDK 316.74:2(497.11)

323.15:[316.74:2(497.11)]

235. ...Čuo je da su Cigani streljani na Bubnju... : kultura zaborava ili Romi u Nišu u vreme II svetskog rata / Đokica Jovanović
U: Kultura sjećanja. - Zagreb : Disput, 2008. - Str. 83-94
Nasl. na engl. jez.: ... He Heard That Gypsies Were Being Shot in Bujanj ... : Culture of Forgetting or Roma in Niš During the Second World War.

* У раду се извештава о страдању ромске популације на подручју нишке општине почетком Другог светског рата, о чијој судбини не постоје систематизовани истраживачки налази. Прва масовнија хапшења изведена су октобра 1942. године, када су ухапшени Роми били одведени у логор на Црвеном крсту. Аутор чини и критички осврт на незаинтересованост званичних установа (политичких, образовних, научних, културних...) за страдалиштво Рома из овог ратног периода.

UDK 323.15(=214.58)"1941/1945"

236. Šaban Bajramović – (b)luzer južne pruge / Dragan Todorović
U: Kralj romske pesme : (drugi o Šabanu Bajramoviću) / priredio Rade Vučković - Niški. - Niš : Punta, 2008. - Str. 97-103
Nasl. na engl. jez.: Šaban Bajramović : (B)Lueser from the South Side.

* Текст је поговор књиге *Краљ ромске песме*. Осврћући се на напоре познатог нишког новинара да приреди прву књигу о Шабану Бајрамовићу, аутор у кратким цртама сумира каријеру најпознатијег ромског певача са балканских простора, упозорава на множину неоправданих пропуста у досадашњем одношењу према „краљу ромске песме” и апелује на предузимање конкретних потеза локалних и државних званичника, којима би се друштво на адекватан начин одужило истакнутом ромском уметнику.

UDK 784.4(=214.58):929 Bajramović Š.(048)

237. The Study of Religion and Religious Customs of Roma in Serbian Sociology of Religion / Dragan Todorović
U: The Sociology of Religion in the Former Yugoslav Republics / edited by Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, 2008. - Str. 89-100
Nasl. na srp. jez.: Proučavanje religije i verskih običaja Roma u srpskoj sociologiji religije.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Положај и донети социологије религије у бившим југословенским земљама : 1991–2007”, одржаном на Бабином Зубу од 27. до 29. јуна 2008. године. Истраживање религије, религиозности и верских обичаја Рома значајно је из најмање два разлога: (1) ромска религијска култура важан је сегмент јединствене ромске културе и (2) еманципација у религијско-црквеном пољу, поред социоекономске и политичке, битан је предуслов свеукупне еманципације ромског народа. Упркос томе, домаћа социологија религије није исказивала превише интересовања за религијски и верски живот Рома. По својим настојањима да модернизује, интензивира и продуби теоријска и емпиријска истраживања ромске „религијске музикалности” издваја се Нишка ромолошка школа. Аутор у свом раду даје преглед објављених књига, зборника и ауторских прилога посвећених проучавању религиозности Рома, чини покушај систематизације различитих поља изучавања и у закључку истиче значај увођења проучавања ромске религијске културе у корпус српске социологије религије.

UDK 316.74:2(=214.58)(497.11)

238. О чѐм должна позаботитися ромология? / Драголюб Джорджевич
У: Роми України : із минулого в майбутнє. - Київ :
Національна Академія наук України, 2008. - Стр. 146-54
Насл. на срп. јез.: О чему би ромологија требало да води
рачуна?

* Текст је реферат саопштен на Међународном научном скупу „Роми Украјине : из прошлости у будућност”, одржаном у Кијеву (Украјина) 10. и 11. јуна 2008. године. Интеркултурализам јесте опште место ромологије као дисциплине у изградњи, а Роми су парадигма интеркултуралности. Зашто? Зато што је *практични интеркултурализам*, независно од скрупuloзних теоријских распри, нешто што Роми већ вековима живе, свугде са другим етносима и културама. Прича о „узимању” и „давању”, о размени добара са окружењем, највидљивија је у *културном подсистему*. Од бројних методолошких недоумица проучавања ромске културе, у тексту се нуде одговори на неке: Имају ли Роми кул-

туру? Која се наука бави ромском културом? Да ли не-Роми могу проучавати ромску културу? Због чега је политичка коректност неопходна у истраживању ромске културе? Је ли реконструкција ромске културе кључни задатак?

UDK 316.7(=214.58)

239. Мимикрија Ромов в Србији как последнее прибежище / Джокица Йованович

У: Роми України : із минулого в майбутнє. - Київ:

Національна Академія наук України, 2008. - Стр. 245-54

Насл. на срп. јез.: Мимикрија Рома у Србији као последње прибежиште.

* Текст је реферат саопштен на Међународном научном скупу „Роми Україне : из прошлости у будућност”, одржаном у Кијеву (Україна) 10. и 11. јуна 2008. године. Рома је, из пописа у попис, све мање (од око 160.000, 1981, до мање од 110.000, 2002). Не изјашњавају се као Роми. Обично се сматра да је разлог мимикрији бег из лошег групног и социјалног положаја Рома. У раду се трага за другачијим одговором. То је одговор трезвених људи, поучених вишевековним тешким и трагичним искуством, доминантним идеологијама које се везују уз већински народ. Ради се, потом, о јасном ставу, који се често чује међу Ромима: не желимо патерналистичку „заштиту”, желимо равноправност и друштвене шансе које су на располагању другима. Јалове су и непотребне громогласне „концепције интеграције Рома” у социјални контекст. Једноставан дијалог, који произилази из узајамног познавања, па, онда, и разумевања, биће много плодотворнији, закључује аутор.

UDK 316.662 (=214.58)(497.11)

240. Пути протестантизацији Ромов в Србији / Драган Тодорович

У: Роми України: із минулого в майбутнє. - Київ :

Національна Академія наук України, 2008. - Стр. 419-27

Насл. на срп. јез.: Пuteви протестантизације Рома у Србији.

* Текст је реферат саопштен на Међународном научном скупу „Роми Україне : из прошлости у будућност”, одржаном у Кијеву (Україна) 10. и 11. јуна 2008. године. У раду се најпре извештава о разумевању појмова – „мисиона-

рење”, „преобраћање”, „прозелитизам” – у домаћој и преведеној, лаичкој и богословској литератури. Затим се врши анализа карактера верског ангажмана малих верских заједница у Србији, уз посебан осврт на ситуацију када се у фокусу њиховог верског рада нађу Роми.

UDK 274(=214.58)(497.11)

2-767

241. Ко је реметилачки фактор у Србији, Македонији и Бугарској : религије, верске заједнице или националне мањине (посебно Роми)? / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану / приређивачи Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања, 2008. - Стр. 109-117
Насл. на енгл. јез.: What Qualifies as Hindrance in Serbia, Macedonia and Bulgaria : Religions, Religious Communities or National Minorities (Especially Roma)?

*Реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Квалитет међуетничких односа и култура мира на Балкану”, одржаном на Филозофском факултету 31. октобра и 1. новембра 2008. године. Користећи статистичке фреквенције, аутор у реферату износи дистрибуцију ставова о томе да ли је религијска нетрпељивост узрок сукоба, која верска заједница испољава највећу нетрпељивост и да ли су Роми реметилачки фактор, посебно Роми муслимани (као носиоци исламског фундаментализма), а све на простору Србије, Македоније и Бугарске.

UDK 316.644:2-67(497)

242. Život Romkinja / Vera Kurtić
У: Neko je rekao feminizam? : kako je feminizam uticao na žene XXI veka / priredila Andrijana Zaharijević. - Beograd : Heinrich Böll Stiftung, 2008. - Str. 212-221
Nasl. na engl. jez.: The Life of a Roma Woman.

* Ауторка пише о незавидном друштвеном положају Ромкиња у свету проузрокованим расизмом и сексизмом, као и о променама насталим унутар ромског покрета под утицајем феминизма.

UDK 305-055.2(=214.58)

243. Preobraćanje Roma na protestantizam : model, činioci, tumačenje / Dragoljub B. Đorđević
U: Konverzija i kontekst (teorijski, metodološki i praktični pristup religijskoj konverziji) / priredili Zorica Kuburić, Srđan Sremac. - Novi Sad : CEIR, 2009. - Str. 227-244
Nasl. na engl. jez.: Conversion of the Roma to Protestantism : Models, Factors, Interpretation.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу „Теоријски, методолошки и практични приступи религијској конверзији”, одржаном у Дому омладине 2. јула 2009. године. Полазећи од тезе да социологију религије не занимају индивидуални случајеви преобраћења, већ интерес да утврди да ли овај феномен задобија масовно испољавање, који су кључни разлози томе, какви су бољици за преобраћене и може ли доћи до темељних идентитарних ознака читаве једне етничке групе услед промене вере – аутор нуди сопствено виђење процеса протестантизације Рома, као процеса масовног укључивања припадника ромског народа у мале верске заједнице протестантске провенијенције.

UDK 316.74:2(=214.58)

244. Пuteви протестантизације Рома у Србији / Драган Тодоровић

У: Црква у плуралистичком свету / приредиле Јелена Јабланов-Максимовић, Андријана Крстић. - Београд : Фондација Конрад Аденауер и Хришћански културни центар, 2009. - Стр. 183-192

Насл. на енгл. јез.: Ways of Protestantization of the Roma in Serbia.

* Опонашајући образац распрострањања у европским, па и балканским земљама, протестантске верске заједнице у Србији посебну пажњу усмеравају према етничким и верским мањинама, омиљеним извором њиховог опстанка, ширења и раста. У њеним југоисточним крајевима посебно, Роми представљају најчешћи религијско-конфесионални резервоар протестантизације. У раду се најпре извештава о разумевању појмова – „мисионарење”, „преобраћање”, „прозелитизам” – у домаћој и преведеној, лаичкој и богословској литератури. Затим се окреће анализи карактера верског ангажмана малих верских заједница у Србији, посебно се осврћући на ситуацију када се у фокусу њиховог верског рада нађу припадници ромске националне мањине.

UDK 274(=214.58)(497.11)

245. Legenda : zašto su Romi napustili Indiju? / Ibrahim Osmani
 U: Romi kroz vreme / priredila Rozalija Ilić. - Kragujevac :
 Romski edukativni fond, 2009. - Str. 27
 Nasl. na engl. jez.: A Legend : Why Did the Roma Leave India?
 * Стара легенда која објашњава кад су и зашто Роми на-
 пустили Индију .
 UDK 316.722(=214.58)
246. К основам ромологији / Драгољуб Б. Джорджевич
 У: Ежегодник Краснодарского регионального отделения
 Российского Философского общества. - Краснодар : КГУКИ,
 2010. - Стр. 277-285
 Насл. на срп. јез.: Према темељима ромологије.
 * Аутор у сведеном облику разматра темеље ромологије
 као науке и одговара на неколико кључних питања: „Шта је
 ромологија и чиме се бави?“; „Где су корени ромологије као
 науке?“; „Је ли ромологија мултидисциплинарна или интер-
 дисциплинарна наука?“; „Које је место социолошког при-
 ступа у ромологији као науци?“; „У каквом су односу ромоло-
 гија и ромистика?“; „На којим се теоријским претпостав-
 кама темељи ромологија?“.
 UDK 316.356.4(=214.58):001
247. Roma, Cult Places, Pilgrimages and Religious Tourism /
 Dragoljub B. Đorđević
 U: Pilgrimages, Cult Places and Religious Tourism / edited by
 Dragana Radisavljević-Ćiparizović. - Niš : Yugoslav Society for
 the Scientific Study of Religion, 2010. - Str. 167-173
 Nasl. na srp. jez.: Romi, kultna mesta, hodočašće i verski turizam.
 * Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међу-
 народним учешћем „Ходочашћа, култна места и верски ту-
 ризам”, одржаном у Нишкој Бањи од 25. до 27. јуна 2010.
 године. Ромско конфесионално биће није чврсто. Позната
 је њихова неутемељеност у вери, често прелазе из једне у
 другу или се „шетају” краковима једне те исте. Они су прави
 религиозни трагачи и, као такви, веома расположни за слав-
 љење и посету култних места, која не морају бити чисто њи-
 хова. Дајући типологију ромских култних места, аутор по-
 казује њихов ходочаснички потенцијал који све више расте,
 а који неке верске заједнице – издваја се Српска православна
 црква – нису спремне, не знају или, што је најгоре, не желе

да позитивно искористе. С друге стране, ромско конфесионално биће је и трагалачко. На његове захтеве се мора одговорити, јер оно мора бити задовољено. Роми као религиозни трагачи, онда када се буду извукли из свеопште беде и мало узнатредали на социјалној лествици, биће у првим, ударним таласима плиме верског туризма. Роми су се одувек кретали, сада су путници, а биће и масовни (и верски) туристи.

UDK 316.74:2(=214.58)

338.48-6:2-57(=214.58)

248. Romani Culture of Death : On Pre-Death, Death, and After-Death Customs of Roma of Southeast Serbia / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević

У: Духовна и материјална култура на Ромите. - Скопје : Здружение на љубители на ромска фолклорна уметност „Романо Ило“, 2011. - Стр. 131-146

Насл. на срп. јез.: Ромска култура смрти : о предсмртним, смртним и посмртним обичајима Рома у југоисточној Србији.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Духовна и материјална култура Рома“, одржаном у Скопљу од 16. до 17. маја 2004. године. Роми су припадници различитих религија и конфесија. У Србији Роми јесу припадници ислама, католичанства и протестантизма, али је убедљиво највише оних који исповедају православно хришћанство. Они јесу и најстарији по доласку у Србију, јер се спомињу још у време Стевана Немање, оца Светог Саве и оснивача средњовековне српске државе. Независно од конфесионалног предзнака, Роми се увек труде да поштују све верске празнике, да обављају већину прописаних ритуала и буду добри верници. Вековне миграције доводиле су их у непрестане контакте са културом и обичајима других народа, коју су они преузимали, прерађивали и, додајући нека сопствена обележја, настављали да практикују. Стога њихово практиковање религије није ограничено строгим придржавањем канона било које од објављених религија. У реферату се помоћу емпиријског материјала и посматрања са учествовањем обрађују обичаји у вези са смрћу Рома југоисточне Србије. Коришћена је „Процедура интервјуа са старијим Ромима/Ромкињама о предсмртним, смртним и посмртним обичајима“.

UDK 316.74:2]:393(=214.58)(497.11-12)

249. Протестантизација Србије : случај Лесковца и јужне Србије / Драган Тодоровић
У: Религије у свету / приредили Драгољуб Б. Ђорђевић, Предраг Стајић. - Нови Сад : Прометеј ; Лесковац : Лесковачки културни центар, 2011. - Стр. 161-184
Насл. на енгл. јез.: Protestantization of Serbia : The Case of Leskovac and South Serbia.

* У раду су представљене информације из разговора са старешинама и верницима четири верске заједнице – Хришћанске баптистичке цркве, Хришћанске адвентистичке цркве, Јеховиних сведока и Еванђеоске пентекосталне цркве, које представљају окосницу протестантског верског организовања данас у јужној Србији. Посебан осврт учињен је на представљање протестантског верског организовања у граду на Дубочици.

UDK 316.74:2

316.74:274/279(497.11-13 Лесковац)

250. Протестантизам : нова религија Рома југоисточне Србије / Драган Тодоровић
У: Antropologija, religija i alternativne religije : kultura identiteta / uredio Danijel Sinani. - Beograd : Srpski genealoški centar : Odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, 2011. - Str. 235-266
Nasl. na engl. jez.: Protestantism : New Religion of Roma from Southeastern Serbia.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Антропологија религије и алтернативне религије : култура идентитета”, одржаном у Београду од 5. до 6. новембра 2010. године. Деценију и по уназад, у религијском пољу Србије траје појачани утицај „малих верских заједница” – адвентиста, пентекосталаца, Јеховиних сведока, баптиста, методиста, мормона... Опонашајући образац распрострања у европским, па и балканским земљама, протестантске верске заједнице посебну пажњу усмеравају према етничким мањинама, посебно Ромима, који су по конфесионалном пореклу православци и припадници ислама. Прелазак на протестантизам донео је Ромима много тога што им је било ускраћено у православљу, римокатоличанству и исламу: достојанство и уважавање, бригу и скрб, наду

и перспективу. Рад се заснива на подацима прикупљеним посматрањем са учествовањем у верским ритуалима, те дубинским интервјуима на бази структурисаног упитника са Ромима верницима Хришћанске баптистичке цркве, Хришћанске адвентистичке цркве, Еванђејске пентекосталне цркве и Јеховиних сведока у југоисточној Србији.

UDK 314.74:274/279(=214.58)(497.11-12)

251. Јован Ћирић као ромолог : Роми Ниша, Пирота и Лесковца / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић У: Социологија насеља траговима Јована Ћирића / приредила Драгана Стјепановић Захаријевић. - Ниш : Филозофски факултет у Нишу, 2011. - Стр. 36-45
Насл. на енгл. јез.: Jovan Ćirić as a Romologist : The Roma in Niš, Pirot, and Leskovac.

* Проф. др Јован Ћирић, зачетник демографским истраживања југоисточне Србије, остаће упамћен и по својим текстовима о ромским малама (махалама) овог дела земље, најпре Ниша, Лесковца и Пирота. Прво је далеке 1979. године у *Лесковачком зборнику* објавио текст под насловом „Насеља Рома као обележја градске периферије (на примеру градова југоисточне Србије)”, језгровито показујући како су ромска насеља увек била на ободу градског језгра и имала обележја градске периферије. Затим се 1991. године у *Nissi*, тадашњем нишком часопису за друштвено-историјска и културна питања, појавио рад „Прилог пореклу и прошлости Рома у Нишу и нишком крају”. Уз поновни осврт на ромске мале, аутор прати ромско досељавање у нишком рејону, ослањајући се на ретку и оскудну историјску грађу. Коначно, у *Енциклопедији Ниша (Природа, простор, становништво)*, 1995. године публикована је Ћирићева енциклопедијска јединица о историјату насељавања нишког краја ромским становништвом, као и приказ седам ромских насеља (Београд мала, Стамбол капија мала, Рабаца мала, Чаир мала, Черга мала, мала Нишавско корито и Циглана мала).

UDK 316.72(=214.58):929 Ћирић Ј.

252. Роми у југоисточној Србији : од дефтера до пописа 2002. / Драган Тодоровић
У: Становништво југоисточне Србије : демографска репродукција и социокултурна динамика / приредио Љубиша Митровић. - Ниш : Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, 2011. - Стр. 201-222
Насл. на енгл. јез.: Roma in Southeastern Serbia : From Defter to 2002 Census.

* Текст је реферат саопштен на Округлом столу "Становништво југоисточне Србије : демографска репродукција и социокултурна динамика", одржаном у Нишу 13. маја 2011. године. Различити историјски моменти одређивали су миграциона кретања Рома ка српским територијама: пораза Турака под Бечом 1683; велика сеоба српског народа у јужнословенске земље под аустроугарском владавином 1690; прелазак из Румуније, почевши од 1711, након укидања ромског ропства у Дунавској кнежевини; доба након аустријске окупације Србије 1718, све до 1791, укључујући одредбе аустријске царице Марије Терезије и цара Јосифа II; ослобођење Србије од Турака 1878. Турски пописи из XV и XVI века обухватали су јужне српске земље као административна подручја турске царевине, а заједно с другим становништвом и Роме као харачке обвезнике. Са пописивањем поданика у јужносрбијанским варошицама и касабама наставља се и након ослобођења од турског јарма: уз сва ограничења статистичке методологије, издвојено се броји и становништво у ромским махалалама на периферији или прилазима варошицама, као и у сеоским насељима. Евидентирање кретања декларисаних Рома у Србији у новијем периоду започиње 1948. године и наставља се у званично вођеним пописима из 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. и 2002. године.
UDK 314.722(=214.58)(497.11-12)(091)

253. Orthodox Priests and the Protestant Roma : A Bit of Empirical Research from the South of Serbia / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
У: Orthodoxy from an Empirical Perspective / edited by Mirko Blagojević, Dragan Todorović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, 2011. - Str. 175-188
Nasl. na srp. jez.: Pravoslavni popovi i Romi protestanti : nešto empirije sa juga Srbije.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Православље у емпиријској перспективи”, одржаном на Сребрном језеру од 24. до 25. јуна 2011. године. У природи је религија и верских заједница да се шире и учвршћују. Без тога долазе у опасност да стагнирају и, у најнеповољнијем исходу, копне и нестају. Православна вероисповест ових се деценија носи са надирућом протестантизацијом становништва на својим традиционалним просторима. За протестантске деноминације нарочито су интересантне тзв. националне мањине. У Србији, посебно на њеном југу, камо је далеко одмакло распрострањавање четири протестантске деноминације – баптистичке, адвентистичке, Јеховиних сведока и пентекосталне – Роми су тај пожељни резервоар мисионарења, преобраћања и прозелитизма. Ако га црпу протестантске заједнице, а црпу га, зашто то не чини и Српска православна црква? За одговором се трага у интервјуима са тројицом православних попова и неколицином Рома протестаната.

UDK 316.74:271.22(497.11)

316.74:274/278(=214.58)(497.11)

254. Protestantism Among Roma in Southeastern Serbia : State and Consequences / Dragan Todorović
 U: Identity in the Era of Globalization and Europeanization. -
 Skopje : University Ss. Cyril and Methodius, Institute for
 Sociological, Political and Juridical Research : Faculty of
 Philosophy, Institute of Sociology, 2012. - Str. 349-361
 Nasl. na srp. jez.: Protestantizam među Romima u jugoistočnoj
 Srbiji : stanje i posledice.

* Реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Идентитет у доба глобализације и европеизације”, одржаном у Скопљу од 3. до 4. новембра 2011. године. Опонашајући образац распрострањања у европским, па и балканским земљама, протестантске верске заједнице у Србији посебну пажњу усмеравају према етничким и верским мањинама, омиљеним извором њиховог опстанка, ширења и раста. У њеним југоисточним крајевима посебно, Роми представљају религијско-конфесионални резервоар протестантизације, најпре због запостављања икаквог пасторалног рада међу њима од стране традиционалних цркава и верских заједница. Ромска конверзија у протестантски вернички кор-

пус преображава им све видове свакодневице, доносећи им достојанство и уважавање, бригу и скрб, наду и перспективу, поштовање у већинском окружењу.
UDK 274(497.11-12)

255. Роми и прелазак на протестантизам : на примеру југоисточне Србије / Драган Тодоровић
У: Образовање и савремени универзитет / [главни и одговорни уредник Бојана Димитријевић]. - Ниш : Филозофски факултет, 2012. - Стр. 454-471
Насл. на енгл. јез.: Roma and Conversion to Protestantism : On the Example of Southeastern Serbia.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Наука и савремени универзитет”, одржаном у Нишу од 10. до 11. новембра 2011. године. Ромска конверзија у протестантски вернички корпус преображава им све видове свакодневице, доносећи им достојанство и уважавање, бригу и скрб, наду и перспективу, поштовање у већинском окружењу. Остварени су позитивни ефекти у повећању квалитета живота у ромским породицама: смањење ситног криминала, алкохолизма, наркоманије и проституције, побољшање хигијенских, радних и образовних навика. Рад се заснива на подацима прикупљеним посматрањем са учествовањем у верским ритуалима, те дубинским интервјуима на бази структурисаног упитника са Ромима верницима Хришћанске баптистичке цркве, Хришћанске адвентистичке цркве, Еванђеоске пентекосталне цркве и Јеховиних сведока у југоисточној Србији.

UDK 316.6:2(=214.58)(497.11-12)
274(=214.58)

256. Промене у свадбеним обичајима топличких Рома / Бајрам Саитовић
У: Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције / уредили Тибор Варади, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2012. - Стр. 479-487
Насл. на енгл. јез.: Changes in Wedding Ceremonies of Roma from Toplica.

* Реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Промене идентитета, културе и језика Рома у усло-

вима планске социјално-економске интеграције”, одржаном у Београду од 6. до 8. децембра 2010. године. Свадбени ритуали или женидбени обичаји код Рома најбогатији су церемонијал у животном циклусу Рома. Свадба је саставни део заснивања брачне заједнице, као што је обичај код многих народа у свету. Женидбом се ствара ново породично гнездо, односно дом, који даје наследнике. Велики је број обичаја и обреда који су заступљени у ромској свадби. Постоје различити обичаји и ритуали, помоћу којих се жели на магијски начин допринети срећи и благостању супружника, рађању потомства и слози. Свадба код Рома осликава положај жене, даје слику друштвене стварности, испољава економску моћ оних који ступају у брак, итд.

Свадба или, како се на ромском каже: „абав” (тј. гурбетски дијалект) или „абијав” (арлијски дијалект), доживела је корените промене током времена. Под утицајем историјских, друштвених, економских, верских и других прилика мењају се обичаји и навике свадбеног ритуала. Анализом свадбе у прокупачком крају могу се приметити снажне промене друштвених процеса у ромској заједници у прошлом веку, иако Роми у Топлици имају своје друштвене, историјске и културне специфичности.

UDK 316.7:392.51(=214.58)(497.11 Топлица)

257. Роми као пентекосталци у југоисточној Србији / Драган Тодоровић

У: Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције / уредили Тибор Варади, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2012. - Стр. 463-478
Насл. на енгл. јез.: Roma as a Pentecostals in the South-Eastern Serbia.

* Реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције”, одржаном у Београду од 6. до 8. децембра 2010. године. Деценију и по уназад, у религијском пољу Србије траје појачани утицај „малих верских заједница” – адвентиста, пентекосталаца, Јеховиних сведока, баптиста, методиста, мормона итд. Опонашајући образац распрострањавања у европским, па и балканским земљама, протестантске верске заједнице

посебну пажњу усмеравају према етничким мањинама, посебно Ромима, који су по конфесионалном пореклу православци и припадници ислама. Прелазак на протестантизам донео је Ромима много тога што им је било ускраћено у православљу, римокатоличанству и исламу: достојанство и уважавање, бригу и скрб, наду и перспективу.

Више од других, по учинцима у верском раду с ромском популацијом, издваја се пентекостални покрет, карактеристичан по проповедању поруке јеванђеља у сили Духа Светога. Центром јеванђеоског хришћанства у Србији сматра се град Лесковац, у коме постоји чиста ромска пентекостална црква, позната под називом „Црква под шатром”, са неколико стотина крштених верника.

UDK 316.74:279.15(=214.58)(497.11-12)

258. Идентитет, религија и обичаји Рома / Драгољуб Б.

Ђорђевић

У: Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције / уредили Тибор Варади, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2012. - Стр. 31-38
Насл. на енгл. јез.: Identity, Religion and Customs of Roma.

*Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Промене идентитета, културе и језика Рома у условима планске социјално-економске интеграције”, одржаном у Београду од 6. до 8. децембра 2010. године. Идентитет је теоријски веома флуидна, тешко ухватљива категорија. Појам идентитета не трпи једину. Идентитети су увек многоструки. Тако, идентитет свакако није истоветан са појмом идентификације. Велики број грађана Србије несумњиво ромског идентитета у званичним пописима идентификује се као неромско становништво. Идентификујући се као не-Роми, Роми заправо желе да промене, а у извесним случајевима и да се одрекну свог ромског идентитета. То је пре више деценија уочен проблем *етничке мимикрије*. Тако је број Рома у Србији вишеструко већи од онога што показују званични пописи становништва. Ова појава, која се не може једносмерно објаснити, има далекосежне последице, како за аутентичну ромску политику, тако и за политику државних органа и других друштвених институција.

Политички живот Србије је у својој основи традиционалистички конципиран као етноцентричан. Етноцентри-

зам је она доминантна опција – што не значи да нема изузетака – коју савремена политичка Србија нуди свим националним заједницама, па и Ромима. Проблем је у томе што ексклузивни етноцентризам, заснован на традиционалистичком концепту *саборности*, не може бити поуздана основа за просперитет вишенационалних друштава. Ма колико мале, ромске заједнице, у борби за самоодржање, знају бити затворене према гаџама. Роми као народ без територијалних претензија традиционално су показивали висок степен спремности за суживот са другима. Били су најчешће искључивани, али нису били искључиви. Део ромског идентитета је слободарска отвореност, а не етноцентрична затвореност.
UDK 316.74:2+323.15+392](=214.58) (497.11)

259. О предсмртним, смртним и посмртним обичајима старијих Рома и Ромкиња у селима југоисточне Србије / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Научни дијалози : сборник посветен на 10-годишнината од научног партнерство међу Филолошког факултета и Филозофског факултета на Универзитетите вв Велико Търново и Ниш / редакционна колегия Радослав Радев, Христо Бонджолов, Ценка Иванова. - Велико Търново : Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методиј“, 2012. - Стр. 223-252

Насл. на енгл. јез.: On Pre-Death, Death, and Post-Death Customs of the Elderly Roma in the Villages in Southeastern Serbia.

* Роми су припадници различитих религија и конфесија. Независно од конфесионалног предзнака, Роми се увек труде да поштују све верске празнике, да обављају већину прописаних ритуала и буду добри верници. Извесне тешкоће настају због ромског специфичног доживљаја религиозности. Они немају аутохтону религију, већ је то, најчешће, мешавина више њих, са елементима паганских култова. Вековне миграције доводиле су их у непрестане контакте са културом и обичајима других народа, коју су они преузимали, прерађивали и, додајући нека сопствена обележја, настављали да практикују. Стога њихово практиковање религије није ограничено строгим придржавањем канона било које од објављених религија. Због тога их већинско окружење, неретко подржано и ставовима свештенства, најчешће оптужује за непостојаност и превртљивост у вери.

У реферату се помоћу емпиријског материјала и посматрања са учествовањем обрађују обичаји у вези са смрћу Рома југоисточне Србије. Коришћена је *„Процедура интервјуа са старијим Ромима/Ромкињама о предсмртним, смртним и посмртним обичајима”*.
UDK 316.74:2]:393(=214.58)(497.11-12)

260. Policy and Practice of Romani Inclusion in the Education System of the Republic of Serbia / Dragoljub B. Đorđević
U: Formal and Informal Education for Roma : Different Models and Experience. - Ljubljana : Institute for Ethnic Studies, 2012. - Стр. 110-117
Nasl. na srp. jez.: Politika i praksa uključivanja Roma u obrazovni sistem Republike Srbije.

* Премда постоји извесна традиција у школовању Рома у Србији, заправо се тек од тзв. демократских промена 2000. године започело са њиховим систематским укључивањем у образовни систем. Поред других стратегија, попут оне о смањивању сиромаштва, усвојена је и Стратегија унапређивања образовања Рома у Републици Србији. Нешто од тога је преточено у праксу; постигнути су и незанемарљиви резултати – посебно се успело с увођењем ромских асистената у осмогодишње школе које похађа велики број ромске деце, или чине већину, с повећаним уписом у средње школе и изненађујућим скоком уписаних ромских студената. У овоме се највише одмакло у АП Војводини, а заостало на југу земље, тамо, што је парадокс, где су Роми најзаступљенији. Генерално гледано, још много тога треба да ураде држава, већински народ, невладин сектор и сама ромска заједница.
UDK 316.74:376.74(=214.58)(497.11)

261. Структура становништва нишке области у XV и XVI веку / Марија Копривица
У: Ниш и Византија : зборник радова. 10 / уредио Миша Ракоција. - Ниш : Град Ниш : Универзитет у Нишу : Нишки културни центар, 2012. - Стр. 547-559
Насл. на енгл. јез.: The Structure of Population in Niš Area in the 15th and 16th Century.

* Текст је реферат саопштен на истоименом симпозијуму, одржаном у Нишу од 3. до 5. јуна 2011. године. Према попису из 1492. године, у Нишу је живело око 23.909 ста-

новника, а према списку из 1516. године укупно 22.806 људи. Према попису из 1498. године у нишком кадилуку је било уписано 9 циганских катуна. Укупно је било 264 хришћанских домаћинстава, 28 муслиманских и 4 удовичка домаћинства, приближно око 1476 Цигана. Нишки Цигани су били уписани у оквиру тимара, што није био случај у осталим областима. Роми су плаћали дажбине искључиво у новцу и у смањеном износу у односу на осталу рају. На почетку пописа њихових катуна стоји одредница: „сваки Циганин даје годишње 25 акчи испенце и порез за крвину и за прву брачну ноћ дају.” Ове одредбе су се односиле на Роме хришћане док су муслимани плаћали мање износе. Попис из 1516. године не помиње припаднике овог народа у нишкој области. У непотпуном попису из 1523. године у граду Нишу је пописано 8 муслиманских циганских домаћинстава. У попису из 1530-1531. године у целом нишком кадилуку уписано је 296 хришћанских (и 4 удовичка), 108 муслиманских циганских домаћинстава.

UDK 314.117(497.11)”14/15”

262. *Život Romkinja / Vera Kurtić*

U: Neko je rekao feminizam? : kako je feminizam uticao na žene XXI veka / priredila Andrijana Zaharijević. - Sarajevo : Sarajevski otvoreni centar : Fondacija Heinrich Böll, Ured u BiH : Fondacija CURE, 2012. - Str. 236-246
Nasl. na engl. jez.: The Life of a Roma Woman.

* Ауторка пише о независном друштвеном положају Ромкиња у свету проузрокованим расизмом и сексизмом, као и о променама насталим унутар ромског покрета под утицајем феминизма.

UDK 305-055.2(=214.58)

263. *Branislav Pavlov : Head of Jehovah's Witnesses in Bujanovac / Dragan Todorović, Jovan Živković*

U: A Priest on the Border / edited by Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Miloš Jovanović. - Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, 2013. - Str. 103-121
Nasl. na srp. jez.: Branislav Pavlov : starešina Jehovinih svedoka u Bujanovcu.

* Текст је реферат саопштен на Научном скупу са међународним учешћем „Свештеник у пограничју”, одржаном у Нишу од 28. до 29. јуна 2013. године. Рад је настао на основу интервјуа са Браниславом Павловим, старешином Јеховиних сведока у Бујановцу. У раду се проблематизује положај и деловање малих верских заједница на територији чије становништво вековима уназад традиционално спада у вернике Српске православне цркве и Исламске заједнице. Посебан куриозитет је тренутно верништво Јеховиних сведока у Бујановцу које се регрутује готово искључиво из редова ромског етничког корпуса. Разматрају се принципи протестантског мисионарског деловања и реакције окружујућег становништва на то деловање, као и сарадња Јеховиних сведока са локалним општинским и верским структурама, те њихови погледи на специфичности живота у пограничју.

UDK 316.74:279.17(497.11 Bujanovac)-725 Pavlov B.

264. Challenges of Qualitative Methodology in the Study of the Religious Life of Roma : On the Example of the Protestantization of Roma in Southeastern Serbia / Dragan Todorović
У: Социология религии в обществе Позднего Модерна / отв. ред. Сергей Д. Лебедев. - Белгород : Белгородский государственный национальный исследовательский университет, 2013. - Стр. 197-206
Насл. на срп. јез.: Изазови квалитативне методологије у проучавању верског живота Рома : на примеру протестантизације Рома југоисточне Србије.

* Текст је реферат саопштен на међународном Научном скупу „Социологија религије у друштву касне модерне”, одржаном у Белгороду, Русија од 13. до 14. септембра 2013. године. Досадашња пропитивања верског живота Рома у Србији махом су се заснивала на упитницима и анкетама социолога религије о њиховој религијској (актуелна везаност за религију и цркву) и конфесионалној (припадање некој вери) самоидентификацији, о обредном празновању два верско-етничка празника: Васуљице (14. јануар, Св. Василије) и Ђурђевдана (6. мај, Св. Ђорђе), о односу већинског верског становништва према ромској верској мањини и верској дискриминацији према Ромима, те о утицају етничко-ре-

лигијских чинилаца на социјалну дистанцу према ромском народу. Истраживачи се, међутим, нису упуштали у комплексније разумевање ромске религијске културе и нијансиране систематизације начина на који верници интерпретирају сопствено верничко искуство у контексту њиховог природног окружења. Посебно у случају новијих феномена на српском религијском тржишту, као што су конверзија Рома у мале верске заједнице и начина на који се одвија овај процес: мисионарење (евангелизација), преобраћење (конверзија), односно прозелитизам (преузимање верника). У раду су описани обимни истраживачки напори на детектовању Рома као *религијско-конфесионалног резервоара* протестантизације и начини употребе квалитативне методологије у пропитивању чиниоца ромског придруживања адвентистима, баптистима, пентекосталцима и Јеховиним сведоцима, најбројнијим и најагилнијим представницима „трећег” крака хришћанства у југоисточној Србији.
UDK 316.74:274/279 (=214.58)(497.11-12)

265. Okolo Vasuljice : nekad i sad = Rund um Vasuljica : einmal und jetzt = I Vasilica : sar injele angleder hem sar hili akana / Dragoljub B. Đorđević
U: Priče o Vasuljici = Die Geschichte von Vasilica = Paramiči andar Vasilica / priredila Irena Mladenović. - Vranje : Internacionalni konzorcijum za solidarnost, 2013. - Стр. 9-18
Nasl. na engl. jez.: Around Vasuljica : Then and Now.

*Религија и обичаји, као битне одреднице идентитета Рома, подложне су променама под утицајем већинских окружујућих култура, разноврсних стратегија интеграције и, на глобалном плану, глобализацијских кретања. У тексту се описују начини на које се прослављала Васулица, традиционални ромски празник кроз историју, али и како се данас прославља у Брању и околини, а на основу сведочења групе врањанских Рома, рођених пре и током Другог светског рата.
UDK 274/278(=214.58)

266. Roma and Conversion to Protestantism : An Example of Southeast Serbia / Dragan Todorović

U: Europe as a Multiple Modernity : Multiplicity of Religious Identities and Belonging. - Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 2014. - Стр. 228-251

Nasl. na srp. jez.: Romi i prelazak na protestantizam : primer jugoistočne Srbije.

* У југоисточним крајевима Србије посебно, Роми представљају религијско-конфесионални резервоар протестантизације, најпре због запостављања икаквог пасторалног рада међу њима од стране традиционалних цркава и верских заједница. Ромска конверзија у протестантски вернички корпус преображава им све видове свакодневице, доносећи им достојанство и уважавање, бригу и скрб, наду и перспективу, поштовање у већинском окружењу. Остварени су позитивни ефекти у повећању квалитета живота у ромским породицама: смањење ситног криминала, алкохолизма, наркоманије и проституције, побољшање хигијенских, радних и образовних навика.

UDK 316.6:2(=214.58)(497.11-12)

274(=214.58)

267. A Partial Reconstruction of the Romani Cult Place : The Blacksmith's Shop in Preševo / Dragoljub B. Đorđević, Ibrahim Osmani

U: Cult Places on the Border / edited by Dragoljub B.

Đorđević, Dragan Todorović, Dejan Krstić. - Niš : YSSSR : Faculty of Mechanical Engineering at the University of Niš, 2014. - Str. 381-390

Nasl. na srp. jez.: Delimična rekonstrukcija romskog kulturnog mesta : kovačke radnje u Preševu.

* Текст је реферат саопштен на Двадесет и првој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Култна места у пограничју”, одржаној у Зајечару 27. и 28. јуна 2014. године. Аутори обрађују *ковачку радњу* као ромско култно место код прешевских Рома, полазећи од почетне информације да је у питању још живо, активно култно место. Ковачка радња је свето место Ромима. Како и не би била, када на питање шта их одваја као народ од окружења, познаваоци одговарају да је то њихово занимање и уз њега везан „специјалан начин живота”. А у њих је ковачки заната први међу свим осталим занимањима. Тако

се и у Србији највећи број Рома њиме бавио. Ковачка радња је култни простор према којем се односило са страхопоштовањем, чиниле обредне радње и поклањала „религиозна” пажња. Нема двоумљења: за прешевске Роме и саме коваче ковачка радња је престала да буде култно место, свети простор који се поштовао и славио низом ритуалних поступака. О томе је у млађем покољењу остало само нејасно сећање пренето од најстаријих Рома, већином већ покојних. Иако само делимично реконструишу прешевску ковачку радњу као ромско култно место, аутори га сврставају у (IA) култна места која посећују искључиво Роми и у (IIA) угашена, изумрла култна места.

UDK 2-522(=214.58)

268. Ромолошки коментар методолошких савета финске Ромкиње Саге Векман / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Проучавање друштвених појава : методолошка разматрања / приредили Драгољуб Б. Ђорђевић, Јасмина Петровић. - Ниш : Филозофски факултет : Машински факултет, 2014. - Стр. 127-142

Насл. на енгл. јез.: A Romological Commentary on the Methodological Advice of the Finnish Roma Saga Weckmann.

* У тексту се из ромолошке перспективе коментарише четрнаест методолошких савета финске Ромкиње Саге Векман, уз извођење посебних и појединачних позадинских принципа ромолошке методологије.

UDK 316.72(214.58)

316.356.4(=214.58):001

269. Изазови у проучавању верског живота Рома / Драган Тодоровић
У: Проучавање друштвених појава : методолошка разматрања / приредили Драгољуб Б. Ђорђевић, Јасмина Петровић. - Ниш : Филозофски факултет : Машински факултет, 2014. - Стр. 177-211

Насл. на енгл. јез.: Challenges in the Study of the Religious Life of Roma.

* Досадашња истраживања верског живота Рома у Србији махом су се заснивала на упитницима и анкетама социолога религије о њиховој религијској (актуелна везаност за религију и цркву) и професионалној (припадање не-

кој вери) самоидентификацији, о обредном празновању два верско-етничка празника: Васуљице (14. јануар, Св. Василије) и Ђурђевдана (6. мај, Св. Ђорђе), о односу већинског верског становништва према ромској верској мањини и верској дискриминацији према Ромима, те о утицају етничко-религијских чинилаца на социјалну дистанцу према ромском народу. Истраживачи се, међутим, нису упуштали у комплексније разумевање ромске религијске културе и нијансиране систематизације начина на који верници интерпретирају сопствено верничко искуство у контексту њиховог природног окружења.

У раду су описани обимни истраживачки напори на де-тектовању Рома као *религијско-конфесионалног резервоара* протестантизације и испитивању чиниоца ромског придруживања адвентистима, баптистима, пентекосталцима и Јеховиним сведоцима, најбројнијим и најагилнијим представницима „трећег” крака хришћанства у југоисточној Србији.

UDK 316.74:2(=214.58)(497.11)

274(=214.58)(497.11)

2-767

270. Ромолошки коментар методолошких савета финске Ромкиње Саге Векман / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Прилози стратегији унапређења положаја Рома / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Горан Башић. - Београд : САНУ : Заштитник грађана Републике Србије, 2014. - Стр. 99-112

Насл. на енгл. јез.: A Romological Commentary on the Methodological Advice of the Finnish Roma Saga Weckmann.

* У тексту се из ромолошке перспективе коментарише четрнаест методолошких савета финске Ромкиње Саге Векман, уз извођење посебних и појединачних позадинских принципа ромолошке методологије.

UDK 316.72(214.58)

271. Улога богословских фактора у протестантизацији Рома југоисточне Србије / Драган Тодоровић
У: Прилози стратегији унапређења положаја Рома / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Горан

Башић. - Београд : САНУ : Заштитник грађана Републике Србије, 2014. - Стр. 113-136

Насл. на енгл. јез.: The Role of Theological Factors in the Protestantisation of the Roma in Southeastern Serbia.

* Протестанти у југоисточној Србији, користећи се незаинтересованошћу официјелних религијских структура и великодостојника православља и ислама, отворили су се за ромске проблеме, са много хришћанске љубави укључили их у постојеће групне активности и подстакли на изградњу новог, Светом писму утемељеног, идентитета. Под протестантизацијом Рома подразумевамо новији процес масовног укључивања српских Рома у мале верске заједнице протестантске провенијенције. Незаобилазну улогу у том процесу имају богословски фактори: личност проповедника из сопствене етничке групе, богослужење на матерњем језику и постојање чистих ромских цркава.

UDK 316.6:274(=214.58)(497.11)

272. Između tradicionalnog nasleđa i težnje ka modernim obrascima života : brak, porodica i porodični odnosi Roma u Srbiji / Jasmina Petrović

U: Društveni i kulturni potencijali Roma u Srbiji / uredila Valentina Sokolovska. - Novi Sad : Filozofski fakultet, 2014. - Стр. 29-53

Nasl. na eng. jez.: Between the Traditional Heritage and Aspirations to Modern Forms of Life : Marriage, Family and Family Relations of Roma in Serbia.

* У раду је саопштен део резултата истраживања „Друштвени и културни потенцијал ромске етничке заједнице у Србији” спроведеног 2014. године на узорку од 1212 испитаника. Реч је о налазима из којих је сагледана структура домаћинства, породична и брачна структура ромских породица. Такође, анализирани су подаци о доминантним моделима породичног живота код Рома у Србији на основу њихове перцепције брачних, породичних и родних односа. То је учињено на темељу данас већ увелико прихваћеног закључка, насталог на систематизовању искуствене евиденције у оквиру социолошких истраживања, да карактеристике породичних односа, као и родне улоге, нису искључиво биолошки дате, већ да оне одсликавају услове репро-

дукције и културну матрицу (културну традицију, вредности, религију, особености идентитета итд). Перцепција брачних, породичних и родних односа испитивана је преко низа ставова који су тумачени као димензије породичних односа с циљем да се установи породична вредносна матрица и родни сензибилитет у истраживаној популацији као својеврсни показатељ традиционалних, односно модерних модела породичне организације.

UDK 316.356.2(=214.58)(497.11)

273. Kulturni identitet Roma / Dragan Todorović
U: Društveni i kulturni potencijali Roma u Srbiji / uredila
Valentina Sokolovska. - Novi Sad : Filozofski fakultet, 2014. -
Стр. 57-77
Nasl. na eng. jez.: The Cultural Identity of the Roma.
* У првом делу рада исцрпно се представља *Rromanipe*,
традиционални систем правила и вредности за образац ром-
ског идентитета или опште ромске културне одреднице, онако
како их разумева највећи број Рома дијем екумене и како
су усаглашене на заседању Савета Европе у Стразбуру 2003.
године. У другом делу рада расправља се о поларизованом од-
носу припадника ромског народа према сопственој тради-
цији: бекству у „етничку мимикрију” и заузимању за очување
кључних вредности различитих ромских идентитета. У тре-
ћем делу рада расправља се о музици, обичајима и језику,
као традиционалним маркерима ромског културног иден-
титета. У завршном делу рада аутор разматра преосми-
шљавање појединих саставница *Rromanipea* под утицајем
процеса протестантизације Рома у југоисточној Србији.
UDK 316.347(=214.58)(497.11)
398(= 214.58)(497.11)
274. Нешто мало о религији и религиозности Рома /
Драгољуб Б. Ђорђевић
U: Društveni i kulturni potencijali Roma u Srbiji / uredila
Valentina Sokolovska. - Novi Sad : Filozofski fakultet, 2014. -
Стр. 57-77
Nasl. na eng. jez.: A Little Something on Religion and
Religiousness of the Roma.

* У раду се анализирају резултати емпиријског истраживања једним делом посвећеног питању религиозности Рома. Показало се да се Роми конфесионално идентификују (94,2%) – већином као хришћани (63,7%), готово упола мање као муслимани (30,5%) – да је 57,6% религиозно на нивоу религијске свести, а да су само у 24% случајева тзв. практични верници. Добијени резултати потврдили су теоријски наговештај да „није у Рома све потаман у интерконфесионалним и међурелигијским односима”, јер њих 39,5%, што је већинско изјашњавање, тврди да се Роми око тога гложе. Преосталих 60% равноправно се дели на оне који тврде супротно и оне којима није познато да такво нешто постоји у њиховој етничкој заједници. Роми изјављују у 34,1% да се религијска трвења манифестују у одбијању склапања брачне заједнице с особом друге религије, чак и с лицем исте вере а ине вероисповести, 17% тврди како се сукоб испољава и у тзв. култури смрти, тј. нема заједничког сахрањивања ако се припада религијски другом, на скоро истом нивоу су одбијање живота у истим насељима (18,7%), а чак 30,2% испитаника тврди да Роми православци, католици, протестанти и муслимани међусобно пословно не сарађују.
UDK 316.347(=214.58)(497.11)
398(= 214.58)(497.11)

275. Burial Culture of Roma from the City of Pirot / Dragan Todorović

U: Cemeteries and Burial Customs on the Border / edited by Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Danijela Gavrilović. - Niš : YSSSR : Faculty of Mechanical Engineering at the University of Niš, 2015. - Str. 147-164

Nasl. na srp. jez.: Kultura sahranjivanja pirotskih Roma.

* Текст је реферат саопштен на Двадесет и другој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Гробља и обичаји сахрањивања у пограничју”, одржаној у Нишу 29. јуна 2015. године. Иако недостају поуздани историјски извори, извесно је вековно присуство Рома у Пиротском округу. Неки су обитавали на овом простору још у раном средњовековљу, највећи број их се доселио у пратњи отоманског завојевача, учествујући у укупном становништву у значајном броју чак и након по-

влачења Турака крајем деветнаестог века. У ослобођеним јужним српским областима ромске махале редовно су се формирале на ободима урбаних агломерата, оцртавајући кроз векове померања градске периферије.

У раду се извештава о култури сахрањивања пиротских Рома. Описује се изглед ромских „вечних кућа” у случајевима када се Роми сахрањују заједно са већинским становништвом на српском гробљу, као и онда када то чине на самосталном ромском гробљу и резимира пракса предсмртних, смртних и посмртних обичаја.

UDK 393(=214.58) (497.11 Piroto)

276. Đorđovci – Cemetery and Burial Customs (Preševo) / Dragoljub B. Đorđević
U: Cemeteries and Burial Customs on the Border / edited by Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Danijela Gavrilović. - Niš : YSSSR : Faculty of Mechanical Engineering at the University of Niš, 2015. - Str. 247-260
Nasl. na srp. jez.: Đorđovci : groblje i običaji sahranjivanja (Preševo).

* Текст је реферат саопштен на Двадесет и другој годишњој конференцији Југословенског удружења за научно истраживање религије „Гробља и обичаји сахрањивања у пограничју”, одржаној у Нишу 29. јуна 2015. године. Вишегодишњим истраживањем у простору прешевске општине, аутор износи на увид научној јавности неколико закључака о овдашњим Ђорговцима: нису подељеног идентитета; не издавају се од локалних Срба, што се огледа у поштовању и упражњавању свих православних погребних (предсмртних, смртних и посмртних) обичаја и ритуала; прешевски Срби „Ђорговци” не уповавају покојника без ципела, дају до четрдесет дана, тј. кољу тзв. курбан – овцу за умрлу жену, а овна за почившег мушког члана породице; никако се не раздвајајући од тамошњих Срба, иду у сироваре; сахрањују се на тзв. српском, заједничком гробљу, помешано са Србима.

UDK 393(497.11 Preševo)

718

277. К социологији религије верског живота Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 13-36
Насл. на енгл. јез.: Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life.
* У тексту се резимирају сазнања о верској култури Рома на основу обављених теоријских и искуствених истраживања групе истраживача *Нишке ромолошке школе*. Закључује се да је она, у критичкој расправи са досадашњим етнолошким увидима, промовисала модернији приступ ромским религијским обичајима. Прелазећи са традиционалног на савремено стање ствари и поштујући узусе изградње социологије религије верског живота Рома, аутор се залаже за редовно емпиријско снимање ромске класичне религиозности, посебно за продубљеније изучавање тзв. протестантизације.
UDK 316.74:2(=214.58)
278. Проучавање религије и верских обичаја Рома у српској социологији религије / Драган Тодоровић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 37-50
Насл. на енгл. јез.: The Study of Religion and Religious Customs of Roma in Serbian Sociology of Religion.
* Аутор даје преглед објављених књига, зборника и ауторских прилога посвећених проучавању религиозности Рома, чини покушај систематизације различитих поља изучавања и у закључку истиче значај увођења проучавања ромске религијске културе у корпус српске социологије религије.
UDK 316.74:2(=214.58)(497.11)
279. О предсмртним, смртним и посмртним обичајима старијих Рома и Ромкиња у селима југоисточне Србије / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 141-162
Насл. на енгл. јез.: On Pre-death, Death, and Post-Death Customs of the Elderly Roma in the Villages in Southeastern Serbia.

* У реферату се помоћу емпиријског материјала и посматрања са учествовањем обрађују обичаји у вези са смрћу Рома југоисточне Србије. Коришћена је „Процедура интервјуа са старијим Ромима/Ромкињама о предсмртним, смртним и посмртним обичајима”.

UDK 316.74:2]:393(=214.58)(497.11-12)

280. Типологија гробаља / Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 165-168
Насл. на енгл. јез.: Typology of Cemeteries.

* Аутор нуди оригиналну типологију ромских гробаља, према којој се Роми сахрањују: а) на сопственом, тзв. циганском гробљу које је физички одвојено од гробља већинског народа, б) на сопственом, тзв. Циганском гробљу које је физички спојено са гробљем већинског народа, в) на гробљу већинског народа и г) на неком другом гробљу ван места живљења.

UDK 393(=214.58)

281. Доњокомренско циганско гробље / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 169-181
Насл. на енгл. јез.: The Gypsy Cemetery in Donji Komren.

* У раду се детаљно описује ромско гробље у Доњем Комрену, нишком приградском насељу, које припада тзв. *самосталном ромском гробљу*, физички одвојеном од српског. Гробље је чисто православно, са надгробним споменицима који се нимало не разликују од оних из српског гробља. Због тога не чуде и три случаја помешаног сахрањивања Рома са Србима из блиске прошлости, што само сведочи о толерантном одношењу већинског окружења спрам ромске мањине.

UDK 271.2:718(=214.58)(497.11 Ниш)

282. Ромско гробље у Прешеву / Ибрахим Османи

У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 182-188
Насл. на енгл. јез.: Romani Muslim Cemeteries in Preševo.

* Аутор детаљно извештава о ромском гробљу у Прешеви на коме се сахрањују Роми исламске вероисповести. Гробље је ограђено, али унутрашњост није посебно сређена. На свим надгробним споменицима су муслимански симболи, а негде је фотографија хоће који врши обред или чита молитву. О гробљу брине локално ромско удружење, махом старији Роми. UDK 393(=214.58) (497.11 Прешево)

283. Типологија култних места / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 191-195
Насл. на енгл. јез.: Typology of Romani Cult Places.

* Аутор у раду нуди две оригиналне типологије ромских култних места. Према првој, постоје: (а) култна места која посећују искључиво Роми, (б) култна места која Роми посећују заједно са осталим народима, и (в) сакрални храмови као култна места окупљања Рома. Према другој, постоје: (а) уташена, изумрла култна места и (б) активна (жива) култна места која су још увек у функцији.

UDK 392(=214.58)

284. Зајде Баца / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 196-211
Насл. на енгл. јез.: Zajde Badža.

* На једном месту сакупљени су и хронолошки поређани историјски, етнолошки и савремени публицистички написи о Зајде Баџи, личности из отоманске легенде чија је несрећна судбина искоришћена од стране нишких Рома за утемељење исламско-хришћанског ромског светилишта. Њима је придодат аудио запис са чуварем култног места и ходочасницима, као и фотодокументација читавог комплекса. Тиме се желела оцртати сва конфесионална комплексност ромског бића.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Ниш)

285. Ханик (Hanik) – извор / Ибрахим Османи
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 212-221
Насл. на енгл. јез.: Cult Place Hanik.

* Активно култно место које Роми посећују дан пред прославу великог ромског празника, Ђурђевдана. Култно место лоцирано је на имању прешевске православне цркве Светоог Димитрија. Упркос ранијим проблемима, данас је локалним Ромима дозвољено од стране православног свештенства да обилазе култно место у одређени дан и спроводе вишевековне ритуале.

UDK 392(=214.58) (497.11 Прешево)

286. Култно место „Черкеска чесма” – „I bari çeşmava” / Бајрам Саитовић

У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 222-228
Насл. на енгл. јез.: Cult Place “Çerkes Fountain”.

* Аутор описује детаљну историјску позадину настанка и обичаје и ритуале који су се практиковали од стране топличких Рома на овом изумрлом култном месту, након што је грађевинским радовима измештен првобитни ток Топлице. Култно место се посећивало више пута годишње, различитим поводима, али уз обавезно спровођење предвиђених ритуала. Стари изглед *Черкеске чесме* је, нажалост, уништен бетонском плочом, тако да су иницијалне цигле које су формирале чесма више се не види. Старо корито је напуњено отпадом, а вода која се још увек излива у једну струју чини бару старог корита реке Топлице.

UDK 392(=214.58) (497.11 Прокупље)

287. Протестантизација Рома Србије / Драгољуб Б. Ђорђевић

У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 231-241
Насл. на енгл. јез.: Protestantization of Roma in Serbia.

* Нема ургентнијег посла за социологе религије од проучавања протестантизације Рома, јер, феномен је у току, „жив”, у одвијању и превирању, треба га обујмити док се не заустави, „умртви” и „окамени”, институционализује и рутинира. Нема захвалнијег посла за социологе религије од изучавања протестантизације Рома, јер појава јесте тако сложена, далекосежна и опредељујућа, да у себи сабира све оно чиме би требало да се бави модерна социологија религије.

UDK 316.74:274(=214.58)(497.11)

288. Етнографско-социографски показатељи раширености протестантских верских заједница у југоисточној Србији : са посебним освртом на Рома протестанте / Драган Тодоровић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 248-264
Насл. на енгл. јез.: *Ethnographic and Sociographic Indicators of the Spreading of Protestant Religious Communities in Southeastern Serbia : With a Special Emphasis on Protestant Roma.*
* Анализом садржаја прикупљене етнографске и социолошке грађе и продубљених интервјуа са верницима и старешинама, аутор даје етнографско-социолошки приказ распрострањености протестантских верских заједница у југоисточној Србији (Хришћанска баптистичка црква, Јеховини сведоци, Хришћанска адвентистичка црква и Еванђеоска пентекостална црква), с кратким представљањем по једне карактеристичне верске заједнице у којој Роми чине преовлађујуће верништво.
UDK 274/278-4(=214.58)(497.11-12):39
289. Улога богословских фактора у протестантизацији Рома југоисточне Србије / Драган Тодоровић
У: Религија и верски обичаји Рома. 1 / приредио Баја Саитовић Лукин. - Београд : Rrominterpress, 2015. - Str. 265-285
Насл. на енгл. јез.: *The Role of Theological Factors in the Protestantisation of the Roma in Southeastern Serbia.*
* Протестанти у југоисточној Србији, користећи се незаинтересованошћу официјелних религијских структура и великодостојника православља и ислама, отворили су се за ромске проблеме, са много хришћанске љубави укључили их у постојеће групне активности и подстакли на изградњу новог, Светом писму утемељеног, идентитета. Под протестантизацијом Рома подразумевамо новији процес масовног укључивања српских Рома у мале верске заједнице протестантске провенијенције. Незаобилазну улогу у том процесу имају богословски фактори: личност проповедника из сопствене етничке групе, богослужење на матерњем језику и постојање чистих ромских цркава.
UDK 316.6:274(=214.58)(497.11)

290. Пентекостализам – ширење пламених језика / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Наука – религија – образовање / уредници Мирко Дејић, Миодраг Вуковић, Вера Ж. Радовић. - Београд : Учитељски факултет, 2015. - Стр. 76-92
Насл. на енгл. јез.: Pentecostals – Spreading Tongues of Fire.

* У првом делу рада разматра се пентекостални покрет као најбројнија компонента у оквиру евангелистичког процвата у свету, са стотинама милиона следбеника из практично сваке светске регије. Демографски центар коме гравитирају пентекосталци померен је из западних земаља ка Африци, латинској Америци и неким деловима Азије.

У другом делу рада сумирају се различити ефекти евангелистичког разбуктавања, пре свих они који су усмерени према: унапређивању *политичког активизма*, развоју *социјалних установа заснованих на вери* и осмишљавању *нових стратегија етничке мобилизације* мањинских група (на примеру андалузијских Рома).

У трећем делу представља се историјат српског евангелистичког покрета, у значајној мери одређеног ромским учествовањем: највеће верничке заједнице сконцентрисане су у ромским махалама у Нишу, Лесковцу, Врању и другим градовима, најпре југоисточне Србије.

У закључку се промишљају потенцијали ромског евангелизма са југа Србије за подстицање етничке реafirмације помоћу културног препорода и заговарања политичког дијалога и праксе.

UDK 279.125
279.123
271.22(497.11)

291. Роми у сврљишком крају средином XIX века / Недељко Богдановић
У: Етно-културолошки зборник : за проучавање културе Источне Србије и суседних области. Књ. 20. - Сврљиг : Етно-културолошка радионица, 2016. - Стр. 15-23
Насл. на енгл. јез.: Roma People in the Area of Svrlijig in the Middle of the 19th Century.

* У раду се даје преглед ромских породица (ковачких Цигана) према попису Сврљишког среза 1863. године. Уз спискове презимена и имена женских и мушких особа, са

годинама старости, указује се на размештај ромских породица по селима и изводе закључци о старосној структури ромског становништва.

UDK 397(=214.58)(497.11-11)

292. Утемељење новог верског идентитета код Рома протестаната у југоисточној Србији / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић

У: 500 година протестантске реформације / [XXIV годишња међународна ЈУНИР конференција] . - Ниш : Југословенско удружење за научно истраживање религије : Машински факултет, 2017. - Стр. 171-204

Насл. на енгл. јез.: The Establishment of a New Religious Identity in the Protestant Roma in Southeastern Serbia.

* Текст саопштен на конференцији одржаној у Дому омладине у Београду 31. октобра 2017. године. Више од афирмативног изражавања, црквеним је правцима протестантске провенијенције драже када су у прилици да приврженост верским убеђењима сопствене пастве препознају на делатној равни: преданим проучавањем Библије и друге теолошке литературе, ревносим практиковањем прописаних обавеза и активним учествовањем у свакодневном животу заједнице. Посебан значај делатни елемент игра у случају ромског религиозног декларисања, јер их од давнина прати стигма „млаких” верника: ватрено се заложје за ново учење, али религијски занос убрзо ишчили, одвајајући их од матице религијских збивања.

У раду се анализира интензитет и квалитет ромског припадања протестантизму: постојаност вере (разлози посеђивања богослужења, преданост божијем ауторитету, однос према верском образовању, читање Библије и најважније верске обавезе), испољавање религиозности (редовност посеђивања богослужења, припреме пред богослужење, заједничарење на богослужењима са не-Ромима и давање добровољних новчаних прилога) и хоризонтална и вертикална верска покретљивост (верска путовања у земљи и иностранству и прихватање напредовања у црквеној хијерархији).

UDK 274(=214.58)(497.11-12)

293. Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” : Југословенско удружење за научно истраживање религије : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2017. - Стр. 171-192
Насл. на енгл. јез.: Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective.
* У поговору на српском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, писац детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.
UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1
294. Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective / Dragoljub B. Đorđević
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” : Југословенско удружење за научно истраживање религије : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2017. - Стр. 199-220
Насл. на срп. јез.: Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива.
* У поговору на енглеском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, писац детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.
UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1
295. Роми гледани кроз културолошко огледало : поговор / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” : Југословенско удружење за научно истраживање религије : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2017. - Стр. 193-196

Насл. на енгл. јез.: Roma Observed Through a Culturological Lens : Afterword.

* У допуњеном поговору на српском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, писац оцењује домете Нишке ромолошке школе из последње декаде њеног деловања.

UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

296. Roma Observed Through a Culturological Lens : Afterword / Dragoljub B. Đorđević

У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла” :

Југословенско удружење за научно истраживање религије : Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2017. - Стр. 221-224
Насл. на срп. јез.: Роми гледани кроз културолошко огледало : поговор.

* У допуњеном поговору на енглеском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, писац оцењује домете Нишке ромолошке школе из последње декаде њеног деловања.

UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

297. LGBT Romi i Romkinje : kuda ide/u naš(i) pokret(i)? / Vera Kurtić

У: Na raskršću opresija : intersekcionalnost & LGBT aktivizam u Hrvatskoj i Srbiji / uredili Bojan Bilić, Sanja Kajinić. -

Beograd : Centar za kvir studije, 2017. - Str. 207-223

Nasl. na engl. jez.: LGBT Roma and Roma Women : Where is Our Movement(s) Going?

* Илуструјући вишеструку маргинализованост ЛГБТ особа у Србији, ауторка усмерава истраживачку пажњу на различите облике дискриминације ЛГБТ Рома и Ромкиња и заговара активније укључивање питања ромске родне или сексуалне оријентације у укупни ромски активизам. У прилогу рада пренет је садржај *Прашке декларације са Прве интернационалне конференције LGBTIQ Ромкиња и Рома*, одржане 13. и 14. августа 2015. године у главном граду Чешке Републике.

UDK 305-055.3(=214.58)(497.11)

298. Место и улога музичких садржаја у верском животу Рома протестаната у југоисточној Србији / Драган Тодоровић
У: Српски језик, књижевност, уметност. Књ. 2. Протестантизам / уредили Драгана Бошковић, Часлав Никוליћ. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 2018. - Стр. 281-298
Насл. на енгл. јез.: The Place and Role of Musical Contents in the Religious Life of the Protestant Roma in Southeastern Serbia.

* Текст је реферат саопштен на Међународном научном скупу *Српски језик, књижевност, уметност*, одржаном у Крагујевцу 27. и 28. октобра 2017. године. Ромска музикалност, скрајнута у лаичкој, последњих је петнаестак година на специфичан начин моделована у сакралној сфери, тачније у деловању верских протестантских заједница на југу Србије. Означавајући Роме религијско-конфесионалним резервоаром опстанка и даљег увећавања, баптисти, адвентисти, Јеховини сведоци и пентекосталци подупирали су евангелизацију преобраћеника и наглашавањем културолошких чинилаца (присност успостављања верничких веза и вокално извођење стихова са библијским садржајем). У реферату се објашњава улога и значај музичке пратње делова богослужења и певања песама уз музичку пратњу, на примеру протестантских верских заједница у југоисточној Србији. UDK (=214.58):274/278(497.11)

299. Протестантизација Рома : „бити” и/или „имати” / Драган Тодоровић
У: Роми Србије у XXI веку / приредио Тибор Варади. - Београд : САНУ, 2018. - Стр. 83-100
Насл. на енгл. јез.: Protestantization of Roma : “To Be” and/or “to Have”.

* Продирање протестантског учења међу ромски народ у југоисточној Србији, интензивније деценију и по уназад, покренуло је процес *преобликовања њиховог колективног идентитета*. Обичаји и навике Рома баптиста, адвентиста, пентекосталаца и Јеховиних сведока у градовима и селима наводе на преиспитивање општеприхваћених односа унутар и ван ромске заједнице. Под утицајем новоусвојеног религијског погледа на свет, срж етничке и културне самобитности припадника ромског народа – препознатљивог назива

Rromanipe – почиње да се заснива на измењеним „амблемима дистинкције” у областима здравствене културе, културе понашања, рада и предузетништва, итд. Збива се преосмишљавање и прилагођавање доминантних саставница ромске културе, а по значају се посебно издваја она која се тиче наглашавања важности *постојања* насупротив *поседовања* материјалних добара – „*немати, а бити*”.

UDK 39(=214.58):274/278(497.11-12)

300. Успешност примене афирмативне акције у образовању Рома / Баја Лукин Саитовић
У: Роми Србије у XXI веку / приредио Тибор Варади. - Београд : САНУ, 2018. - Стр. 11-26
Насл. на енгл. јез.: Effectiveness of Affirmative Action Application in Education of Roma.

* У раду се анализира законски оквир и успешност примене афирмативне акције приликом уписа Рома у средње и високошколске установе у Србији. Полази се од међународних стандарда у овој области и података о стању у образовању Рома пре доношења мера афирмативне акције (2009). Детаљно је описан процес реализације мера од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја, преко Канцеларије за људска и мањинска права и Националног савета ромске националне мањине до средњих и високошколских установа. Оцењује се да су мере афирмативне акције посебно успешне у пет округа (Град Београд, Нишавски, Јужнобанатски, Браничевски и Јужнобачки округ), али постоје и неодређени недостаци на које указују заштитник грађана у свом извештају о спровођењу Стратегије за унапређење положаја Рома.

UDK 376.7(=214.58)(497.11)

301. Ромски језик : актуелни процеси стандардизације у Србији / Баја Лукин Саитовић
У: Очување, заштита и перспективе ромског језика у Србији / уредници Тибор Варади, Биљана Сикимић. - Београд : САНУ, 2018. - Стр. 31-44
Насл. на енгл. јез.: Romani Language: Current Standardization Processes in Serbia.

* У раду се представља историјат и критички преглед ставова о ромском језику од стране ромских лидера и истраживача у Србији. Анализирани су идеолошки ставови о потреби стандардизације ромског језика и аутентичности носилаца ромског језика као матерњег, као ауторитета у овој области.

UDK 811.214.58'36; 316.72(=214.58)

302. Pentecostalism in Southeastern Serbia / Dragan Todorović
U: Traditional and Non-Traditional Religiosity / edited by
Mirko Blagojević, Dragan Todorović. - Belgrade : Institute of
Social Sciences ; Niš : Yugoslav Society for the Scientific Study
of Religion, 2019. - Str. 54-75

Nasl. na srp. jez.: Pentekostalni pokret u jugoistočnoj Srbiji.

* У раду се представља историјат српског евангелистичког покрета, у значајној мери одређеног ромским учествовањем: највеће верничке заједнице сконцентрисане су у ромским махалама у Нишу, Лесковцу, Врању и другим градовима, најпре југоисточне Србије. У закључку се промишљају потенцијали евангелизма са југа Србије за подстицање етничке реафирмације помоћу културног препорода и заговарања политичког дијалога и праксе.

UDK 274(=214.58)(497.11-12)

303. Драгољуб Б. Ђорђевић као ромолог / Драган Тодоровић
У: Бити социолог : споменица Драгољуба Б. Ђорђевића /
приредио Драган Тодоровић. - Нови Сад : Прометеј ; Ниш :
Универзитет у Нишу, Машински факултет, 2019. - Стр. 65-82
Насл. на енгл. јез.: Dragoljub B. Đorđević as a Romologist.

* У споменици посвећеној Драгољубу Б. Ђорђевићу, у засебном тексту се разматра његов допринос проучавања религијског и верског живота, занемареној области у српској социологији религије. Образлажу се кораци које је предузимао од почетка деведесетих година прошлог века на интензивирању, модернизацији и продубљивању теоријских и емпиријских изучавања ромске „религијске музикалности”. У закључку се констатује да је Драгољуб Б. Ђорђевић недвојбено осавременио српску ромологију, делом је „социологизирао” и тако „потиснуо” преовладавајућу фолклорну и етнолошку слику о њима.

UDK 316.72(=214.58):929 Ђорђевић Д.

304. Социолошки и сродни радови објављени у зборницима Одбора САНУ за проучавање живота и обичаја Рома / Драган Тодоровић

У: Тридесет година рада Одбора за проучавање живота и обичаја Рома : 1989–2019 / уредници Тибор Варади, Горан Башић. - Београд : САНУ, 2019. - Стр. 40-70

Насл. на енгл. јез.: Sociological and Related Works Published in the Proceedings of the Serbian Academy of Sciences and Arts Committee for the Study of Roma Life and Customs.

* Приказују се радови објављени у зборницима Одбора за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, од оснивања 1992. године до 2018. године, који се по својој природи могу сврстати у „социолошке и њима сродне”. У седам од девет зборника изабројано је 62 таква прилога. Множина научних и стручних написа систематизована је у целине усмерене на осветљавање разнородних аспеката живота и положаја Рома у нашој земљи. Одређено је шест таквих делова: *Роми у историјским и демографским изворима, Социјални положај Рома, Образовање ромске деце, Предрасуде, стереотипи и социјална дистанца према Ромима, Религија и верски живот Рома и Истраживачки радови о Ромима.*

UDK 316.728:(=214.58)

305. Romani Women's Friendship, Empowerment, and Politics : Views on Romani Feminism in Serbia and Beyond / Vera Kurtić, Jelena Jovanović

У: The Romani Women's Movement : Struggles and Debates in Central and Eastern Europe / edited by Angéla Kóczé, Violetta Zentai, Jelena Jovanovic, Eniko Vincze. - London : Routledge, 2019. - Стр. 135-158

Насл. на срп. јез.: Пријатељство, оснаживање и политика ромских жена : погледи на ромски феминизам у Србији и шире.

* Текст је настао на основу међусобне имејл преписке ауторки о избору да буду Ромкиње и феминистичке активисткиње, као и о актуелном тренутку ромског феминизма кроз разговор о неколико главних тема: историјском развоју ромског активизма, положају жене унутар ромског покрета и положају ромске еманциповане жене у заједници, положају ромских лезбејки у оквиру ромске заједнице и општој женској солидарности.

UDK 305-055.2(=214.58)(497.11)

306. LGBT Romi i Romkinje : kuda ide/u naš(i) pokret(i)? / Vera Kurtić
 U: U mrežama drugosti : interseksionalnost i LGBT aktivizam u Srbiji i Hrvatskoj / urednik Bojan Bilić. - Novi Sad : Mediterranean Publishing, 2019. - Str. 166-180
 Nasl. na engl. jez.: LGBT Roma and Roma Women : Where is Our Movement(s) Going?
 * Илуструјући вишеструку маргинализованост ЛГБТ особа у Србији, ауторка усмерава истраживачку пажњу на различите облике дискриминације ЛГБТ Рома и Ромкиња и заговара активније укључивање питања ромске родне или сексуалне оријентације у укупни ромски активизам. У прилогу рада пренет је садржај *Прашке декларације са Прве интернационалне конференције LGBTIQ Ромкиња и Рома*, одржане 13. и 14. августа 2015. године у главном граду Чешке Републике.
 UDK 305-055.3(=214.58)(497.11)
307. Slike o Ciganima i Romima u Srbiji : dekonstrukcija novinskih naslova / Dragan Todorović, Nataša Simeunović Bajić
 U: Migracije i identitet : kultura, ekonomija, država / uredila Marina Perić Kaselj. - Zagreb : Institut za migracije i narodnost, 2020. - Str. 753-767
 Nasl. na eng. jez. : Pictures About Gypsies and Roma in Serbia: Deconstructing Newspaper Headlines.
 * Рад је реферат саопштен на истоименом Међународном научном скупу, одржаном у Загребу од 6. до 8. децембра 2018. године. Рад има циљ да утврди какви су нивои репрезентовања и значењски аспекти у формирању наслова у којима се користе два имена: Цигани и Роми. На који начин језик постаје делатан у ословљавању једне мањине? Како су договорени кодови на основу којих разумемо шта су Цигани а шта Роми? Да ли суштински разумемо? У којој мери утичу новински наслови на стварање слика у нашим главама? Зашто се за исти текст појављују различити наслови у штампаним и онлајн-издањима дневних новина? У покушају да одговоре на ова питања, аутори спроводе семиолошку и дискурзивну анализу новинских наслова разматрајући период од неколико година.
 UDK 316.776:316.723(=214.58)

308. Some Determinants of the Social and Cultural Identity of the Romani Community in Serbia / Jasmina Petrović, Vesna Miltojević

U: Culture and Identities / [editors Jasmina S. Petrović ... [et al.]]. - Belgrade : Serbian Sociological Association : Institute for Political Studies, 2020. - Str. 205-220

Nasl. na srp. jez.: Neke odrednice socijalnog i kulturnog identiteta romske zajednice u Srbiji.

* На основу ставова ромске популације у Србији о употреби ромског језика, ставовима према религији, вредносним ставовима, ставовима према сопственим културним карактеристикама и спремности да је очувају, те односима са не-Ромима, у раду се представљају неки аспекти друштвеног и културног идентитета ромске заједнице у Србији.

UDK 316.72:323.15(=214.58)(497.11)"2014"

309. Савремена ромска музичка пракса у Нишу / Данијела Здравих Михаилович

У: Српски језик, књижевност, уметност : зборник радова са XIV међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (25–27. X 2019.). Књ. 3, Тако мале ствари: интимно у уметности и култури / уредници Биљана Мандић, Јелена Атанасијевић. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2020. - Стр. 135-144

Насл. на енгл. јез.: Contemporary Roma Music Practice in Niš.

* У раду је представљен део резултата истраживања ромске музичке праксе у Нишу, и то кроз рад институција, удружења, те заступљеност музике на градским свечаностима и манифестацијама, као и делатност музичких састава и самосталних музичара.

Истраживање је показало да музика, као занат, односно избор занимања, није типична за ромску популацију као у ранијем периоду. Поред тога, евидентно је да се ромска музика постепено удаљава од своје изворне линије и постаје ближа укусу шире публике, тј. традиционална музика постепено се замењује новим мелосима и аранжманима. Показало се да већина ромских музичара нема музичко образовање и припада групацији самосталних музичара. Као озбиљна препрека на путу ка побољшању музичког и културног живота Рома у Нишу наводи се недостатак организо-

ваног деловања музичара са конкретним циљевима, недостатак средстава за рад удружења, као и релативно лоши услови за рад (кафана, ресторани, забаве), без могућности дугорочног пословног планирања или обезбеђивања сопствене зараде.

UDK 781.7(=214.58)(497.11 Ниш)

310. Ромска музика у данашњем Нишу : од чочека до хип-хопа и *world music* жанра / Данијела Здравих Михаилковић
У: Присуство традиционалне музике у Србији данас : у измењеном радном и празничном свакодневљу / уредници Јелена Јовановић, Драган Жунић. - Ниш : Огранак САНУ, 2020. - Стр. 71-85
Насл. на енгл. јез.: Roma Musical Practice in Niš : From Čoček to Hip-Hop and World Music Genre.

* У раду се разматра музичка пракса Рома у Нишу са фокусом на актуелну музичку сцену и доминантне жанрове. Истраживање је рађено током последње три године, са намером да се утврди статус ромске музике и музичара у данашњем Нишу. Добијени резултати показују да ромска музика егзистира у веома различитим видовима, при чему се могу издвојити два доминантна правца – један, који се заснива на очувању и неговању препознатљивог ромског мелоса (близак традиционалној музици), и други, који захвата популарну музику, тј. коришћење ромске музике у популарним жанровима, уз мешање са другим стиловима и мелосима (*world music*). Може се закључити да је хибридноста ромске музике евидентна, како у оним традиционалним формама које претендују на (условно речено) изворни мелос, тако и у облицима популарне музике као што су хип-хоп, реп, џез или блуз.

UDK 781.7:398.8(=214.58):316.7(497.11 Ниш)

784.4(=214.58)(497.11 Ниш)

78.031.4(=214.58)(497.11 Ниш)

311. Сврљиг 1863 : попис становништва Среза сврљашког и добара подлежућих опорезивању : препис 2014/15. и истраживање Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Студије о попису Сврљига из 1863. године / уредник Сретен Петровић ; приређивачи Сретен Петровић,

Недељко Р. Богдановић, Раде Милојковић. - Ниш :

Галаксијанис, 2020. - Стр. 55-59

Насл. на енгл. јез.: Svrljig 1863 : Census of the Population of the Svrljig District and Taxable Properties.

* Публиковане драгоцене податке о сврљишком становништву с краја деветнаестог века аутор користи као повод за покретање иницијативе о детаљном пописивању Рома у Сврљигу и околног сеоског подручја и утврђивања множине података који се тичу њиховог фамилијарног, културног и религијског живота.

UDK 314(497.11 Сврљиг)

312. Роми у сврљишком крају средином XIX века / Недељко Богдановић

У: Студије о попису Сврљига из 1863. године / уредник

Сретен Петровић ; приређивачи Сретен Петровић,

Недељко Р. Богдановић, Раде Милојковић. - Ниш :

Галаксијанис, 2020. - Стр. 61-68

Насл. на енгл. јез.: Roma People in the Area of Svrljig in the Middle of the 19th Century.

* У раду се даје преглед ромских породица (ковачких Цигана) према попису Сврљишког среза 1863. године. Уз спискове имена и презимена мушкараца и жена, са годинама старости, указује се на размештај ромских породица по селима, и изводе закључци о старосној структури ромског становништва.

UDK 397(=214.58)(497.11-11)

313. Toma Semafordžija, niški perać šoferšajbni u raljama statistike / Dragan Todorović

У: Sociološka nauka, filozofsko i naučno znanje u funkciji

progresu / Međunarodna onlajn-konferencija Sociološka

nauka, filozofsko i naučno znanje u funkciji progresu, Nikšić

20. 11. 2020. ; uredila Nataša Krivokapić. - Nikšić : Društvo

sociologa Crne Gore, 2021. - Str. 61-72

Насл. на енгл. јез.: Toma the Traffic Light Man, a Windshield Cleaner from Niš in the Jaws of Statistics.

* Текст је реферат са онлајн-конференције. Тома Семафорџија сваког дана обитава на пешачком острву између четири коловозне траке, на раскрсници код нишког јаго-

динмалског моста, нудећи услугу прања ветробранског стакла возачима у колони. Трочлана истраживачка екипа, применом методолошког поступка за прикупљање података „посматрање без учествовања”, пратила је радног Рома током 2018. године, прецизније по једну пролећну, летњу, јесењу и зимску календарску недељу.

Придржавајући се *Протокола посматрања и бележења података о дневном раду перача шофершајбни на семафору Булевара Никола Тесла*, ставили су себи у задатак да забележе све радње предузете с Томине стране између смене црвеног и зеленог светла на семафору. Дакле: (1) да ли ће понудити своје „услуге” возачима у обе коловозне траке из правца техничких факултета; (2) хоће ли се задржати само на брисању шофершајбне или ће „третман” укључити и прање задњег стакла; (3) колико ће га пута возачи одбити; (4) да ли ће увек бити новчано награђен за учињену услугу, као и (5) хоће ли добити новац од возача без обавезе да одради „хигијену” аутомобилских стакала. Такође, и: (1) колико траје његов „радни дан”, (2) да ли прави паузе у раду и којим поводима, (3) да ли му неко помаже у раду, (4) каква му је комуникација са возачима, (5) да ли долази до сукоба са возачима и (6) како се понаша према другим људима ван раскрснице, као и они према њему. У раду се износе најважнија запажања из вишенедељног посматрања.

UDK 316.37:648.53

314. Успешни Роми о ромским уметницима и њиховом доприносу култури / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - Стр. 185-211
Насл. на енгл. јез.: Successful Roma on Romani Artists and Their Contribution to Culture.

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, одржаном у Београду 22. октобра 2021. године. У оквиру реализације међународног пројекта *Romani Talents of Southeast Serbia*, двадесет и петоро талентованих и успешних Рома од-

говарало је у интервјуу, између осталог и на питање „Кога ромског уметника највише цените?“. Интервјуисани су одлучно издвојили певача Шабана Бајрамовића и књижевника и песника Рајка Ђурића. Аутори се у предузетој анализи питају зашто Роми цене и поштују само традиционалне ствараоце, првенствено певаче и песнике? Да ли у млађем поколењу има уметника који, стварајући на „ромском материјалу“, досежу одређени врхунац у својим областима? Ко у ромском народу, изузимајући узак, претанак слој интелигенције, уопште зна и одазива се на помен имена сликара З. Таировића, позоришног делатника Зорана Јовановића, композитора Зорана Мулића, оперске диве Наташе Тасић Кнежевић, рокера Драгана Ристића (из групе „Кал“) или афирмисаних хип-хоп састава? А они, као и још који, могу бити изистински узор и путокази како се „ромскост“ може изграђивати и приказивати знатно савременијим средствима спрема старијих „културних хероја“, који јесу много учинили за *Romanipe* у уобичајеним формама изражавања. UDK 316.7-056.45(=214.58)

315. Ромски романескни првенац : допринос српској ромологији / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић У: Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - Стр. 27-60 Насл. на енгл. јез.: The First Romani Novel : A Contribution to Serbian Romology.

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, одржаном у Београду 22. октобра 2021. године. Нишки Ром Мети Камбери 2020. године публиковао је српски првенац о животу својим сународника у форми аутобиографске романескне исповести под насловом *Град бола*. У централном делу рада аутори предузимају детаљну анализу садржине романа кроз три поглавља: *Живети у махали* (однос према ромском животу у мали, односи у ромској породици, однос према раном склапању брака, однос према ромској беди, сиротињи и глади), *Књигу у руке* (однос Рома према школи и уопште образовању, однос учитеља и учитељица, однос других ђака према ромској деци у одељењу, школском дво-

ришту и изван њега, заштитнички однос између ромских ученика у школи) и *Туђа рука свраб (не) чеше!* (однос према хранитељским породицама и односи унутар хранитељских породица, однос према Дому за незбринуту децу, однос према домским васпитачима, заштитнички однос према осталој домској деци, опис хијерархије у ромским „породицама”, однос према пријатељству између домске деце), а у завршним критичким разматрањима роман смештају у домен стварносне прозе или, још прецизније, у жанр романсиране аутобиографије.

UDK 316.722(=214.58)

316. Улога ромских музичара у профилисању и очувању традиције сабора трубача у Гучи / Драгослав Петровић У: Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - Стр. 133-144 Насл. на енгл. јез.: The Role of Romani Musicians in the Affirmation and Preservation of the Guča Trumpet Festival Tradition.

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, одржаном у Београду 22. октобра 2021. године. Прилог је посвећен анализи доприноса ромских музичара профилисању Сабора трубача у Гучи, као и очувању саборске традиције. Већ од трећег Сабора почиње доминација дувачких оркестара из источне и јужне Србије. Сачињавали су их Роми који су донели свој музички идиом, другачији од оног што се свирало по селима западне Србије. Роми са трансверзале Бојник – Грделица – Сурдулица – Врање, којима је трубачка музика постала професија, надмоћно освајају трофеје, уносећи оријенталне ритмове и другачије хармоније у своје мелодије. На првих педесет одржаних Сабора, „Златну трубу” 35 пута освојили су музичари из јужне Србије, а 25 пута њихови оркестри су проглашавани за најбоље.

UDK 78.031.4(=214.58)(497.11)

317. О чему певају млади Роми : хип-хоп као део традиције GRUBB центра у Нишу / Данијела Здравих Михаиловић
У: Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - Стр. 165-183
Насл. на енгл. јез.: What do Young Roma Sing About : Hip-Hop as Part of the Production of GRUBB Center in Niš.

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, одржаном у Београду 22. октобра 2021. године. Детаљније разматрање музичког израза полазника GRUBB центра има за циљ да расветли актуелне проблеме младих, као и одлике жанра кроз који се они профилишу – хип-хопа и репа. Може се запазити да текстови песама говоре о љубави, пријатељству, рушењу стереотипа о Ромима, али и борби против ране удаје, борби за права жена и за равноправност у заједници. Активност младих Рома заживела је у креативним радионицама GRUBB центра као идеја сједињавања традиционалне ромске музике са хип-хопом и репом, при чему је доминирала критика друштва због стигматизације и предрасуда о Ромима, али је временска дистанца од петнаестак година показала да се расветљавање друштвених проблема од заједнице ка споља преноси на проблеме унутра. То значи да ранија пракса у којој се ромска реп музика усмерава ка критици друштва које је дискриминишуће, полако уступа место критици појединих традиционалних норми, које су млади окарактерисали као лоше.

UDK 78.011.26(=214.58)(497.11)

318. Смотре културних достигнућа Рома и њихов допринос видљивости културе Рома у Србији / Осман Балић
У: Допринос Рома култури народа у Србији : зборник радова са научног скупа одржаног 22. октобра 2021. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - Стр. 249-258
Насл. на енгл. јез.: Cultural Achievements of the Roma and Their Contribution to the Visibility of Roma Culture in Serbia.

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ,

одржаном у Београду 22. октобра 2021. године. У тексту се резимира феномен *Смотре културних достигнућа Рома*, културне манифестације која се одржавала у другој половини двадесетог века, тачније између 1974. и 1998. године. Основни циљ Смотре било је представљање и приближавање традиционалног стваралаштва националне културе Рома, у циљу дефинисања културног идентитета Рома. Такође, основни циљеви ових смотри били су изградња културног живота заједнице, њено просвећивање, активирање младих и талентованих људи, општина и региона и унапређење културног идентитета ромске заједнице, социјалног стања, али и уставно-правног положаја Рома.

UDK 316.723(=214.58)(497.11)

319. Ромске народне приповетке и предања у записима Радета Ухлика / Данијела Поповић Николић
У: Допринос Радета Ухлика лингвистици и култури Рома / зборник радова са научног скупа одржаног 5. новембра 2019. године / уредници Тибор Варади, Биљана Сикимић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 2022. - Стр. 37-53.
Насл. на енгл. јез.: *Romani Folk Tales and Legends Collected by Rade Uhlik*.

* Текст је реферат саопштен на истоименом научном скупу Комисије за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, одржаном у Београду 5. новембра 2019. године. У раду су представљени резултати анализе прозног фонда Рома са простора Босне и Херцеговине у избору Радета Ухлика. Пажња је усмерена ка регистровању казивачког контекста, казивачима и усменим жанровима, елементима који сведоче о рецепцији приповеданог. Поред регистровања терминологије (емског и етског става), истражене су одлике наративних јединица – хронотопа, типских ликова, као и садржинских нивоа формулативности: мотив, сиже, тип приповетке (релације са интернационалном индексацијом). У истраживачком фокусу налази се и приступ Радета Ухлика процесу бележења и објављивања ове грађе.

UDK 81:929 Ухлик Р.

821.214.58-32.09:398

320. Strateški pristup ostvarivanju socijalnog uključivanja Roma u Srbiji / Goran Bašić, Osman Balić, Dragica Puljarević, Stevan Nikolić, Miladin Nešić

U: Zaposlitvene možnosti pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji – stanje in priporočila = Mogućnosti zapošljavanja pripadnika romske zajednice u Srbiji – stanje i preporuke = Employment Opportunities of Members of the Roma Community in Slovenia and Serbia – Situation and Recommendations / uredio Silvo Devetak...[et al]. - Maribor : ISCOMET, Institute for Ethnic and Regional Studies, 2022. - Str. 127-137

Насл. на енгл. јез.: Strategic Approach to the Social Inclusion of Roma in Serbia.

* Анализирајући Стратегију социјалног укључивања Рома и Ромкиња за период од 2016. до 2025. године, аутори усмеравају пажњу на политику запошљавања ромске популације, којом се значајно утиче на смањење сиромаштва и њихову социјалну искљученост. У раду се формулишу опште стратешке мере развоја политике социјалног укључивања Рома, као и конкретне препоруке за запошљавање Рома у Србији.

UDK 364.6(=214.58)(497.11)

321. Strategic Approach to the Social Inclusion of Roma in Serbia / Goran Bašić, Osman Balić, Dragica Puljarević, Stevan Nikolić, Miladin Nešić

U: Zaposlitvene možnosti pripadnikov romske skupnosti v Sloveniji – stanje in priporočila = Mogućnosti zapošljavanja pripadnika romske zajednice u Srbiji – stanje i preporuke = Employment Opportunities of Members of the Roma Community in Slovenia and Serbia – Situation and Recommendations / uredio Silvo Devetak...[et al]. - Maribor : ISCOMET, Institute for Ethnic and Regional Studies, 2022. - Str. 188-200

Nasl. na srp. jez.: Strateški pristup ostvarivanju socijalnog uključivanja Roma u Srbiji.

* Верзија претходног рада на енглеском језику, исте садржине: анализирајући Стратегију социјалног укључивања Рома и Ромкиња за период од 2016. до 2025. године, аутори посебну пажњу усмеравају на политику запошљавања ромске популације којом се значајно утиче на смањење сиромаштва и њихову социјалну искљученост. У раду се форму-

лишу опште стратешке мере развоја политике социјалног укључивања Рома, као и конкретне препоруке за запошљавање Рома у Србији.

UDK 364.6(=214.58)(497.11)

322. Дејански Роми / Драган Тодоровић

У: Дејанске свеске / [приредио и написао уводну реч Димитрије Буквић]. - Власотинце : Народна библиотека „Десанка Максимовић” : Удружење завичајаца, пријатеља и имењака села Дејан, 2022. - Стр. 75-86
Насл. на енгл. јез.: Roma from Dejan.

* У раду се пропитује однос домицилног, већинског сеоског и мањинског ромског становништва у једном од најстаријих власотиначких села, Дејану. У начину њихове међусобне комуникације, нивоу међусобног поверења, опстајању стереотипа и предрасуда једних о другима, потенцијалном пријатељском и родбинском повезивању, поверавању извршавања одређених економских делатности, узајамном практиковању обичаја и традиције, уважавању номадских и седелачких навика различитих ромских група – огледао се сав мултикултурни и интеркултурни потенцијал традиционалне сеоске српске заједнице.

UDK 316.723(=214.58):316.723(=163.41)

323. Православне сеоске Ромкиње југоисточне Србије о феномену преласка на протестантизам / Драган Тодоровић
У: Дејанске свеске / [приредили Владан Вучић, Димитрије Буквић]. - Власотинце : Народна библиотека „Десанка Максимовић” : Удружење завичајаца, пријатеља и имењака села Дејан, 2023. - Стр. 106-112

Насл. на енгл. јез.: Orthodox Rural Romani Women of Southeastern Serbia on the Phenomenon of Conversion to Protestantism.

* У раду се излажу резултати из обимног емпиријског истраживања „Верски живот Рома православца и муслимана у југозападној и југоисточној Србији” (2000–2002), у којима се анализирају ставови ромског становништва поводом њиховог, у Србији последњих година све израженијег, приступања разним протестантским верским заједницама.

UDK 274(=214.58)

324. Прогон и стрељање Рома из нацистичког концентрационог логора на Црвеном крсту у Нишу (1941–1944) / Небојша Озимић
У: Цивилне жртве Другог светског рата / уредници Маријана Станковић, Алексеј Јурјевич Безугољни. - Крагујевац : Спомен-парк „Крагујевачки октобар”, 2023. - Стр. 247-261

Насл. на енгл. јез.: Persecution and Shooting of Roma from the Nazi Concentration Camp at the Red Cross in Niš (1941–1944).

* Текст је реферат, саопштен на истоименом научном скупу, одржаном у Музеју „21. октобар” у Крагујевцу 7. октобра 2022. године. Непосредно пред почетак Другог светског рата у Нишу и околним селима живело је око 1300 Рома. Током окупације нишки Роми су успели да искористе одређене повластице које су, нарочито у првој години окупације, сачувале у животу велики број људи. Током 1942. и 1943. године уследила су масовна стрељања Рома на Бубњу, тако да је данас идентификовано, именом и презименом, 190 особа ромске националности које су из логора на Црвеном крсту одведене на Бубањ и стрељане, док је укупно логорисано нешто више од 500 Рома. Циљ рада је утврђивање броја страдалих Рома на основу архивске грађе из фонда „Козара” Историјског архива у Нишу, као и необјављене документације Меморијалног комплекса „12. фебруар” Ниш. UDK 341.485(=214.58)(497.11),1939/1945”

325. Pogledi na stare niške Rome, sada Kiptijane / Dragoljub B. Đorđević

У: Stari niški Kiptijani : Роми / Nenad Jašić. - Novi Sad : Prometej, 2024. - Стр. 117-121

Насл. на енгл. јез.: Views on the Old Roma of Niš, now Kiptijans.

* Осврћући се на новооткривен и мало познат податак о томе да су се у време Османлија нишке ромске мале звале Киптијан махале и да су се Роми самоназивали Киптијанима, писац поговора похваљује напоре Ненада Јашића да употпуни знање нових нараштаја нишких Рома о сопственој историји, а не ромском становништву пружи нова сазнања о њиховим драгим комшијама. Ауторову студију оцењује као поуздану оставштину за будућност.

UDK 94(=214.58)(497.11 Niš)

326. Kultura sećanja bez pamćenja : niški Romi i Holokaust / Đokica Jovanović
 U: Romi i Romkinje u Srbiji i Bosni i Hercegovini : lokalne istorije i sećanje na Drugi svetski rat / [urednici] Dragan Stanojević, Tanja Jakobi, Milovan Pisari. - Beograd : Forum Roma Srbije, 2024. - Str. 70-90
 Nasl. na engl. jez.: Culture of Memory Without Remembrance : The Roma of Niš and the Holocaust.
 * Ослањајући се на ретку документацију, податке у публицистици и на забележена сећања преживелих савременика окупације, аутор описује тужну судбину нишких Рома за време Другог светског рата. Као предмет расистичке политике немачког окупатора и колаборационистичке власти, били су интернирани у логору на Црвеном крсту, стрељани на Бубњу, стратишту код Ниша, интернирани у Борском руднику и упућивани на присилни рад у Немачку.
 UDK 341.485(=214.58)(497.11)
327. Culture of Memory Without Remembrance : The Roma of Niš and the Holocaust / Đokica Jovanović
 U: Roma in Serbia and Bosnia and Herzegovina : Local Histories and Memories of World War II / edited by Dragan Stanojević, Tanja Jakobi, Milan Pisari. - Belgrade : Roma Forum of Serbia, 2024. - Str. 76-98
 Nasl. na srp. jez.: Kultura sećanja bez pamćenja : niški Romi i Holokaust.
 * Енглеска верзија текста у коме аутор, ослањајући се на ретку документацију, податке у публицистици и на забележена сећања преживелих савременика окупације, описује тужну судбину нишких Рома за време Другог светског рата. Као предмет расистичке политике немачког окупатора и колаборационистичке власти, били су интернирани у логору на Црвеном крсту, стрељани на Бубњу, стратишту код Ниша, интернирани у Борском руднику и упућивани на присилни рад у Немачку.
 UDK 341.485(=214.58)(497.11 Ниш)
328. Ће буде бањање! : запис о развоју ромског насеља Бошњаце два / Осман Балић
 У: Лепа села лепо копне / приредили Драгољуб Б. Ђорђевић, Андон Г. Костадиновић. - Нови Сад : Прометеј ;

Ниш : Факултет за право, безбедност и менаџмент
„Константин Велики”, 2024. - Стр. 107-112
Насл. на енгл. јез.: There Will be Bathing!

* Аутор описује напоре невладине организације ЈУРОМ Центра из Ниша да реализује пројекат доступности здраве пијаће воде и побољшања санитарних услова у четири ромска сеоска насеља (Бошњаце 1, Бошњаце 2, Штулац и Ченовац) у општини Лебане.

UDK 316.334.54(=214.58)(497.11 Лебане)

329. Pesme bola i sećanja / Vera Kurtić

U: Život Roma prepun je suza : страдање ромског народа у нацистичким логорима у Београду / Zlatomir Jovanović. - Beograd : Udruženje romskih književnika, 2024. - Str. 5-8
Nasl. na engl. jez.: Songs of Pain and Memory.

* Реч уреднице поводом књиге Златомира Јовановића „Живот Рома препун је суза : страдање ромског народа у нацистичким логорима у Београду”.

UDK 821.214.58-14.09

330. Gili e dukhadimaski thaj e risparipaki / Vera Kurtić

U: Dživdipe e Rromengo pherdo si jasvenca / Zlatomir Jovanović. - Belgrado : Čidipe e rromane lilavrnengo, 2024. - Str. 5-8

Nasl. na srp. jez.: Pesme bola i sećanja.

* Реч уреднице на ромском језику поводом књиге Златомира Јовановића „Живот Рома препун је суза : страдање ромског народа у нацистичким логорима у Београду” на ромском језику.

UDK 821.214.58-14.09

331. Lieder des Schmerzes und der Erinnerung / Vera Kurtić

U: Das Leben der Roma ist voller Tränen / Zlatomir Jovanović. - Belgrad : Verein der Roma-Schriftsteller, 2024. - Str. 5-9

Nasl. na srp. jez.: Pesme bola i sećanja.

* Реч уреднице на немачком језику поводом књиге Златомира Јовановића „Живот Рома препун је суза : страдање ромског народа у нацистичким логорима у Београду” на немачком језику.

UDK 821.214.58-14.09

332. Предговор / Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Роми Србије према попису 2022. године : стање и перспектива : зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. јуна 2024. године / уредили Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2025. - Стр. 9-11
Насл. на енгл. јез.: Preface.
* У предговору Зборнику радова са научне конференције Одбора за проучавање живота и обичаја Рома САНУ, посвећеном критичкој анализи најновијих пописних резултата о Ромима, приређивачи указују на основне теме којима су се бавили домаћи и страни аутори у својим прилозима: разлози раскорака између стварног и пописаног броја Рома, корени страха Рома од етничког профилисања, стратегије за побољшању видљивост ромске популације, употреба јавних средстава у финансирању политичке инклузије Рома у Србији, демографски ресурси, старосни модел фертилитета, услови становања ромске заједнице итд.
UDK 323.15(=214.58)(497.11)
333. Разлози и узроци за неслагање стварног броја Рома и резултата исказаних на попису становништва у Србији / Осман Балић
У: Роми Србије према попису 2022. године : стање и перспектива : зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. јуна 2024. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2025. - Стр. 127-142
Насл. на енгл. јез.: Reasons and Causes of Discrepancy Between Actual Number of Roma and Results Shown by Census in Serbia.
* У тексту се: (1) анализирају разлози и узроци стварног броја припадника ромске националне заједнице и броја исказаног у коначним резултатима пописа, (2) указује на проблеме тим поводом у самој ромској заједници, систему организовања пописа и друштвеном контексту за мимикрију и (3) дају препоруке за бољу организацију наредних пописа становништва и имовине у Србији.
UDK 314.117(=214.58)(497.11)"2022"

334. Ромијана у Србији : мит или збиља? / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Роми Србије према попису 2022. године : стање и перспектива : зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. јуна 2024. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2025. - Стр. 143-159
Насл. на енгл. јез.: *Romiana in Serbia : Myth or Reality?*
* Разматрајући податке из последњих неколико пописа, аутори дискутују о аргументима за непрецизност и против непрецизности пописних података о Ромима у Србији, односно о разлици између пописних постотака Рома и њихове стварне заступљености у становништву Републике Србије.
UDK 314.117(=214.58)(497.11)"2022"
335. Роми на етнодемографској мапи Нишавског региона / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Роми Србије према попису 2022. године : стање и перспектива : зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. јуна 2024. године / уредници Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2025. - Стр. 249-265
Насл. на енгл. јез.: *The Roma on the Ethnographic Map of the Nišava District*
* У раду се анализирају етнодемографске промене становништва ромске националности, као и најважније социоекономске структуре (старосна, образовна, економска) у Нишавском округу, а према пописним подацима из 2022. године и препоручују конкретни кораци за побољшавање везе између ромске заједнице, државе и локалних самоуправа.
UDK 314.117(=214.58)(497.11)"2022"
336. Пламени језици међу Ромима : поговор / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: *Romi na talasima novoprotestantizma : protestantizacija Roma jugoistočne Srbije / Dragan Todorović*. - Niš : Filozofski fakultet, 2025. - Стр. 200-207
Насл. на енгл. јез.: *Tongues of Fire Among the Roma : Afterword*.
* Текст је поговор наведене публикације. Писац поговора оцењује феномен раста мањинских верских заједница међу ромским народом у југоисточној Србији почетком но-

вог миленијума и критички се осврће на спроведено емпиријско истраживање о чиниоцима узнатредовалог процеса измене ромске верске матрице, али и непосредним последицама протестантизације на ромство, тачније њихов укупни културни идентитет.
UDK 274/278-67(=214.58)(497.11-12)

337. Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romological School of Niš : Bibliography : 1996–2025. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ ; Београд : САНУ, Одељење друштвених наука, Одбор за поучавање живота и обичаја Рома, 2025. - Стр. 239-263
Насл. на енгл. јез.: Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective.
* У поговору на српском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, резимирајући три деценије постојања и рада Нишке ромолошке школе, писац детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.
UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

338. Romological School of Niš : Idea, Contributions, Perspective / Dragoljub B. Đorđević
У: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romological School of Niš : Bibliography : 1996–2025. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ ; Београд : САНУ, Одељење друштвених наука, Одбор за поучавање живота и обичаја Рома, 2025. - Стр. 267-292
Насл. на срп. јез.: Нишка ромолошка школа : замисао, приноси, перспектива.
* У поговору на енглеском језику за *Библиографију Нишке ромолошке школе* Драгана Тодоровића, резимирајући три деценије постојања и рада Нишке ромолошке школе, писац детаљно описује њену теоријску позадину, централна поља интересовања, припаднике, искуствена истраживања, научну продукцију, међународну сарадњу и будућност.
UDK 316.7(=214.58)(497.11):316.1

IV
РАДОВИ У ЧАСОПИСИМА
JOURNAL ARTICLES

339. Насеља Рома као обележје градске периферије / Јован Ћирић
У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 19(1979),
стр. 219-224
Насл. на енгл. јез.: Romani Settlements as Characteristic of
City Suburbs.
* На основу урбанистичке историје Ниша, аутор пока-
зује како су ромска насеља, тј. мале, увек била на ободу град-
ског језгра и имала обележја градске периферије. Нека од
њих су данас нестала, а нека су уткана у градски центар.
UDK 316.334.54/.56(=214.58)
340. Страдање Јевреја и Цигана у Нишу : 1941–1943 / Јован
Златић
У: Nissa. - ISSN 0353-9687. - Год. 19, бр. 1-2(1990), стр. 87-94
Насл. на енгл. јез.: Sufferings of Jews and Gypsies in Niš :
1941–1943.
* На основу прикупљених статистичких и квалитативних
података, аутор обелодањује мере које су за време трајања Дру-
гог светског рата окупационе снаге нацистичке Немачке, у
сарадњи са квислинзима, предузимале према Јеврејима и
Ромима у Нишу.
UDK 341.485(=924)+(=214.58)
341. Romi – Cigani Niša. [1] / Iva Trajković
У: Zbornik Narodnog muzeja u Nišu. - ISSN 0352-8979. - Br.
6-7(1991), str. 89-116
Nasl. na engl. jez.: Roma – Gypsies of Niš. [1].
* У раду је изложена грађа о нишким Ромима прику-
пљана крајем осамдесетих година двадесетог века и обухвата
записе о: изгледу ромских махала, куће и покућства; здрав-
ственим проблемима и исхрани; породици, дому и схва-
тању живота; ношњи; просветним приликама; спортском
и забавном животу; социјалним питањима; обичајима из жи-
вотног циклуса; религиозном животу итд.
UDK 316.728(=214.58)(497.11 Niš)
342. Прилог пореклу и прошлости Рома у Нишу и нишком
крају / Јован Ћирић
У: Nissa. - ISSN 0353-9687. - Год. 20, бр. 3-4(1991), стр. 467-473

Насл. на енгл. јез.: Supplement to the Origin and Past of Gipsies in Niš and Niš Region.

* Аутор описује насељавања нишког краја ромским стано-
вништвом, као и приказ седам ромских насеља (Београд мала,
Стамбол капија мала, Рабади мала, Чаир мала, Черга мала,
мала Нишавско корито и Циглана мала).

UDK 949.711(=214.58)

343. Фрагменти из историје и обичаја Рома из Лесковца /
Тане Куртић

У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 36(1996),
стр. 119-126

Насл. на енгл. јез.: Fragments of the History and Customs of
Roma in Leskovac.

* Аутор у раду сажима важније датуме из историје леско-
вачких Рома, од првих помена о досељавању из шеснаестог
века, преко описа еманципаторског покрета из друге поло-
вине двадесетог века, до детаља из свакодневног живота у
трима ромским махалама пред крај другог миленијума.

UDK 94(=214.58)(497.11 Лесковац)

344. An Opportunity for the Roma : Interculturalism in

Education / Dragoljub B. Đorđević, Dragana Mašović

У: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. -

ISSN 1820-8495. - Vol. 6, br. 2(1999), str. 285-292

Nasl. na srp. jez.: Jedna šansa Roma : interkulturalizam u
obrazovanju.

* Аутори конципирају интеркултурално образовање као
форму превазилажења незавидног положаја Рома у образов-
ној сфери, наглашавајући да такво образовање подразумева
корените промене у институционалном школству. То значи
критичко преиспитивање постојећег образовно-васпитног про-
цеса и планирање будућег институционалног система на но-
вим, европски усмереним тенденцијама.

UDK 316.35:316.723:37.015.04

345. Romi – Cigani Niša. [2] / Iva Trajković

У: Zbornik Narodnog muzeja u Nišu. - ISSN 0352-8979. - Br.
9(2000), str. 117-162

Nasl. na engl. jez.: Roma – Gypsies of Niš. [2].

* У раду се излаже преостала грађа о нишким Ромима из истраживања обављених крајем осамдесетих година минулог века. Подаци се односе на: изглед ромских махала, куће и покућства; здравствене проблеме и исхрану; породицу, дом и схватање живота; ношњу; просветне прилике; спортски и забавни живот; социјална питања; обичаје из животног циклуса; религиозни живот итд.

UDK 316.727(=214.58)(497.11 Niš)

346. О групама, занимањима, обичајима и вери Рома у делу Тихомира Ђорђевића / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 24, бр. 3-4(2000), стр. 313-373

Насл. на енгл. јез.: On Groups, Professions, Customs and Religion of Roma in the Works of Tihomir Đorđević.

* Тихомир је Ђорђевић у својим студијама превасходно проучавао живот и обичаје Срба. Међутим, истакнуто место и особен значај имају радови из области посебне етнологије, у којима је исцрпно изучавао живот, обичаје и стваралаштво народа и етничких група Балкана. Међу њима најистакнутије место заузимају списи посвећени Ромима. Из богатоштива, посебно оног о Ромима, у тексту се издвајају и потцртавају сва његова важнија гледања на порекло, групе и занимања, обичаје и веру ромског народа.

UDK 39(=214.58)+2(=214.58)

347. Кривудаи друмови до ромских душа : црквени великодостојници о Ромима као верницима / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Зборник Матице српске за друштвене науке. - ISSN 0352-5732. - Бр. 109(2000), стр. 205-238
Насл. на енгл. јез.: Winding Roads to the Roma Souls : Ecclesiastical Dignitaries About the Roma as Believers.

* У овом раду приказани су ставови црквених великодостојника (православних, исламских, католичких и протестантских) о Ромима као верницима. Методом продубљених интервјуа аутори су прикупили занимљиве ставове релевантних саговорника. У позадини провејава став да Роми откривене религије прихватају, најпре, из нужде – формално

и мимикријски – присећајући се прапостојбинске вере, а кад се то догоди, онда мешају хришћанство и ислам, што често завршава у њиховом необичном преплитању. Са културолошког аспекта, то преплитање не представља ману већ богатство по себи, нарочито ако се гледа из угла интеркултуралистичке праксе у мултиетничким и мултиверским друштвима.

UDK 291.3(=214.58)
262.1(047.53)

348. Živeti sa Romima / Dragoljub B. Đorđević
U: Republika. - ISSN 0354-7973. - Br. 12(2000), str. 21-28
Nasl. na engl. jez.: To Live with the Roma.
* Аутор на сажет начин приказује резултате емпиријског истраживања односа становништва Ниша према Ромима, тражећи основу за тврдњу о могућем саживоту.
UDK 316.64(497.11 Niš):323.15(=214.58)
349. The Destiny of Romanies from Kosovo / Jovan Živković
U: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. - ISSN 1820-8495. - Vol. 2, br. 8(2001), str. 527-538
Nasl. na srp. jez.: Sudbina Roma na Kosovu.
* У раду се сагледава, под утицајем ратних дешавања на територији СР Југославије, несумњиво незавидан статус избеглих Рома са Косова. Највећу одговорност за поигравање њиховим судбинама аутор приписује државним службама и органима. Неприступање категоризацији страдалништва на Косову и збрињавању страдалника означавало би наставак лицемерног понашања официјелних структура власти.
UDK 314.745.22/.24:323.15(=214.58)(497.115)
350. Romanies, Our Neighbors / Dragoljub B. Đorđević
U: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. - ISSN 1820-8495. - Vol. 2, br. 8(2001), str. 409-431
Nasl. na srp. jez.: Romi, naše komšije.
* У раду се говори о Нишу, као „ромском граду”, у коме живи више од тридесет хиљада Рома: по удаљеним селима, у приградским насељима, на ободима града, по издвојеним малама или дубоко уткани у урбано језгро; етнички и културно разнолики, вероисповедно православни и муслимани,

имућни и бедни, школовани и неписмени, познати и анонимни, врсни музиканти и обични сакупљачи старе хартије, упошљени у тешкој индустрији и наполичари, радници за траком и ситни препродавци, мирни грађани и бучни хулигани. Нишлија их среће на сваком кораку, имајући икакве или никакве непосредне додире, али их довољно не познаје: одакле су и када се овде настанише, где и како живе, како се и коме богу моле, куда то журе и шта раде, зашто су „овакви” а не „онакви”.

UDK 316.334.52 (=214.58)+316.723(=214.58)

351. The Gypsy Cemetery in Donji Komren / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević

U: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. -

ISSN 1820-8495. - Vol. 2, br. 8(2001), str. 445-455

Nasl. na srp. jez.: Donjokomrensko cigansko groblje.

* Роми су се одувек сахрањивали на одвојеном и од боравишта удаљеном терену из најмање три разлога: (а) оштре сегрегације и стигматизације већинског окружења, (б) унутрашњих одлика сопствене културе и културе смрти, и (в) бурних друштвено-историјских дешавања. Можда је, тако, и први умрли доњокомренски Ром сахрањен, тамо негде између два светска рата, на северозападној страни „Гробљишта” из инхерентних побуда, својствених ромској култури смрти, можда је одлучивала чиста случајност, а можда је у игри било и жигосање од стране житеља села. О томе се једино да нагађати, с обзиром да нема писаних трагова и поузданог памћења сељана.

UDK 316.723:236(=214.58)+393(=214.58)

352. Romanies at Flea Markets : Mirror of Serbian Economy /

Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković, Dragan Todorović

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 26, бр. 1(2002), стр. 121-142

Насл. на срп. јез.: Роми на бувљацима : огледало српске економије.

* Поред „гостију” из Бугарске, Румуније и Кине, Срби и Роми су најприсутнији на бувљацима. Роми се у тако оштрој конкуренцији сматрају „највреднијим” продавцима: одувек на маргинама, окружујућим народима су сопствени, про-

казани стил живота са улица наметнули као образац успешности ван легалних токова привређивања. Они су оличење бувљака – он је „огледало српске економије”. Специјално припремљеном *Процедуром за прикупљање информација непосредним посматрањем бувљака – ДБЂ/ДТ, 2001* анализирани су бувљаци у Врању, Лесковцу и Бујановцу.

UDK 331.102.12+331.102.325(=214.58)

353. Unemployed Romas : Poll Research / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković, Dragan Todorović
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 26, бр. 4(2002), стр. 569-595

Насл. на срп. јез.: Роми безработници : анкетно истраживање.

* Предузетнички програм краткорочних и дугорочних резултата подразумева припрему, којој су Роми тако несклони, али и усађивање идеје помоћи свакоме, чему су они много наклоњенији. „Како је нама, колико скромно, неко изашао у сусрет, тако и ми треба да будемо дарежљиви када стајемо 'на своје ноге'.” У тексту се саопштава шта на све то кажу Роми безработници (Бујановца, Врања и Лесковца, односно јужне Србије).

UDK 331.102.12(=214.58)

354. Zajde Badža / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
У: Kultura. - ISSN 0023-5164. - Br. 103/104(2002), str. 166-183
Насл. на engl. јез.: Zajde Badža.

* У богатој и дугој повести Ниша ексклузиван положај заузима Зајде Баџа – култно место нишких Рома, интересантна појава, са којом ни већина Нишлија није добро упозната. Представљена је трансформација отоманске легенде у својеврстан вид уверења нишких Рома, преточен у сакрализоване конкретне просторе – сада култног и извршена синтетизација резултата обављених истраживања.

UDK 398.32(=214.58)(497.11 Niš)

355. Selektivna bibliografija novijih romoloških radova : 1991–2002 / Dragan Todorović
У: Kultura. - ISSN 0023-5164. - Br. 103/104(2002), str. 213-219
Насл. на engl. јез.: Selective Bibliography of Recent Romologist Papers : 1991–2002.

* Библиографија радова из области ромологије, објављених у Југославији у периоду од 1991. до 2002. године.
UDK 016:323.15(=214.58)

356. Ромска деца у основном образовању / Тане Куртић
У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 42(2002),
стр. 263-269
Насл. на енгл. јез.: Roma Children in Elementary Education.
* У раду се износе подаци о учествовању и успеху ромске деце у основношколском образовању (просечно 5–10% ученика ромске националности једне генерације завршава основну школу), указује на узроке постојећих лоших резултата (непознавање српског језика, образовни ниво ромске породице, неуважавање специфичности ромске културе и ромске филозофије живота од стране већинског окружења) и трага за облицима унапређивања актуелне ситуације (штампање уџбеника на ромском језику, образовање ромског наставног кадра, отварање припремних одељења, боља сарадња са ромских удружењима).
UDK 373.3-053.5(=214.58)(497.11)
357. Religijska svest Roma muslimana (i pravoslavaca) /
Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović
У: Habitus. - ISSN 1450-8710. - Бр. 8(2002), стр. 147-167
Насл. на енгл. јез.: Religious Consciousness of Muslim (and Orthodox) Roma.
* Аутори презентују резултате емпиријског истраживања о класичној религиозности Рома, обављеног 2001. године у четири округа југозападне и шест округа југоисточне Србије. Описано је стање религиозне свести Рома муслимана, увек у поређењу са православнима, на основу квантитативне и квалитативне присутности/одсутности уобичајених елемената религијског догматског склопа.
UDK 316.644:2(=214.58)
358. Social and Ethnic Distance Towards Roma in Serbia /
Bogdan Đurović
У: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. -
ISSN 1820-8495. - Vol. 2, br. 9(2002), стр. 667-681
Насл. на срп. јез.: Друштвена и етничка дистанца према Ромима у Србији.

* Аутор потврђује генералну хипотезу да су Роми у процесима транзиције српског друштва дискриминисани и да су њихова социјална искљученост, сегрегација и (у мањој мери) асимилација евидентни. Добијени подаци недвосмислено воде закључку да је социјална, етничка и расна дистанца према Ромима евидентна и да је, у вези с тим, неопходно предузети енергичне мере кроз образовне, социјалне и политичке програме.

UDK 314.745.22/.24:323.15(=914.99)(497.115)

359. Roma in Serbien – Vergangenheit, Gegenwart, Zukunft / Dragoljub B. Đorđević
U: Ost-West. Europaeische Perspektiven. - ISSN 1439-2089. - Sv. 2(2003), str. 93-102
Nasl. na srp. jez.: Romi Srbije : (prošlost – sadašnjost – budućnost).

* У тексту писаном за немачко говорно подручје дају се основне информације о прошлости, садашњости и будућности Рома Србије. Посебна пажња се поклања културним видовима ромског живота и стању социјалне дистанце према њима.

UDK 304.3(=214.58)(497.11)(091)

360. Predstavljanje nacionalnih manjina : analiza sadržaja tiskanih medija u Srbiji / Lela Milošević, Gordana Stojić-Atanasov
U: Međunarodne studije. - ISSN 1332-4756. - God. 3, br. 3(2003), str. 60-78
Nasl. na engl. jez.: Presentaton of National Minorities : Content Analysis of the Print Media in Serbia.

* У раду се презентују резултати квантитативне и квалитативне анализе садржаја једногодишњег писања два српска високотиражна дневна листа о животу националних мањина у Србији, између осталих и о Ромима. Овако формирана слика о мањинама утиче не само на ставове већинског према припадницима мањинских народа, већ и на формирање и одржавање идентитета мањина и њихово интегрисање у ширу заједницу.

UDK 323.15:05(497.11)

323.15:070(497.11)

361. Роми Србије : (прошлост – садашњост – будућност) =
The Roma of Serbia : (Past – Present – Future) / Драгољуб Б.
Ђорђевић
У: Зборник радова Филозофског факултета у Косовској
Митровици. - ISSN 0354-3293. - Бр. 33(2003), стр. 209-228
Насл. на енгл. јез.: The Roma of Serbia : (Past – Present –
Future).

* Роми су аутохтона етничка мањина у Србији и деле
општу историјску судбину са већинским народом, али их
Срби довољно не познају. А од непознавања је само корак
до предрасуда, поентира аутор: бројни су припадници ве-
ћинског народа искорачили у стереотипе поводом Рома, по-
неки у ксенофобију, а појединци, чак, у отворени расизам.
UDK 316.647.8+323.14]:323.15(=214.58)(091)

362. Мотивација као предуслов образовања Рома /
Владимир Цветковић
У: Зборник радова Филозофског факултета у Косовској
Митровици. - ISSN 0354-3293. - Бр. 33(2003), стр. 297-404
Насл. на енгл. јез.: Motivation as a Prerequisite for Roma
Education.

* Рад се бави околностима које утичу на став Рома према
образовању, као и на доминантне културне моделе у неко-
лико ромских заједница.

UDK 316.722
37.06

363. О protestantizaciji Roma Srbije : uvodna rasprava /
Dragoljub B. Đorđević
У: Religija i tolerancija. - ISSN 1821-3545. - God. 1, br. 1(2004),
стр. 103-112
Насл. на енгл. јез.: About the Protestantization of Romas in
Serbia : Introductory Discussion.

* У раду се упућује на изучавање процеса протестанти-
зације Рома од стране социолога у Србији, као сложеног и
далекосежног процеса у настајању и одвијању, који у себи са-
бира све оно чиме би требало да се бави модерна социоло-
гија религије.

UDK 274(=214.58)(497.11)
316.74:2

364. Serbs, Albanians and the Fate of the Romas / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković, Vladimir Jovanović
 U: Theoretical Perspectives. - ISSN 1606-8130. - Br. 11(2004), str. 103-128
 Nasl. na srp. jez.: Srbi, Albanci i sudbina Roma.
 * Писци анализирају емпиријске податке из истраживања у тзв. Прешевској долини. Резултати показују да су Роми у „сендвичу” између Албанаца и Срба, премда је однос првих знатно удаљенији.
 UDK 323.111(497.11-13)
365. Conversion of Orthodox and Muslim Roma Into Protestantism : On the Example of Southeast Serbia / Dragoljub B. Đorđević
 U: GS Quarterly. - Br. 11(2004)
 Nasl. na srp. jez.: Prelazak Roma pravoslavaca i muslimana u protestantizam : primer jugoistočne Srbije.
 * Текст је методолошки пледоаје за истраживање протестантизације Рома у југоисточној Србији.
 UDK 271.2(=214.58):274
 28(=214.58):274
366. Ритуали у вези са смрћу код Рома у Нишком региону : на примеру Ниша, Димитровграда и Пирота / Драган Тодоровић
 У: Култура полиса. - ISSN 1820-4589. - Год. 1, бр. 1(2004), стр. 377-408
 Насл. на енгл. јез.: Rituals Connected to Death of the Roma in the Region of Niš : On the Examples of Niš, Dimitrovgrad and Pirot.
 * У тексту се помоћу емпиријског материјала обрађују обичаји у вези са смрћу Рома југоисточне Србије (нишки регион: Ниш, Димитровград и Пирот). Коришћена је „Процедура интервјуа са старијим Ромима/Ромкињама о предсмртним, смртним и посмртним обичајима”.
 UDK 393(=214.58)(497.11 Ниш)
 397(497.11 Ниш)
367. Позадинске претпоставке интеграције Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић
 У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 28, бр. 3(2004), стр. 189-202

Насл. на енгл. јез.: Background Prerequisites of Roma Integration.

* При крају 2002. године, а водећи деоницу о Ромима у оквиру обимног емпиријског истраживања „Друштвена свест, људска права и активизам грађана у јужној и источној Србији”, које се спроводило у нишком Одбору за грађанску иницијативу, аутору се пружила прилика да тестира расположење становништва спрема интеграције Рома.

UDK 316.4.052(=214.58)(497.11)

368. Роми у Лесковачком крају – култура и начин живота /
Тане Куртић

У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 44(2004),
стр. 245-252

Насл. на енгл. јез.: Roma in the Leskovac Region – Culture
and Way of Life.

* У раду се осветљавају саставнице свакодневног живота лесковачких Рома, као што су: култура Рома, феномен етничког прилагођавања, занимања Рома, породични и брачни односи, обичаји из годишњег циклуса, погребни обичаји, веровања Рома, школовање Рома итд.

UDK 392(=214.58)(497.11 Лесковац)

369. Сахрана у животу и обичајима Рома Сврљига / Гордана
Ђорић

У: Бдење. - ISSN 1451-3218. - Год. 3, бр. 5-6(2004), стр. 157-165
Насл. на енгл. јез.: Burial in the Life and Customs of Roma in
Svrljig.

* Ауторка, на основу разговора са Ромима и Ромкињама, сажима суштину смртних обичаја ромског становништва сврљичког краја, поредећи их са истим које практикују комшије Срби.

UDK 393(=214.58)(497.11 Сврљиг)

370. Globalizacija religije : jevanđeoski pentekostalizam /
Dragoljub B. Đorđević

У: Religija i tolerancija. - ISSN 1821-3545. - God. 2, br. 4(2005),
str. 83-94

Nasl. na engl. jez.: Globalization of Religion : Evangelistic
Pentecostalism.

* Један од производа глобализације религије свакако је и спектакуларно распрострањање јеванђеоског пентекостализма. Он је, у складу са тенденцијом детериторијализације религије, после успеха у матици, а потом још грандиознијих резултата мисионарења, преобраћивања и прозелитизма у Латинској Америци и Африци, и у балканским земљама на путу да постане респектабилна протестантска струја и верска заједница. Најупадљивије се укоренење у Србији, Македонији и Бугарској, и нарочито међу групама које чине тзв. етничко и верско мањинство. У тексту се, уз дотицање богословске позадине, анализирају кључни социолошки разлози популарности јеванђеоског пентекостализма у Србији, посебно међу Ромима иних конфесија.
UDK 2-426:005.44](497.11)

371. Верско мањинство : врсте и разјашњења / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 145-159
Насл. на енгл. јез.: Religious Minorities : Types and Clasifications.
* Аутор у тексту, да би приказао и разјаснио верско мањинство, појмовно омеђује следеће феномене: религију, вероисповест, конфесионалну припадност, моноконфесионални менталитет, религију избора, веру мањина, мањинску веру, мањинску верску заједницу и протестантизацију Рома. Јасно је да верско мањинство – звали га ми мањинском вером, религиозном мањином, верујућом групом, етно-религиозном групом или мањинском верском заједницом – итекако трпи притисак већине, то јест „службене” националне вере. А не би требало, јер се то коси са суштином саме религије као такве и наноси штету демократском развоју земље. Очигледно јесте да и поједино верско мањинство, нарочито протестантског порекла, неприлично мисионари, преобраћа и преузима већинске вернике, највише из „службене” националне вере.
UDK 2-485

372. Текија / Ибрахим Османи
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 1-2(2005), стр. 161-174
Насл. на срп. јез.: Tekija.

* Текст из пера виђенијег и образованијег српског Рома о култном месту Рома муслимана допуњен је и самосвојним предлогом ромског писма. По први пут у историји нашег академског издаваштва, посебно часописног, објављен је чланак на *ромском језику* у једном универзитетском гласилу. UDK 316.728(=214.58:28)(497.11 Прешево)

373. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (у оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу) / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 4(2005), стр. 461-478

Насл. на енгл. јез.: About a Post-Graduate Diploma and MA Programme in Romani Studies (as a Part of the Centre for Studies of Balkan Cultures at the University of Niš).

* У програматском социолошком есеју, што је својеврсни плодаје за заснивање Ромолошке катедре на Филозофском факултету у Нишу и специјалистичких и магистарских Ромолошких студија на Универзитету у Нишу, аутор разматра разлоге оправданости ромолошких студија – посебно њихов значај за изградњу квалификоване ромске елите – друштвене институције и актере који подржавају њихово установљење (Декада укључења Рома 2005–2015, разне државне стратегије за Роме, ромске вође) и околности због чега би оне требало да буду смештене у Нишу. Аутор аргументовано показује како би Универзитет у Нишу, утемељујући специјалистичке и магистарске ромолошке студије, веома брзо израстао у балкански центар ромологије, а Филозофски факултет у Нишу, отварајући Студијску групу за ромологију, постао препознатљив у балканском и ширем региону. Аутор закључује да је све то лако изводљиво, јер је Ниш и град Рома, и мултикултурна и толерантна варош, и ромски центар југоисточне Србије, и трансгранично средиште, и прво-весник ромске еманципације на светском нивоу, и домаћин Нишке ромолошке школе, и пионир универзитетске наставе о Ромима, и добрано опремљен ромолошким кадровима.

UDK 378.046.4(=214.58)(497.11 Ниш)

374. The Roma and Ethnocultural Justice : Toward the Model of Integration. 1 / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović
U: Andral. - ISSN 1311-266X. - Vol. 10, Br. 39-40(2005), str. 27-36

Nasl. na srp. jez.: Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije. 1

* Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална, мултиетничка, вишеконфесионална и мултикултурна, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми, и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

375. The Roma and Ethnocultural Justice : Toward the Model of Integration. 2 / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović
U: Andral. - ISSN 1311-266X. - Vol. 10, br. 41-42(2005), str. 51-67

Nasl. na srp. jez.: Romi i etnokulturna pravda : k modelu integracije. 2

* Полазећи од чињенице да је већина данашњих држава вишенационална, мултиетничка, вишеконфесионална и мултикултурна, у раду се разматрају основе могућег уређења једне мултикултурне државе. Као пример, узима се конкретна мањина – Роми – и проблеми које она има у три земље: Србији, Македонији и Бугарској. За теоријску основу узет је Кимликин концепт *етнокултурне правде*, базиран на критици политике етнокултурне неутралности и модела изграђивања нације.

UDK 316.752.4(=214.58)(497)

376. Religije i veroispovesti nacionalnih manjina u Srbiji / Dragoljub B. Đorđević
U: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 47, бр. 3(2005), str. 193-212

Nasl. na engl. jez.: Religions and Confessions of National Minorities in Serbia.

* У тексту се, изостављајући већинску српску, анализира религијско-конфесионална панорама свих 28 националних заједница у Србији према попису становништва из 2002. године, укључујући и ромску националну заједницу.

UDK 316.72:2(497.11)

377. Имати или бити – елемент ромског културног идентитета : могуће тумачење из теоријског дела Ериха Фрома / Баја Саитовић
У: Ток. - ISSN 0351-4978. - Год. 41, бр. 38(2006), стр. 87-96
Насл. на енгл. јез.: To Have or to Be – An Element of Romani Cultural Identity : A Possible Interpretation Relying on the Theoretical Work of Erich Fromm.

* Полазећи од теоријског концепта „имати” и „бити” славног немачког психоаналитичара Ериха Фрома, који обухвата две основне човекове оријентације према животу – имање и бивствовање, аутор у свом раду настоји да у основним цртама образложи доминантни концепт „бити” у ромској култури. Аргументацију оваквом ставу проналази у преовлађујућој окренутости ромског народа духовним вредностима, песништву, музици, разним облицима фолклорне уметности и свим оним активностима које подстичу креативност и стваралаштво.

UDK 316.728(=214.58):159.964.2 Фром Е.

378. Мањине јесу „Европљани” : је ли интеркултурализам предуслов? / Драган Тодоровић, Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Habitus. - ISSN 1450-8710. - Год. 8, бр. 13(2006), стр. 101-119
Насл. на енгл. јез. : Minorities Are “Europeans” : Is Interculturalism a Precondition?

* Аутори се у раду: (1) критички осврћу на актуелне домете мултикултурализма у савремености; (2) афирмишу интеркултурализам, као нови начин комуникације између различитих етничких и културних идентитета; (3) промишљају питање културних и цивилизацијских ресурса балканских друштава за вишесмерну интеракцију култура иних колективитета, као истински чин поштовања и уважавања различитости и (4) разматрају интеркултуралистички потенцијал Рома као трансграничне, „европске” мањине.

UDK 323.15(4-672)

379. Етнички стереотипи и социјална дистанца као индикатори друштвених предрасуда : појмовно одређење и преглед емпиријских истраживања / Драган Тодоровић У: Годишњак за социологију. - ISSN 1451-9739. - Год. 2, бр. 2(2006), стр. 213-232
Насл. на енгл. јез.: Ethnic Stereotypes and Social Distance as Indicators of Social Prejudice : Notional Definition and a Survey of Empirical Research.
* Одређујући их као облике и индикаторе друштвених предрасуда, аутор у свом раду сумира досадашње напоре на појмовном одређивању етничких стереотипа и социјалне дистанце и сажето представља налазе једног броја иностраних и домаћих емпиријских истраживања, са посебним освртом на делове посвећене друштвеној удаљености од Рома.
UDK 316.647.8:323.11
380. SPC i Romi : nekoliko otvorenih pitanja / Dragan Todorović У: Crkva i država . - Beograd : Nova srpska politička misao, 2007. - Posebno izdanje: Nova srpska politička misao. - ISSN 1820-5240. - God. 14, 1/2007, str. 149-155
Насл. на енгл. јез.: The Serbian Orthodox Church and the Romanies : Some Open Questions.
* У јавности преовлађује став да Роми откривене религије прихватају, најпре, из нужде – формално и мимикријски – присећајући се прапостојбинске вере, а кад се то деси, онда мешају хришћанство и ислам, што често завршава у њиховом необичном преплитању. То, многим чудно, преплитање са културолошког аспекта не представља ману него богатство по себи, нарочито ако се гледа из угла интеркултуралистичке праксе у мултиетничким и мултиверским друштвима. Још увек, чини се, откривене религије са зазором прилазе истинском укључивању верујућих Рома, занемарујући, при томе, да примају ли их, доживљавају и третирају једнако равним са осталом паством, они могу бити добри верници.
UDK 281.96(=914.99)
381. Zajde Badža / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović У: Ost-West. Europäische Perspektiven. - ISSN 1439-2089. - God. 9, sv. 1(2008), str. 48-55
Насл. на срп. јез.: Zajde Badža.

* Реферат се темељи на етнографско-социолошкој обради отоманске легенде (предања) о Зајде Баџи, вероватно историјске личности – о којој пише Евлија Челебија још у 17. веку – касније сакрализоване од стране нишких Турака, о чему извештавају Феликс Каниц и Милан Ђ. Милићевић. Одласком Турака нишки Роми прихватају, прерађују и прилагођавају и предање и место поред тзв. Београдске капије на нишкој Тврђави, где се налазило тулбе, стварајући себи култно место које посећују и муслимански и православни Роми. Аутори, преносећи део досадашњих записа о Зајде Баџи и користећи свеж емпиријски материјал, пружају целовитију слику феномена, указују на митотворачке моменте и оцртавају сву конфесионалну комплексност ромског бића.
UDK 398.22(=214.58)(497.11-12)

382. Уводна белешка : Нишка ромолошка школа о Ромима Србије / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1(2008), стр. 7-9

Насл. на енгл. јез.: Introductory Remark : The Romology School of Niš About Roma in Serbia.

* Главни и одговорни уредник образлаже разлоге због којих се публикује темат из ромологије у часопису *Теме*. Први, и главни, произилази из податка који сведочи о томе да је у Нишу, тј. на његовом Универзитету, израсла посебна институција усмерена на истраживање Рома, у домаћим и иностраним научним круговима већ позната под именом *Нишка ромолошка школа*. Други разлог – и по важности, а не једино редоследу – лежи у неумољивој чињеници по којој испада да су делатници Нишке ромолошке школе веома вредни, да непрестано истражују и отуда њихова *богата продукција* монографија, студија, чланака и извештаја. Трећи подстрек налази у прихватљивој намери научних часописа да гаје *специфичне области* сазнања и знања и, тиме, буду препознатљиви у „мору” других гласила.

UDK 316.7(=214.58)(497.11)

383. Отворена питања положаја Рома у Србији и Бугарској / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1(2008), стр. 13-41

Насл. на енгл. јез.: Open Issues on the Position of Roma in Serbia and Bulgaria.

* Неколицина представника *Нишке ромолошке школе* – Драгољуб Б. Ђорђевић, Јован Живковић, Ђокица Јовановић, Драган Тодоровић, потпомогнута Божидарем Јакшићем и Гораном Башићем, угледним београдским ромолозима, 28. и 29. маја 2004. године дебатовала је са водећим бугарским социолозима и ромолозима (Петар-Емил Митев, Илона Томова, Красимир Канев...) о Ромима Балкана и њиховој европској перспективи. На позив проф. Митева одиграо се *Први семинар бугарских и српских интелектуалаца* на тему "Balkan Roma and European Perspectives: Changes and Risks". Сусрет је одржан у Софији, у организацији Института за социјалне вредности и структуру „Иван Хаџијски". У тексту се објављују излагања српских ромолога.

UDK 316.662(=214.58)(497.11+497.2)

384. Роми : игра и време / Лука Прошић

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1(2008), стр. 43-50

Насл. на енгл. јез.: Roma : Plays and Time.

* У тексту аутор објашњава како је написао две књиге о Ромима. У првој *Игра и време* – изашлој 1972. у Нишу, везаној за Роме скопске Топана мале и насталој после катастрофалног земљотреса 1963. године – преовлађује прича и опис, и у њој се говори непосредно о Ромима. У другој *Ромски есеји* – опет изашлој у Нишу 2005 – преовлађује мисао и филозофем над причом, то су есеји у којима превагу носи рефлексива. На крају аутор образлаже филозофску позадину и једне и друге књиге.

UDK 821.163.41-31.09 Прошић Л.

101:821.163.41-31.09 Прошић Л.

385. Положај Цигана у Османском царству (1451–1807) / Марко Ђорђевић

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 51-66

Насл. на енгл. јез.: Status of the Gypsies in the Ottoman Empire (1451–1807).

* Базирано на шеријату, Османско царство делило је своје становнике на две главне групације, муслимане и не-

вернике. Упркос томе, Цигани су имали специфичан двојни статус у друштвеној и административној организацији Царства. Османлије су Цигане одвајале и разликовале од осталог становништва по етничком принципу што је било необично за једну муслиманску државу, без оштре разлике између Цигана хришћана и Цигана муслимана у смислу друштвеног статуса и пореза, са изузетком неких мањих привилегија за муслиманске Цигане. Цигани нису били у стању да прихвате у потпуности нити турску муслиманску нити хришћанску европску културу, већ су радије задржали своје етнолошке карактеристике као, на пример, номадски стил живота и нека своја традиционална занимања. Текст представља одломак из истоименог дипломског рада, који је, под менторством др Еме Миљковић, аутор одбранио 2007. на Департману за историју Филозофског факултета у Нишу.
UDK 316.662(=214.58)"1451/1807"

386. Татомир Вукановић о Ромима у Југославији : прилог социјалном преображају ромске популације у Србији / Данијела Здравковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 67-76
Насл. на енгл. јез.: Tatomir Vukanovic About the Roma Population in Yugoslavia : A Contribution to the Social Transformation of the Roma Population in Serbia.

* У раду се сумарно приказују резултати теренских истраживања о Ромима у Југославији етнолога Татомира Вукановића. Занимајући се за етничку историју, народни живот, обичаје и веровања Рома који су живели на просторима Југославије, посебно у Србији, полази се од њихове аутентичне етничке и фолклорне заједнице и дугогодишњем напору да се она очува по цену сиромаштва и заостајања за средином у којој живе. Повољнији социоекономски услови које је обезбедило „златно доба социјализма” у Србији побољшали су квалитет живота Рома на овом географско-етничком простору. Побољшање животног стандарда социјално је преобразило ромску популацију и на тај начин их асимиловало у социокултурни миље Балкана.

UDK 316.347(=214.58)

316.42(=214.58)

387. Трагови Рома у топонимији / Недељко Богдановић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 77-83
Насл. на енгл. јез.: Traces of Roma in Toponymy.
* У раду се указује на трагове живота и рада Рома у топонимији неколико општина источне Србије (Сокобања, Књажевац, Сврљиг, Пирот, Бела Паланка). Ти трагови су скромни, али ипак постоје, уклапајући се у топонимске обрасте какве је градио српски језик на овом подручју.
UDK 811.163.41'373.21:811.214.58(497.11-11)
388. Роми за углед (2) : допринос учвршћивању културног идентитета / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 85-111
Насл. на енгл. јез.: The Admirable Roma (2) : A Contribution to the Solidification of Cultural Identity
* Коликогод да има различитих схватања идентитета, па и у кључним међународним документима који се баве његовим одређивањем, ипак се најчешће подразумева да се састоји од језика, религије, традиције и културне баштине. Невоља је у томе што, поред идентитарно „јаких” и „слабих” народа, постоје и они који су тек пред изградњом, учвршћивањем или дефинисањем културног идентитета. Роми под теретом те невоље настоје, најпре, да омеђе и, потом, да установе чврст културни идентитет. Наравно да то није изводљиво ако крхка ромска елита или талентовани Роми не доприносе стваралаштвом гајењу свог културног идентитета. Оригиналност тога процеса лежи у чињеници да су они из унутрашње потребе *Rromanipea* (ромства, ромскости) – што је синоним за ромски културни идентитет – упућени на практични интеркултурализам, тј. креативну културну размену са окружујућим народима који су свагда поседници већ утемељеног идентитета. У реферату се из овог теоријског оквира анализирају, и документарно представљају, пет ромских стваралаца (песникиња, ужар, стаклодувач, ковач, публициста) који и те како приносе учвршћивању ромског културног идентитета и за које аутор тврди да могу служити за углед.
UDK 316.7(=214.58)

389. Роми за углед (3) / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 113-133
Насл. на енгл. јез.: The Admirable Roma (3).
* На основу обављених интервјуа са пет ромских стваралаца (столар, плетиља, два сликара и музичар), у раду се представљају прелиминарни резултати дескриптивне обраде прикупљене грађе, као подстицај будућим истраживањима ромског културног идентитета и актуелним напорима у конституисању разгранате ромске елите.
UDK 316.7(=214.58)
390. Социјални контекст и живавост ромске културе /
Владимир Цветковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 135-148
Насл. на енгл. јез.: Social Context and Resilience of Roma Culture.
* Ромски културни образац се у свакодневном животу често доживљава као један од ослонаца и извора предрасуда према Ромима. Иако не експлицитно живавост и херметичност овог обрасца су најчешће карактеристике које се налазе у позадини манифестованих предрасуда, као подразумевано стање или карактеристика ромских заједница. Анализа резултата истраживања у три града у јужне Србије поставља претпоставку живавости и херметичности културног обрасца у шири социокултурни контекст и указује на разлике које су уочљиве између заједница које егзистирају у различитим окружењима.
UDK 316.7(=214.58)(497.11-13)
391. Ставови Рома југоисточне Србије о регионализму и културној аутономији / Јован Живковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 159-173
Насл. на енгл. јез.: The Attitudes of Romas of the South-Eastern Serbia Towards Regionalism and the Cultural Autonomy.
* Истраживањем се преиспитују ставови Рома о њиховом приступу регионализму, прекограничној сарадњи и спремности да учествују у раду локалне самоуправе. Резултати по-

казују да они не виде решење своје друштвене позиције кроз регионализацију, али да су, с друге стране, веома спремни за партиципативни облик демократије. То се потврђује тиме што веома добро знају која права из домена културне аутономије могу и треба да остваре. У том смислу су њихова изјашњавања на високом нивоу свести, поготово зато што се она не остварују више деценија. Радом се апострофира и чињеница да Србија није децентрализована, упркос томе што би такав процес био примерен њеном мултикултурном саставу.
UDK 316.644:323.174(=214.58)(497.11-12)

392. Индивидуални сакупљачи секундарних сировина као модел и шанса Рома и Србије у економском развоју / Осман Балић

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 175-180

Насл. на енгл. јез.: Individual Waste Collectors as a Model and a Chance for Roma in Serbia in Economy Development.

* У тексту се, на нивоу експертизе, разматра проблем сакупљања, одлагања и искоришћавања чврстог отпада у Србији. У свему је томе огромна, готово незаменљива улога ромске националне мањине. Аутор чак тврди да су индивидуални сакупљачи секундарних сировина модел и шанса Рома и Србије у економском развоју.

UDK 316.43:628.4(=214.58)

393. Пuteви изласка из таме : не/могућност школовања ромске деце / Ибрахим Османи

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 181-187

Насл. на енгл. јез.: Roads Towards Light: Im/Possibilities of Roma Children Education.

* У тексту се на прегледан начин разматрају основни узроци неуспеха школског система у раду с ромском децом. Аутор истиче значај образовања за напредак ромске националне мањине и предлаже низ конкретних мера за његово побољшање.

UDK 371(=214.58)(497.11)

394. Библиографија Нишке ромолошке школе 2006–2007. / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 189-203
Насл. на енгл. јез.: Bibliography of the Romology School of Niš 2006–2007.
* Библиографија радова обухвата публиковане радове Нишке ромолошке школе у 2006. и 2007. години и описује 26 јединица хронолошки сврстаних у четири целине: (1) *књиге*, (2) *зборници радова*, (3) *радови у зборницима и књигама других аутора* и (4) *радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 8 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. Стандардна библиотечка обрада допуњена је упоредним преводима наслова прилога са српског на енглески језик и обрнуто, а сваки прилог прати резиме.
UDK 016:316.7(=214.58)(497.11)"2006/2007"
395. На коњу с лаптопом у бисагама : одабрана ромолошка литература / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Социолошки преглед. - ISSN 0085-6320. - Год. 42, бр. 3(2008), стр. 439-451
Насл. на енгл. јез.: On a Horse with a Laptop in Saddlebags : Selected Romological Literature.
* Ауторски избор литературе важне за студиј ромологије.
UDK 316.7(=214.58)
94(=214.58)
396. О Ромима Кладова и околине / Лела Милошевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008), стр. 247-249
Насл. на енгл. јез.: On the Roma in Kladovo and the Surroundings.
* У приказу ауторка представља књигу Ранка Јаковљевића „Уместо домовине читав свет”, оцењујући је као важан допринос проучавању боравка Рома на Ђердапском подунављу, од праисторије до данашњих дана.
UDK 94(=214.58)(497.11)(049.3)

397. Урбани рудари / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1 (2008),
стр. 257-261
Насл. на енгл. јез.: Urban Miners.
* У приказу аутор представља књигу групе аутора под
насловом „Папирнати живот (Роми сакупљачи отпада у Бео-
граду)”, упозоравајући да у континуираним напорима за по-
дизање ефикасности сектора рециклаже различитих врста
отпада не треба изгубити из вида саме сакупљаче (најче-
шће Роме) који се јављају као испоручиоци сировина и ко-
јима треба обезбедити боље услове за сакупљање и сорти-
рање отпада.
UDK 316.728(=214.58)(497.11)(049.3)
398. Историјски пут Рома / Марко Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 4(2008),
стр. 943-945
Насл. на енгл. јез.: The Historical Path of the Roma.
* У приказу аутор представља социолошко-историјску
студију проф. др Рајка Ђурића „Историја Рома (пре и после
Аушвица)“, у којој су обједињена његова тридесетогодишња
истраживања о Ромима као највећој трансграничној нацио-
налној мањина на свету. Оцењује је као незаобилазно штиво
истраживача широког спектра научних дисциплина који се
озбиљније намеравају бавити ромском проблематиком, а
услед питког ауторовог стила писања и као штиво за подро-
бно информисање лаичке јавности.
UDK (=214.58)(049.3)
399. Протестантска еванђеоска црква „Заједница Рома” у
Лесковцу / Тане Куртић
У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 48(2008),
стр. 351-358
Насл. на енгл. јез.: Protestant Evangelist Church “Roma’s
Community” in Leskovac.
*Еванђеоска црква у Лесковцу основана је 1953. године
са тенденцијом сталног увећања верничке популације. То-
ком седамдесетих година Миодраг Станковић постао је ру-
ководилац цркве и бројне црквене активности усмерио ка
евангелизацији локалног ромског становништво. Данас је-

дан значајан број лесковачких Рома и Ромкиња представља окосницу ширења пентекосталног покрета у Србији.
UDK 274/278(=214.58)(497.11)

400. О социјалној инклузији Рома у четири државе / Марко Ђорђевић
У: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - Год. 41, бр. 1(2009), стр.
108-110

Насл. на енгл. јез.: On Social Inclusion of Roma in the Four States.

* У приказу аутор представља зборник радова на енглеском језику словеначких аутора Мирана Комца и Ромеа Вапре "Social Inclusion of Roma : Stories from Finland, Slovakia, Slovenia and Portugal", критички се осврћући на напоре разних европских организација да изврше преобликовање ромског националног идентитета кроз процес формалног образовања, од предшколског до факултетског узраста, а у циљу њихове замишљене интеграције у ЕУ.

UDK 316.356.4(=214.58):001

401. Према темељима ромологије / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 33, бр. 2(2009),
стр. 531-540

Насл. на енгл. јез.: Towards to the Foundations of Romology.

* Аутор у свеђеном облику разматра темеље ромологије као науке и одговара на неколико кључних питања: „Шта је ромологија и чиме се бави?"; „Где су корени ромологије као науке?"; „Је ли ромологија мултидисциплинарна или интердисциплинарна наука?"; „Које је место социолошког приступа у ромологији као науци?"; „У каквом су односу ромологија и ромистика?"; „На којим се теоријским претпоставкама темељи ромологија?";

UDK (=214.58)(049.3)

402. О неким терминолошким питањима ромологије и ромистике / Недељко Богдановић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 33, бр. 2(2009),
стр. 551-555

Насл. на енгл. јез.: On Some Terminological Issues of Romology and Romistics.

* У раду се аутор залаже за терминолошко разграничење у називима стручњака који се баве ромском културом и науком о Ромима.

UDK 811.163.41'373.46:316(=214.58)

403. Социјална оддалеченост спрема Ромите : преглед на емпириските истражувања во Србија, Бугарија и Македонија / Драган Тодоровиќ
У: Социолошка ревија. - ISSN 1409-5513. - Год. 4, бр. 9-10(2010), стр. 155-175

Насл. на срп. јез.: Социјална дистанца према Ромима : преглед емпиријских истраживања у Србији, Бугарској и Македонији.

* Изградња нових етничких односа на Балкану није могућа без трезвеног суочавања са постојећим проблемима, посебно у сфери регулисања међуетничких односа. Као национална мањина подједнако заступљена у Србији, Бугарској и Македонији, Роми су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. У раду се даје кратак преглед једног броја истраживања из протекле деценије о присутности и обиму социјалне дистанце према ромском народу у трима посматраним земљама.

UDK 371(=214.58)(497.11)

404. The Profile of Roma in Majority Media : A Scheme for a Theoretical Research Framework / Dragan Todorović, Dragoljub B. Đorđević
У: Balkan Journal of Philosophy. - ISSN 1313-888X. - Vol. 2, br. 2(2010), str. 43-53

Насл. на срп. јез.: Слика Рома у већинским медијима : скица теоријског оквира за истраживање.

* Однедавно у статусу националне мањине, Роми у Србији су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. Поред одбијања пријатељовања и друговања, о њима је створена палета негативних стереотипа и предрасуда, уз ретке примере позитивног одношења. Српска медијска сцена их је најчешће подржавала, неретко стварала, а најмање умањивала и свладавала. Поред констатовања стања анализом неколицине емпиријских извештаја, аутори у раду предлажу листу конкретних медијских потеза, чијом би се реализацијом допринело истинском разумевању и превазилажењу незавидног положаја ромске националне мањине у нашој и државама у региону.

UDK 316.77:316.647.8(=214.58)(497.11)

405. Nešto o verskom životu Roma / Dragoljub B. Đorđević
U: Romološke studije. - ISSN 0354-9372. - God. 2, br.
9-10(2010), str. 7-33

Nasl. na engl. jez.: Some Facts on the Religious Life of Roma.

* Заснивајући социологију религије верског живота Рома, аутор у тексту одговара и на питања о: религијско-конфесионалном плурализму Рома; верској дискриминацији према Ромима, тј. положају у верским заједницама; односу већинског верског становништва према ромској верској мањини; Ромима као класичним верницима; међусобној нетолерантности Рома због припадности различитим религијама и конфесијама; сахрањивању и гробљима Рома; ромским културним местима и протестантизацији Рома. Исто тако, прелазећи са традиционалног на савремено стање ствари и поштујући узусе изградње социологије религије верског живота Рома, аутор се здушно залаже за редовно емпиријско снимање њихове класичне религиозности, посебно за продубљеније изучавање тзв. протестантизације. Као социолог религије и ромолог чак сматра да није могуће утемељити социологију религије верског живота Рома док се не саберу, класификују и систематизују подаци и о једном и о другом виду ромске религијске културе.

UDK 316.74:2(=214.58)

406. Đurđevdanski običaji Roma u Topličkom kraju / Bajram Saitović

U: Romološke studije. - ISSN 0354-9372. - God. 2, br.
9-10(2010), str. 41-46

Nasl. na engl. jez.: Romani Djurdjevdan Customs in the Region of Toplica.

* Аутор у раду описује богату палету религијских веровања, подупртих ритуалима и обичајима, у вези са светковањем традиционалног ромског празника међу Ромима у топличком крају. Слављење Ђурђевдана („Ерделези”), пролећног празника који одваја зиму и пролеће, прилика је и да се неромско становништво упозна са богатом културном ризницом ромског народа.

UDK 398.332.1(=214.58)(497.11 Toplica)

407. Protestantizam : nova religija Roma jugoistočne Srbije /
Dragan Todorović
У: Romološke studije. - ISSN 0354-9372. - Год. 2,
бр. 9-10(2010), стр. 47-59
Насл. на енгл. јез.: Protestantism : New Religion of Roma from
Southeastern Serbia.

* Деценију и по уназад, у религијском пољу Србије траје појачани утицај „малих верских заједница” – адвентиста, пентекосталаца, Јеховиних сведока, баптиста, методиста, мормона... Рад се заснива на подацима прикупљеним посматрањем са учествовањем у верским ритуалима, те дубинским интервјуима на бази структурисаног упитника са Ромима верницима Хришћанске баптистичке цркве, Хришћанске адвентистичке цркве, Еванђеоске пентекосталне цркве и Јеховиних сведока у југоисточној Србији.

UDK 316.74:274(=214.58)(497.11-12)

408. Библиографија Нишке ромолошке школе : 2008–2010. /
Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 34, бр. 4(2010), стр.
1383-1397
Насл. на енгл. јез.: Bibliography of the Romology School of
Niš : 2008–2010.

* Библиографија радова обухвата публиковане радове Нишке ромолошке школе у 2008, 2009. и 2010. години и описује 40 јединица хронолошки сврстаних у четири целине: (1) *књиге*, (2) *зборници радова*, (3) *радови у зборницима и књигама других аутора* и (4) *радови у часописима*. Придодат је и пети део, који пописује 9 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. Стандардна библиотечка обрада допуњена је упоредним преводима наслова прилога са српског на енглески језик и обрнуто, а сваки прилог прати резиме.

UDK 016:316.7(=214.58)(497.11)"2008/2010"

409. Етничка удаљеност студената Универзитета у Београду и
Универзитета у Приштини са привременим седиштем у
Косовској Митровици / Урош Шуваковић, Јасмина Петровић
У: Социолошки годишњак. - ISSN 1840-1538. - Год. 10, бр.
5(2010), стр. 213-228

Насл. на енгл. јез.: Ethnic Distance Among Students of University in Belgrade and University in Pristina with Temporary Head Office in Kosovska Mitrovica.

* Резултати истраживања која су спроведена међу студентима Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици (мај 2009) и Универзитета у Београду (мај 2010) показују постојање високе дистанце према припадницима различитих народа и етничких група. Када је о Ромима реч, она се може објаснити многим негативним стереотипима који постоје о овом народу, и са којима је време да Срби заиста раскрсте, пошто су Роми током историје углавном делили судбину српског народа, укључујући ту и судбину етничког чишћења Срба и Рома са Косова и Метохије 1999. године.

UDK 316.347(497.1)

410. Протестантизам на Балкану и у Србији / Драган

Тодоровић

У: Социолошки преглед. - ISSN 0085-6320. - Год. 45, бр.

3(2011), стр. 265-294

Насл. на енгл. јез.: Protestantism in the Balkans and Serbia.

* Евангелизација словенске популације на Балкану интензивира се средином XIX века. У жижу мисионарске активности стављају се хришћани и Јевреји у Отоманској империји, јер је обраћање муслимана било кажњиво смрћу. На руку им иде подршка америчких конзуларних службеника и наклоност турских власти према, на таласу прве индустријске револуције, технички ојачалим западним велесилама. Промењен друштвени амбијент за даље одвијање процеса протестантизације међу становништвом оданом традиционалним црквама и верским заједницама донео је прво завршетак светских ратова, а затим пад Берлинског зида и почетак грађанских ратова на простору бивше Југославије почетком деведесетих година прошлог века. Студиозном анализом садржаја прикупљене теолошке, етнографске, историјске, социолошке и ине грађе, аутор у раду представља најзаступљеније протестантске верске заједнице на Балкану, у бившим републикама некадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и данашњој Србији (калвини-

сти, лутерани, баптисти, методисти, назарени, адвентисти, Јеховини сведоци и пентекосталци).

UDK 316.74:274(497.11)

411. Роми на Балкану и у Србији / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 35, бр. 4(2011), стр. 1137-1174

Насл. на енгл. јез.: Roma in the Balkans and Serbia.

* Подстакнут чињеницом која говори о томе да се први корак у разбијању стереотипа и предрасуда према ромском народу састоји у темељном упознавању његове прошлости и садашњости, живота и обичаја, културе уопште, аутор обрађује разасуте домаће и иностране историјске, етнографске, етнолошке, антрополошке, литерарне, социолошке, ромолошке и ине извештаје о Ромима на Балкану, с посебним освртом на њихов положај у Србији.

UDK 316.647.8(=214.58)(497.11-12)

412. Socijalna distanca prema Romima : etnička i verska manjina / Dragan Todorović
У: Romanonevipe. - ISSN 1452-0362. - God. 15, br. 64-65-66(2011), str. 108-113
Nasl. na engl. jez.: Social Distance Toward Roma : Ethnical and Religiosity Minority.

* Изградња нових етничких односа на Балкану није могућа без трезвеног суочавања са постојећим проблемима, посебно у сфери регулисања међуетничких односа. Као национална мањина подједнако заступљена у Србији, Бугарској и Македонији, Роми су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. У раду се даје кратак преглед једног броја истраживања из протекле деценије о присутности и обиму социјалне дистанце према ромском народу у трима посматраним земљама.

UDK 316.647.82-054(497:=214.58)

413. Обичаји пиротских Рома / Борисав Јовановић
У: Пиротски зборник. - ISSN 0554-1956. - Бр. 35-36(2011), стр. 11-17

Насл. на енгл. јез.: Customs of the Roma from Pirot.

* Роми су од свог постанка до данас живели на разним местима и у различитим срединама. И поред тога што су увек били изложени утицајима појединих култура и обичаја, успевали су да сачувају аутентичност великог броја својих обичаја. У тексту се описују обичаји циганске свадбе, Ђурђевдана и Васуљице, који су се некад много упражњавали, а данас све мање и мање.

UDK 398.33 (497.11)

414. Uloga kulturnih faktora u protestantizaciji Roma jugoistočne Srbije / Dragan Todorović
U: Kultura. - ISSN 0023-5164. - God. 45, br. 136(2012), str. 376-402

Nasl. na engl. jez.: The Role of Cultural Factors in the Protestantisation of Roma in Southeastern Serbia.

* Под протестантизацијом Рома подразумевамо новији процес масовног укључивања српских Рома у мале верске заједнице протестантске провенијенције. Незаобилазну улогу у том процесу имају културни фактори, односно подударање елемената ромског културног идентитета са религиозним доживљајем протестантских верских заједница, међу којима су најважнији: улога песме и игре у слављењу Бога, неспутаност и експресивност испољавања духовности и приност успостављених верничких веза.

UDK 316.644:2(=214.58)(497.11-12)"2008/2009"

274(=214.58)(497.11-12)

415. Етнографско-социографски показатељи раширености протестантских верских заједница у југоисточној Србији : са посебним освртом на Роме протестанте / Драган Тодоровић
У: Етнолошко-антрополошке свеске. - ISSN 1821-3723. - Год. 35, бр. 19(2012), стр. 87-111

Насл. на енгл. јез.: Ethnographic and Sociographic Indicators of the Spreading of Protestant Religious Communities in Southeastern Serbia : With a Special Emphasis on Protestant Roma.

* Анализом садржаја прикупљене етнографске и социолошке грађе и продубљених интервјуа са верницима и старешинама, аутор даје етнографско-социолошки приказ распрострањености протестантских верских заједница у југоисточној Србији (Хришћанска баптистичка црква, Јеховини сведоци, Хришћанска адвентистичка црква и Еванђео-

ска пентекостална црква), с кратким представљањем по једне карактеристичне верске заједнице у којој Роми чине преовлађујуће верништво.

UDK 274/278-4(=214.58)(497.11-12):39

416. Преобладајуће сербске СМИ о Цыганах / Драган Тодорович, Деян Маркович

У: Світ соціальних комунікацій. - ISSN 2340-1095. - Год. 3, бр. 10(2013), стр. 91-95

Насл. на срп. јез.: Већински медији у Србији о Ромима.

* Однедавно у статусу националне мањине, Роми у Србији су у прошлости и данас бивали најчешћим објектом изражавања социјалне дистанце већинског становништва, али и осталих мањина. Поред одбијања пријатељовања и друговања, о њима је створена палета негативних стереотипа и предрасуда, уз ретке примере позитивног одношења. Српска медијска сцена их је најчешће подржавала, неретко стварала, а најмање умањивала и свладавала. Поред констатовања стања анализом неколицине емпиријских извештаја, аутори у раду предлажу листу конкретних медијских потеза, чијом би се реализацијом допринело истинском разумевању и превазилажењу незавидног положаја ромске националне мањине у нашој и државама у региону.

UDK 007:304:070

417. Библиографија Нишке ромолошке школе : 2011–2013. / Драган Тодоровић

У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 37, бр. 4(2013), стр. 2027-2041

Насл. на енгл. јез.: Bibliography of the Romology School of Niš : 2011–2013.

* Библиографија радова обухвата публиковане радове Нишке ромолошке школе у 2011, 2012. и 2013. години и описује 25 јединица хронолошки сврстаних у две целине: (1) *радови у зборницима и књигама других аутора* и (2) *радови у часописима*. Придодат је и трећи део, који пописује 3 приказа књига и текстова Нишке ромолошке школе. Стандардна библиотечка обрада допуњена је упоредним преводима наслова прилога са српског на енглески језик и обрнуто, а сваки прилог прати резиме.

UDK 016:316.7(=214.58)(497.11)"2011/2013"

418. Стање и перспективе политичког активизма међу Ромима пентекосталцима у југоисточној Србији / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 38, бр. 3(2014), стр. 999-1018
Насл. на енгл. јез.: Status and Prospect of Political Activism Among Pentecostal Roma in Southeastern Serbia.

* У раду се сумира питање односа пентекосталних верника и њиховог вођства у Србији према праву на друштвено-политички ангажман. Српски пентекостализам у значајној мери одређен је ромским учествовањем: највеће верничке заједнице сконцентрисане су у ромским махалама у Нишу, Лесковцу, Врању и другим градовима, пре свега, југоисточне Србије. Има ли ромски пентекостални евангелизам са јута Србије потенцијале за подстицање етничке реафирмације помоћу културног препорода и заговарања политичког дијалога и праксе? За сада се укључивање јеванђеоских хришћана у „ромско политичко поље” одвија кроз процес сарадње градских и црквених представника на локалном нивоу: ромски јеванђеоски пастори постали су синоним за пожељне партнере општинских власти у разрешавању нагомиланих ромских проблема. Још увек не треба очекивати од домаћих евангелиста да се појављују у улози оснивача и покровитеља политичких покрета или странака, али је зато много изгледније појављивање ромских пентекосталаца у улози креатора „јавне улоге” јеванђеоског хришћанства у локалној средини.

UDK 274(=214.58)(497.11-12)
316.347.4

419. Услови становања и живота у ромском насељу Чифлук Мира / Татјана Здравковић, Марина Павловић
У: Лесковачки зборник. - ISSN 0459-1070. - Бр. 55(2015), стр. 353-362
Насл. на енгл. јез.: Conditions of Housing and Living in Roma Settlements Čifluk Mira.

* У раду су представљене истраживачке фазе у процесу израде Плана детаљне регулације за ромско насеље Чифлук Мира у Лесковцу. Сложеност живота насеља истраживана је кроз детаљне анализе урбанистичких специфичности на-

сеља, уз примену социолошког истраживања, као компоненте у процесу израде плана. Примењене су методе анкетирања и поређења урбанистичких карактеристика са типичним ромским насељем и стандардима струке. На крају текста дају се смернице за даљи урбанистички приступ.
UDK 711.435(497.11)

420. Социјална дистанцираност студената Србије, Македоније и Бугарске у односу на Роме / Јасмина Петровић, Урош Шуваковић
У: Годишњак за социологију. - ISSN 1451-9739. - Год. 11, бр. 14-15(2015), стр. 7-22
Насл. на енгл. јез.: Social Distance of Students from Serbia, Macedonia and Bulgaria Concerning Roma People.

* Реч је о компаративном приказу резултата више истраживања на студентској популацији. Најпре, о истраживању реализованом на универзитетима у Нишу, Битољу и Великом Трнову, потом и о испитивањима спроведеним у више временских тачака на популацији студената Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици и Универзитета у Београду. Утврђено је да се дистанцираност према Ромима јавља као константа, као и да је испољена готово у свим посматраним социјалним релацијама, при чему је она неједнака код студената различитих универзитета и варира у различитим тачкама временског пресека. Евидентно је да етнокласна позиција Рома у региону погодује обнављању ланца социјалне искључености, која се манифестује и кроз релативно високе скорове етничке дистанце већинског становништва, чак и у његовом најобразованијем сегменту.

UDK 316.728(=163.41):316.64-057.87

421. Religijsko-konfesionalno biće Roma Srbije i pitanje nacionalnog identiteta / Dragoljub B. Đorđević
У: Бошњаčka пismohrana. - ISSN 1332-2362. - Год. 38, бр. 40-41(2015), стр. 291-307
Насл. на енгл. јез.: The Religious-Confessional Identity of the Roma of Serbia and the Question of National Identity.

* Роми су аутохтона етничка мањина у Србији, са извесном будућношћу у српском друштву, али је нужно да се у

њега интегришу. Интеграцију – без асимилације, а камоли сегрегације – тј. интеркултурализацију живота и безконфликтно напуштање етнокласног стања морају извести сами Роми. Роми су, иако прилично религиозни и добри верници, дискриминисани и у религијско-црквеном комплексу. Они се вероисповедно опредељују као припадници православља, римокатолицизма и ислама; у последње време и протестантизма. Тешко их прихватају верници на прве три стране, али их понајбоље примају у своје редове мале и велике протестантске заједнице: на делу је њихова својеврсна конверзија у трећи крак хришћанства.

UDK 323.1(=214.58)

422. Rromanipe in Transition : Protestantization of Roma /

Dragan Todorović

U: Facta Universitatis. Series: Philosophy, Sociology, Psychology and History. - ISSN 1820-8495. - Vol. 15, br. 1(2016), str. 37-50

Nasl. na srp. jez.: Rromanipe u tranziciji : protestantizacija Roma.

* Продирање протестантског учења међу Роме у југоисточној Србији, интензивније деценију и по уназад, покренуло је процес преобликовања њиховог колективног идентитета. Традиционалне саставнице *Rromanipea* преосмишљавају се и прилагођавају савремености. Некадашњу припадност уједињеној и хомогеној етничкој групи, Роми сада издижу на ниво религијске идентификације, а културни идентитет поистовећују са прокламованим вредностима верских заједница, чији су припадници однедавно. Првобитна подела на „Ми, Роми” и „Они, Гаџе” еволуира у „Ми, верујући” и „Они, неверујући”. Приликом избора животног сапутника није пресудна „чистота крви”, већ „чистота у Христу”: преферирани избор партнера искључиво на ендегамној основи замењен је одабиром са конфесионалним упориштем, уз проширивање етничког колорита.

UDK 316.74:2(=214.58)

423. Šaban Bajramović u kabinetu 227 / Dragoljub B. Đorđević

U: Sociološka luča. - ISSN 1800-6167. - God. 10, br. 1(2016), str. 13-19

Nasl. na eng. jez. : Šaban Bajramović in Office 227.

* Социолошка цртица о чињеници да је у кабинету 227 на Машинском факултету Универзитета у Нишу, у којем сто-

лује Катедра за друштвене науке, већ деценију на зиду окачана слика Шабана Бајрамовића. Одакле и како се ту, за многе изненађујуће и у неодговарајућем амбијенту, нађе портрет цара ромске музике? Одговарајући на то питање, аутор заправо исписује увод у монографију „Питао сам малог пужа – моја социолошка прича о Шабану Бајрамовићу”, која би требало да се појави до краја 2017. године у издању београдске издавачке куће „Службени гласник”.
UDK 784.4:929 Bajramović Š.

424. Zdravstvene i higijenske navike Roma u Knjaževačkoj opštini / Dragana Mitrović...[et al.]
U: Timočki medicinski glasnik. - ISSN 2406-1042. - Vol. 41, br. 3(2016), str. 237-247

Nasl. na engl. jez.: Health and Sanitary Habits of the Roma Population in the Municipality of Knjaževac.

* У раду су приказане здравствено-хигијенске навике Рома у Књажевачкој општини. Анкетирано је 95 Рома из ромског насеља у Књажевцу, старости од 15 до 65 година, по методи случајног узорка. Утврђено је да на спровођење здравствено-хигијенских навика најпре утиче степен образовања.

Предложене су и мере за побољшање здравственог стања ромске популације: побољшање остваривања права Рома на здравствену заштиту кроз праћење примене Закона о здравственој заштити, унапређење животног окружења у ромској заједници, запошљавање ромских здравствених медијаторки у домовима здравља, унапређење хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима, повећање обухвата обавезном имунизацијом, побољшање репродуктивног здравља и превенција хроничних незаразних обољења, као и сензибилизација и едукација здравствених радника за рад са ромском популацијом, подстицање образовања, оспособљавање и запошљавање и др.

UDK 613.9(=214.58)(497.11)"2016"

425. Сахрана Шабана Бајрамовића и око ње : преплитање политике и религије / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић
У: Балканске синтезе. - ISSN 2406-1190. - Год. 4, бр. 3(2017), стр. 29-53

Насл. на енгл. јез.: The Funeral of Šaban Bajramović and Its Wider Implication : The Interweaving of Politics and Religion.

* Сахрана Шабана Бајрамовића, цара ромске песме и једне од најпознатијих српских личности у свету, 11. јуна 2008. године, представљала је сложен чин, онолико колико је био контроверзан и сам покојник. Била је пример преплитања политике и религије. До дана укопа није се знало да ли ће покојник бити погребен на православном Новом градском гробљу или на муслиманском Циганском гробљу у Нишу. Градски оци одлучили су да то буде на православном гробљу, док је сахрањивање обављено мешањем православних и муслиманских обичаја, што је иначе честа пракса код Рома. Ни присуство београдског муфтије Мухамеда Јусуфспахића није могло то да спречи. Додатни утисак да је дошло до мешања политике и религије оставило је присуство двојице високих политичара: тадашњег председника Републике Србије Бориса Тадића – православца, и министра Расима Љајића – муслимана. Такође је додатну политизацију и полемику изазвао новински извештај са сахране, који је за НИН написао знани српски писац Зоран Ћирић.

UDK 316.728:32(=214.58) Бајрамовић Ш.

426. Car i „akademik” : Šabi i Brega / Dragoljub B. Đorđević
U: Sociološka luča. - ISSN 1800-6167. - God. 11, br. 1(2017),
str. 60-68

Nasl. na eng. jez. : Tzar and “Academician” : Shabi and Brega.

* У тексту се описује однос два музичка мага, једног који је из срца и душе стварао ромске песме, самог Шабана, и другог који је обрађивао те песме и њима очарао свет, Горана Бреговића. Овај однос одликују сарадња, али и неспоразуми, похвале и покуде, неразјашњене и недоказане тврдње, које су утицале да су се многи исхитреним изјавама сврставали на страну једног или другог музичара.

UDK 78:929 Bajramović Š.

78:929 Bregović G.

427. Protestantization of Roma from South-Eastern Serbia /
Dragan Todorović
U: Occasional Papers on Religion in Eastern Europe. - ISSN
0731-5465. - Vol. 38, br. 1(2018), str. 92-118

Nasl. na srp. jez.: Protestantizacija Roma jugoistočne Srbije.

* У раду се описују *начини* (мисионарење, преобраћење и прозелитизам) и *фактори* (социјално-економски, богословски, културни и политички) протестантизације Рома. Расправља се о *учинцима* протестантизације Рома и *саставницама* новог верског идентитета Рома преобраћених у „трећи” крак хришћанства.

Главни налази истраживања су да процес протестантизације Рома у југоисточној Србији доводи до: (1) еманципације и ублажавања социјалне искључености; (2) обликовања културног идентитета и верске матрице; (3) измене мањинског положаја и (4) преосмишљавања и прилагођавања *Rromanipea*.

UDK 316.77:316.647.8(=214.58)(497.11)

428. Захиде Баџи : један пример суфијске мистике из османског Ниша / Милан Ранђеловић

У: Гласник Етнографског института САНУ. -

ISSN 2334-8259. - Год. 66, бр. 1(2018), стр. 139-154

Насл. на енгл. јез.: Zahide Baci : An Example of Sufi Mysticism from Ottoman Niš.

* Рад представља анализу предања о Захиде Баџи, заоставштине из суфијског фолклора, која је сачувана као део културно-историјског наслеђа османског Ниша. Предање обилује лајтмотивима из легенди и парабол светих људи у исламу чији су се култови поштовали као део народне верске традиције, не само у Османском царству, већ и у другим муслиманским земљама. Компаративним увидом у слична предања, у раду су ти лајтмотиви идентификовани, а њихово порекло анализирано. Тиме је боље сагледан опус синкретичких елемената из култура и религија Блиског и Далеког истока који су имплементирани у њу.

UDK 39:28-05(497.11) Баџи, З.

429. Gender, Ethnicity and Activism : “The Miracle is When We Don't Give Up ...” / Anna Daróczy... et al.

У: Journal of Poverty and Social Justice. - ISSN 1759-8281. -

Vol. 26, br. 1(2018), str. 77-94

Nasl. na srp. jez.: Rod, etnička pripadnost i aktivizam :

„Čudo je kad ne odustanemo ...”.

* Овај рад је заснован на феминистичком становишту и критичкој теорији расе, интерсекционалности и критици неолибералног система и штедне како би се истражио активизам ромских жена. Дубински интервјуи са четири истакнуте активисткиње показали су снагу идентитета и искуства одрастања као ромске жене у њиховој мотивацији за активизам, сложеност пројеката у уметности, глуми/режији, писању, заговарању политика, образовању, умрежавању, мобилизацији за изазивање неправде и промовисање трансформације и баријере непријатељства, угњетавања и штедне. Кључни налази односили су се на централни значај солидарности, подршке, поштовања, слушања између ромских жена и савезника, како би се супротставили изолацији неолибералног индивидуализма.
UDK 305-055.2(=214.58)

430. Тома Семафорџија / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Социолошки преглед. - ISSN 0085-6320. - Год. 53, бр. 4(2019), стр. 1636-1653
Насл. на енгл. јез.: Toma the Traffic Light Man.

* Социолошки портрет Рома Томе Семафорџије, перача шофершајбни на једној од централних раскрсница града Ниша. Он је занимљива фигура, градски лик, пуки сиротан, врло проницљив, веома прибирљив, малкице спадало, донекле невољник и страшљивко, протежиран од заштитника; има омеђену територију делатности, уме са четком од детињства, ради оно што воли да би преживео, прилично зарађује, многи му завиде. Он не измамљује сажалење, ретко ко га стигматизује, није дрзак ни љутиша, не натура се и не протестује, занимање му је потцењено а нимало није лако, није алкав и не фушари у послу, не воли шкртице, не дрежди на семафору нити тутунише. Тома Семафорџија је најбољи изданак тог рода, идеални тип.

UDK 316.728(=214.58)(497.11), „2018”
303.686

431. Toma Semaforđija : niški perać šoferšajbni u raljama statistike / Dragan Todorović
У: Sociološka luča. - ISSN 1800-6167. - Год. 13, br. 2(2019), str. 70-102

Nasl. na eng. jez. : Toma the Traffic Light Man : A Windshield Cleaner from Niš in the Jaws of Statistics.

Придржавајући се *Протокола посматрања и бележења података о дневном раду перача шофершајбни на семафору Булеvara Никола Тесла*, посматрачи су себи ставили у задатак да, након вишенедељног посматрања, забележе све радње предузете с Томине стране између смене црвеног и зеленог светла на семафору. Дакле: (1) да ли ће понудити своје „услуге” возачима у обе коловозне траке из правца техничких факултета; (2) хоће ли се задржати само на брисању шофершајбне или ће „третман” укључити и прање задњег стакла; (3) колико ће га пута возачи одбити; (4) да ли ће увек бити новчано награђен за учињену услугу, као и (5) хоће ли добити новац од возача без обавезе да одради „хигијену” аутомобилских стакала. Такође, и: (1) колико траје његов „радни дан”, (2) да ли прави паузе у раду и којим поводима, (3) да ли му неко помаже у раду, (4) каква му је комуникација са возачима, (5) да ли долази до сукоба са возачима и (6) како се понаша према другим људима ван раскрснице, као и они према њему.

UDK 316.37:648.53

432. Роми у обичајима код Срба / Недељко Богдановић
У: Караџић . - ISSN 1821-4061. - Год. 11, бр. 11(2019), стр. 154-161

Насл. на енгл. јез.: The Roma People in Serbian Customs.

* У раду се говори о пожељности да Роми учествују у обичају полагањика (ритуалног посетиоца на Игњатов дан) у источној Србији.

UDK 398.332.416(=214.58)(497.11-11)

433. Language Practice of the Romani Community in Serbia : Inclusion or Responce to the Stigma? / Jasmina Petrović
У: RUDN Journal of Sociology. - ISSN: 2313-2272. - Vol. 19, br. 2(2019), str. 212-221

Nasl. na srp. jez.: Jezičke prakse romske zajednice u Srbiji : uključivanje ili odgovor na stigmatu?

* На основу резултата истраживања спроведеног 2014. године показано је да су ставови ромске заједнице према језику и језичкој пракси израз општег друштвеног положаја

ове мањине у српском друштву. Њена језичка пракса у вези је са очувањем идентитета у условима неравномерне расподеле друштвене моћи између већинске и мањинских заједница. Употреба матерњег језика сведена је на домен приватне комуникације са припадницима сопственог народа, чиме се заправо прикрива сопствени етнички идентитет. У студији се показује како лингвистичка мимикрија служи за избегавање друштвене стигматизације.

UDK 323.1(=214.58)

434. Још социолошких цртица о шофершајбновцима / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Годишњак за социологију. - ISSN 1451-9739. - Год. 16, бр. 2(2020), стр. 33-59
Насл. на енгл. јез.: Further Sociological Notes on Squeegee Men.
* Текст је настао на основу истраживања Рома Томислава Асановића, перача шофершајбни на нишкој раскрсници код Моста младости, преименованог у Тома Семафорција. Искуствени део проучавања извели су 2018. године Јелена Динић, Драган Тодоровић и Младен Митровић, док је писац чланка једну деценију скоро свакодневно непосредним посматрањем прикупљао податке о понашању и обављању посла овог шофершајбновца, који се може прогласити за идеалног представника своје занатске феле. Иако их се само овлаш дотичемо у социолошком портретисању, аутор изражава наду да ће изучавање перача шофершајбни подстаћи скрупулознија емпијска истраживања ромских урбаних рудара, осталих маргиналаца и губитника – не заборавимо – људи који животу дају лепше нијансе, и успостављавање социологије беде и пауперизације или социологије маргинализованих група, у српској социологији посебне дисциплине тек у зачетку.
UDK 316.728(=214.58)(497.11)”2018”

435. Roma Inner Migration Tradition Between Social Inclusion and the Protection of Natural Resources / Aleksandar Valjarević, Jasmina Petrović, Olivera Marković Savić, Dejan Filipović, Dušan Ristić, Dragan Radovanović, and Marijana Azdejković
У: SAGE Open. - ISSN 2158-2440. - Vol. 10, br. 2(2020), str. 1-10

Nasl. na srp. jez.: Unutrašnja migraciona tradicija Roma između socijalne inkluzije i zaštite prirodnih resursa.

* Користећи постојећа сазнања о друштвеним и културним карактеристикама Рома у Србији, аутори успостављају могућу повезаност ромске популације са очувањем природних ресурса. Користећи се и резултатима других истраживања, утврђује се просторни распоред ромских насеља и активност ромске заједнице у простору. У чланку се истражује могућност подизања нивоа ромске економске активности и друштвене интеграције, уз истовремено очување природних ресурса и унапређења животне средине. Специфичном методологијом географског информационог система, те нумеричком и социолошком анализом, аутори покушавају да реше главне проблеме Топличког округа, повезујући ромску популацију у махалама са напорима за очување природних ресурса и унапређивањем животне средине.

UDK 504.03:(=214.58)

436. О ромском доприносу култури народа у Србији / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Трибина библиотеке САНУ. - ISSN 2335-0121. - Год. 13, бр. 13(2025), стр. 104-115
Насл. на енгл. јез.: On the Roma Contribution to the Cultures of People in Serbia.

* Ауторов сажети приказ зборника радова „Допринос Рома култури народа у Србији”, изговорен на трибини представљања нових издања Одбора САНУ, одржаној 16. априла 2024. године у Београду.

UDK 930.85(=214.58)(497.11)

437. Child Marriage Among Serbia's Roma Population : A Tradition or Not? / Dragan Todorović, Ivan Đorđević
У: Migracijske i etničke teme. - ISSN 1333-2546. - Год. 41, бр. 2(2025), стр. 171-192

Nasl. na srp. jez.: Romski dečji brakovi u Srbiji : tradicija ili ne?

* Опстајање праксе ране удаје ромских девојчица у двадесет и првом веку, феномена са вишеструко штетним последицама по ромску популацију, само потврђује његову сложену и вишедимензионалну природу и неопходност сагледавања у интеракцији са бројним социјалним чинио-

цима као што су сиромаштво, незапосленост, образовање, вредносни систем, норме, обичаји и родне улоге у заједници, неефикасност надлежних институција и инструмената јавне политике и др. Стога се у раду полази од концепта *маргинализованог окружења* као експланаторног оквира унутар кога функционише и репродукује се пракса дејчјих бракова у ромским заједницама у Србији. Мерама заштите ромске деце од свих видова злоупотребе, насиља и злостављања (формулисање и примена одговарајућих законских решења, промена друштвене свести и обезбеђивање алтернативе деци у ризику и њиховим породицама) државни органи би значајно допринели смањењу постојећих предрасуда према Ромима и омогућили припадницима ромске заједнице у Србији успешније укључивање у друштвене токове.

UDK 316.361-053.2(497.11=214.58)

392.5-053.2(497.11=214.58)

347.62-053.2(497.11=214.58)

V

**ПРИКАЗИ КЊИГА И
ТЕКСТОВА НИШКЕ
РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ**

**REVIEWS OF BOOKS AND
ARTICLES OF THE ROMOLO-
GICAL SCHOOL OF NIŠ**

438. Interkulturalnost ili puka tolerancija? / Ljubiša Vujošević
 У: Republika. - ISSN 0354-7973. - Бр. 236-237(1999), стр. 23-24
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
 Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
439. Пробуђена савест / Горан Башић
 У: Роми : социолошки увид / приредио Драгољуб Б.
 Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :
 Пеликан принт, 2000, стр. 161-163
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
 Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
440. Оригиналноост процедуре / Ива Трајковић
 У: Роми : социолошки увид / приредио Драгољуб Б.
 Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :
 Пеликан принт, 2000, стр. 163-165
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
 Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
441. Отклон од „социолошког реализма” / Срђан Вукадиновић
 У: Роми : социолошки увид / приредио Драгољуб Б.
 Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :
 Пеликан принт, 2000, стр. 165-166
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
 Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
442. Методолошко богатство / Јован Живковић
 У: Роми : социолошки увид / приредио Драгољуб Б.
 Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки сусрети :
 Пеликан принт, 2000, стр. 167-168
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.

- Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
443. Јавор изнад главе / Милош Марјановић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 24, бр. 3-4(2000),
стр. 349-350
* Реч на промоцији књиге: Јавор изнад главе : класична
вера и ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
444. Роми : социолошки увид / Војислав Становчић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 24, бр. 3-4(2000),
стр. 351-354
* Реч на промоцији зборника: Роми : социолошки
увид / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски
социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - 170 стр.
445. Ромске душе / Јелена Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 24, бр. 3-4(2000),
стр. 365-366
* Реч на промоцији књиге: Ромске душе : кривудава
друмови до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован
Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић,
Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу,
2001. - 96 стр.
446. Ромске душе / Бранимир Стојковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 24, бр. 3-4(2000),
стр. 367-369
* Реч на промоцији књиге: Ромске душе : кривудава
друмови до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован
Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић,
Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу,
2001. - 96 стр.
447. Пут гаравих момака / Срђан Вукадиновић
У: Побједа. - Год. LVII, бр. 17.05.(2001), стр. 21
* Свијет књиге

448. Romanies, Our Neighbors / Jovica Vasić
 U: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. -
 ISSN 1820-8495. - Vol. 2, No. 8(2001), str. 593-594
 * Приказ књиге: Роми, наше комшије : доњокомренски
 Роми / уредник Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети : Пеликан принт, 2000. - 88 стр.
449. A Sociological Insight into the Fate of the Romanies /
 Dragana R. Mašović, Dragoljub B. Đorđević
 U: Facta Universitatis. Series Philosophy and Sociology. -
 ISSN 1820-8495. - Vol. 2, No. 8(2001), str. 595-596
 * Приказ књиге: Роми – социолошки увид / уредник
 Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Комренски социолошки
 сусрети : Пеликан принт, 2000. - 170 стр.
450. Гробља као показатељ суживота? / Душан Петковић
 У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 25, бр. 1-4(2001),
 стр. 199-202
 * Приказ књиге: Јавор изнад главе : класична вера и
 ромско-православна сеоска гробља / Драгољуб Б.
 Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Комренски
 социолошки сусрети, 1999. - 128 стр.
451. Религијски живот Рома, део слике... / Никола Петковић
 У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 25, бр. 1-4(2001),
 стр. 207-209
 * Приказ књиге: Ромске душе : кривудаи друмови до
 ромских душа : интервјуи / Јован Живковић, Драган
 Тодоровић, Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. -
 Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр.
452. Допринос разумевању религијског „другог” / Дејан
 Видојковић
 У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 25, бр. 1-4(2001),
 стр. 223-225
 * Приказ зборника: Vere manjina i manjinske vere /
 priredili Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Jovan
 Živković. - Niš : JUNIR i Zograf, 2001. - 350 str.

453. Заборављена „деца“ / Драган Миленовић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 25, бр. 1-4(2001), стр. 227-229
* Приказ књиге: Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Друштво за заштиту и унапређење менталног здравља деце и омладине : Одбор за грађанску иницијативу, 1998. - 32 str.
454. Еманципација Рома : преломни тренуци / Оливера Марковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 26, бр. 3(2002), стр. 473-476
* Приказ зборника: Romi na raskršću : (prava manjina i manjinskih zajednica) / priredili Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković. - Niš : Punta : DDA : KSS : Bahtalo Drom, 2002. - 242 str.
455. Momci iz našeg kraja / Jasna Bulajić
У: Култура. - ISSN 0023-5164. - Бр. 103-104(2002), стр. 311-315
* Приказ књиге: Скинхеди – момци из нашег краја / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Друштво за заштиту и унапређење менталног здравља деце и омладине : Одбор за грађанску иницијативу, 1998. - 32 str.
456. Krivudavi drumovi / Aleksandra Prodanović
У: Култура. - ISSN 0023-5164. - Бр. 103-104(2002), стр. 319-322
* Приказ књиге: Ромске душе : кривудава друмови до ромских душа : интервјуи / разговарали Јован Живковић, Драган Тодоровић, Владимир Јовановић, Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Универзитет у Нишу, 2001. - 96 стр.
457. Romska poezija Bajе Saitovića / Nada Štavljanin
У: Култура. - ISSN 0023-5164. - Бр. 103-104(2002), стр. 337-338
* Приказ књиге: Ak avilam = Evo stigli smo / Baja Saitović Lukin. - Prokuplje : autor, 1999. - 48 str.
458. Два изборна курса / Лела Милошевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 27, бр. 1(2003), стр. 151-153

* Приказ књиге: Sociologija romskog identiteta / Dragoljub B. Đorđević, Marijana Filipović, studenti. - Niš : Komrenski sociološki susreti : Smyk, 2002. - 387 str.

459. О култури Рома / Душан Петковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 27, бр. 2(2003), стр. 333-335

* Приказ темата: Kultura Roma / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Beograd : Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 2002. - 224 str.

460. Роми на бувљацима / Милан Стојановић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 27, бр. 2(2003), стр. 337-338

* Приказ текста: Romanies at Flea Markets : Mirror of Serbian Economy / Dragoljub B. Đorđević, Jovan Živković, Dragan Todorović.
У: Теме. - Год. 26, бр. 1(2002), стр. 121-142.

461. Јабука у срцу / Весна Николић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 27, бр. 2(2003), стр. 341-343

* Приказ књиге: Jabuka u srcu / Kadrija Šainović, Osman Balić. - Niš : Smotra kulturnih dostignuća Roma Srbije, 2002. - 115 str.

462. Мачке перу веш / Јелена Живковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 28, бр. 3(2004), стр. 301-303

* Приказ књиге: Мачке перу веш : бајке Рома југоисточне Србије / приредио Драгољуб Б. Ђорђевић. Ниш : Italian Consortium of Solidarity : Свен, 2003. - 95 стр.

463. Економска култура Рома / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 28, бр. 4(2004), стр. 435-438

* Приказ књиге: Sa margina : Romi i zanimanja / Vladimir Cvetković. - Niš : Punta, 2003. - 296 str.

464. О религији и верским обичајима Рома / Душица Дробњак
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 28, бр. 4(2004),
стр. 455-457
* Приказ зборника: Религија и верски обичаји Рома /
предговор написали и приредили за штампу Драгољуб Б.
Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР : Свен, 2003. -
216 стр.
465. Evangelization, Conversion, Proselytism / Paul Mojzes
U: Religion in Eastern Europe. - ISSN 1069-4781. - Vol. 24, br.
6(2004), str. 44-47
* Приказ зборника: Evangelization, Conversion,
Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : KSE :
Punta, 2004. - 106 str.
466. Религијска култура Рома / Ирена Вељковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 1-2(2005),
стр. 231-233
* Приказ зборника: Roma Religious Culture / edited by
Dragoljub B. Đorđević. - Niš : YSSSR : YURoma Center : Punta,
2003. - 190 str.
467. О борбама за вернике у религијској арени / Маријана
Филиповић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 1-2(2005),
стр. 235-239
* Приказ зборника: Evangelization, Conversion,
Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : KSE :
Punta, 2004. - 106 str.
468. Evangelization, Conversion, Proselytism / Paul B.
Gordiejew
U: Balkan Academic News. - Br. 6
* Приказ зборника: Evangelization, Conversion,
Proselytism / edited by Dragan Todorović. - Niš : YSSSR : KSE :
Punta, 2004. - 106 str.
469. Romas and Others, Others and Roma : Social Distance /
Margaret Hagan
U: Balkan Academic News. - Br. 10

* Приказ књиге: Romas and Others – Others and Romas : Social Distance / Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Lela Milošević. - Sofia : Institute for Social Values and Structures "Ivan Hadjiyski", 2004. - 129 str.

470. Роми – од заборављене до мањине у успону / Јелена Живковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 29, бр. 4(2005), стр. 627-629

* Приказ зборника: Romi : od zaboravljenje do manjine u usponu / priredio Dragoljub B. Đorđević. - Niš : Odbor za građansku inicijativu, 2004. - 203 str.

471. Завичајност и егзистенција / Желимир Вукашиновић
У: Градина. - ISSN 0436-2616. - Год. 42, бр. 16(2006), стр. 287-290

* Приказ књиге: Romski eseji / Luka Prošić. - Niš : Društvo Rom Sait Balić, 2005. - 208 str.

472. Ессе liber / Ђокица Јовановић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 30, бр. 2(2006), стр. 321-322

* Реч на промоцији књиге: Romski eseji / Luka Prošić. - Niš : Društvo Rom Sait Balić, 2005. - 208 str.

473. Роми : отварање круга / Драгољуб Б. Ђорђевић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 30, бр. 2(2006), стр. 323-325

* Реч на промоцији књиге: Romski eseji / Luka Prošić. - Niš : Društvo Rom Sait Balić, 2005. - 208 str.

474. Част је награда за врлину / Осман Балић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 30, бр. 2(2006), стр. 327-328

* Реч на промоцији књиге: Romski eseji / Luka Prošić. - Niš : Društvo Rom Sait Balić, 2005. - 208 str.

475. Експозе о ромским есејима / Лука Прошић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 30, бр. 2(2006), стр. 329-332

* Реч на промоцији књиге: *Romski eseji* / Luka Prošić. - Niš : Društvo Rom *Sait Balić*, 2005. - 208 стр.

476. Библиографија Нишке ромолошке школе / Јовица Васић
У: Народне новине. - Год. LXIV, бр. 26.01.(2007), стр. 19
* Култура.

477. Научници о Ромима / Зоран Арацки
У: Вечерње новости. - Год. LIV, бр. 19.02.(2007), стр. 19
* Ниш.

478. Наше комшије Роми / Драган Тодоровић
У: Политика. - Год. CIV, бр. 13.08.(2007), стр. 10
* Погледи.

479. Islam at the Balkans in the Past, Today and in the Future / Goran Goldberger
У: Sociologija i prostor. - ISSN 1846-5226. - God. 45, br. 176 (2)(2007), str. 224-227
* Приказ зборника: Islam at the Balkans in the Past, Today and in the Future / edited by Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, Ljubiša Mitrović. - Niš : YSSSR, 2007. - 136 str.

480. Социолошки допринос библиографског проучавања Рома – могућности институционализације НРШ? / Данијела Здравковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 1(2008), стр. 239-243
* Приказ књиге: Нишка ромолошка школа : библиографија = Romology School of Niš : Bibliography : 1996–2015. / Драган Тодоровић. - Ниш : Универзитетска библиотека „Никола Тесла”, 2006. - 174 стр.

481. Шабанова звезда – посебна галаксија / Тома Тодоровић
У: Политика. - Год. CV, бр. 21.04.(2008), стр. 16
* Ритам.

482. Колеги и пријатељи за Шабан Байрамовић / М. Тодоров
У: Братство. - Год. XLVI, бр. 23.05.(2008), стр. 11
* Култура – Изкуство.

483. „Добар дух” свих Рома света / Драган Тодоровић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 32, бр. 4(2008),
стр. 955-956
* Реч на промоцији књиге: *Kralj romske pesme : drugi o Šabanu Bajramoviću / Rade Vučković-Niški*. - Niš : Punta, 2008. - 107 стр.
484. Дервиши међу Ромима / Драгомир Јанковић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 33, бр. 4(2009),
стр. 1619-1620
* Приказ књиге: *Устала Јемка : (текије, тарикати и шејхови нишких Рома) = Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић*. - Ниш : Филозофски факултет, 2009. - 68, 55 стр.
485. Romski derviši u Nišu / Marija Raković
У: Sociološka luča. - ISSN 1800-6167. - God. 3, бр. 2(2009),
стр. 132-133
* Приказ књиге: *Устала Јемка : (текије, тарикати и шејхови нишких Рома) = Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић*. - Ниш : Филозофски факултет, 2009. - 68, 55 стр.
486. Ustala Jemka : tekije, tarikati i šejhovi niških Roma /
Marjan Sokić
У: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 51, br. 4(2009), str.
447-448
* Приказ књиге: *Устала Јемка : (текије, тарикати и шејхови нишких Рома) = Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић*. - Ниш : Филозофски факултет, 2009. - 68, 55 стр.
487. Jemka Has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš
Romas / Žikica Simić
У: Politikologija religije. - ISSN 1820-6581. - God. 4, br.
1(2010), str. 133-135

* Приказ књиге: Устала Јемка : (текије, тарикати и шејхови нишких Рома) = Jemka has Risen : Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Ниш : Филозофски факултет, 2009. - 68, 55 стр.

488. Култура Рома у академском дискурсу / Јелена Божиловић
У: Теме (Ниш). - ISSN 0353-7919. - Год. 34, бр. 4(2010), стр. 1451-1453
* Приказ књиге: На коњу с лаптопом у бисагама : увод у ромолошке студије / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Нови Сад : Прометеј, 2010. - 464 стр.

489. Sociologizacija romologije – prvo identitet, a onda približavanje / Milovan Vuković
У: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 53, br. 3(2011), str. 372-377
* Приказ књиге: На коњу с лаптопом у бисагама : увод у ромолошке студије / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Нови Сад : Прометеј, 2010. - 464 стр.

490. Za Rome i o Romima, s poštovanjem / Mia Karamehić
У: Diskursi. - ISSN 2233-0178. - God. 1, br. 2(2011), str. 187-191
* Приказ књиге: На коњу с лаптопом у бисагама : увод у ромолошке студије / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Нови Сад : Прометеј, 2010. - 464 стр.

491. Kazuj krčmo Džerimo / Milena Stanojević
У: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 53, br. 3(2011), str. 367-369
* Приказ књиге: Казуј крчмо Џеримо / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Београд : Службени гласник, 2010. - 287 стр.

492. Na konju s laptopom u bisagama / Marija Šerić
 U: Društvena istraživanja. - ISSN 1330-0288. - God. 21, br. 2(116)(2012), str. 596-598
 * Приказ књиге: На коњу с лаптопом у бисагама : увод у ромолошке студије / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Ниш : Машински факултет ; Нови Сад : Прометеј, 2010. - 464 стр.
493. Култно место нишких Рома, сведок религијског преплитања / Андријана Гојковић
 У: Народне новине. - Год. LXXII, бр. 10.11.(2017), стр. 14
 * Култура.
494. Књига Драгољуба Ђорђевића о Шабану Бајрамовићу / Зоран Арацки
 У: Дневник. - 15.06.2018.
 * Култура.
495. Још једна прича о (б)лузеру јужне пруге / Драган Тодоровић
 У: Социолошки преглед. - ISSN 0085-6320. - Год. 53, бр. 2(2019), стр. 701-712
 * Приказ књиге: Питао сам малог пужа : моја социолошка прича о Шабану Бајрамовићу / Драгољуб Б. Ђорђевић. - Београд : Службени гласник, 2018. - 334 стр.
496. Monografija „Romi na treći način” / Dijana Milošević
 U: Blog „Sociološka imaginacija”. - 20.05.2020.
 * Приказ књиге: Роми на трећи начин / Драган Тодоровић. - Ниш : ЈУНИР ; Нови Сад : Прометеј, 2015. - 89 стр.
497. Прича о глувонемом перачу прозора / Биљана Сикимић
 У: Фолклористика. - ISSN 2560-4414. - Год. 5, бр. 2(2020), стр. 206-208
 * Приказ књиге: Тома семафорција : социолошки портрет перача шофершајбни / Драгољуб Б. Ђорђевић, Драган Тодоровић. - Нови Сад : Прометеј ; Ниш : Машински факултет, 2020. - 264 стр.

498. Niška romska muzika na početku novog milenijuma /
 Dragan Todorović
 U: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 62, br. 4(2020), str.
 617-619
 * Приказ књиге: Музичка пракса Рома у Нишу на
 почетку 21. века / Данијела Здравих Михаиловић. - Ниш :
 Факултет уметности у Нишу, 2019. - 90 стр.
499. Sociološka saga o peraču šoferšajbne na urbanom raskršću /
 Ljubiša Mitrović
 U: Sociologija. - ISSN 0038-0318. - God. 62, br. 4(2020), str.
 612-616
 * Приказ књиге: Тома семафорција : социолошки
 портрет перача шофершајбни / Драгољуб Б. Ђорђевић,
 Драган Тодоровић. - Нови Сад : Прометеј ; Ниш :
 Машински факултет, 2020. - 264 стр.
500. Романипе на сваком путу / Данијела Поповић Николић
 У: Социолошки преглед. - ISSN 0085-6320. - Год. 58, бр.
 2(2024), стр. 573-584
 * Приказ зборника: Допринос Рома култури народа у
 Србији / приредили Тибор Варади, Драгољуб Б. Ђорђевић,
 Драган Тодоровић. - Београд : САНУ, 2022. - 282 стр.
501. О историјату и значају ромског култног места у тврђави /
 Андријана Гојковић
 У: Народне новине. - Год. LXXX, бр. 04.06.(2025), стр. 14
 * Култура.
502. Саит Балић – „баро мануш” (велики човек, великан) /
 Драган Тодоровић
 У: Балканске синтезе. - ISSN 2406-1190. - Год. 12, бр.
 2(2025), стр. 89-93
 * Приказ књиге: Život i delo Saita Balića : priča o
 romskom pokretu / Osman Balić. - Niš : YUROM Centar,
 2023. - 201 str.

ПОГОВОР

НИШКА РОМОЛОШКА ШКОЛА: ЗАМИСАО – ПРИНОСИ – ПЕРСПЕКТИВА

„У таквој ситуацији, представници Нишке ромолошке школе су преузели на себе, као своју грађанску и моралну обавезу, улогу нарочитог гласноговорника и лобисте ове етничке заједнице. Они су наставили да истражују на систематичан начин кретања у ромском друштвеном и економском статусу, утицаје дискриминаторних осећања из околине на живот Рома и на промене које се одигравају у етничком и религијском идентитету појединих ромских подгрупа.”

Илона Томова

Наговештај социолошког проучавања Рома

Премда су нишки истраживачи и пре 1985. штампали два текста о „момцима гарава лица” (Прошић, 1972; Ђирић, 1979),³ клица потоње *Нишке ромолошке школе* (надаље: НРШ) проклијала је те године у раду *Социолошко истраживање друштвених односа и регионални развој*. У том програматском напису, својеврсном пледоајеу за социологију одоздо” и изучавање друштвених односа на регионалном нивоу – овде у простору нишког краја и шире југоисточне Србије као засебних географских и културних целина – потреба за социолошким проучавањем Рома наговештава се синтетизованим изрицајем (Ђорђевић, 1985: 221–222):

Национални односи, исто тако, нису били предмет истраживања, што је недопустиво у региону где живе, осим српског народа (у малом броју представници других народа и народности), још припадници бугарске народности и ромског етноса.

³ Лука Прошић у форми лирске прозе приповеда о свакодневном животу, обичајима и навикама Рома Скопља, у време тамошњег великог земљотреса 1963. године. Јован Ђирић, на основу урбанистичке историје Ниша, прецизно показује како су ромска насеља, тј. мале, увек била на ободу градског језгра и имала обележја градске периферије. Неке су мале ишчезле, а неке су уткане у урбано језгро.

Иако народи, народности и етничка група Рома живе у ко-егзистенцији захваљујући временској укоренености и оправдано подржани политичким фактором, ипак егзистирају сфере отворене за побољшање, понекад коренито, статуса народности и етничке групе.

По марксистичкој теорији о нацијама нема стварне равноправности без изједначавања у економским могућностима: политичка и културна еманципација је половишна ако није и економска. Тако је бугарска народност интензивно напредовала у политичкој и културној еманципацији, али заостаје у економској. Тачније, погранични делови нишког региона су у стагнантном развоју.⁴ О томе се већ чује са говорница високих федералних и републичких форума, да ли и регионалних? Ти „пропусти“ могу имати импликације на развој унутрашњих националних односа, као што су и шире, интердржавне природе, а захтевају редовиту социолошку сондажу.

За разлику од бугарске народности, код ромске етничке групе (правилније би било – код ромске народности, националности, како ће се ускоро вероватно именовати)⁵ ситуација је знатно сложенија и неповољнија. Она касни у свим видовима еманципације, премда кашњење није равномерно. Та, историјски тврдокорна, етничка група тек је на почетку интегралног националног просперитета. Вековна изолација ју је нагнала да се изнутра чврсто интегрише, сачувавши културни идентитет и стил живота, што уз очите посебности претпоставља сасвим другачији третман окружујуће заједнице.

Евидентно је да покушаји реструктурирације и реинтеграције живота у условима издвојених ромских мала (читај: „гета“), којима се не може порећи добронамерност, кроз расељавања и додељивања станова, затим подизање образовног нивоа у школама без двојезичне наставе, те јачање економске сигурности и елиминисање беде путем (не)адекватног запошљавања и социјале не пружају очекиване резултате.

Да се не би еманципација искључиво задржала на фолклорном елементу, и да би се подстрекивала средствима саображеним духу Рома, неопходна је диференциранија друштвена акција и на бази научне опсервације. Социолошка и социјал-

⁴ То важи и за остале пограничне делове уже Србије (Болчић, 1981).

⁵ Тада се званично и политичким језиком говорило о народима, народностима и етничким групама: Срби су прво, Бугари друго а Роми треће. Данас имамо већинске народе и признате националне мањине: Срби су прво, док су Бугари и Роми друго. Битан је податак да су Роми тек почетком XXI века, *Законом о заштити и правима националних мањина* из 2002, најзад добили тај статус, што је још онда предсказано (примедба – Д. Б. Ђ.).

антрополошка истраживања на терену, уважавајући облике ромског хабитуса, понудила би изворнију панораму са репрезентацијом аутохтоних жеља и тежњи популације, откривала би богатство енергија и разноврсност продуктивних могућности учаурених у традицију етноса, а често непримерено подстицаних и коришћених. Због тога је потребно предузети интердисциплинарно сликање стила живота Рома и њихове културне самосвести, као и разрадити конкретне алтернативне програме националне еманципације (пример у економској еманципацији: професионализација музичког фолклора и легализација естрадне сцене, самозапошљавање у традиционалним занатима и услугама, кооперативно запошљавање и запошљавање у домаћој радиности – уз текуће, „нормалне” видове).

Не учини ли се то, остаће друштвено неоправдано да регион, на чијој територији битише компактан број Рома, улази у решавање „ромског питања” на стереотипан начин и уз спољашњи утисак душебрижничтва.⁶

Да би се наговештај НРШ-е превео у збиљу претходно је требало обавити конкретне послове, то јест:

- анимирати неколицину (млађих и старијих) „ромолошки музикалних” сарадника;
- артикулисати теоријску позадину;
- припремити и објавити два–три „ударна” текста и тако се представити крхкој ромолошкој заједници;
- учествовати на домаћим и страним ромолошким скуповима;
- организовати ромолошке конференције;

⁶ Далеко раније но Џудит Оукли (2002), која је то доживела 1993, при саопштавању овог реферата 1985, на великој конференцији *Научноистраживачки рад и његова улога у развоју региона Ниш*, која се одржавала под патронатом Универзитета у Нишу, Регионалне привредне коморе и Основне заједнице науке региона Ниш и окупила тадашњи „крем” нишких академица, први пут сам искусио отворено *жигосање Рома*, које – касније ме је у то убедио мој ромолошки стаж – није било само олако испољавање непознавања њихове културе. Наиме, када сам започео реферисање о, овде пренетом, пасажу посвећеном Ромима, др Лазар Игњатовић, онда утледни професор Грађевинског факултета и водитељ сесије, грубо ме је прекидао и захтевао да напустим говорницу, што нипошто није долазило у обзир. Нисам се дао; непримерен инцидент академској заједници, свршио је у скандал: уз голему буку и негодовање већине колега, а то им иде на интелектуалну савест, до краја сам изговорио оно што сам и наумио. Згода је била поучна: треба наставити истраживање Рома и осмислити одговарајућу институционалну форму.

- успоставити међународну сарадњу;
- издати књигу—две на основу сакупљене евиденције;
- добити и спровести неколико искуствених истраживања;
- спремити библиографију радова; и
- извести ромолошке курсеве на академском нивоу.

И би тако. *Нишка ромолошка школа* стартова 1996, напуни тридесет лета и дочека да јој се поводом јубилеја појави исцрпна библиографија – од чак 437 јединица – зналачки урађена у радионици проф. др Драгана Тодоровића, њеног вредног посленика.

Теоријска позадина Нишке ромолошке школе

Што да не, отворено записујемо да се теоријска замишљао НРШ-е, уз уобичајена лутања, постепено развијала и да се непрестано усавршава. Питање *топоса*, као чврстог упоришта из којег је могуће научно целовито обухватити такву етничку непознаницу попут ромске, мучи и знатно старије ромолошке правце и уопште је препрека за коначно заснивање ромологије као признате академске дисциплине. Нуде се разноврсни излази из проблема и још се није стигло до сагласја.

Разрађујући у првим написима полазне основе за такво што (Ђорђевић, 1985; 1998; Ђуровић, 2000; Костадиновић, 2000), а свагда имајући на уму изградњу модела интеграције Рома (Ђорђевић and Filipović, 2006), тек се почетком овог века конзистентније уобличио теоријски background *Школе*, ослоњен на:

- идеју интеркултурализма, и
- шему социјалне стратификације Макса Вебера.

Образложење, овде донето у ширем изводу (Ђорђевић, 2002:9-19), темељи се на претпоставци да Ромима одговара теорија и пракса интеркултурализма и безконфликтног напуштања положаја етнокласе:

1а) Ромима одговара интеркултурализам. Социолози су текућих година и у нас промовисали интеркултурализам (Jakšić, 1995; 1997), односно порадили на заживљавању тог „по модног“ светског таласа. Иако се интеркултурализам већ препушта оштром критичарском скалпелу (Katunarić, 1996), а

првогласници свесни његовог омеђеног учинка, посебно у посткомунистичким друштвима, он *јесте једна од пронађених мудрости и нема му алтернативе* у мултиетничким и вишверским заједницама. Зато и Ромима, јер су у транснационалној ситуацији, свагда и свугде живе са другим етносима и културама – *„Роми у интеркултуралном окружењу”* – у потпуности одговара теоријски и практични интеркултурални прилаз. Поводом Рома гледано, ми збиља јесмо мултикултурно друштво, но далеко од интеркултуралистичке заједнице. Тиме интеркултурализам избија у први план, јер развијањем и гајењем интеркултуралне теоријске и практичне позадине, као синтетичке, итекако би се допринело да се Роми – тај народ са „укусом крви у устима” – отарасе гетске свести и гетоизације, дискриминације и сегрегације, и мање буду притиснути ксенофобијом и расизмом околине.

Роми јесу између мултикултурализма и интеркултуралности, али *интеркултурализам*, као теоријски и практични модел, *јесте нешто различито од мултикултурализма*, прецизније – његовим се заживљавањем тежи квалитетнијој заједници у којој мањинске етничке групе неће бити потпуно интегрисане нити апсолутно асимиловане. Задржаће сваку врсту самосвојности и, у равноправној интеракцији, размењиваће међусобно и са доминантном културом културна и друга добра.

Како је то Ј. Кардос (1998:9) сведено показала: *„Мултикултурално друштво* би требало имати карактеристике друштва у коме различите етничке групе живе заједно али без интеракције. У њему се мањинске групе пасивно толеришу, али нису прихваћене од стране већинске групе. *Интеркултурално друштво* би требало дефинисати као друштво где различите групе живе заједно, размењују животна искуства, поштују међусобно различите стилове живота и вредности.”

Иб) Ромима одговара безконфликтно напуштање положаја етнокласе. У уређеним заједницама – вели Вебер – положај људи, као појединаца и припадника различитих колективитета, јесте одређен *класом, моћи и статусом*, тј. трима големим и структуралним сегментима друштва: *социјално-економским подручјем, правно-политичким пољем и сфером културе*. То напосто значи да се ми делимо по богатству и економској снази, угледу који уживамо и моћи којом располажемо. Тако једни, чинећи узак круг људи, јесу пребогати и поседују више него што им треба – други, најбројнији, имају нешто и довољно за егзистенцију – док трећи немају ништа или имају врло мало, живе на ивици беде и зависе од социјалне потпоре. Неки су са привилегованим статусом, приписаним од стране заједнице,

већина је просечно вреднована, а ту су и они без икаквог угледа, презрени и понижени. Постоје моћници у друштву који доносе кључне одлуке за све и о свима; гро људи није у прилици да демонстрира моћ, осим у непосредном окружењу – пуно је и појединаца без шанси да остваре своје интересе упркос отпору. У друштву нису сви равноправни, нити ће икада бити, али су једино Роми у српској држави, као и у свакој другој, *етно-класа*, јер су они: „трећи” који „немају ништа или имају врло мало, живе на ивици беде и зависе од социјалне потпоре”, „без икаквог угледа, презрени и понижени” и „без шанси да остваре своје интересе упркос отпору”.

У принципу, за не-Роме и друге слојне и етничке групе, важи да се отуђује неједнакост, тиме и међусобна конфликтност, јер критеријуми раслојавања – образовање, професија, приход, стил живота, религија и конфесија, расна и етничка припадност, политичка снага и углед... - производе мултидимензионалну основу стратификације: „Сваки појединац заузима одређено мјесто с обзиром на сваки од тих критерија, а привилегираност у једном често се поништава с непривилегираношћу у другом (Кувачић, 1989:93).”

Како да се многи Ром, онда и читава национална мањина, укључи у стратификациону утакмицу; напредује, примера ради, по друштвеним добрима које је стекао а још се бори за поштовање својте и шире околине, или, одмакне у политичкој моћи иако му мањка материјална подршка, најзад, стекне пристојан углед без асистенције властодржачког естаблишмента!? Тешко – но јесте изводљиво. Треба „променити живот” и понашање у социјално-економским подручју, правно-политичком пољу и сфери културе.

Пође ли се од тога, онда истраживања НРШ-е стављају у срж збивања сам етнос. Јер, *интеграцију* – без асимилације, а камоли сегрегације – тј. интеркултурализацију живота и без-конфликтно напуштање етнокласног стања, хтели или не, *морају извести сами Роми*. На њихова ће „плећа” већма пасти терет самојачања и самооспособљавања зарад тога да могу квалитетније и у ширем обиму приступити и користити друштвена добра, демонстрирати моћ у социјалном простору и стећи углед шире заједнице. Дакако, *држава* је дужна да путеве интеграције попљоча свакојаким подршкама, првенствено правним и материјалним, а *већински народ* искреном жељом за интеркултуралним даривањем, давањем и примањем. Држава и окружујућа нација тако ће поступити не само из разлога бриге саве-

сти, јер, свиђало се то некоме или не, сnose историјску кривицу за положај Рома човека недостојан, већ и због тога што је то залог будућности.

In summa, модел интеграције имаће успеха: а) ако многи Ром коначно прихвати одговорност за себе, својту, групу и читав етнос, узме „ствар у своје руке” и поради на еманципацији у „зноју лица свог”; и б) ако у држави, српском друштву и у Срба заживи идеја по којој живети са и поред расно, етнички и религијски „друкчијег” јесте предност и богатство – никако несрећа против које се треба борити.

Централна поља интересовања Нишке ромолошке школе

Теоријске премисе и замишљен модел интеграције, уз усвајање неколико методолошких правила, нарочито оног о политичкој коректности при истраживању ромске културе,⁷ налажу НРШ-и да иде даље од „пуког” научењаштва у покушају да активно делује и примени своје налазе. Ту њену особеност бриљантно је запазила Илона Томова (2004:2-3), знани бугарски ромолог, сводно јој оцењујући домете: „У таквој ситуацији, представници Нишке ромолошке школе су преузели на себе, као своју грађанску и моралну обавезу, улогу нарочитог гласноговорника и лобисте ове етничке заједнице. Они су наставили

⁷ Истраживач етноса – социолог, етнолог, антрополог... – нарочито у изучавању социјално-економски, правно-политички и културно *ранивих* народа дужан је да се придржава начела тзв. *политичке коректности*. У случају Рома, који су поврх свега још и у положају етно-класе, политичка коректност је неизоставна. Суштински се тиче става да у задатак ромолога напросто не спада само „строго објективно и вредносно неутрално” истраживање ромске културе већ и брига о *имици* Рома у друштвеној заједници. У племенитој намери да се ромскост – синоним за самосвојност ромске културе – пронађе, обради и изложи јавности, те тако допринесе еманципацији, интеграцији и уздизању читаве групе, није препоручљиво баратати, тј. инсистирати на негативним примерима. Нешто се прећуткује због закона, јер би ради изнетог податка неко био окривљен и кажњен, ино се заобилази због „нецивилизацијске ароме” како не би нанело срамоту конкретном појединцу и пољуљало његов статус у својти, треће се свесно забашурује због тога што је јавно мишљење неспремно да га прими и уважи. Дакако, демонстрирати политичку коректност у проучавању културе Рома нипошто не значи отупити критичку оштрицу, већ значи пажљиво је употребити водећи рачуна о реалном времену и простору. Ромолог, овде антрополог по Џ. Оукли (2002:51), „наставља да обавља своју етичку и политичку дужност како би заштитио проучаване народе од штетног излагања јавности”. О осталим узусима шире у: Ђорђевић, 2004ц.

да истражују на систематичан начин кретања у ромском друштвеном и економском статусу, утицаје дискриминаторних осећања из околине на живот Рома и на промене које се одигравају у етничком и религијском идентитету појединих ромских подгрупа.”

И заиста, *Школа* је усредредила научно интересовање на положај Рома у сва три велика подсистема друштва, у:

- социјално-економској области;
- правно-политичком пољу; и
- културној сфери.

Није се подједнако одмакло у обухвату тих структуралних области. Највише је обављеног посла у изучавању културе Рома, те би попис истраживаног изгледао овако:

- методолошки приступ ромској култури;
- ромски културни идентитет;
- гетонајре (ромство/ромскост);
- ромологија;
- историја Рома;
- Роми у Османском царству;
- ромски језик;
- ромске бајке;
- ромска имена;
- ромска поезија;
- ромске традиционалне песме;
- ромски певачи;
- ромски свадбени обичаји;
- школовање Рома;
- угледни Роми;
- ромски уметници;
- ромска религиозна култура;
- религија и верски обичаји Рома;
- Васулица и Ђурђевдан;
- ромска класична религиозност;
- верска литература на ромском језику;
- православни Роми;

- Роми припадници ислама;
- Роми дервиши;
- мисионарење и преобраћење;
- протестантизација Рома;
- ромска култура смрти;
- ромски предсмртни, смртни и посмртни обичаји;
- сахрањивање и ромска гробља;
- ромска култна места;
- стереотипи и предрасуде спрам Рома;
- социјална дистанца према Ромима;
- жигосање и дискриминација;
- ромска „гетска” свест;
- Роми на железници;
- мимикрија Рома;
- сексуалност Рома;
- феминизам и Ромкиње;
- рани бракови код Рома;
- страдање лесковачких и нишких Рома;
- стари нишки Роми;
- Роми грејачког краја;
- Сврљишки Роми;
- Доњокомренски Роми;
- Роми Кладова;
- Пиротски Роми;
- Лесковачки Роми;
- Врањски Роми;
- Дејански Роми;
- Лебански Роми;
- Топлички Роми;
- Роми са Косова;
- музичка пракса Рома

У правно-политичком простору обрађена су питања:

- претпоставки за ромску интеграцију;
- правног статуса као националне мањине;
- доношења стратегија и акционих планова;
- оснаживања Рома и Ромкиња;

- социјалног укључивања Рома;
- запошљавања Рома;
- одрживог становања;
- безбедности Рома;
- односа медија према Ромима;
- ромске политичке културе;
- изласка на изборе;
- пописа Рома;
- односа већинских народа према Ромима;
- положаја Рома у конфликтима;
- ромског односа према рату и миру;
- ромске перспективе спрам регионализма; и
- Декаде укључења Рома 2005-2015.

У социјално-економском подручју истражени су:

- ромска економска култура;
- ромско предузетништво и самоиздржавање;
- традиционална и нова занимања;
- ромска економија на бувљацима;
- просјачење; и
- индивидуални сакупљачи секундарних сировина.

Културолошка усмереност *Школе*, можда и претерана, јесте очигледна. Узрок томе је вероватно неравномерна заступљеност неизоставних кадрова: несхватљиво мањкају економисти, правници и политиколози који су посвећени проучавању Рома. Посебно би економисти могли да се прославе приносима о „ромској економији”. Стога је ургентна обавеза да се круг сарадника прошири недостајућим профилима.

Припадници Нишке ромолошке школе

Нишку ромолошку школу већма сачињавају социолози, уз покојег филозофа, историчара, политиколога, лингвисту, музиколога и етнологa (Табела 1). Она није чврсто структурирана и када би се колеге, које у њу убрајамо, анкетирале – у смислу да ли и како доживљавају то припадање – неке од њих не би одлучно, претпостављамо, ставиле уз нашу одлуку. Истине ради, скоро апсолутна већина написа, научних радова, емпиријских

истраживања и објављених публикација ипак је доживела светло дана захваљујући ангажману групе социолога из језгра *Школе*. Зато ми у њене чланове сврставамо следеће појединце:

- др Драгољуб Б. Ђорђевић, социолог, редовни професор (у пензији) *социологије културе и морала* на Машинском факултету Универзитета у Нишу;
- др Лука Прошић, филозоф, редовни професор (у пензији) *увода у филозофију* на Филолошком факултету Универзитета у Београду;
- др Недељко Богдановић, лингвиста, редовни професор (у пензији) *дијалектологије и историје српског језика* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Јован Ђирић, социолог, редовни професор (у пензији) *социологије насеља* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Јован Живковић, политиколог, редовни професор (у пензији) *социологије рада* на Филозофском факултету у Косовској Митровици Универзитета у Приштини и на *Високој школи за васпитање струковних студија* из Алексинца;
- др Ђокица Јовановић, социолог, редовни професор (у пензији) *социологије културе* на Филозофском факултету Универзитета у Београду;
- др Јасмина Петровић, социолог, редовни професор *методолошких предмета* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Лела Милошевић Радловић, социолог, редовни професор *социологије старења и социологије васпитања и образовања* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Драган Тодоровић, социолог, редовни професор *основа социологије и социологије мањинских идентитета* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;
- др Данијела Здравковић, социолог, редовни професор *опште социологије* на Учитељском факултету Универзитета у Нишу;
- мр Маријана Филиповић Carter, социолог, хуманитарна организација *Move More*, Cheltenham, Gloucestershire (United Kingdom);

др Владимир Цветковић, социолог, менаџер Института за глобално здравље и развој, Queen Margaret University, Edinburgh (Scotland);

мр Богдан Ђуровић, социолог, асистент (у пензији) за социологије културе и морала на Машинском факултету Универзитета у Нишу;

Раде Вучковић, самостални уметник, слободни новинар, Ниш;

Тане Куртић, технолог, професор *технолошке групе предмета*, Лесковац;

Ибрахим Османи, лингвиста, професор *српског језика и књижевности*, Прешево;

мр Баја Саитовић-Лукин, филозоф, професор *филозофије*, Прокупље;

Ива Трајковић, етнолог, виши кустос Народног музеја у Нишу.⁸

др Данијела Здравих Михаиловић, редовни професор *музичких облика и анализе музичког дела* на Факултету уметности Универзитета у Нишу;

Осман Балић, дипломирани инжењер заштите на раду (у пензији), истакнути ромски активиста, Ниш,

др Данијела Поповић Николић, редовни професор *српске и компаративне књижевности* на Филозофском факултету Универзитета у Нишу;

др Милан Ранђеловић, историчар, научни сарадник Иновационог центра Универзитета у Нишу;

Вера Куртић, социолог, активисткиња и слободна консултанткиња за управљање пројектима и подршку операцијама у области интерсекционалности и мањинских људских права на локалном, националном и међународном нивоу, како у хуманитарном тако и у развојном контексту, Берлин (Немачка); и

Небојша Озимић, историчар, виши кустос Народног музеја у Нишу.

⁸ Још је девет истраживача – пет из Ниша (Владимир Јовановић, Јован Златић, Драгана Машовић, Ненад Јашић, Драгослав Петровић), један из В. Дреновца/Алексинца (Светозар Стајић), два из Сврљига (Сретен Петровић, Гордана Ђорић), један из Пирота (Борисав Јовановић) – публиковало корисне радове о Ромима у, више-мање, сарадњи са НРПШ-ом.

Табела 1

ПРИПАДНИЦИ НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Научни профил			
Р. БРОЈ	БАЗИЧНА НАУЧНА ПОЗАДИНА	Н	%
1	Социологија	11	45,8
2	Лингвистика и књижевност	3	12,5
3/4	Историја	2	8,3
3/4	Филозофија	2	8,3
5/6/7	Политикологија	1	4,2
5/6/7	Етнологија	1	4,2
5/6/7	Музикологија	1	4,2
8	Нешто друго	3	12,5
УКУПНО		24	100,00

Међу припадницима НРШ-е – двадесетчетворо их је – преовладавају социолози, но има представника и осталих друштвено-хуманистичких струка које се изучавају на Универзитету у Нишу. Просто је необјашњиво зашто се у њен рад не укључи више економиста, историчара, демографа, педагога, психолога, лингвиста...⁹ и из чисто научних побуда, јер ће ромологија још дуго бити „неорано поље”, или практичних – на југу Србије је процентуално најзаступљеније ромско становништво. С обзиром на његово егзистенцијално стање и обавезе државе да га побољша, НРШ много очекује од укључивања новошколованих кадрова са Департмана за социјалну политику и социјални рад Филозофског факултета. Нажалост, напустио нас је проф. др Јован Ђирић, доајен проучавања Рома нишког краја и писац антологијског чланка „Насеља Рома као обележје градске периферије – на примеру градова југоисточне Србије” (*Лесковачки зборник* [19]: 219-224, 1979),¹⁰ као и професори Лука Прошић и Недељко Богда-

⁹ У том смислу повољнија је ситуација у Војводини, поготово на Универзитету у Новом Саду. Консултовати књигу: Savić, Svenka (priр.) 2016. *Kako je muški rod od device? Visokoobrazovana romska ženska elita u Vojvodini*. Novi Sad: Futura publikacije, Ženske studije i istraživanja.

¹⁰ Писац поговора се одужио заслуженом члану књигом *Од путање до ауто-страде* (Ниш : ЈУНИР, Универзитет у Нишу – Универзитетска библиотека „Никола Тесла”, 2010) и заједно с приређивачем библиографије Школе прилогом

новић, те мр Бајрам Саитовић Лукин и Ибрахим Османи. Али су се интересовањима и текстовима придружили Јасмина Петровић,¹¹ Данијела Здравковић, Данијела Поповић Николић, Данијела Здравих Михаилковић, Вера Куртић, Осман Балић, Небојша Озимић и Милан Ранђеловић.

Почетна бројчана предност социолога – и намерно фаворизована с образложењем како је неопходно социологизацијом осавременити изучавање Рома на штет старомодног и фолклористичког етнолошког приступа – уколико се не заустави успостављањем кадровског баланса и бројнијим укључивањем и других научних профила, може се изродити у сушту супротност, у искључивост звану – социологизам. Осим о тој опасности, коју могу да суспреде предводници *Школе*, првенствено је важно бринути о још двема бригама:

- укључивању младих научника (магистраната и доктораната); и
- укључивању младих ромских истраживача.

Искуствена истраживања у Нишкој ромолошкој школи

Спрам других научних центара у Србији и бившим југословенским земљама, па и у балканским државама, који се постојано занимају Ромима, НРШ-у од почетка краси управљеност на емпиријско изучавање Рома. Искуствени прилаз ромском становништву, географски гледано, распростирао се најчешће на Ниш, његову околину и југоисточну Србију, онда на западну и целу Србију, да би се од 2003. године проширио и на Македонију и Бугарску. Просто нема града, села и засеока у којима живе Роми или ромске мале, гробља и култног места у југоисточној Србији – од Ражња до Прешева и од Књажевца до Куршумлије – а да тамо није крочила нога неког од истраживача НРШ-е који је директно на терену, користећи низ поступака (информатор, непосредно посматрање, посматрање с учествовањем, анкета, теренска анкета, вођени интервју, фотограф-

„Јован Ђирић као ромолог: Роми Ниша, Пирота и Лесковца” (Стјепановић Захаријевски, Драгана [прир.] 2011. *Социологија насеља троговима Јована Ђирића*, стр. 36-45. Ниш : Филозофски факултет)

¹¹ За НРШ-у ће бити од велике добити ако приволи на трајнију сарадњу нашу вредну методолошку друштвених наука.

ска метода...), снимао оно што је било центар стручне окупације. Упркос томе што је већина књига и текстова написана на основу емпиријског материјала, тако богата, посебно аудио-визуелна, грађа само је делимице обрађена и понуђена јавности.

Значајнији су следећи пројекти:

- Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу (1996);¹²
- Социокултурна адаптација Рома у Србији у процесу транзиције – интеграција, асимилација или сегрегација? (1998-2000);¹³
- Класична вера и ромско-православна сеоска гробља (1999);¹⁴
- Роми и „излазак на црту” (2000);¹⁵
- Верски живот Рома православца и муслимана у западно-југоисточној Србији (2000–2002);¹⁶
- Зајде Баца – култно место нишких Рома (2001);¹⁷
- Роми између Срба и Албанаца у Бујановцу и Прешеву (Политички и културни узроци конфликта) (2001–2002);¹⁸
- Грејачки Роми (2000–2001);¹⁹
- Активности за повећање прихода код Рома у јужној Србији (Бујановац, Врање, Лесковац) (2001–2002);²⁰
- Предрасуде и економска култура Рома (2002–2003);²¹
- Ромска култна места и култура смрти (2002–2005);²²
- Роми као трансгранична и транскултурна група (2003–2005);²³

¹² Овако на доле наводимо по резултат (књига, чланак) сваког пројекта: јединица бр. 102 у *Библиографији Нишке ромолошке школе* (скраћено: БНРШ).

¹³ Резултат: јединица бр. 68 у БНРШ-е.

¹⁴ Резултат: јединица бр. 6 у БНРШ-е.

¹⁵ Резултат: јединица бр. 118 у БНРШ-е.

¹⁶ Резултат: јединица бр. 357 у БНРШ-е.

¹⁷ Резултат: јединица бр. 135 у БНРШ-е.

¹⁸ Резултат: јединица бр. 364 у БНРШ-е.

¹⁹ Резултат: јединица бр. 11 у БНРШ-е.

²⁰ Резултат: јединица бр. 352 у БНРШ-е.

²¹ Резултат: јединица бр. 13 у БНРШ-е.

²² Резултат: јединица бр. 19 у БНРШ-е.

²³ Резултат: јединица бр. 16 у БНРШ-е.

- Култура мира и балкански Роми (Србија, Македонија, Бугарска) (2006–2010);²⁴
- *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије* (179013) (2011–2019);²⁵
- *Друштвени и културни потенцијали Рома у Србији* (2013–2014);²⁶
- Музичка пракса Рома у Нишу на почетку 21. века (2019)²⁷ и
- Ка легализацији и унапређењу квалитета рада индивидуалних сакупљача секундарних сировина (2023–2024).²⁸

Речју, НРШ се цени и по заслуги на унапређивању искуственог проучавања Рома, па би такву оријентацију требало да сачува и убудуће.

Научна продукција Нишке ромолошке школе

Завидна је научна продукција НРШ-е. За тридесет година (1996–2025) њени су припадници објавили 437 библиографских јединица (Табела 2).

Табела 2

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Врста и број радова

ВРСТА ПУБЛИКАЦИЈЕ	Н	%
Књига	65	14,9
Зборник радова	33	7,5
Прилог у зборнику радова	240	55
Прилог у часопису	99	22,6
УКУПНО	437	100,00

²⁴ Скоро да су сви пројекти подржавани од страних институција и добијани у међународној утакмици (*Шема за подршку истраживању*, Праг; *Програм ромске културе Отвореног института*, Будимпешта; *Савет за глобалну заштиту*, Вашингтон; *Италијански конзорцијум за солидарност*, Рим...). Два последња су финансирана од Министарства науке и заштите животне средине Републике Србије, али су они део ширих пројеката.

²⁵ Резултат: јединица бр. 43 у БНРШ-е.

²⁶ Резултат: јединица бр. 274 у БНРШ-е.

²⁷ Резултат: јединица бр. 51 у БНРШ-е.

²⁸ Резултат: јединица бр. 63 у БНРШ-е.

У тој импресивној производњи највише је текстова у зборницима радова (55%), јер су настајали поводом бројних конференција²⁹ и након обављених емпиријских истраживања, и у часописима (22,6%)³⁰ – с обзиром на њихову константну периодичност излажења и потребу да се научна јавност на време обавести о резултатима. Значајно је упозорити и на скроман успех, тј. на то да су три књиге публикована на енглеском језику³¹, једна на шпанском језику³², шест на ромском језику³³, а да су три обимне монографије упоредо штампане на ромском и енглеском³⁴.

Разумљив је податак да је готово половина прилога објављена у нишким часописима (*Теме*, *Facta Universitatis*, *Nissa*, *Зборник Народног музеја*, *Годишњак за социологију*, *Балканске синтезе*) – Школа јесте „нишка” и готови сви припадници делају у Нишу и суседству – али и чињеница да је остатак пласиран по угледним српским и иностраним гласилима (Табела 3).

Табела 3

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Прилози у часописима

ЧАСОПИС	БР. РАДОВА	ЗЕМЉА	ГРАД
Андрал	2	Бугарска	Софија
Balkan Journal of Philosophy	2	Бугарска	Софија
Балканске синтезе	2	Србија	Ниш
Бдење	2	Србија	Сврљиг
Bošnjačka pismohrana	1	Хрватска	Загреб

²⁹ Издвајамо два зборника Српске академије наука и уметности настала на основу одржаних конференција које су наши чланови осмислили и предложили – били и копроређивачи: *Допринос Рома култури народа у Србији* (Варади, Ђорђевић, Тодоровић 2022) и *Роми Србије према попису 2022. године: стање и перспектива* (Варади, Ђорђевић, Тодоровић 2025). Такође, САНУ је прихватио предлог Д. Б. Ђорђевића да се 2026. одржи међународна конференција у част почившег Рајка Ђурић: „Рајко Ђурић: живот и дело”. На њој ће учествовати и пет припадника Нишке ромолошке школе.

³⁰ У будућности требало да превагне пласирање чланака у часописима који се реферишу у утицајним базама података.

³¹ Јединица бр. 16, 39 и 59 у БНРШ-е.

³² Јединица бр. 58 у БНРШ-е.

³³ Јединица бр. 25, 30, 37, 42, 52 и 53 у БНРШ-е.

³⁴ Јединице 18, 19 и 81 у БНРШ-е.

Гласника Етнографског института САНУ	2	Србија	Београд
Годишњак за социологију	4	Србија	Ниш
GSC Quarterly	1	САД	Вашингтон
Етнолошко-антрополошке свеске	1	Србија	Београд
Зборник МС за друштвене науке	1	Србија	Нови Сад
Зборник Народног музеја у Нишу	2	Србија	Ниш
Зборник радова ФФ у К. Митровици	2	Србија	К. Митровица
Journal of Poverty and Social Justice	1	Уједињено краљевство	Бристол
Караџић	1	Србија	Алексинач
Kultura	3	Србија	Београд
Култура полиса	1	Србија	Нови Сад
Лесковачки зборник	6	Србија	Лесковац
Međunarodne studije	1	Хрватска	Загреб
Migracijske i etničke teme	1	Хрватска	Загреб
Nissa	2	Србија	Ниш
Nova srpska politička misao	1	Србија	Београд
<i>Occasional Papers on Religion in Eastern Europe</i>	1	Орегон	САД
Ost-West. Europaeische Perspektiven	2	Немачка	Фрајзинг
Пиротски зборник	1	Србија	Пирот
Religija i tolerancija	2	Србија	Нови Сад
Romanonevipe	1	Србија	Београд
Romološke studije	3	Србија	Београд
Republika	1	Србија	Београд
RUDN Journal of Sociology	1	Русија	Москва
SAGE Open	1	-	САД
Світ соціальних комунікацій	1	Кијев	Україна
Sociologija	2	Србија	Београд
Sociologija i prostor	1	Хрватска	Загреб
Sociološka luča	3	Црна Гора	Никшић
Социолошки преглед	3	Србија	Београд
ТЕМЕ	27	Србија	Ниш
Theoretical Perspectives	1	Бангладеш	Дака

Tok	1	Србија	Прокупље
Facta Universitatis	8	Србија	Ниш
Habitus	2	Србија	Нови Сад
Социолошка ревија	1	Македонија	Скопље
Социолошки годишњак	1	Србија	Београд
Трибина библиотеке САНУ	1	Србија	Београд

Табела 4

НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ

Појединачни резултати³⁵

РЕДНИ БРОЈ	АУТОРИ	Н	%
1	Драгољуб Б. Ђорђевић	186 ³⁶	42,6
2	Драган Тодоровић	126 ³⁷	28,8
3	Јован Живковић	24 ³⁸	5,5
4	Вера Куртић	20 ³⁹	4,5
5	Осман Балић	17 ⁴⁰	3,9
6	Маријана Филиповић Carter	15 ⁴¹	3,4
7	Тане Куртић	13 ⁴²	3
8	Бајрам Сaitовић	11 ⁴³	2,5

Као у свакој формалној и неформалној друштвеној институцији, и у НРШ-и налазе се они који „вуку напред”, више се ангажују и пружају вредније приносе (Табела 4).⁴⁴ Смањивање очите несразмере између њихових напора и резултата и осталих припадника није посао *Школе* – за њихову „танку” научну

³⁵ Имена и број објављених радова само оних припадника НРШ-е који су објавили десет и више јединица (самостално и у коауторству).

³⁶ Од тога 70 коауторских.

³⁷ Од тога 60 коауторских.

³⁸ Од тога 8 коауторских.

³⁹ Од тога 8 коауторских.

⁴⁰ Од тога 9 коауторских.

⁴¹ Од тога 11 коауторских.

⁴² Од тога 4 коауторских.

⁴³ Од тога 11 коауторских.

⁴⁴ То су чланови НРШ-е који, међу другим, мисле да и за српске универзитетске и институтске намештенике важи максима: „Објави или умри.”

продукцију се испоставља рачун организацијама у којима раде – но она треба да игра стимулативнију улогу и обезбеди промоцију свагда и свугде онима који то желе и заслужују.⁴⁵

Међународна сарадња Нишке ромолошке школе

Узалудно је трошење мастила на реченице о значају међународне научне сарадње. Зато је НРШ промислито кренула у обезбеђивање повољног амбијента за такву кооперацију помоћу:

- истрајавања на одлуци да се што више текстова штампа на страним језицима;
- инсистирања да при таквој накани енглески језик буде фаворизован;
- договора да се, и када се објављују у нашој земљи, књиге, зборници и радови публикују на енглеском;
- праксе по којој се ама баш све публикације шаљу на стотинак адреса у свету (научницима, библиотекама, катедрима);
- учествовања на свим одговарајућим страним и домаћим научним конференцијама;
- организовања у сопственој режији научних конференција с међународним учешћем;
- кратких студијских боравака у балканским ромолошким центрима;
- предавања, посећивања и учествовања у раду специјализованих семинара и летњих ромолошких школа;
- одржавања округлих столова с групама ромолога из суседства;
- припремања по позиву тематских зборника и темата у часописима; и
- гајења личних веза и познанстава с иностраним ромолозима.

Множина наређаног је остварена. Примерице, прва три залога су добро испуњена (Табела 5).

⁴⁵ Чињеница да су само два члана НРШ-е (Д. Б. Ђорђевић, Д. Тодоровић), самостално или у сарадњи, израдила и објавила већину научних радова, није за похвалу и захтева од предводништва да унапреди тактику и стратегију истраживања и публиковања.

Табела 5

*НАУЧНА ПРОДУКЦИЈА НИШКЕ РОМОЛОШКЕ ШКОЛЕ**Језик објављивања*

ЈЕЗИК	Н	%
Српски	323	73,9
Енглески	88	20,1
Ромски	13	3
Руски	6	1,4
Немачки	3	0,7
Македонски	2	0,4
Бугарски	1	0,2
Шпански	1	0,2
УКУПНО	437	100,00

Подаци казују да се итекако бринуло о међународној сарадњи. Четвртина књига, зборника и радова објављена је ван српског говорног подручја (26,1%), највише на енглеском језику (20,1%),⁴⁶ чиме се и путем језика и земље пласирања – Бугарска (4),⁴⁷ Хрватска (1), Америка (3), Мађарска (2), Немачка (2), Уједињено Краљевство (1), Русија (1), Украјина (1) и Бангладеш (1) – омогућила загранична комуникација. Томе иду у прилог и 68 приказа публикација НРШ-е, од којих су четири-пет штампана у иностраној периодици.

Тако се исто разгранала мрежа саобраћаја са ромолозима и институцијама из читаве Европе, на пример, од Немачке (Јоханес Рис, Универзитет у Лајпцигу – Етнолошки институт, Лајпциг) до Бугарске (Елена Марушиакова, Етнолошки институт и музеј БАН, Софија), од Финске (Арло Тарнер, Универзитет у Хелсинкију, Хелсинки) до Македоније (Трајко Петровски, Институт за фолклор „Марко Цепенков”, Скопље).

Да би се међународна комуникација подигла на виши ниво, *Школа* је у обавези да уради следеће, то јест мора да:

⁴⁶ Придодајемо и вишејезична издања: на српском и ромском (2 публикације), на српском и енглеском (3 публикације), на енглеском и ромском (3 публикације), на српском, енглеском и ромском (2 публикације) и на српском, ромском, енглеском и немачком језику (2 публикације).

⁴⁷ У заградама је број прилога објављених у дотичној држави.

- увећа постотак објављивања на енглеском језику, пре-тежно књига;
- штампа чланке у референтним журналним с тзв. тврдим коефицијентом;
- покрије сваки ромолошки скуп било где у Европи;
- организује голем међународни симпозијум са учешћем водећих светских ромолога; и
- реализује или учествује у извођењу балканских емпиријских пројеката.

Будућност Нишке ромолошке школе

Будућност НРШ-е јесте извесна. Њу обезбеђују капита-лизовано искуство, обављена проучавања, стечено знање, обја-вљени радови, штампане књиге, академски ангажман, распро-стрт углед, раширен утицај и, првенствено, *квалитет кадрова*. Да би перспектива била још изгледнија, попут сваке истражи-вачке групе у развоју, следи етапа институционализације. Она, између осталог, обухвата неопходне кораке:

- заснивање додипломских⁴⁸ и магистарских ромолошких студија⁴⁹;
- утемељење докторских ромолошких студија;⁵⁰
- инсталирање институтског истраживачког одсека;⁵¹
- издавање опште и тематских библиографија;⁵²

⁴⁸ То ће се пре десити на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду захваљујући ангажовању проф. др Свенке Савић (о њеном напору на инсталирању додипломских ромолошких студија видети у: Savić i Mitro, 2006) и на Филолошком факултету Универзитета у Београду где др Рајко Ђурић има шансе да отвори лекторат за ромски језик.

⁴⁹ Дуго времена припремам њихово увођење на Универзитет у Нишу. За обра-зложење погледати у: Ђорђевић, 2005б, 2006а. У међувремену, Драган Тодоровић је инсталирао курсеве *Увод у ромологију* на основним студијама на Депар-тману за социологију и *Ромолошке студије* на мастер студијама на Департману за социологију и Департману за педагогију Филозофског факултета. Већ је био и мен-тор на једном ромолошком докторату: Славица Коматина, *Актуелни проблеми образовања Рома у Србији: изазови и одговори* (Ниш : Филозофски факултет Уни-верзитета у Нишу, 2016). Док је члан НРШ-е Баја Савитовић Лукин на истом фа-култету, 2013. год., одбранио ромолошку магистарску тезу *Културна тради-ција и идентитет Рома Топличког округа*.

⁵⁰ Универзитет у Нишу је такође право место за докторске ромолошке студије.

⁵¹ Када се, ако се, оформи *Центар за истраживање балканских култура* на Уни-верзитету у Нишу, ето „природне” средине за ромолошко истраживачко одељење.

⁵² Тодоровићева је општа библиографија НРШ-е зачетак тога посла.

- формирање научног ромолошког часописа;⁵³ и
- обликовање ромолошке библиотеке.⁵⁴

Колико ће се отегнути институционализација и какву ће каквоћу задобити, највише зависи од прилежности припадника НРШ-е. Када би свако од њих запео само онолико колико Д. Тодоровић, бдијући над њиховим публикацијама и радовима, тј. спремајући библиографију о којој иде реч,⁵⁵ угасио би се сваки трачак сумње у перспективу *Нишке ромолошке школе*.

Дакако да је и *Библиографија...*, о којој иде реч, знатан принос следећим фазама институционализације Нишке ромолошке школе.

Књижевност

- Bolčić, S. 1981. Sociološka dimenzija nedovoljno razvijenih područja SR Srbije. U: *Razvoj teritorijalnih zajednica*, 95-137. Beograd: Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja.
- Бркић, А. 2005. Одобрена и Катедра за ромски језик. *Политика* од 11. новембра, стр. 9.
- Варади, Т., Д. Б. Ђорђевић и Д. Тодоровић (прир). 2022. *Допринос Рома култури народа у Србији*. Београд: САНУ.
- Варади, Т., Д. Б. Ђорђевић и Д. Тодоровић (прир). 2025. *Роми Србије према попису 2022. године: стање и перспектива*. Београд: САНУ.
- Davis, B. (ur.) 2005. *Rromanipe(n)*. Beograd: CARE.
- Dekada укључења Roma (2005-2015). 2005. *Informator Centra za prava manjina* 1: 6-8.
- Ђорђевић, Д. Б. 1985. Sociološko istraživanje društvenih odnosa i regionalni razvoj. U: *Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju Regiona Niš*, 219-226. Niš: Univerzitet u Nišu i dr.
- _____. 1998. Interkulturalnost versus getoizacija i diskriminacija: slučaj Roma. U: *Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija*, priredio B. Jakšić, 335-342. Beograd: Forum za etničke odnose.
- _____. 2002. Prema modelu integracije Roma: promenimo život. U: *Romi na raskršću*, priredili D. B. Đorđević i J. Živković, 9-19. Niš: PUNTA, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- _____. 2003. Roma in Serbien – Vergangenheit, Gegenwart, Zukunft. *Ost-West. Europäische Perspektiven* 2: 93-102.

⁵³ Гласило би морало да буде на енглеском језику и требало би да постане утицајно барем у балканским оквирима. Гарант томе је и чињеница да гро чланова НРШ-е има богато уредничко искуство у часописима и издавачким кућама.

⁵⁴ Ту се већ одмакло јединственом *Ромолошком библиотеком Компен*, која има преко петнаестак издања.

⁵⁵ Кратка рекапитулација НРШ-е је и сачињена поводом издавања његове књиге *Нишка ромолошка школа: Библиографија 1996-2025*.

- _____. (pri.) 2004a. *Romi od zaboravljene do manjine u usponu*. Niš: Odbor za građansku inicijativu.
- _____. 2004b. Romanipen – osnova kulturne politike i saradnje balkanskih Roma. U: *Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa*, priredili Lj. Mitrović, D.B. Đorđević i D. Todorović, 125-133. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, SVEN.
- _____. 2004ц. Методолошке недоумице проучавања ромске културе. У *Етно-културолошки ЗБОРНИК*, књ. IX, 103-107. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- _____. 2005a. Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life. In: *Romani Cult Place and Culture of Death*, edited by D. B. Đorđević, 5-29. Niš: YSSR, Sven.
- _____. 2005б. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). *Теме* 29 (4): 461-478.
- _____. 2006a. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). U: *Za studije balkanskih kultura*, priredili Lj. Mitrović, M. Kristović i D. Gavrilović, str. 65-86. Niš: Institut za sociologiju Filozofskog fakulteta.
- _____. 2006b. Roma, War and Peace (A Plea for Research). U: *Kultura mira – pojam i funkcije*, priredili Lj. Mitrović, V. Milojević i B. Stvanović, 173-181. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju.
- Đorđević, D. B., M. Filipović i studenti. 2002. *Sociologija romskog identiteta – dva izborna kursa*. Niš: Komrenski sociološki susreti, CMYK.
- _____. 2006. The Roma and Ethnocultural Justice: Towards a Model of Integration. In: *Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*, 55-76. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Đorđević, D. B., D. Todorović and L. Milošević. 2004. *Romas and Others – Others and Romas (Social Distance)*. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”.
- Đorđević, D. B. i J. Živković (prir.). 2002. *Romi na raskršću: prava manjina i manjinskih zajednica*. Niš: Punta, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- Ђуровић, Б. 2000. Друштвена сегрегација и гетоизирана свест Рома. У: *Цигани/Роми у прошлости и данас*, уредио М. Мацура, стр. 89-95. Београд: САНУ.
- Ђуровић, Б. и Д. Б. Ђорђевић. 1996. Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу. У *Етно-културолошки зборник*, књ. II, 66-72. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- Živković, J. (prir.) 2005. *Izazovi dekade Roma – šta, gde, kako?* Niš: UR „Bahtalo drom”, RTV Nišava.
- Jakšić, B. (prir.) 1995. *Interkulturalnost*. Beograd: Hobisport.
- _____. (prir.) 1997. *Granice – izazov interkulturalnosti*. Beograd: Forum za etničke odnose.

- Cardos, I. 1998. Multikulturalno obrazovanje prema interkulturalnom obrazovanju. U: *Obrazovanje Roma – stanje i perspektive*, 9-10. Beograd: Društvo za unapređivanje romskih naselja i Komisija za proučavanje života i običaja Roma SANU.
- Katunarić, V. 1996. Tri lica kulture. *Društvena istraživanja* 5(5-6): 831-855.
- Костадиновић, А. 2000. Компренски социолози о Ромима (део „Према социологији ромске судбине – разговор са Драгољубом Б. Ђорђевићем“). У: *Роми, наше комшије*, стр. 30-41. Ниш: Компренски социолошки сусрети.
- Kuvačić, I. 1989. *Sociologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Митев, П-Е. 2006. Култура мира и култура страха. У: *Kultura mira – pojam i funkcije*, priredili Lj. Mitrović, V. Miltojević i B. Stevanović, 71-78. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju.
- Oukli, Dž. 2002. Pisanje antropologije u Evropi. *Kultura* (1003-104): 27-53.
- Проданов, В. и Б. Тодорова (съста) 2005. *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*. София: ИК ИФИ–БАН.
- Прошић, Л. 1972. *Игра и време*. Ниш: Градина.
- Savić, S. i V. Mitro (prir.). 2006. *Škola romologije*. Novi Sad: Futura publikacije.
- Славкова, М. И. 2007. *Циганите евангелисти в България*. София: Парадигма.
- Тодорович, Д. и Д. Б. Джорджевич. 2005. Ромите за ислямския фундаментализъм на Балканите: „Не, благодаря!“ В: *Рискове за България од ислямски фундаментализъм и тероризъм*, съставители В. Проданов и Б. Тодорова, 160-172. София: ИК ИФИ–БАН.
- Tomova, I. 2004. Preface. In: *Romas nad Others – Others and Romas: The Social Distance*, edited by D.B. Đorđević, D. Todorović and L. Milošević, 1-4. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjisky”.
- Топалова, В. 2006. Културата на мира и формирането на социалната представа за Циганите на Балканите. У: *Kultura mira – pojam i funkcije*, priredili Lj. Mitrović, V. Miltojević i B. Stevanović, 183-190. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju.
- Ћирић, Ј. 1979. Населња Рома као обележје градске периферије. *Лесковачки зборник* 19(19): 219-224.
- Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*. 2006. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.

AFTERWORD

ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ CONCEPT – CONTRIBUTIONS – PROSPECTS

“In such a situation, the representatives of the Romological School of Niš have undertaken, as their civil and moral obligation, the role of specific spokesmen and lobbyists of this ethnic community. They have continued to explore in the systematic way the movements in the Roma social and economic status, the influence of the discriminatory feelings of the surroundings upon the Roma life and the changes taking place in the ethnic and religious identity of particular Roma subgroups.”

Ilona Tomova

An indication of a sociological study of Roma

Although researchers from Niš had published two papers about “boys with dirty faces” (Прошић, 1972; Ђирић, 1979),⁵⁶ before 1985, the germ of the upcoming *Romological School of Niš* (further: RSN) sprouted that very year in the paper *A sociological research of social relations and regional development*. In that programmatic article, which is a sort of a plea for “a sociology from beneath” and the study of social relations on the regional level – here in the Niš region and wider Southeastern Serbia as separate geographical and cultural units – the need for a sociological study of Roma was unanimously announced (Đorđević, 1985:221-222):

Likewise, national relations had not been taken as a subject of research, which is inadmissible in the region populated, apart from Serbian people (and a small number of other nations and nationalities) by people of Bulgarian descent and the Romani ethnos. Still, although nations, nationalities and ethnic groups of Roma coexist

⁵⁶ Luka Prošić, in the form of lyrical prose, recounts the story about the everyday life, customs and habits of Roma from Skoplje, during the then large-scale earthquake in 1963. Jovan Čirić, relying on the urbanistic history of Niš, makes a precise reference to the fact that Roma settlements, that is, quarters, had always been located on the outskirts of towns and had suburban characteristics. Some quarters have become extinct, while some have immersed themselves into urban centres.

owing to their existence on the same territory for a long time and a justified political cause, there are spheres liable to the improvement, sometimes a thorough one, of the nationality and ethnic group status.

According to the Marxist theory on nations, there is no real equality without becoming equal in economic opportunities: political and cultural emancipation is halfway achieved if not being economic as well. For instance, the Bulgarian nationality made a considerable improvement in political and cultural emancipation, but it is still falling behind in the economic one. More precisely, border regions of the Niš region have been stagnating.⁵⁷ The issue has already been brought up at high federal and republican forums; however, regional ones remained silent. Such 'omissions' might affect the development of international relationships, but they impinge upon interstate ones as well. Moreover, they require regular sociological research.

Unlike that of the Bulgarian nationality, the case of the Romani ethnic group (or, more correctly – the Romani nationality, a name likely to be adopted in the near future)⁵⁸ is by far more compound and unfavourable. They fall behind in all aspects of emancipation, although the rate is not evenly distributed. Such an ethnic group, resilient throughout the history, is in its infancy as regards the integral national welfare. The centuries-long isolation forced this group to gather its strength and preserve its cultural identity and way of living, which, aside from obvious particularities, presupposes quite a different treatment on the part of the environment.

It is obvious that the undeniably kind-hearted attempts to restructure the life of Roma and reintegrate them in conditions such as isolated Romani quarters (that is: "ghettoes"), through the dispersion of the population and providing solution to housing problems, through the increasing of the education level in non-bilingual schools, and the strengthening of economic stability and eradication of poverty through inadequate employment and social policy, have not yielded anticipated results.

In order for emancipation not to rest on the folklore element alone, and in order for it to be boosted by mechanisms conforming to

⁵⁷ The same applies to other border regions of Serbia proper (Болчић, 1981).

⁵⁸ At that time, according to the official political jargon, the names in use were nations, nationalities and ethnic groups: the first name applied to Serbs, second to Bulgarians and third to Roma. Today, we have majority peoples and acknowledged national minorities: the first name applies to Serbs, and the second to Bulgarians and Roma. It is an important fact that Roma's status was not finally acknowledged until the beginning of the XXI century, with the passing of the Law on the Protection and Rights of National Minorities in 2002, which is an outcome previously predicted in the past (remark by – D. B. Đ.).

the nature of Roma, a more differentiated social action based upon scientific observation is also required. Sociological and social-anthropological field research, while respecting the forms of the Romani habitus, would yield a more authentic picture representing the autochthonous demands and strivings of the population; what is more, it would reveal a wealth of energy and a diversity of productive possibilities deeply ingrained in their ethnic tradition, more often than not immoderately instigated and used. Therefore, what is required is an interdisciplinary representation of the Romani way of living and their cultural self-consciousness, as well as having concrete alternative programmes of national emancipation worked out (an example of economic emancipation: professionalization of music folklore and legalization of entertaining business, self-employment in traditional trades, cooperative employment and employment in handicrafts – apart from usual, “normal” employments).

Otherwise, it is going to be socially unjustified for a region, populated by a large number of Roma, to deal with 'the Roma issue' stereotypically, making an outward impression of increased anxiety.⁵⁹

So as to realize the announcement of the RSN, a number of jobs were to be done, that is:

- Animate a few (junior and senior) “romologically oriented” collaborators;
- Articulate a theoretical background
- Prepare and publish 2-3 “headline” papers and introduce ourselves to a fragile Romological community;

⁵⁹ Much before Judit Oakley (2002) in 1993, while elaborating on my paper in 1985 at the conference *Scientific research work and its role in the development of the Niš region*, held under the auspices of the University of Niš, The Regional Economic Chamber and The Basic Scientific Community of the Niš region, which gathered the cream of the crop of scholars from Niš, I witnessed for the first time the public branding of Roma, which – as it turned out during my tenure as a Romologist – was not merely a casual expression of ignorance of their culture. Namely, when I started elaborating on the paragraph quoted here devoted to Roma, Dr. Lazar Ignjatović, the then esteemed professor of the School of Civil Engineering and the chairman, would abruptly break in and demand that I left the speaker's platform, which was inadmissible. I did not yield to the pressure; an incident an academic community cannot be proud of, turned into a scandal: with most of the colleagues raising hue and cry, a deed lying on their guilty conscience, I finished my speech. The episode had a moral: the study of Roma should be continued and an appropriate institutional framework should be conceived.

- Take part in home and international Romological seminars;
- Organize Romological conferences;
- Establish international cooperation;
- Publish a book or two based upon collected files;
- Be granted and carry out a few empirical research;
- Collate a bibliography of papers; and
- Carry out Romological courses on the academic level.

And so it happened. The Romological School of Niš was founded in 1996, celebrated the 30th anniversary and saw the publication of its exhaustive bibliography – comprising more than 437 units – skillfully collected by Dragan Todorović, PhD, its diligent employee.

Theoretical Background of the Romological School of Niš

Why not, we feel free to write down that the theoretical idea of the RSN, aside from usual divergences, developed gradually, and is continuously improving. The issue of topography as a solid ground enabling one to scientifically embrace such an ethnic puzzle as Roma, has been a stumbling block of much earlier Romological movements. What is more, generally speaking, it is an obstacle to the ultimate establishment of Romology as an fully-fledged discipline. Various solutions have been proposed, and yet a common agreement has not been reached.

Working out the starting point for such an undertaking (Đorđević, 1985; 1998; Đurović, 2000; Kostadinović, 2000), and always having in mind the creation of the Romani integration model (Đorđević and Filipović, 2006), it is just at the beginning of this century that the theoretical background of *the School* took shape, relying on the following:

- The idea of multiculturalism, and
- Max Weber's scheme of social stratification

The explanation, quoted here in a lengthy excerpt (Đorđević, 2002:9-19), is based upon the presupposition that Roma find the theory and praxis of multiculturalism and non-conflictory abandonment of the ethno-class status very appealing:

Ia) Roma find interculturalism appealing. Over the last couple of years, our sociologists have also promoted interculturalism (Jak-

šić, 1995; 1997); in other words, they made an effort in order for that “modern” world trend to take roots. Although interculturalism has already been at the mercy of critics (Katunarić, 1996), and its advocates are aware of its limited success, especially in post-communist societies, it IS one of the *invented wisdoms having no alternatives* in multiethnic and multireligious communities. That is the reason why Roma, being in a transnational situation, and living everywhere and for a long time with other ethnoses and cultures – “Roma in an intercultural environment” – find the theoretical and practical intercultural approach very appealing.

With regard to Roma, we really are a multicultural society; however, we are far away from an intercultural community. In such a situation interculturalism does not have an upper hand, because the development and fostering of intercultural theoretical and practical background synthetically would surely contribute to Roma – that nation with “a taste of blood in its mouth” – shaking off their ghetto-consciousness, ghettoization, discrimination and segregation, and alleviate the pressure coming from xenophobia and environmental racism.

Roma are stuck between multiculturalism and interculturalism, but *interculturalism*, as a theoretical and practical construct, does differ from multiculturalism. More precisely, *its taking roots leads to a better community in which minor ethnic groups are not going to be fully integrated or fully assimilated. The community is going to preserve its identity, and exchange its cultural and other heritage with the dominant culture.*

As J. Cardos (1998:9) put it in a nutshell: “*Multicultural society* should have the characteristics of a society in which different ethnic groups coexist without interaction. In such a society, minority groups are passively tolerated, but they are not accepted by the majority group. *Intercultural society* should be defined as society where different groups coexist, exchange life experiences and have mutual respect for different lifestyles and values.”

Ib) Roma find a non-conflictory abandonment of the ethno-class status appealing. According to Weber, in organized communities, the position of people as individuals and members of different collectives is determined by *class, power and status*, that is, three large structural segments of society: the *social-economic field*, the *legal-political field* and the *cultural field*. In other words, people are divided according to their wealth and economic power, respect they enjoy and the power they wield. So, a handful of people are wallowing in money and possess more than they really need, while others, that is, the majority of people, are very poor and live on the poverty line and depend on public welfare. Some people enjoy a privileged status, awarded by the community, most of the people

enjoy limited respect, and there are those without any respect, despised and humiliated. There are powerful persons in society which make key decisions in the name of everyone and for everyone; the majority of people are not in the position to wield power, except in the immediate surrounding – there are also many individuals who do not stand a chance of achieving their goals despite their resistance. Not all people enjoy equal social rights, nor they ever will, but in Serbia, as in any other country, it is only Roma who are regarded as an *ethno-class*, because: they are “lower-class” people, having either “*nothing or very little, living on the poverty line and depend on social welfare*”, ‘*enjoying no respect, despised and humiliated*” and “*not standing a chance of achieving their goals despite their resistance*”.

In principle, non-Roma and other stratified and ethnic groups are distinguished by the flagging of inequality, and thereby, mutual conflict, because the criteria for stratification – education, profession, income, lifestyle, religion and confession, racial and ethnic affiliation, political power and respect... - create a multidimensional basis for stratification: “Each individual occupies a certain place with respect to all of the above-mentioned criteria, and being privileged in one of the criteria is frequently annulled by being non-privileged in another one on (Kuvačić, 1989:93).”

Then, how are many Roma, and the whole national minority, supposed to take part in a stratification contest; For instance, one can make progress and strike it rich, and, what is more, fight to gain respect for his/her environment and beyond; or, one can assume political power although without material support; finally, one can gain decent respect unaided by the current establishment!? Difficult, though by no means inconceivable. What should be changed is “life” and behaviour in the socio-economic, legal-political and cultural fields.

If the latter statement is taken as a starting point, then the research conducted by the RSN focus on ethnos as a core issue. For *integration* – without assimilation, not to speak of segregation – that is, interculturalization of life and non-conflictory abandonment of the ethno-class status *has to be carried out willy'nilly by Roma themselves*. They will mostly bear the burden of self-strengthening and self-qualifying in order to be able to make use of social properties more efficiently and in greater numbers, wield power in social space and gain respect of a wider community. Of course, it is incumbent on the state to pave the road to integration with huge support, first of all in the field of law and economy; in addition, it is upon the majority people to express a sincere wish for intercultural

giving, taking and donating. The state and the surrounding nation will do so not only on account of guilty conscience, because, like it or not, they bear the responsibility for Roma living lives unworthy of human kind; moreover, they will do so because doing so is a guarantee of the future.

In summa, *the integration model is going to succeed: a) if a large number of Roma eventually assumes responsibility for their own lives, families, groups and the ethos as a whole; if they “take the matter into their own hands” and “painstakingly” work on emancipation; and b) if the idea, according to which the coexistence with the racially, ethnically and religiously “different” individual is an advantage and wealth rather than misfortune to be dealt with, takes roots in Serbia and its society.*

Major fields of interest of the Romological School of Niš

Theoretical premises and a conceived integration model, together with the adoption of several methodological rules, especially the one about political correctness⁶⁰ while studying the culture of Roma, demand that the RSN rise above “mere” scholarship in an attempt to take active part and apply its findings. This feature was brilliantly spotted by Ilona Tomova (2004:2-3), an esteemed Bulgarian Romologist, appraising its scopes in a nutshell: “In such

⁶⁰ A researcher of ethnoses – be he/she a sociologist, ethnologist or anthropologist...- especially in the study of socio-economically, legal-politically and culturally *vulnerable* peoples is obliged to abide by the rule of the so called *political correctness*. In the case of Roma, who enjoy, above all, the ethno-class status, political correctness is unavoidable. In essence, it deals with the attitude that a Romologist's duty encompasses not only “strictly objective and value-free” research of Romani culture, but worrying about Romani image in a social community. In a well-intentioned attempt to find, process and display “the quality of being a Roma” – a synonym for the originality of Romani culture – and thereby make a contribution to the emancipation, integration and betterment of Romani public image, it is ill-advisable to handle, that is, to insist upon negative examples. Some thing is usually hushed up because of law, because otherwise someone would be sued and punished for revealing data, while some other one is overlooked due to its “uncivilised flavour” so as not to embarrass a concrete individual and upset his/her status in the family. Or yet a third thing is intentionally kept secret because public opinion is unprepared to take it into consideration and accept it. Of course, demonstrating political correctness in the study of Romani culture by no means entails the abandonment of one's critical stance; rather, it means using it carefully considering real time and space. According to J. Oakley (2002:51), a Romologist, here anthropologist “continues to perform his/her ethical and political duty so as to protect the examined peoples from harmful public exposure”. For other instances, refer to Ђорђевић, 2004ц.

a situation, the representatives of the Niš Romological School have undertaken, as their civil and moral obligation, the role of specific spokesmen and lobbyists of this ethnic community. They have continued to explore in the systematic way the movements in the Roma social and economic status, the influence of the discriminatory feelings of the surroundings upon the Roma life and the changes taking place in the ethnic and religious identity of particular Roma subgroups.”

And verily, *the School* focused its scientific interests on the position of Roma in all three major social subsystems, in:

- Social-economic field;
- Legal-political field; and
- Cultural field.

Unequal progress has been made in the study of these structural fields. The major step forward has been made in the study of the culture of Roma, so the list of the researched subfields is as follows:

- Methodological approach to the culture of Roma;
- Cultural identity of Roma;
- Rromanipe (Romship/the quality of being a Roma);
- Romology;
- History of Roma;
- Roma in the Ottoman Empire;
- The Roma language;
- Romani fairy tales;
- Romani names;
- Roma poetry;
- Roma traditional songs;
- Roma singers;
- Romani wedding customs;
- Education of Roma;
- Renowned Roma;
- Romani artists;
- Roma religious culture;
- Religion and religious customs of Roma;
- St. George's Day and Vasuljica;

- Romani classical religiosity;
- Religious literature in the Romany language;
- Orthodox Roma;
- Roma members of Islam;
- Roma Dervishes;
- Missionary work and conversion;
- Protestantization of Roma;
- Romani culture of death;
- Romani pre-death, death and post-death customs;
- Burial and Romani cemeteries;
- Romani places of cult;
- Stereotypes and prejudices against Roma;
- Social distance toward Roma;
- Branding and discrimination;
- Romani 'ghetto' consciousness;
- Roma on the railway;
- Mimicry of Roma;
- Roma sexuality;
- Feminism and Roma women;
- Early marriages among Roma;
- The suffering of Roma from Niš and Leskovac;
- Roma in ancient Niš
- Roma in the Grejač region;
- Roma from Svrljig;
- Roma from Donji Komren;
- Roma from Kladovo;
- Roma from Pirot;
- Roma from Leskovac;
- Roma from Vranje;
- Roma from DeJane;
- Roma from Lebane;
- Roma in Toplica region;
- Roma in Kosovo;
- Musical practice of Roma.

As regards the legal-political field, the following issues have been covered:

- Presuppositions of Romani integration;
- Legal status as a national minority;
- Adoption of strategies and action plans;
- Empoverment of Roma;
- Social inclusion of Roma;
- Employment of Roma;
- Sustainable housing of Roma;
- Security of Roma;
- The relation of the media towards the Roma;
- Romani political culture;
- Going to the polls;
- Roma census;
- The attitude of the majority people toward Roma;
- The position of Roma in conflicts;
- Romani attitude toward war and peace;
- Romani perspective vs. Regionalism; and
- Decade of Romani integration 2005-2015.

As regards the social-economic field, the following issues have been covered:

- Romany economic culture;
- Romani entrepreneurship and self-support;
- Traditional and new professions;
- Romani economy in the flea market;
- Begging; and
- Individual Collectors of Secondary Raw Materials.

The *School's* cultural orientation, although maybe exaggerated, is obvious. The reason for this is probably an uneven representation of obligatory personnel: there is an inexplicable lack of economists, lawyers, and political researchers devoted to the study of Roma. Economists could particularly rise to prominence by making contributions on "Romani economy". Therefore, the lack of these profiles call for the expansion of a number of collaborators.

Members of the Romological School of Niš

The membership of the Romological School of Niš is mostly comprised of sociologists, with a number of philosophers, historian,

political scientists, linguists, musicologist and ethnologists (Table 1). The school is not firmly structured, so if colleagues who are its members were polled – on the way and how they view their membership – we assume that some of them would not firmly agree with us. True, almost the absolute majority of essays, scientific papers, empirical research and publications have seen the light of day owing to the engagement of a number of sociologists making up *the School's* core group. Therefore, the following individuals are taken to be core members:

Dragoljub B. Đorđević, PhD, sociologist, full professor (retired) of *Sociology of Culture and Morals* at the Faculty of Mechanical Engineering of the University of Niš;

Luka Prošić, PhD, philosopher, full professor (retired) of *Introduction to Philosophy* at the Faculty of philology of Belgrade University;

Nedeljko Bogdanović, PhD, linguist, full professor (retired) of *Dialectology and History of Serbian Language* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Jovan Ćirić, sociologist, PhD, full professor (retired) of *Sociology of Settlements* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Jovan Živković, PhD, political scientist, full professor (retired) of *Sociology of Labour* at the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica of the University of Priština and at the College for Preschool Teachers in Aleksinac;

Dokica Jovanović, PhD, sociologist, full professor (retired) of *Sociology of Culture* at the Faculty of Philosophy of Belgrade University;

Jasmina Petrović, PhD, sociologist, full professor of *methodological courses* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Lela Milošević Radulović, PhD, sociologist, full professor of *Sociology of Aging* and *Sociology of Childhood and Education* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Dragan Todorović, PhD, sociologist, full professor of *General Sociology* and *Sociology of Minority Identities* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Danijela Zdravković, PhD, sociologist, full professor of *General Sociology* at the Pedagogical Faculty of the University of Niš;

Marijana Filipović Carter, MA, sociologist, charity organization *Move More*, Cheltenham, Gloucestershire (United Kingdom);

Vladimir Cvetković, PhD, sociologist, institute manager at the Institute for Global Health and Development, Queen Margaret University, Edinburgh (Scotland);

Bogdan Đurović, MA sociologist, teaching fellow (retired) for *Sociology of Culture and Morals* at the Faculty of Mechanical Engineering of the University of Niš;

Rade Vučković, freelance artist, freelance journalist, Niš;

Tane Kurtić, chemical engineer, professor of *technological subjects*, Leskovac;

Ibrahim Osman, linguist, professor of *Serbian language and literature*, Preševo;

Baja Saitović-Lukin, MA; philosopher, professor of *philosophy*, Prokuplje; and

Iva Trajković, ethnologist, *senior custodian* of the National Museum of Niš.⁶¹

Danijela Zdravić Mihailović, PhD, musicologist, full professor of *musical forms and analysis of musical work* at the Faculty of Arts of the University of Niš;

Osman Balić, occupational safety engineer (retired), prominent Roma activist, Niš;,

Danijela Popović Nikolić, PhD, philologist, full professor of *Serbian and Comparative Literature* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš;

Milan Randelović, PhD, historian, research associate at the Innovation Center of the University of Niš;

Vera Kurtić, sociologist, activists and freelance consultant for project management and operations support in the area of intersectionality and minority human rights at local, national and international level, in both humanitarian and development contexts, Berlin (Germany).

Nebojša Ozimić, historian, Senior Curator of the National Museum in Niš.

⁶¹ Nine more research workers – five from Niš (Vladimir Jovanović, Jovan Zlatić, Dragana Mašović, Nenad Jašić, Dragoslav Petrović), one from Veliki Drenovac/Aleksinac (Svetozar Stajić), two from Svrljig (Sreten Petrović, Gordana Đorić), one from Pirot (Borisav Jovanović) – have published valuable papers on Roma, more or less in collaboration with the RSN.

Table 1

MEMBERS OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

<i>Scientific profile</i>			
ORDINAL NUMBER	BASIC SCIEN- TIFIC BACK- GROUND	N	%
1	Sociology	11	45,8
2	Linguistics and Literature	3	12,5
3/4	History	2	8,3
3/4	Philosophy	2	8,3
5/6/7	Political Science	1	4,2
5/6/7	Ethnology	1	4,2
5/6/7	Musicology	1	4,2
8	Something else	3	12,5
TOTAL		24	100,00

The dominant profession among the RSN members – 24 of them – is the sociologist, however, there are also representatives of the other social sciences and humanities studied at the University of Niš. It is almost inconceivable why more economists, historians, demographers, pedagogists, psychologists, linguists...⁶² are not involved in its activities both for purely scientific reasons, since Romology will long remain “an untilled field”, and for practical ones – the south of Serbia contains the highest percentage of the Romani population. Bearing in mind its existential condition and the obligation of the state to improve it, the RSN expects a lot from the inclusion of the new graduates from the Department of Social Policy and Social Work of the Faculty of Philosophy. Unfortunately, professor Jovan Ćirić has passed away, the doyen of the Romani studies in the Niš region and the writer of the anthological article “Romani settlements as a symbol of the suburbs – the example of the cities in southeastern Serbia” (*Leskovački zbornik* [19]: 219-224, 1979),⁶³

⁶² In that sense, the situation is somewhat more favourable in Vojvodina, particularly at the University of Novi Sad. See the book: Savić, Svenka (Ed.) 2016. *What is the male gender of virgin? Higher educated Romani female elite in Vojvodina*. Novi Sad: Futura publikacije, Ženske studije i istraživanja.

⁶³ The writer of the afterword has shown his gratitude to the deserving member in the book entitled *From Trail to Highway* (Niš : YSSSR, University of Niš – University Library “Nikola Tesla”, 2010), and together with the editor of the School bibliography in the contribution “Jovan Ćirić as a Romologist: The Roma of Niš, Pirot, and Leskovac”

as well as professors Luka Prošić and Nedeljko Bogdanović, and Baja Saitović Lukin, MA, and Ibrahim Osmani, yet others have joined the School through their interests and texts such as Jasmina Petrović,⁶⁴ Danijela Zdravković, Danijela Popović Nikolić, Danijela Zdravić Mihailović, Vera Kurtić, Osman Balić, Nebojša Ozimić and Milan Ranđelović.

The initial greater number of sociologists – deliberately preferred, justified by the need to modernize the study of Roma through sociologization at the expense of the old-fashioned and folkloristic ethnological approach – if not equalized by establishing a personnel balance and more frequent inclusion of other scientific profiles, might turn into its extreme antipode, specifically called – sociologism. Aside from this danger, which can be prevented by *the School's leader*, two issues are of the highest importance:

- engaging young scientists (MA and PhD candidates); and
- engaging young Romani research workers.

Empirical research of the Romological School of Niš

Unlike other scientific centers in Serbia and ex-Yugoslav countries, as well as in other Balkan countries, which have shown interest in the study of Roma, the RSN has been distinguished from the very outset by the empirical approach to the study of Roma. From the geographical point of view, the empirical approach to the Romani population most frequently encompassed the Niš region, its surroundings and Southeast Serbia; furthermore, other regions included western Serbia, only to be expanded in 2003 to include Macedonia and Bulgaria. There is virtually no city, village or area with the Romani population or Romani quarters, cemeteries cult places in Southeast Serbia – from Ražanj to Preševo and from Knjaževac to Kuršumlija – without some of the RSN's research workers stepping his/her foot there and making explicit recordings of what was a research subject by means of a series of techniques (informer, overt observation, participant observation, questionnaire, field questionnaire, guided interview, photographic method...). In spite of the fact that most books and papers published were based upon empirical

(Stjepanović Zaharijevski, Dragana [Ed.] 2011. *Sociology of Settlements in the Footsteps of Jovan Ćirić*, pp. 36-45. Niš : Faculty of Philosophy)

⁶⁴ The RSN will greatly benefit from somehow coaxing our diligent methodologist of social sciences into a more permanent cooperation.

data, such rich, especially audio-visual materials have only partially been processed and seen the light of day.

More significant projects are the following:

- Rites connected to the principal religious holidays of Roma in Niš (1996);⁶⁵
- Socio-cultural Adaptation of Roma in Serbia in the Transition Process – Integration, Assimilation or Segregation? (1998–2000);⁶⁶
- Classical faith and country cemeteries of Orthodox Roma (1999);⁶⁷
- Roma and “way out” (2000);⁶⁸
- Religious life of Orthodox and Muslim Roma in Western-Southeast Serbia (2000–2002);⁶⁹
- Zajde Badža – a Romani cult place in Niš (2001);⁷⁰
- Roma between Serbs and Albanians in Bujanovac and Preševo (Political and cultural causes of conflicts) (2001–2002);⁷¹
- Roma from Grejač (2000–2001);⁷²
- Activities Aimed at the Increasing of Romani income in South Serbia (Bujanovac, Vranje, Leskovac) (2001–2002);⁷³
- Prejudices and the Economic Culture of Roma (2002–2003);⁷⁴
- Romani cult places and culture of death (2002–2005);⁷⁵
- Roma as a Crossborder and a Crosscultural Group (2003–2005);⁷⁶ and
- The Culture of Peace and Roma in the Balkans (Serbia, Macedonia, Bulgaria) (2006–2010).⁷⁷

⁶⁵ ⁶⁵ This is how we quote the result (book, article) of each project: unit no. 34 in *The Bibliography of the Romological School of Niš* (abbrev.: BRSN).

⁶⁶ Result: unit no. 19 in BRSN.

⁶⁷ Result: unit no. 3 in BRSN.

⁶⁸ Result: unit no. 46 3 in BRSN.

⁶⁹ Result: unit no. 148 in BRSN.

⁷⁰ Result: unit no. 63 in BRSN.

⁷¹ Result: unit no. 154 in BRSN.

⁷² Result: unit no. 8 in BRSN.

⁷³ Result: unit no. 143 in BRSN.

⁷⁴ Result: unit no. 11 in BRSN.

⁷⁵ Result: unit no. 16 in BRSN.

⁷⁶ Result: unit no. 13 in BRSN.

⁷⁷ Almost all projects were supported by foreign institutions and awarded in an international contest (*A Scheme for Supporting a Research*, Prague; *A Programme of Ro-*

- Sustainability of the Identity of Serbs and National Minorities in the Border Municipalities of Eastern and Southeastern Serbia (179013) (2011–2019);⁷⁸
- Social and Cultural Potential of the Roma in Serbia (2013–2014);⁷⁹
- Roma Musical Practice in Niš at the Beginning of the 21st Century (2019)⁸⁰ and
- Towards Legalization and Improvement of the Quality of Work of Individual Secondary Raw Materials Collectors (2023–2024).⁸¹

To put it in a nutshell, the RSN is given credit for its contributions to the advancements in the empirical study of Roma, so it should not stray off course in the future.

The Scientific Production of the Romological School of Niš

The scientific production of the Romological School of Niš is considerable. In thirty years (1996–2025), its members publicshed 437 bibliographical units (Table 2).

Table 2

SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

Type and number of papers

PUBLICATION TYPE	N	%
Book	65	14,9
Collection of papers	33	7,5
Contribution to a collection of papers	240	55
Contribution to a journal	99	22,6
TOTAL	437	100,00

mani Culture of the Open Institute, Budapest; *the Council for Global Security*, Washington; *The Italian Consortium for Solidarity*, Rome...). The last two are being financed by the Ministry of Science and environmental protection of the Republic of Serbia, but they are part of larger projects.

⁷⁸ Result: unit no. 43 in BRSN.

⁷⁹ Result: unit no. 274 in BRSN.

⁸⁰ Result: unit no. 51 in BRSN.

⁸¹ Result: unit no. 63 in BRSN.

Such an awe-inspiring production boasts the highest number of papers in collection of papers (55%), because they were written for numerous conferences⁸² and upon the publication of empirical research data, and in journals⁸³ (22,6%) – having in mind their constant periodicity of publishing and the need to acquaint the scientific public with results on time. It is also important to warn about a moderate success as well. In other words, three book has been published in English,⁸⁴ one in Spanish,⁸⁵ six in the Romani language,⁸⁶ whereas three exhaustive monographs have been printed as bilingual editions.⁸⁷

It is understandable that almost half of contributions have been published in journals from Niš (*Themes, Facta Universitatis, Nissa, Collection of Papers of the National Museum, Sociological Annual, Balkan Syntheses*) – the School IS “from Niš”, and almost all members are employed in Niš and its surroundings – however, it is a verified fact that the rest of contributions have been published in distinguished Serbian and international journals (table 3).

Table 3
SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

<i>Contributions to journals</i>			
JOURNAL	No. Of papers	Country	City
Andral	2	Bulgaria	Sophia
Balkan Journal of Philosophy	2	Bulgaria	Sophia
Balkan Syntheses	2	Serbia	Niš
Vigil	1	Serbia	Svrljig

⁸² Let us single out two edited volumes published by the Serbian Academy of Sciences and Arts based on the conferences conceived and proposed by our members, who also served as co-editors: *The Contribution of Roma to the Cultures of People in Serbia* (Варади, Ђорђевић, Тодоровић 2022) and *Roma in Serbia According to the 2022 Census: Situation and Perspective* (Варади, Ђорђевић, Тодоровић 2025). Moreover, SASA also accepted the proposition by D. B. Đorđević to organize an international conference in 2026 in recognition of the late Rajko Đurić: “Rajko Đurić: life and works”. Five members of the Romological School of Niš will take part in that conference.

⁸³ In the future more attention should be directed towards publishing articles in the journals referred to in influential databases.

⁸⁴ Unit no. 16, 39 and 59 in BRSN.

⁸⁵ Unit no. 58 in BRSN.

⁸⁶ Unit no. 25, 30, 37, 42, 52 and 53 in BRSN.

⁸⁷ Units no. 18, 19 and 81 in BRSN.

Bosniak Alphabet	1	Croatia	Zagreb
Bulletin of the Institute of Ethnography SASA	2	Serbia	Belgrade
Sociological Annual	4	Serbia	Niš
GSC Quarterly	1	The USA	Washington
Papers in Ethnology and Anthropology	1	Serbia	Belgrade
Collection of Papers of Matica Srpska for Social Sciences	1	Serbia	Novi Sad
Collection of Papers of the National Museum of Niš	2	Serbia	Niš
Collection of Papers of the FF in K. M.	2	Serbia	Kosovska Mitrovica
Journal of Poverty and Social Justice	1	UK	Bristol
Karadžić	1	Serbia	Aleksinac
Culture	2	Serbia	Belgrade
Cultural Policy	1	Serbia	Novi Sad
Collection of Papers from Leskovac	4	Serbia	Leskovac
International Studies	1	Croatia	Zagreb
Migration and Ethnic Themes	1	Croatia	Zagreb
Nissa	2	Croatia	Niš
New Serbian Political Thought	1	Serbia	Belgrade
Occasional Papers on Religion in Eastern Europe	1	Oregon	USA
Ost-West. Europaeische Perspektiven	1	Germany	Freising
Collection of Papers from Pirot	1	Serbia	Pirot
Religion and Tolerance	2	Serbia	Novi Sad
Romanonevipe	1	Serbia	Belgrade
Romological Studies	3	Serbia	Belgrade
Republic	1	Serbia	Belgrade
RUDN Journal of Sociology	1	Russia	Moscow
SAGE Open	1	-	USA
The World of Social Communications	1	Kiev	Ukraine
Sociology	2	Serbia	Belgrade

Sociology and Space	1	Croatia	Zagreb
Sociological Port	3	Montenegro	Nikšić
Sociological Review	1	Serbia	Belgrade
Themes	27	Serbia	Niš
Theoretical Perspectives	1	Bangladesh	Dhaka
Flow	1	Serbia	Prokuplje
Facta Universitatis	8	Serbia	Niš
Habitus	2	Serbia	Novi Sad
Sociological Review	1	N. Macedonia	Skopje
Sociological Annual	1	Serbia	Belgrade
The SASA Library Forum	1	Serbia	Belgrade

Table 4

*SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL
OF NIŠ*

Individual results⁸⁸

ORDINAL NUMBER	Authors	N	%
1	Dragoljub B. Đorđević	186 ⁸⁹	42,6
2	Dragan Todorović	126 ⁹⁰	28,8
3	Jovan Živković	24 ⁹¹	5,5
4	Vera Kurtić	20 ⁹²	4,5
5	Osman Balić	17 ⁹³	3,9
6	Marijana Filipović Carter	15 ⁹⁴	3,4
7	Tane Kurtić	13 ⁹⁵	3
8	Bajram Saitović	11 ⁹⁶	2,5

⁸⁸ Only the names of those *School's* members who published ten and more units (individually or in coauthorship) are given.

⁸⁹ 70 in coauthorship.

⁹⁰ 60 in coauthorship.

⁹¹ 8 in coauthorship.

⁹² 8 in coauthorship.

⁹³ 9 in coauthorship.

⁹⁴ 11 in coauthorship.

⁹⁵ 4 in coauthorship.

⁹⁶ 11 in coauthorship.

As is the case in every formal and informal social institution, the RSN also has its “driving forces”, those who are more diligent and who make more valuable contributions (Table 4).⁹⁷ It is not upon *the School* to reduce the obvious disproportion between their efforts and other members' results – a report on their “meagre” scientific production is submitted to their employers. Nonetheless, *the School* has to play a more stimulative role, and ensure the promotion to those who crave for or deserve it any time any place.⁹⁸

International Collaboration of the Romological School of Niš

Wasting words on the significance of international scientific collaboration is futile. Hence, the RSN has promptly embarked upon preparing a favourable ground for such a collaboration by means of:

- Adhering to the decision that as many texts as possible should be printed in foreign languages;
- Insisting that, under such circumstances, the English language should take precedence over others;
- The agreement that, books, collections of papers and papers should be published in English although they are also meant to be published in our country;
- The practice according to which every single publication is to be sent to around hundred addresses worldwide (to scholars, libraries, departments);
- Participating in all appropriate international conferences home and abroad;
- Organizing our own international conferences;
- Brief stays in Romological centres in the Balkans for the purpose of research;
- Giving lectures, visiting and participating in the work of specialized seminars and summer Romological schools;

⁹⁷ Those are the members, who, among others, think that the saying “publish or die” goes for Serbian University and institutional employees as well.

⁹⁸ Furthermore, the fact that only two members of the RSN (D. B. Đorđević, D. Todorović), independently or in cooperation, in fact, prepared and published the majority of scientific papers, is not something worthy of commendation and demands from the leadership to improve their tactics and strategy of research and publication.

- Running round-table discussions with groups of Romologists from neighbouring countries participating;
- Preparing thematic collection of papers and thematic volumes in journals upon request; and
- Maintaining personal contacts with foreign Romologists.

Most of the criteria have been met. For instance, the first three goals have been thoroughly accomplished (Table 5).

Table 5

SCIENTIFIC PRODUCTION OF THE ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ

<i>Language the paper has been published in</i>		
LANGUAGE	N	%
Serbian	323	73,9
English	88	20,1
Roma	13	3
Russian	6	1,4
German	3	0,7
Macedonian	2	0,4
Bulgarian	1	0,2
Spanish	1	0,2
TOTAL	437	100,00

The data show that special care has been given to international cooperation. A quarter of the books, collection of papers and papers has been published out of the Serbian-speaking territory (26,1%), mostly in English (20,1%).⁹⁹ Thereby, the communication with the neighbouring countries has been made possible through language and the countries where publications have been distributed – Bulgaria (4),¹⁰⁰ Croatia (4), The USA (3), Hungary (2), Germany (2), UK (1), Russia (1), Ukraine (1) and Bangladesh (1). Sixty eight reviews of the RSN's publication also add to the number, four-five of which have been published in foreign periodicals.

⁹⁹ Also worth mentioning are multilingual editions: in Serbian and Romani (2 publications), in Serbian and English (3 publications), in English and Romani (3 publications), in Serbian, English and Romani (2 publications), and in Serbian, Romani, English and German (2 publications).

¹⁰⁰ The number of contributions published in the country in question is given in the parentheses.

The links with Romologists and institutions from all over Europe has also branched out. For example, from Germany (Johannes Reiss, from the University of Leipzig – The Ethnological Institute, Leipzig) to Bulgaria (Elena Marusyakova, Thew Ethnological Institute and Museum BAN, Sophia), Finland (Arlo Turner, Helssinki University, Helssinki) and Macedonia (Trajko Petrovski, The Insitute for Folklore “Marko Cepenkov”, Skoplje).

In order to raise the level of international communication to a higher level, *the School* is obliged to do the following:

- Increase the percentage of publications in the English language, preferably books;
- Print articles in appropriate journals with the so-called hard coefficient;
- Cover every Romologica meeting anywhere across Europe;
- Organize a huge international symposium with the cream-of the crop of international Romologists participating; and
- Carry our or participate in the implementation of of Balkanic empirical projects.

The future of the Romological School of Niš

The future of the Romological School of Niš is certain. What makes it certain are accumulated experience, research carried out so far, acquired knowledge, and, above all, *the quality of personnel*. In order to make our prospects flourish even more, *the School* is to undergo the institutionalization phase, as any developing research group. Among other things, such a phase comprises the following steps:

- The establishment of undergraduate¹⁰¹ and postgraduate Romological studies¹⁰²;

¹⁰¹ Which is more likely to happen first at the Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad, owing to Ph. D. Svenka Savić's effort (for more on this subject, see: Savić and Mitro, 2006), and at the Faculty of Philology of Belgrade University, where Ph. D. Rajko Đurić has a chance to found the instructorship in the Romani language.

¹⁰² I have been working for a long time on introducing such studies at the University of Niš. For the explanation, see: Đorđević, 2005b, 2006a. In the meantime, Dragan Todorović has introduced new courses in the form of *Introduction to Romology* at the undergraduate studies at the Department of Sociology and *Romological Studies* at the master's studies in sociology and pedagogy at the Faculty of Philosophy. He has already mentored a dissertation in Romology: Slavica Komatina, *Current problems of the education of the Roma in Serbia: Challenges and solutions* (Niš : Faculty of Philosophy,

- The establishment of doctoral Romological studies;¹⁰³
- The foundation of the institute research department;¹⁰⁴
- The publication of general and thematic bibliographies;¹⁰⁵
- The foundation of a scientific Romological journal;¹⁰⁶
- The collating of a Romological library¹⁰⁷

The duration and quality of the institutionalization phase primarily depends upon the NRS members' dedication. If each and every one of them would make an effort as much as D. Todorović does, keeping a watchful eye on their publications and papers, that is, preparing a bibliography mentioned here¹⁰⁸, every doubt regarding the perspective of the *Romological School of Niš* would fade away.

Surely, the *Bibliography...* discussed here is also a great contribution to the next phases of the institutionalization of the Romological School of Niš.

Literature

- Bolčić, S. 1981. Sociološka dimenzija nedovoljno razvijenih područja SR Srbije. U: *Razvoj teritorijalnih zajednica*, 95-137. Beograd: Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja.
- Бркић, А. 2005. Одобрена и Катедра за ромски језик. *Политика* од 11. новембра, стр. 9.
- Ђирић, Ј. 1979. Насеља Рома као обележје градске периферије. *Лесковачки зборник* 19(19): 219-224.
- Davis, B. (ur.) 2005. *Rromanipe(n)*. Beograd: CARE.
- Dekada uključenja Roma (2005-2015). 2005. *Informator Centra za prava manjina* 1: 6-8.
- Ђорђевић, D. B. 1985. Sociološko istraživanje društvenih odnosa i regionalni razvoj. U: *Naučnoistraživački rad i njegova uloga u razvoju Regiona Niš*, 219-226. Niš: Univerzitet U Nišu i dr.

University of Niš, 2016). A member of the RSN, Baja Saitović Lukin, defended his master's thesis in Romology at the same faculty in 2013. The title of the thesis was *Cultural tradition and identity of the Roma in the Toplica District*.

¹⁰³ The University of Niš is also the right place for introducing doctoral Romological studies.

¹⁰⁴ Once the *Center for the Study of Balkanic cultures* has been founded (if, that is), there is going to be a "natural" environment for the Romological research department.

¹⁰⁵ The springboard for such an undertaking is Todorović's general bibliography.

¹⁰⁶ The journal's official language should be English, and it should become influential at least in the Balkans, which is possible due to most of the RSN members having gained profound editorial experience in journals and publishing houses.

¹⁰⁷ Certain progress has already been made in this field with a unique *Romological Library Komren*, which boasts over fifteen editions.

¹⁰⁸ A brief retrospection of the RSN has also been published on the occasion of his book *the Romological School of Niš : a Bibliography 1996-2005*, coming out of print.

- _____. 1998. Interkulturalnost versus getoizacija i diskriminacija: slučaj Roma. U: *Interkulturalnost versus rasizam i ksenofobija*, priredio B. Jakšić, 335-342. Beograd: Forum za etničke odnose.
- _____. 2002. Prema modelu integracije Roma: promenimo život. U: *Romi na raskršću*, priredili D. B. Đorđević i J. Živković, 9-19. Niš: PUNTA, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- _____. 2003. Roma in Serbien – Vergangenheit, Gegenwart, Zukunft. *Ost-West. Europäische Perspektiven* 2: 93-102.
- _____. (pri.) 2004a. *Romi od zaboravljene do manjine u usponu*. Niš: Odbor za građansku inicijativu.
- _____. 2004b. Romanipen – osnova kulturne politike i saradnje balkanskih Roma. U: *Modeli kulturne politike u uslovima multikulturnih društava na Balkanu i evrointegracionih procesa*, priredili Lj. Mitrović, D.B. Đorđević i D. Todorović, 125-133. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju, SVEN.
- _____. 2004ц. Методолошке недоумице проучавања ромске културе. У *Етно-културолошки зборник*, књ. IX, 103-107. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- _____. 2005a. Towards the Sociology of Religion of Roma Religious Life. In: *Romani Cult Place and Culture of Death*, edited by D. B. Đorđević, 5-29. Niš: YSSSR, Sven.
- _____. 2005б. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). *Теме* 29 (4): 461-478.
- _____. 2006а. О специјалистичким и магистарским ромолошким студијама (У оквиру Центра за студије балканских култура Универзитета у Нишу). U: *Za studije balkanskih kultura*, priredili Lj. Mitrović, M. Kristović i D. Gavrilović, 65-86. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju.
- _____. 2006b. Roma, War and Peace (A Plea for Research). U: *Kultura mira – pojam i funkcije*, priredili Lj. Mitrović, V. Milojević i B. Stevanović, 173-181. Niš: Filozofski fakultet, Institut za sociologiju.
- Đorđević, D. B., M. Filipović i studenti. 2002. *Sociologija romskog identiteta – dva izborna kursa*. Niš: Komrenski sociološki susreti, CMYK.
- _____. 2006. The Roma and Ethnocultural Justice: Towards a Model of Integration. In: *Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*, 55-76. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Đorđević, D. B., D. Todorović and L. Milošević. 2004. *Romas and Others – Others and Romas (Social Distance)*. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjiyski”.
- Đorđević, D. B. i J. Živković (pri.). 2002. *Romi na raskršću: prava manjina i manjinskih zajednica*. Niš: Punta, DDA, KSS, Bahtalo drom.
- Ђуровић, Б. 2000. Друштвена сегрегација и гетоизирана свест Рома. У: *Цигани/Роми у прошлости и данас*, уредио М. Маџура, 89-95. Београд: САНУ.

- Ђуровић, Б. и Д. Б. Ђорђевић. 1996. Обреди при великим верским празницима код Рома у Нишу. У *Етно-културолошки зборник*, књ. II, 66-72. Сврљиг: Етно-културолошка радионица.
- Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies*. 2006. Sofia and Tokyo: IMIR and Meiji University.
- Jakšić, B. (прir.) 1995. *Interkulturalnost*. Beograd: Hobisport.
- _____. (прir.) 1997. *Granice – izazov interkulturalnosti*. Beograd: Forum za etničke odnose.
- Cardos, I. 1998. Multikulturalno obrazovanje prema interkulturalnom obrazovanju. У: *Образовање Рома – стање и перспективе*, 9-10. Beograd: Друштво за унапређивање ромских насеља и Комисија за проучавање живота и обичаја Рома SANU.
- Katunarić, V. 1996. Tri lica kulture. *Друштвена истраживања* 5(5-6): 831-855.
- Костадиновић, А. 2000. Компренски социолози о Ромима (део “Према социологији ромске судбине – разговор са Драгољубом Б. Ђорђевићем”). У: *Роми, наше комшије*, 30-41. Ниш: КСС.
- Kuvačić, I. 1989. *Sociologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Митев, П.-Е. 2006. Култура мира и култура страха. У: *Култура мира – појам и функције*, приредили Лј. Митровић, В. Милтојевић и В. Стевановић, 71-78. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социологију.
- Oukli, Dž. 2002. Писање антропологије у Европи. *Култура* (1003-104): 27-53.
- Проданов, В. и Б. Тодорова (съста) 2005. *Рискове за Българија од ислямски фундаментализъм и тероризъм*. Софија: ИК ИФИ–БАН.
- Прошић, Ј. 1972. *Игра и време*. Ниш: Градина.
- Savić, S. i V. Mitro (прir.). 2006. *Škola romologije*. Novi Sad: Futura publikacije.
- Славкова, М. И. 2007. *Циганите евангелисти в Българија*. Софија: Парадигма.
- Тодоровић, Д. и Д. Б. Ђорђевић. 2005. Ромите за ислямски фундаментализъм на Балканите: „Не, благодарја!”. В: *Рискове за Българија од ислямски фундаментализъм и тероризъм*, съставители В. Проданов и Б. Тодорова, 160-172. Софија : ИК ИФИ–БАН.
- Томова, I. 2004. Preface. In: *Romas nad Others – Others and Romas: The Social Distance*, edited by D.B. Ђорђевић, D. Todorović and L. Milošević, 1-4. Sofia: Institute for Social Values and Structures “Ivan Hadjisky”.
- Топалова, В. 2006. Културата на мира и формирането на социалната представа за Циганите на Балканите. У: *Културата на мира и формирането на социалната представа за Циганите на Балканите*. У: *Култура мира – појам и функције*, приредили Лј. Митровић, В. Милтојевић и В. Стевановић, 183-190. Ниш: Филозофски факултет, Институт за социологију.
- Варади, Т., Д. Б. Ђорђевић и Д. Тодоровић (прir). 2022. *Допринос Рома култури народа у Србији*. Београд: САНУ.
- Варади, Т., Д. Б. Ђорђевић и Д. Тодоровић (прir). 2025. *Роми Србије према Попису 2022. године: стање и перспектива*. Београд: САНУ.
- Živković, J. (прir.) 2005. *Izazovi dekade Roma – šta, gde, kako?* Ниш: UR „Bahtalo drom”, RTV Nišava.

АУТОРСКИ РЕГИСТАР
INDEX OF AUTHORS

Алијевић, Мухарем 44

Арацки, Зоран 480, 497

Балић, Осман 32, 57, 63, 72, 91, 92, 93, 143, 184, 190, 225, 291,
318, 320, 321, 328, 333, 392, 477

Барчић, Ива 48

Башић, Горан 439

Богдановић, Недељко 163, 214, 312, 387, 402, 432

Божиловић, Јелена 491

Булајић, Јасна 457

Васић, Јовица 448, 479

Вељковић, Ирена 469

Видојковић, Дејан 453

Вујошевић, Љубиша 438

Вукадиновић, Срђан 441, 447

Вукашиновић, Желимир 474

Вуковић, Милован 492

Вучковић, Раде 24, 26, 31, 168

Гојковић, Андријана 496, 505

Goldberg, Goran 482

Gordiejew, Paul B. 471

Демировић, Славимир 61

Дробњак, Душица 467

Ђорђевић, Драгољуб Б. 2, 6–8, 12, 14, 16, 19, 28, 29, 36, 47, 49, 50, 54, 62–71, 73, 74, 75, 78, 79, 83, 87, 97–99, 102, 103, 105–107, 109, 112, 113, 115–118, 119, 121–126, 131, 132, 135–140, 142–144, 147, 148, 150, 151, 154, 157, 160, 164, 170, 173, 174, 176–178, 180, 181, 184, 185, 188, 189, 191, 193, 195, 197, 199, 202, 204, 207, 209, 211–213, 215, 216, 217, 219, 220, 221–224, 226, 227, 229, 230, 231, 233, 234, 238, 241, 243, 246–248, 251, 253, 258–260, 265, 267, 268, 270, 274, 276, 277, 279–281, 283, 284, 287, 290, 292–296, 311, 314, 315, 325, 332, 334–338, 344, 346–348, 350–354, 357, 359, 361, 363–365, 367, 370, 371, 373–376, 378, 381–383, 388, 395, 401, 404, 405, 421, 423, 425, 426, 430, 434, 436, 449, 466, 476

Ђорђевић, Јелена 445

Ђорђевић, Марко 385, 398, 400

Ђорић, Гордана 369

Ђурбабић, Светомир 27

Ђуровић, Богдан 102, 120, 141, 162, 183, 192, 358

Живковић, Јелена 465, 473

Живковић, Јован 8, 15, 69, 70, 80, 81, 110, 128, 133, 143, 144, 145, 200, 205, 210, 218, 221, 228, 263, 349, 352, 353, 364, 391, 437, 442

Здравић Михаиловић, Данијела 51, 52, 309, 310, 317

Здравковић, Данијела 221, 386, 483

Здравковић, Татјана 419

Златић, Јован 340

Игрутиновић, Владимир 452

Илић, Наташа 460

Јанковић, Драгомир 487

Јашић, Ненад 10, 60

Јовановић, Борисав 33, 413

Јовановић, Ђокица 92, 93, 156, 198, 203, 208, 235, 238, 326,
327, 475

Јовановић, Владимир 8, 9, 127, 364

Карамехић, Миа 493

Копривица, Марија 261

Костадиновић, Андон 114

Куртић, Вера 38, 39, 58, 59, 84, 85, 89, 90, 155, 242, 262, 297,
305, 306, 329, 330, 331, 429

Куртић, Рашид 21

Куртић, Тане 25, 30, 37, 42, 53, 95, 96, 169, 196, 201, 206, 343,
356, 368, 399

Максутовић, Максут 34

Марјановић, Милош 443

Марковић, Оливера 456

Машовић, Драгана 344, 449

Миленовић, Драган 454

Милошевић, Дијана 499

Милошевић, Лела 16, 149, 151, 171, 179, 360, 396, 461

Митровић, Драгана 424

Митровић, Љубиша 83, 502

Mojzes, Paul 468

Мустафић, Рефика 3, 82

Николић, Весна 464

Озимић, Небојша 41, 324

Османи, Ибрахим 76, 167, 245, 267, 282, 285, 372, 393

Павловић, Марина 419

Перић, Татјана 35

Петковић, Душан 450, 462

Петковић, Никола 451

Петровић, Драгослав 45, 316

Петровић, Јасмина 272, 308, 409, 420, 433, 435

Петровић, Сретен 100

Поповић Николић, Данијела 56, 319, 503

Продановић, Александра 458

Прошић, Лука 1, 4, 17, 384, 478

Раковић, Марија 488

Ранђеловић, Милан 428

Саитовић-Лукин, Бајрам 5, 40, 55, 94, 165, 256, 286, 300,
301, 377, 406

Саћиповић, Ана 88

Сикимић, Биљана 500

Симић, Жикица 490

Сокић, Марјан 489

Стајић, Светозар 11, 129

Становчић, Војислав 444

Станојевић, Аца 22

Станојевић, Милена 494

Стојановић, Милан 463

Стојковић, Бранимир 446

Тодоров, М. 485

Тодоровић, Драган 6, 8, 16, 18, 20, 23, 28, 43, 46, 47, 54, 62, 69, 74, 77, 78, 83, 87, 97, 98, 103, 107, 112, 115, 117, 121, 131, 132, 135, 140, 146, 149, 151, 153, 159, 166, 172, 175, 179, 186, 187, 191, 194, 221, 222, 231, 232, 236, 237, 240, 244, 248, 249, 250–255, 257, 259, 263, 264, 266, 269, 271, 273, 275, 278, 279, 281, 284, 288–290, 292, 298, 299, 302–304, 307, 313–315, 322, 323, 332, 334, 335, 346, 347, 351–355, 357, 366, 378–381, 389, 394, 397, 403, 404, 407, 408, 410–412, 414–418, 422, 425, 427, 431, 481, 486, 498, 501

Тодоровић, Тома 484

Трајковић, Ива 104, 108, 111, 341, 345, 440

Ћирић, Јован 101, 339, 342,

Филиповић, Маријана 12, 130, 134, 152, 161, 178, 181, 182, 199, 204, 209, 215, 217, 221, 374, 375, 470

Hagan, Margaret 472

Цветковић, Владимир 13, 158, 362, 390

Шерић, Марија 495

Штављанин, Нада 459

Штековић, Лука 455

ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР
INDEX OF TERMS

Дискриминација Рома 2, 3, 7, 14, 16, 23, 66, 70, 71, 79, 80, 81, 105, 120, 141, 147, 155, 156, 183, 184, 192, 199, 204, 209, 242, 262, 358

Економија Рома

Бувљаци 12, 13

Занимања 10, 11, 12, 13, 54, 56, 60, 63, 66, 80, 81, 154, 197, 313, 346, 352, 353, 386, 388, 389, 430, 431, 434

Запошљавање 96, 197, 202, 207

Просјачење 103

Ромска економска култура 10, 13, 54, 60, 63, 103, 136, 158, 197, 352, 353, 386, 390, 392, 397, 435

Индивидуални сакупљачи секундарних сировина 63, 392, 397

Ромско предузетништво 12, 13, 197, 352, 353

Становање Рома 32, 198, 203, 208

Интеграција Рома

Декада укључења Рома 2005–2015. 79, 80, 81, 85, 184, 193, 198, 199, 200, 205, 225

Интеркултурализам 16, 70, 71, 79, 106, 137, 178, 184, 185, 193, 239, 367, 378

Модел интеграције 16, 70, 79, 106, 137, 178, 184, 185, 193, 239, 367, 374, 375, 377, 390

Образовање Рома 66, 70, 79, 80, 81, 106, 152, 184, 196, 201, 206, 260, 272, 300, 344, 356, 362, 393

Претпоставке интеграције 15, 16, 69, 70, 79, 80, 81, 106, 133, 137, 148, 178, 184, 185, 191, 193, 198, 223, 272, 363, 367, 374, 375, 390, 400

Регионализам 184, 193, 221, 227, 228, 374, 375, 391

Историја Рома

Врањски Роми 221, 265, 316, 352, 353

Грејачки Роми 11, 69, 124, 129

Групе Рома 56

Дејански Роми 322

Доњокомренски Роми 66, 67, 112, 113, 114, 115, 281, 351

Лебански Роми 328

Лесковачки Роми 73, 169, 251, 343, 352, 353, 368, 399, 419

Нишки Роми 10, 60, 67, 69, 70, 71, 72, 86, 98, 101, 102, 104, 108, 111, 118, 122, 131, 134, 135, 166, 182, 222, 231, 251, 309, 310, 324, 325, 326, 327, 335, 340, 341, 342, 345, 348, 350, 366

Пиротски Роми 13, 33, 75, 97, 214, 251, 275, 354, 366, 413
Роми Кладова 396

Роми са Косова 110

Роми у Османском царству 252, 385, 398, 411, 428

Сврљински Роми 100, 369, 291, 311, 312

Топлички Роми 40, 165, 222, 256, 406, 435

Култура смрти Рома

Гробља 6, 8, 11, 12, 16, 40, 66, 67, 70, 73, 112, 117, 147, 195, 222, 233, 275, 276, 281, 282, 351, 405

Смртни обичаји 6, 10, 12, 16, 18, 40, 60, 67, 73, 109, 111, 167, 168, 194, 248, 259, 275, 276, 279, 369, 405

Типови гробаља 6, 12, 16, 73, 117, 147, 195, 222, 233, 275, 276, 280, 405

Оснаживање Рома

Људска права 35, 85, 155

Мониторинг 35, 90, 92, 93, 96, 225, 320, 321

Ромски активизам 85, 89, 97, 205, 305, 318, 429

Саит Балић 57

Стратегије и акциони планови 95, 320, 321

Социјално укључивање 59, 89

Ромологија

Академска ромологија 12, 29, 79, 94, 97, 99, 152, 180, 184, 211, 216, 224, 237, 238, 246, 277, 303, 304, 373, 401, 402, 436

Нишка ромолошка школа 12, 16, 20, 66, 70, 79, 99, 136, 152, 184, 219, 220, 237, 238, 277, 278, 293, 294, 295, 296, 337, 338, 373, 382

Ромолошка библиографија 12, 16, 20, 46, 65, 71, 79, 153, 219, 220, 355, 394, 408, 417

Ромска култна места

Активна култна места 12, 19, 29, 40, 69, 71, 73, 131, 135, 165, 166, 195, 247, 284, 285, 354

Зајде Баца 10, 12, 19, 29, 47, 60, 62, 69, 71, 131, 135, 284, 354, 381, 428

Типологија 12, 19, 29, 72, 159, 164, 174, 195, 247, 283

Угашена култна места 19, 73, 195, 247, 267, 286

Ромска политичка култура

Безбедност Рома 91, 223, 241, 383

Избори 70

Медији и Роми 67, 69, 70, 80, 81, 130, 134, 144, 145, 200, 205, 210, 307, 360, 404, 416

Политичко организовање 67, 70, 79, 80, 81, 118, 143, 145, 182, 184, 190, 191, 200, 205, 210, 215, 217, 218, 418

Попис становништва 98, 332, 333, 334, 335

Правни статус 12, 15, 67, 70, 79, 143, 144, 145, 184, 215, 217, 218

Ромске вође 12, 24, 57, 70, 79, 118, 143, 184, 253, 263

Ромска религиозност

Василица и Ђурђевдан 6, 10, 11, 12, 19, 44, 60, 69, 71, 72, 94, 100, 101, 212, 213, 265, 269

Верска литература на ромском језику 30, 37, 42, 53

Класична религиозност 6, 8, 12, 16, 18, 69, 70, 72, 94, 107, 126, 138, 139, 162, 170, 195, 232, 233, 234, 247, 275, 277, 376, 421

Преобраћивање 8, 43, 77, 78, 146, 175, 176, 189, 240, 243, 244, 249, 266, 269, 271, 298, 363, 365, 370, 405, 414, 427

Протестантизација Рома 7, 12, 43, 64, 69, 72, 75, 146, 169, 176, 184, 188, 189, 195, 212, 213, 226, 233, 240, 243, 244, 249, 250, 253, 254, 255, 257, 263, 266, 269, 271, 287, 288, 289, 290, 292, 298, 299, 302, 323, 336, 363, 365, 370, 371, 399, 407, 410, 414, 415, 418, 421, 422, 427

Роми православци 6, 8, 10, 11, 12, 18, 19, 26, 56, 60, 66, 69, 72, 94, 102, 107, 168, 212, 213, 357, 380

Роми муслимани 6, 8, 10, 18, 19, 56, 60, 69, 72, 83, 94, 102, 167, 191, 212, 213, 241, 357

Религијске вође 8, 72, 123, 263

Религијске речи и изрази 6, 8, 9, 69, 127

Религиозни обичаји и веровања 6, 8, 10, 11, 12, 18, 19, 56, 60, 69, 71, 72, 73, 88, 94, 100, 102, 104, 129, 163, 345, 346, 368

Роми дервиши 28, 83, 231

Свадбени обичаји 44, 94, 256

Ромски идентитет

„Гетска” свест 106, 120, 264

Методолошка питања 16, 17, 68, 71, 74, 79, 99, 106, 117, 180, 184, 211, 224, 238, 246, 267, 268, 270, 385, 401, 402

Мимикрија 98, 156, 239, 333

Музичка пракса Рома 45, 51, 52, 97, 298, 309, 310, 316, 317

Рајко Ђурић 29, 314

Роми уметници 24, 230, 236, 314, 388, 389

Ромска имена 214, 291

Ромска поезија 5, 21, 27, 34, 55

Ромске традиционалне песме 3, 48, 56

Ромске бајке 56, 74, 61, 88, 245, 319

Ромски језик 25, 56, 76, 82, 88, 301, 372, 387, 433

Rromaniře 1, 4, 12, 16, 17, 18, 19, 67, 69, 71, 79, 120, 128, 132, 141, 154, 177, 178, 184, 214, 224, 273, 299, 339, 346, 384, 422

Угледни Роми 22, 31, 97, 230, 236, 315, 388, 389

Шабан Бајрамовић 24, 49, 50, 236, 314, 423, 425, 426

Сексуалност Рома

LGBTIQ Ромкиње и Роми 38, 39, 58, 297, 306

Рани бракови 437

Ромски феминизам 242, 262, 305, 429

Скинхеди 2, 7, 12, 14, 36, 70, 105, 142

Социјална дистанца

Други о Ромима 13, 16, 23, 66, 67, 70, 71, 72, 79, 87, 109, 113, 114, 116, 119, 121, 149, 150, 156, 160, 161, 171, 173, 174, 179, 181, 183, 185, 186, 187, 191, 192, 221, 229, 232, 233, 322, 358, 359, 361, 364, 379, 403, 405, 409, 412, 420, 432

Роми о другима 13, 15, 16, 87, 151, 172, 173, 183, 187, 192, 229, 232, 308, 358, 379

Страдање Рома

Страдање косовских Рома 15, 110, 158, 349

Страдање лесковачких Рома 16, 157

Страдање нишких Рома 16, 41, 157, 235, 324, 340,

Холокауст 16, 59, 71, 79, 157, 184, 235, 326, 327, 329, 330, 331, 398

**БЕЛЕШКА О ЧЛАНОВИМА
НИШКЕ РОМОЛОШКЕ
ШКОЛЕ**

Балић, Осман (1957, Ниш), дипломирани инжењер заштите на раду. Био је одборник у Скупштини Града и потпредседник градске Владе Ниша (2000-2004) и саветник савезног Министра за националне и етничке заједнице Србије и Црне Горе (2001-2003). Директор је ЈУРОМ Центра из Ниша и председник Сталне конференције ромских удружења грађана СКРУГ – Лига Рома. Оснивач је Републичког синдиката сакупљача секундарних сировина. Члан је стручне групе Координационог тела за праћење и спровођење Стратегије за социјалну инклузију Рома Владе Републике Србије.

E-mail: yuromcentar@sbb.rs

Богдановић, Недељко (1938–2025, Бучум /Сврљиг/), доктор филолошких наука, редовни професор у пензији *Дијалектологије* и *Историје српског језика* на Филозофском факултету у Нишу. Проучавао је народне говоре и усмено песништво. Објавио је и приредио десетак књига и зборника.

Вучковић, Раде (1951, Ниш), самостални уметник, композитор и инструменталиста, заступљен у неколико антологија ромске поезије, главни и одговорни уредник програма на ромском језику на нишкој телевизији „Belle Amie” и новинар у нишким „Народним новинама”, сада у пензији.

Ђорђевић, Драгољуб Б. (1954, Доњи Комрен /Ниш/), доктор социолошких наука, редовни професор у пензији *Социологије културе и морала* на Машинском факултету Универзитета у Нишу, оснивач и почасни председник Југословенског удружења за научно истраживање религије, главни уредник *Тема*, часописа Универзитета у Нишу (2000-2010). Бави се истраживањем православља, нових религиозних покрета, етничких, религијских и конфесионалних односа у Србији и на Балкану и могућностима интеркултурализма у мултиетничким и мултиконфесионалним друштвима, са посебним освртом на Роме. Написао и приредио, самостално и у коауторству, више од 50 књига и 600 радова у националним и међународним часописима и зборницима радова. Добитник „Награде Десимир Тошић” за најбољу књигу из публицистике (*Казуј крчмо Церимо : периферијска кафана и около ње*, 2011, 2012) и награде „Војин Милић” Српског социолошког друштва за најбољу социолошку књигу у 2023. години (*Лифт није играчка: социолошка казивања о лифту /у, испред, иза и около њега/, 2023*).

E-mail: brkab@junis.ni.ac.rs

Ђуровић, Богдан (1953, Ниш), асистент из *Социологије културе и морала* на Машинском факултету у Нишу (у пензији). Бави се социологијом религије и ромологијом. Објавио је десетак радова и приредио неколико књига.

E-mail: bogdano2212@gmail.com

Живковић, Јован (1947, Пирот), редовни професор (у пензији) *Високе школе за васпитаче струковних студија* из Алексинца, оснивач журналистике и Студијске групе за социјални рад и социјалну политику на Филозофском факултету у Косовској Митровици. Низ година се бави мањинама, међу њима и Ромима и регионализацијом. Написао и приредио 17 књига и више од 120 научних радова.

E-mail: dda@eunet.rs

Здравих Михаилловић, Данијела (1974, Брус), редовни професор на Департману за музичку уметност (област музички облици и анализа музичког дела) Факултета уметности у Нишу. Интересује се за музичку теорију и педагогију, посебно за проблеме естетског васпитања. Уредница је *Facta Universitatis, series Visual Arts and Music*, гласила Универзитета у Нишу.

E-mail: dzmihailovic@gmail.com

Здравковић, Данијела (1969, Врање), доктор социолошких наука, редовни професор *Опште социологије* на Учитељском факултету у Врању и *Социологије са социологијом спорта* на Факултету за спорт и физичко васпитање Универзитета у Нишу. Бави се социологијом друштвеног развоја, социологијом породице, социологијом васпитања и образовања, социологијом свакодневног живота и етносоциологијом.

E-mail: danijelavranje@gmail.com

Јовановић, Ђокица (1952, Љубљана, Словенија), редовни професор (у пензији) *Социологије културе* на Филозофском факултету Универзитета у Београду, дуги низ година предавао исти предмет на Филозофском факултету Универзитета у Приштини/Косовској Митровици, на коме је од 2002. до 2004. био и шеф Одсека за филозофију и социологију. Једно време у сталном радном односу предавао и Општу социологију на Филозофском факултету у Нишу. Објавио преко 80 научних радова, међу њима и три књиге.

E-mail: djole@junis.ni.ac.rs

Куртић, Вера (1972, Ниш), дипломирани социолог, феминистичка активисткиња, истраживачица и консултанткиња у невладиним организацијама, са дугогодишњим искуством у локалним иницијативама и међународним организацијама и мрежама, у области мањинског активизма, женских људских права, интерсекционалности, родне равноправности, политичке партиципације, мира и безбедности, суочавања са прошлошћу, положаја Рома и ЛГБТ права. Активна је у покретима за права жена, Рома, ЛГБТ, левице, еколошких и веганских/животињских права. Обављала улогу извршног координатора у НВО Женски простор (1998-2017), пројектног службеника у Савету Европе – Програм ROMASTED, Београд (2017-2020) и менаџера пројекта RomaniPhen e.V., Берлин (Немачка) (2024).

E- mail: ramajana.vera@gmail.com

Куртић, Тане (1961, Лесковац), професор средње Хемијско-технолошке школе у Лесковцу, једно време и њен директор, дугогодишњи истакнути ромски активиста, писац неколико запажених радова о образовању Рома и Ромима лесковачког краја, преводилац библијске литературе на ромски језик.

E- mail: tanekurtic1@gmail.com

Милошевић Радловић, Лела (1969, Књажевац), доктор социолошких наука, редовни професор *Социологије старења* и *Социологије васпитања и образовања* на Департману за социологију Филозофског факултета у Нишу. Области научног интересовања: социологија старења, социјална инклузија старијих особа, образовање за треће доба и социологија васпитања и образовања. Написала је уџбеник *Социологија старења*, три монографије, приредила четири зборника радова и објавила више од сто радова у домаћим и међународним научним часописима и зборницима радова. Учествовала је у раду више националних и међународних научних конференција, округлих столова и конгреса и у реализацији седам националних и међународних научних пројеката.

E-mail: lela.milosevic.radulovic@filfak.ni.ac.rs

Озимић, Небојша (1962, Ниш), историчар, књижевник и преводилац. Виши је кустос Народног музеја у Нишу, истражује област Другог светског рата, концентрационих логора, холокауста и мањина у Србији.

E-mail: ozimic@gmail.com

Османи, Ибрахим (1944–2021, Прешево), професор књижевности, дугогодишњи промотер ромске културе и језика, писао је приповетке за децу и одрасле, поезију и драме, бавио се митолошким истраживањима и сакупљањем народне умотворине, заступљен у неколико антологија ромске поезије.

Петровић, Јасмина (1966, Ниш), доктор социолошких наука, редовни професор на методолошким предметима Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Бави се истраживањем социјалних неједнакости и друштвене искључености, етничке дистанце и проблемима у образовању.

E-mail: jasmina.petrovic@fifak.ni.ac.rs

Поповић Николић, Данијела (1968, Крушевац), доктор филолошких наука, редовни професор српске и компаративне књижевности на Департману за србистику Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Бави се теренским истраживањима усменокњижевних феномена. Руководилац је пројекта *Теренска истраживања усмене традиције југоисточне Србије* (Огранак САНУ у Нишу).

E-mail: danijela.popovic@fifak.ni.ac.rs

Прошић, Лука (1935–2018, Босански Петровац), доктор социолошких наука, редовни професор (у пензији) *Увода у филозофију* Филолошког факултета у Београду. На Филозофском факултету у Нишу предавао је Историју социјалних теорија и Социологију сазнања, а на Филозофском факултету у Приштини Историју филозофије. Био је уредник часописа *Градина*.

Ранђеловић, Милан (1981, Ниш), дипломирани професор историје, доктор филолошких наука. Бави се истраживањем историје Ниша и јужног дела централне Србије у османском периоду. Научни је сарадник Иновационог центра Универзитета у Нишу.

E-mail: istok81@gmail.com

Саитовић Лукин, Бајрам (1954–2017, Прокупље), професор филозофије, био је запошљен у Канцеларији за људска и мањинска права Владе РС. Аутор збирке песама „Ак авилам (Ево, стигли смо)“, заступљен у неколико антологија ромске поезије, превео на ромски језик познату збирку песама „Гарави сокак“ Милана Антића.

Тодоровић, Драган (1971, Ниш), доктор социолошких наука, редовни професор *Основа социологије и Социологије мањинских идентитета* на Департману за социологију Филозофског факултета у Нишу. Председник Југословенског удружења за научно истраживање религије (ЈУНИР) из Ниша, уредник *Facta Universitatis, series Philosophy, Sociology, Psychology and History*, гласила Универзитета у Нишу. Бави се социологијом религије, социологијом мањинских идентитета и ромологијом. Објавио је 60 књига и тематских зборника и више десетина радова у научним часописима и зборницима. Добитник награде „Др Зоран Ђинђић” за најбољи дипломски или магистарски рад из филозофских и социолошких наука (2006).

E-mail: dragan.todorovic@filfak.ni.ac.rs

Трајковић, Ива (1952, Кијевац /Сурдулица/), виши куратор Народног музеја у Нишу, сада у пензији, дугогодишњи теренски истраживач обичајне и верске праксе нишких Рома.

Ђирић, Јован (1922–2011, Крупац (Пирот)), редовни професор (у пензији) *Социологије насеља* на Филозофском факултету у Нишу, раније дугогодишњи наставник Више педагошке школе, научни сарадник Балканолошког института Универзитета у Нишу, хонорарно предавач и на Одсеку за просторно планирање на Природно-математичком факултету Универзитета у Београду, један од првих доктора наука у Нишу после Другог светског рата, носилац медаље „Јован Цвијић”, написао неколико књига и преко 300 научних радова.

Филиповић Carter, Маријана (1975, Ниш), магистрала из масовних комуникација на Централно-европском универзитету у Будимпешти, бави се идентитетом мањина и њиховим медијима, објавила две књиге и десетак радова на српском и енглеском језику.

E-mail: Marijana@move-more.org

Цветковић, Владимир (1971, Ниш), магистрирао из економске социологије на Централно-европском универзитету у Варшави, докторирао из исте области на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду. Истраживачки интереси усредсређени су му на економске институције и друштвени развој, укључујући ромске заједнице, објавио је књигу и неколико радова на српском и енглеском језику.

E-mail: vld.cvet@vivaldi.net

**NOTE ON MEMBERS OF THE
ROMOLOGICAL SCHOOL OF NIŠ**

Balić, Osman (1957, Niš), graduate occupational safety engineer. He was a City Council member and vice-president of the City Government in Niš (2000-2004), as well as the advisor of the federal minister for national and ethnic communities in Serbia and Montenegro (2001-2003). He is the director of the YUROM Center from Niš and president of the Permanent conference of Romani civil associations SKRUG – The League of Roma. He is the founder of the Republic union of secondary raw materials collectors. He is a member of the expert group of the Coordination body for monitoring and implementation of the Strategy for social inclusion of Roma by the Government of the Republic of Serbia.

E-mail: yuromcentar@sbb.rs

Bogdanović, Nedeljko (1938–2025, Bučum /Svrljig/), PhD in Philological Sciences, full professor (retired) of *Dialectology* and *History of Serbian language* at the Faculty of Philosophy of the University of Niš. He has studied the spoken language and oral poetry. He has published and edited around ten books and collection of papers.

Vučković, Rade (1951, Niš, Serbia), freelance artist, composer and instrumentalist, published in several anthologies of Romani poetry, chief editor of Romani program at the Niš television “Belle Amie”; a journalist employed by “Narodne novine” from Niš, now retired.

Dorđević, Dragoljub B. (1954, Donji Komren /Niš/, Serbia), PhD in Sociology; retired full professor of *Sociology of Culture and Morals* at Faculty of Mechanical Engineering, University of Niš; founder and honorary president of the Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, chief editor of *Theme*, the official journal of the University of Niš (2000–2010). His research interest include: Christian Orthodoxy, New religious movements, ethnic, religious and confessional relations in Serbia and in the Balkans, possibilities of interculturallism in multiethnic and multi-confessional societies with special emphasis on the Roma people. He wrote and edited, individually and as co-author, more than 50 books and 600 articles published in national and international journals and collections of articles. The laureate of the “Desimir Tošić” award for the best non-fiction book (*Speak Tavern Džerima: Kafana on the Out-*

skirts and its Surroundings, 2011, 2012) and the “Vojin Milić” award by the Serbian Sociological Association for the best book in sociology for 2023 (*A Lift is not a Toy: Sociological Accounts of the Lift /In, In Front of, Behind and Around it/*, 2023).

E-mail: brkab@junis.ni.ac.rs

Đurović, Bogdan (1953, Niš), retired assistant of *Sociology of Culture and Morals* at the Faculty of Mechanical Engineering in Niš. Studies sociology of religion and Romology. He has published around ten papers and edited several books.

E-mail: bogdan02212@gmail.com

Živković, Jovan (1947, Pirot), retired full professor of the College for Preschool Teachers in Aleksinac, founder of the Department of Journalist Studies and the Department of Social Work and Social Policy at the Faculty of Philosophy in Kosovska Mitrovica. He has studied minorities, Roma included, and regionalization for several years. He has written and edited 17 books and more than 120 scientific papers.

E-mail: dda@eunet.rs

Zdravić Mihailović, Danijela (1974, Brus), full professor at the Department of Musical Arts (the field of music forms and music work analysis) of the Faculty of Arts in Niš. Her interests include music theory and pedagogy, particularly the issues of aesthetic education. She is the Editor-in-Chief of *Facta Universitatis*, series *Visual Art and Music*, a journal published by the University of Niš.

E-mail: dzmihailovic@gmail.com

Zdravković, Danijela (1969, Vranje, Serbia), PhD in sociology, full professor of General Sociology at the Faculty of Pedagogy in Vranje and Sociology with Sociology of Sport at the Faculty of Sport and Physical Education, University of Niš. She deals with sociology of social development, sociology of the family, sociology of education, sociology of everyday life and ethnosociology.

E-mail: danijelavranje@gmail.com

Jovanović, Đokica (1952, Ljubljana, Slovenia), retired full professor of *Sociology of Culture* at the Faculty of Philosophy of Bel-

grade University; he has taught the same subject for several years at the Faculty of Philosophy of the University of Priština/Kosovska Mitrovica, where he was a chairman of the Department of Philosophy and Sociology from 2002. to 2004. For a brief period, he was fully employed as a professor of General Sociology at the Faculty of Philosophy in Niš. He has published over 80 scientific papers, three books included.

E-mail: djole@junis.ni.ac.rs

Kurtić, Vera (1972, Niš), feminist activist, researcher and NGO consultant, with many years' experience in grass root initiatives and international organizations and networks, in the fields of minority activism, women's human rights, intersectionality, gender equality, political participation, peace and security, dealing with the past, Roma position and LGBT rights. She is active in women's, Roma, LGBT, left, ecological and vegan/animals' rights movements. She held the role of Executive Coordinator at the NGO Women's Space (1998–2017), Project Officer at the Council of Europe – ROMACTED Program, Belgrade (2017–2020) and Project Manager at Romani-Phen e.V., Berlin (Germany) (2024).

E- mail: ramajana.vera@gmail.com

Kurtić, Tane (1961, Leskovac, Serbia), professor of the secondary school of chemistry and technology in Leskovac, once its director, and a long-standing Romani activist, author of several acclaimed papers on the education of Roma and Roma from the Leskovac region, as well as translator of Biblical literature into Romani.

E- mail: tanekurtic1@gmail.com

Milošević Radulović, Lela (1969, Knjaževac), PhD in sociology, full professor of *Sociology of Aging* and *Sociology of Childhood and Education* at the Department of Sociology of the Faculty of Philosophy in Niš. Her scientific interest include sociology of aging, social inclusion of older adults, education of the third age, and sociology of childhood and education. She has written the textbook titled *Sociology of Aging*, three monographs, edited four volumes, and published more than a hundred papers in national and international scientific journals and edited volumes. She has taken part in several national and international conferences, round tables and congresses, and seven national and international scientific projects.

E-mail: lela.milosevic.radulovic@filfak.ni.ac.rs

Ozimić, Nebojša (1962, Niš), historian, writer and translator. He is the senior curator at the National Museum in Niš, his interest include the period of World War II, concentration camps, the holocaust and minorities in Serbia.

E-mail: ozimic@gmail.com

Osmani, Ibrahim (1944–2021, Preševo, Serbia), professor of literature, long-standing promoter of the Romani language and culture, he wrote stories for children and adults, poetry and dramas, he was engaged carries out mythological research and collects pieces of folk literature, represented in several anthologies of Romani poetry.

Petrović, Jasmina (1966, Niš, Serbia), PhD in sociology, full professor of methodology at the Faculty of Philosophy, University of Niš. Her research deals with social inequality and social exclusion, ethnic distance and issues in education.

E-mail: jasmina.petrovic@fifak.ni.ac.rs

Popović Nikolić, Danijela (1968, Kruševac), PhD in philology, full professor of Serbian and comparative literature at the Department of Serbian of the Faculty of Philosophy in Niš. She performs field research into oral literature phenomena. She is the leader of the project titled *Field reserach into oral tradition in southeastern Serbia* (SASA branch in Niš).

E-mail: danijela.popovic@fifak.ni.ac.rs

Prošić, Luka (1935–2018, Bosanski Petrovac), PhD in sociology, retired full professor (emeritus) of *Introduction to Philosophy* of the Faculty of Philology in Belgrade. He taught History of Social Theories and Cognitive Sociology at the Faculty of Philosophy in Niš, and he taught History of Philosophy at the Faculty of Philosophy in Priština. He was an editor of the journal *Gradina*.

Randelović, Milan (1981, Niš), graduate history professor, PhD in philology. He researches the history of Niš and the southern part of Central Serbia during the Ottoman rule. He is a scientific associate with the Innovation Center of the University in Niš.

E-mail: istok81@gmail.com

Saitović Lukin, Bajram (1954–2017, Prokuplje, Serbia), professor of philosophy, he was employed by the Office for Human and Minority Rights of the Republic of Serbia Government. Author of the collection of poems “Ak avilam (Here We Are)”, represented in several anthologies of Romani poetry, translated into the Romani language a well-known Milan Antić’s collection of poems “A Sooty Lane”.

Todorović, Dragan (1971, Niš, Serbia), PhD in Sociology; full professor of *General Sociology* and *Sociology of Minority Identities* at the Department of Sociology of the Faculty of Philosophy in Niš; president of the Yugoslav Society for the Scientific Study of Religion, chief editor of *Facta Universitatis*, series *Philosophy, Sociology, Psychology and History*, the official journal of the University of Niš. He studies sociology of religion, sociology of minority identities and Romology. He published 60 books and thematics collection and several dozens of papers in scientific journals and collections of papers. The laureate of the “Dr Zoran Đinđić” award for the best graduate or master’s thesis in philosophy and sociology (2006).

E-mail: dragan.todorovic@filfak.ni.ac.rs

Trajković, Iva (1952, Kijevac /Surdulica/, Serbia), senior custodian of the National Museum in Niš, now retired, a long-standing field researcher of customary and religious practice of Roma.

Čirić, Jovan (1922–2011, Krupac /Pirot/, Serbia), retired full professor of *Sociology of Settlements* at the Faculty of Philosophy in Niš; previously, a long-standing teacher of the Advanced Pedagogical School, a scientific collaborator of the Balcanic Institute of the University of Niš, a honorary lecturer at the Department of Spatial Planning of the Faculty of Science and Mathematics of Belgrade University, one of the first PhDs in the post-war Niš, recipient of the medal “Jovan Cvijić”, wrote several books and over 300 scientific papers.

Filipović Carter, Marijana (1975, Niš, Serbia), MA in Mass Communication at the Central-European University in Budapest, studies identity of minorities and their media, published two books and around 10 papers in Serbian and English.

E-mail: Marijana@move-more.org

Cvetković, Vladimir (1971, Niš), MA in economic sociology at the Central-European University in Warsaw, and PhD in the same field at the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad. His research interests are centred around economic institutions and social development, including Roma communities, published a book and several papers in Serbian and English.

E-mail: vld.cvet@vivaldi.net

Редакциони одбор / Editorial Board
др Дејан Антић (главни и одговорни уредник),
др Ана Савић Грујић, Снежана Јанчић, Александра Спасић,
Снежана Бојовић

За издаваче / For the Editors
Снежана Бојовић
академик Тибор Варади

Припрема и штампа / Prepres and Print
Scero print – Ниш

Тираж / Circulation
150

ISBN 978-86-7500-051-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

013:[378.6:316.7(=214.58)(497.11)"1996/2025"

016:316.7(=214.58)(497.11)"1996/2025"

ТОДОРОВИЋ, Драган, 1971-

Нишка ромолошка школа = Romological School of Niš : библиографија = bibliography : 1996-2025. / приредио, edited by Драган Тодоровић ; [превод, translation Милош Тасић] ; [поговор, epilogue Драгољуб Б. Ђорђевић]. - 3., измењено и проширено изд. = 3st revised and extended ed. - Ниш : Универзитетска библиотека "Никола Тесла" ; Београд : САНУ, Одељење друштвених наука, Одбор за поучавање живота и обичаја Рома = Niš : University Library "Nikola Tesla" ; [Belgrade] : Serbian academy of sciences and arts, Department of social sciences, Committee for the study of the life and customs of the Roma, 2025 (Ниш : Scero print). - 323 стр. ; 21 cm. - (Библиотека Библиографије / [Универзитетска библиотека "Никола Тесла", Ниш] = Edition Bibliographies / [University Library "Nikola Tesla", Niš])

Део текста упоредо на срп. и енгл. језику. - Тираж 150. - Стр. 7: Предговор / приређивач = Preface / editor. - Стр. 239-263: Нишка ромолошка школа: замисао - приноси - перспектива / Драгољуб Б. Ђорђевић = Romological school of Niš concept – contributions – prospects / Dragoljub B. Đorđević. - Белешка о члановима Нишке ромолошке школе = Note on members of the Romological school of Niš: стр. 309-313. - Регистри.

ISBN 978-86-7500-051-8 (УБНТ)

а) Филозофски факултет (Ниш). Ромолошка школа -- Радови -- 1996-2025 -- Библиографије б) Роми -- Социолошка истраживања - - Србија -- 1996-2025 -- Библиографије

COBISS.SR-ID 181147913